**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO**

**POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETO**

**VADYBOS INSTITUTAS**

**INGA NAVICKIENĖ**

# ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO TYRIMAS PANEVĖŽIO MIESTO PROGIMNAZIJOSE

Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovas

prof. dr. Vladimiras Gražulis

VILNIUS

2015

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO**

**POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETO**

**VADYBOS INSTITUTAS**

# ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO TYRIMAS PANEVĖŽIO MIESTO PROGIMNAZIJOSE

Magistro baigiamasis darbas

**Lyderystės ir pokyčių vadybos magistro baigiamasis darbas**

**Studijų programa** 621N61001

Vadovas

prof. dr. Vladimiras Gražulis

2015 03

Recenzentas

2015

Atliko

LPVmis3-01 gr. stud.

Inga Navickienė

2015 03

VILNIUS

2015

# TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS ....4
LENTELIŲ SĄRAŠAS ....5
PRIEDŲ SĄRAŠAS ....6
ĮVADAS....7
1.ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI ....10
1.1.Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste....10
1.2.Švietimo pagalbą reglamentuojantys dokumentai, jų dinamika....17
1.3. Komandinės švietimo pagalbos poreikis....24
1.4. Švietimo pagalbos kokybės ir į(si)vertinimo sąsajos ....29
2. ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMAS PANEVĖŽIO MIESTO PROGIMNAZIJOSE ....36
2.1. Tyrimo metodika ....36
2.2. Tyrimo rezultatai ....41
IŠVADOS ....81
REKOMENDACIJOS ....83
LITERATŪRA....84
ANOTACIJA ....91
ANNOTATION ....92
SANTRAUKA....93
SUMMARY ....94
PRIEDAI....95

# PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

**1 pav.** Mokyklos organizacijos schema ..... 12
**2 pav.** Tipinė dviejų valdymo lygių, funkcinė mokyklos valdymo struktūra ..... 12
**3 pav.** Tipinė keturių valdymo lygių, linijinė-funkcinė mokyklos valdymo struktūra ..... 13
**4 pav.** Geros mokyklos veiklos aspektai ir jų ryšiai ..... 15
**5 pav.** Veiksniai, darantys įtaką švietimo kokybei ..... 16
**6 pav.** Švietimo pagalbos sistema ..... 23
**7 pav.** Komandinis darbas ir sėkmę lemiantys veiksniai ..... 28
**8 pav.** Veiksnių analizės žemėlapis ..... 29
**9 pav.** Mokyklų skaičius ir dalis (proc.) pagal pagalbos mokiniui srities temų įvertinimą ..... 32
**10 pav.** Mokyklų dalis (proc.) pagal dažniausiai minimus stipriuosius aspektus (+10) ..... 32
**11 pav.** Švietimo pagalbos kokybės ir į(si)vertinimo sąsajos ..... 35
**12 pav.** Empirinio tyrimo modelis Panevėžio švietimo pagalbos organizavimui įvertinti ..... 38

# LENTELIŲ SĄRAŠAS

**1 lentelė.** Švietimo pagalbos specialistų skaičius bendrojo ugdymo mokyklose ..... 21
**2 lentelė.** Specialistai, dirbantys pedagoginėse psichologinėse tarnybose ..... 22
**3 lentelė.** Mokyklų veiklos kokybės vertinimo sritys ir temos ..... 31
**4 lentelė.** Mokyklos veiklos sričių įvertinimo vidurkis ir jo kaita pagal mokyklos lokalizaciją ..... 31
**5 lentelė.** Pažangos ataskaitose atsispindintys mokyklų siekiai ..... 33
**6 lentelė.** Ekspertų kodai ir charakteristika ..... 39
**7 lentelė.** Vaiko gerovės komisijos sudėtis atskirose Panevėžio miesto progimnazijose ..... 41
**8 lentelė.** Geros mokyklos samprata ..... 43
**9 lentelė.** Kokybiško ugdymo aspektai ..... 44
**10 lentelė.** Švietimo pagalbos apibrėžtis ir praktika ..... 48
**11 lentelė.** Profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos praktika ..... 51
**12 lentelė.** Psichologinės pagalbos praktika ..... 53
**13 lentelė.** Socialinės pagalbos praktika ..... 56
**14 lentelė.** Specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos praktika ..... 58
**15 lentelė.** Sveikatos priežiūros praktika ..... 61
**16 lentelė.** Pagalbos mokyklai ir mokytojui praktika ..... 63
**17 lentelė.** Vaiko gerovės komisijos praktika ..... 66
**18 lentelė.** Komandinė švietimo pagalba ..... 68
**19 lentelė.** Švietimo pagalbos stebėsena ..... 74
**20 lentelė.** Idealus švietimo pagalbos organizavimo modelis ekspertų požiūriu ..... 77
**21 lentelė.** Palinkėjimai mokyklai veiksmingesniam švietimo pagalbos įgyvendinimui ..... 78

# PRIEDŲ SĄRAŠAS

**1 priedas.** Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos mokyklos vadovų ir darbuotojų pavaldumo schema..96
**2 priedas.** Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos organizacinė struktūra ..... 97
**3 priedas.** 2012-2013 m.m. NMVA pateiktų 427 Lietuvos mokyklų įsivertinimo ir pažangos ataskaitų analizės duomenys, susiję su pagalbos mokiniui sritimi ..... 98
**4 priedas.** Interviu klausimai Panevėžio miesto progimnazijos atstovams ..... 101
**5 priedas.** Interviu klausimai Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus specialistui, atsakingam už švietimo pagalbą socialinės pagalbos bei profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos srityse ..... 103
**6 priedas.** Interviu klausimai Panevėžio miesto administracijos Švietimo skyriaus specialistui, atsakingam už švietimo pagalbą specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos srityje ..... 104
**7 priedas.** Interviu klausimai Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus specialistui, atsakingam už už švietimo pagalbą sveikatos priežiūros srityje ..... 105
**8 priedas.** Interviu klausimai Panevėžio miesto Pedagogų švietimo centro specialistui ..... 106
**9 priedas.** Interviu klausimai Panevėžio miesto Pedagoginės psichologinės tarnybos specialistui ..... 107
**10 priedas.** Interviu klausimai Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus specialistui ..... 109
**11 priedas.** Diskusijos klausimai Panevėžio miesto progimnazijų tėvams ..... 110
**12 priedas.** Interviu Nr. 1 ..... 111
**13 priedas.** Interviu Nr. 2 ..... 117
**14 priedas.** Interviu Nr. 3 ..... 122
**15 priedas.** Interviu Nr. 4 ..... 128
**16 priedas.** Interviu Nr. 5 ..... 132
**17 priedas.** Interviu Nr. 6 ..... 135
**18 priedas.** Interviu Nr. 7 ..... 138
**19 priedas.** Interviu Nr. 8 ..... 140
**20 priedas.** Interviu Nr. 9 ..... 143
**21 priedas.** Interviu Nr. 10 ..... 146
**22 priedas.** Interviu Nr. 11 ..... 148
**23 priedas.** Diskusijų grupės informacija ..... 153

# ĮVADAS

**Temos aktualumas.** Švietimas – vienas esminių veiksnių, darančių įtaką ir visuomenės išsivystymui, ir kiekvieno žmogaus pasiekimams šiandieninėje visuomenėje. Pasiekimų svarbą švietimo sistemoje galima pagrįsti jau vien tuo, kad, pavyzdžiui, Jungtinių Tautų stebimas žmogaus socialinės raidos rodiklis (HDI) tiesiogiai susijęs su žmonių raštingumu ir jų dalyvavimu pirminiame, antriniame ir tretiniame švietimo sistemos lygmenyse[1].

Kiekvieną švietimo įstaigą galime prilyginti verslo organizacijai. Tik pelno samprata švietimo organizacijose yra visiškai skirtinga nei verslo. Kiekviena švietimo organizacija siekia, kad jos darbo rezultatas būtų savarankiška, pasitikinti savimi, aktyvi ir visapusiškai išsilavinusi asmenybė. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija[2] apibrėžia pagrindinius vaiko poreikius sveikam, saugiam gyvenimui, vystymuisi ir vienas iš rodiklių vaiko gerovei išmatuoti yra švietimas. Pagrindinis šalies įstatymas - Lietuvos Respublikos Konstitucija - taip pat pabrėžia pagrindinius valstybės įsipareigojimus vaikui ir šeimai, kurie įpareigoja valstybę imtis priemonių vaiko ir šeimos gerovei užtikrinti[3]. Švietimo prieinamumui ir veiksmingumui užtikrinti kiekvienoje švietimo organizacijoje taikomos švietimo pagalbos priemonės, steigiamos švietimo pagalbos įstaigos, kurių specialistai bendradarbiaudami, dirbdami komandomis siekia vaiko gerovės. Komandinio švietimo pagalbos darbo svarba akcentuojama ir švietimo pagalbą reglamentuojančiuose įstatymuose ir teisės aktuose.

Mokyklos organizacinė valdymo struktūra, kaip veiksmingo valdymo veiksnys, gali padėti organizacijai siekti bendrų tikslų. Pasak Gedimino Merkio, ,,mokykla smarkiai pasikeitė, ją užgriuvo nauji iššūkiai, jai atsivėrė naujos galimybės, pasikeitė mokyklos aplinka, pasikeitė visuomenė, kuriai mokykla dirba, o mokyklos valdymo modelis ir organizacinė struktūra išliko nepakitusi, pasenusi“[4]. Lidija Laurinčikienė, Veronika Šiurkienė, teigia, kad ,,mokyklose dominuoja dviejų valdymo lygmenų: mokyklos vadovo ir jo pavaduotojo (-ų) lyderystė. Tokioje hierarchinėje struktūroje mokyklos darbuotojai į sprendimų priėmimą arba visai neįtraukiami, arba įtraukiami labai ribotai“[5]. Naujumo ir pasirinkimo galimybių mokykloms suteikė Švietimo ir mokslo ministerijos, Švietimo aprūpinimo, Švietimo informacinių technologijų ir Pedagogų raidos centrų įgyvendinta Mokyklos struktūros tobulinimo 2006–2009 m. programa[6]. Programos sėkmės kriterijai darė įtaką antrojo etapo

[1] The human development index (HDI), *Human Development Report 2007/2008*, NY: UNDP, 2007, p. 356. Prieiga per internetą: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/268/hdr_20072008_en_complete.pdf>, (žiūrėta 2014-11-16).
[2] Lietuvos Respublikos 1995 m. liepos 3 d. įstatymas Nr. I-983 „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos“, *Valstybės žinios*, 1995-07-21, Nr. 60-1501.
[3] Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Valstybės Žinios*, 1992, Nr. 33-1014.
[4] Merkys G., et. al., Mokyklų vidaus struktūros ir valdymo modelių projektų įgyvendinimo sėkmės vertinimas: tyrimo ataskaita, 2009, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/MSTP/mokyklos-strukturos-tobulinimas/MSTP%20tyrimo%20ataskaita.pdf>, žiūrėta (2014-10-08).
[5] Laurinčiukienė L., Šiurkienė V., „Kiek lyderystės surasta Lietuvos mokyklose?“ *Švietimo problemos analizė,* Nr. 12, 2012, p.1-8.
[6] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. gruodžio 5 d. įsakymas Nr. ISAK-2301 „Dėl mokyklos struktūros tobulinimo 2006–2009 m. programos patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2006, Nr. 135-5109.

atsiradimimui[7]. Valdymo struktūra programą įgyvendinančiose mokyklose sudėliota taip, kad net mažesnėse mokyklose užtikrinama galimybė kokybiškesnei švietimo pagalbai teikti, nes mokyklose jau veikia pagalbos skyriai ar poskyriai.

Vieno svarbiausių šiuo metu veikiančių dokumentų „Valstybinė švietimo 2013-2022 m. strategija“ strateginis tikslas: „paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, valstybės ir pasaulio ateitį“[8]. Todėl galima teigti, kad ugdymo institucijos veiklos tikslas – vartotojų poreikių tenkinimas. Apgalvota švietimo pagalba yra viena esminių skirtingų mokinių poreikių tenkinimo priemonė, kurios dėl kurios galima sukurti tinkamas mokymosi sąlygas, teikti efektyvią ir savalaikę pagalbą, kad kiekvienam mokiniui būtų užtikrintos galimybės įgyti žinių ir kompetencijų.

Šiandieninėje mokykloje daugėja vaikų, turinčių įvairaus masto problemų (žalingi įpročiai, pamokų nelankymas, destruktyvus elgesys, specialieji ugdymosi poreikiai, mokymosi motyvacijos stoka ir pan.), kurioms spręsti reikalingos švietimo pagalbos priemonės ir pačioje mokykloje, ir už jos ribų. Kad būtų tinkamai organizuotas tokios pagalbos teikimas, svarbu, kad švietimo organizacija švietimo pagalbos priemonių įgyvendinimui skirtų ne fragmentinį, o sisteminį dėmesį. Pagalbos mokiniui specialistai turėtų spręsti esmines, globalias problemas, o mokyklų valdymas neturėtų būti orientuotas tik į rezultatus, pamirštant vaikų poreikius. Kad kompleksinė pagalba vaikams yra nepakankama, atsispindi ir Vaiko gerovės 2013–2018 metų programoje[9], kurioje teigiama, kad Vaiko gerovės valstybės politikos strategijos įgyvendinimo 2005–2012 metų laikotarpiu įvykdytos priemonės dar neužtikrino visiško Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos įgyvendinimo. Todėl ir toliau išlieka būtinybė stiprinti šeimos politiką, aktyvinti būtinų paslaugų šeimai ir vaikui infrastruktūros kūrimą bei plėtrą.

**Temos ištirtumas.** Įvairūs vakarų autoriai nagrinėja skirtingus mokyklų tobulinimo praktikos ir efektyvumo gerinimo aspektus: Louise‘as Stollas, Deanas Finkas (1998), Davidas Hopkinsas et al (1998), Michaelas Fullanas (1993), Jamesas Stoneris et al (2006), Brianas Fidleris (2006).

Viena iš pagrindinių pirmosios nepriklausomos Lietuvos švietimo koncepcijos kūrėjų Meilė Lukšienė (2000) taip pat daug dėmesio skyrė naujos švietimo sampratos, pagrįstos humaniškumo, demokratijos, tautiškumo principais, formavimui. Mokyklų, kaip organizacijų, valdymo struktūromis, valdymo efektyvumu domėjosi Andy Hargreaves‘as (2008), Johnas Dewey (2013), Shlomo Sharanas, Ivy Tanas (2013), Rimantas Želvys (1999), Ričardas Ališauskas (2002), G. Merkys (2009), Rūta Krasauskienė (2013).

[7] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. V- 2462 „Dėl mokyklos struktūros tobulinimo 2011–2013 metų programos patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 7-267.

[8] Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl valstybės švietimo 2013-2022 metų strategijos“ patvirtinimo”, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 140-7095.

[9] Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 3 d. įsakymas Nr. A1-547 „Dėl vaiko gerovės 2013-2018 m. programos patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 140-7208.

Komandinio darbo aktualumas, pozityvus jo vaidmuo apibrėžiamas daugelio autorių teoriniuose darbuose: Louise‘o Johnsono (2001), Kerrie Unswoth, Michael Westo (2005), Lindos Lambert (2011), Sh. Sharano, I.G.Ch. Tano (2013), Saulės Raižienės et al (2008), Vladimiro Gražulio (2014).

Apie teigiamą specialistų bendradarbiavimo įtaką specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymosi veiksmingumui rašė Martynas Rusteika (2010). Viena svarbiausių švietimo pagalbos teikimo sąlygų yra komandinis darbas, nes tik tokiu būdu galima koordinuoti pavienių specialistų veiklą, tikslingiau nustatyti švietimo pagalbos poreikus, plėtoti tarpinstitucinį ir tarpžinybinį bendradarbiavimą, tai ir atsispindi Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011).

Švietimo pagalbos, kaip ir kitų ugdymo aspektų, vienas iš kokybės garantų yra mokyklų vertinimas ir įsivertinimas, tai savo darbuose pabrėžia R.Ališauskas (2002), Romas Prakapas, Vilija Targamadzė (2008), Artūras Blinstrubas (2008), tai akcentuojama ir Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme (2011).

Tačiau stokojama tyrimų, kurie atskleistų švietimo pagalbos teikimo „žemėlapį“, kuriame atsispindėtų ne tik švietimo organizacijų galimybės ir sunkumai, bet ir aiškios mokyklos tobulėjimo ir į(si)vertinimo rezultatų panaudojimo sąsajos.

Šio **darbo objektas** yra švietimo pagalbos organizavimas Panevėžio miesto progimnazijose.

**Tikslas** – literatūros šaltinių analizės pagrindu išanalizuoti švietimo pagalbos organizavimą Panevėžio miesto progimnazijose.

Tikslo įgyvendinimui pasirinktos atvejų analizės. Organizuoti interviu su ekspertais iš Panevėžio miesto progimnazijų, Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus, Panevėžio miesto Pedagoginės psichologinės tarnybos, Panevėžio miesto Pedagogų švietimo centro ir Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus. Atliktas pusiau struktūrizuotas interviu. Taip pat organizuota diskusija su tėvais, kurių vaikai mokosi skirtingose Panevėžio miesto progimnazijose. Darbu siekiama identifikuoti progimnazijų stiprybes ir tobulintinas puses švietimo pagalbos organizavimo srityse bei pateikti rekomendacijas atsakingoms institucijoms.

Darbo **uždaviniai:**

1. Analitiškai apžvelgti švietimo pagalbos teorinius aspektus.
2. Išanalizuoti norminius teisės aktus, reglamentuojančius švietimo pagalbą.
3. Ištirti švietimo pagalbos kokybės rodiklius Panevėžio miesto progimnazijose.
4. Pateikti rekomendacijų švietimo pagalbos kokybei gerinti Panevėžio miesto progimnazijose.

Magistro darbo struktūra. Magistro darbą sudaro: įvadas, 2 skyriai, išvados, rekomendacijos, naudotos literatūros sąrašas (84 šaltiniai), santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, priedai. Tyrimo duomenis iliustruoja 21 lentelė, 12 paveikslų. Prieduose pateikiamos teorinę dalį papildančios lentelės, interviu anketos bei transkribuoti interviu. Darbo apimtis – 155 puslapiai.

# 1. ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMO TEORINIAI ASPEKTAI

## 1.1. Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste

„Švietimas“, „mokslas“, „ugdymas“ – tai sąvokos, tiesiogiai susijusios su žiniomis. „Mokslas yra svarbiausias visuomenės dvasinės kultūros vystymosi elementas ir aukščiausia žmonijos žinių forma“[10]. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatyme švietimas apibrėžiamas taip: „ugdymas ir išsilavinimo teikimas, savišvieta; taip pat mokinių, jų tėvų (globėjų, rūpintojų), švietimo įstaigų, mokytojų ir kitų švietimo teikėjų, švietimo pagalbos specialistų veiklų visuma“ [11]. O ugdymą, pagal Johną Dewey, galime apibrėžti „kaip nuolatinę patirties pertvarką ar reorganizaciją, leidžiančią praplėsti žmogaus tikslą bei didinančią jo galimybes rinktis būsimos patirties kryptį“[12]. Švietimas formuojasi kartu su visuomene ir nuolat patiria pokyčių. Kinta vertybinis ugdymo turinys, diegiamos naujos ugdymo formos ir metodai, vyksta tinklo optimizavimas ir pan. Kiekviena reforma turi savo tikslus, siekius pagerinti švietimo sistemą, siekiant didesnio jos efektyvumo.

R. Želvys, antrindamas vienam žymiausių šiuolaikinių švietimo kaitos teoretikų Michaelui Fullanui, teigia, kad „norėdama ir toliau sėkmingai atlikti socializacijos funkciją, mokykla turi keistis taip, kaip keičiasi ją supanti aplinka“[13]. M. Fullanas siūlo pažvelgti į pokyčius ir problemas suvokiant jas kaip galimybes ir suprasti, kad pokyčių negalima „nuleisti iš viršaus“, užtikrinti, kad individualizavimas ir kolektyvizmas būtų vienodai svarbūs, ir paversti mokyklas besimokančiomis organizacijomis[14]. Besimokančios organizacijos kasdienybė neatsiejama nuo įvairiose srityse vykdomų reformų: „Tam, kad būtų galima sėkmingai įgyvendinti reformas švietimo srityje, svarbus ne tik sisteminis požiūris, t.y. supratimas, kurių švietimo sistemos elementų kaita, siekiant reformoje numatytų tikslų, yra būtina ir turi būti tarpusavyje suderinta. Lemiamą reikšmę turi žinojimas, ką reikia keisti, tačiau ne mažiau svarbu numatyti, kaip tą daryti“[15].

Reformų suformuotas sisteminis požiūris siekti kokybės padeda ne tik švietimo, bet ir visose kitose organizacijose, nors pasak R. Želvio, „švietimo institucijos skiriasi nuo kitų organizacijų. Švietimo institucijų uždaviniai, tokie kaip, asmenybės ugdymas, kultūros perdavimas yra daug abstraktesnio pobūdžio. Švietimo sistemoje daug sunkiau nustatyti tikslų įgyvendinimą“[16]. Kaip ir kiekviena organizacija, mokykla yra savotiška sistema. „Norint, kad mokykla liautųsi buvusi paprasčiausiu

[10] Tidikis R., *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*, Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2003, p. 626.
[11] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 38-104.
[12] Dewey J., *Demokratija ir ugdymas,* Klaipėda: Baltic printing House, 2013, p. 55.
[13] Cit. pgl: Želvys R., *Švietimo vadyba ir kaita: monografija*, Vilnius: Garnelis, 1999, p. 61.
[14] Fullan M., *Change forces: Probing the depths of educational reform*. London: Falmer Press, 1993, p. 37.
[15] Želvys R., *op. cit*., p. 61.
[16] Želvys R., *Švietimo organizacijų vadyba*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2003, p. 16.

mokytojų, mokomųjų dalykų, klasių ir mokinių „rinkiniu“ ir virstų socialine sistema, jos direktorius ir kiti administracijos darbuotojai turi suprasti, kad mokykla yra struktūra, sudaryta iš susijusių padalinių.

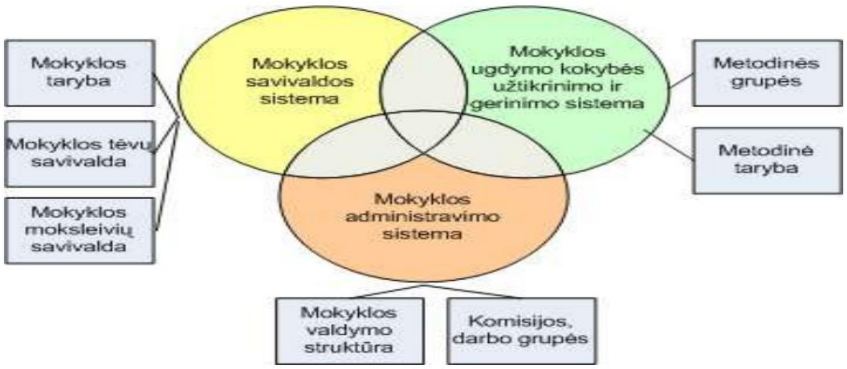
Pagrindinės mokyklos struktūros sudedamosios dalys būtų šios: pedagogai, mokiniai, dėstomas ugdymo turinys ir mokymo(si) patirtis“[17]. Minėtos mokyklos struktūros dalys turėtų būti tarpusavyje tampriai susietos ir sudaryti socialinę sistemą. Walteris Kaufmannas teigia, kad „į mokyklą žvelgiant kaip į socialinę sistemą, žmones, skyrius ir mokomuosius dalykus siekiama susieti, o ne juos atskirti, kaip būtų įprasta taikant biurokratijos teoriją. Sistemų teorijoje pabrėžiama, kad turi būti užtikrinta laisva informacijos sklaida tarp sistemos dalių, ir neretai tam reikalinga tiesioginė šių dalių ar žmonių sąveika“[18]. Tačiau šiuo metu daugelio mokyklų darbo organizavimo principai pasižymi klasikinėmis biurokratijos savybėmis, kurias dar prieš suformulavo Maxas Weberis. Sh. Sharanas, I. G. Ch. Tanas primena pagrindinius biurokratijos požymius: „darbuotojams paskiriamos konkrečios užduotys, vyrauja siaura darbų specializacija, visi įvykiai tiksliai registruojami dokumentuose, o darbuotojams skirtos darbo patalpos atribojamos viena nuo kitos. Svarbiausias visų pagrindinių biurokratijos aspektų tikslas – skatinti darbo veiksmingumą ir padėti išvengti konfliktų. Šie principai vyrauja ir viešojo švietimo sektoriuje“[19].

Minėtų biurokratijos požymių vyravimas mokyklose gali stabdyti jų pažangą ir pedagogai, mokiniai bei jų tėvai gali pasijusti įkalintais esamoje struktūroje. A.Hargreavesas, M. Fullanas teigia, kad vyraujančios struktūros mokyklose „neleidžiama įdiegti pokyčių, kurie galėtų kelti grėsmę mokyklų vadovų interesams, o su mokinių tėvais bendraujama tik keletą kartų per metus. Jeigu įstaiga nesilaiko šių principų, vadinasi, ji iš viso neverta būti vadinama tikrąja mokykla“[20] . Autoriams antrina ir Reedas Stevensas et al. pabrėždami, kad „mokyklos struktūra yra itin svarbi socialinės organizacijos forma; deja, mokomieji dalykai yra atskirti vienas nuo kito, o mokyklų infrastruktūra organizuota taip, kad visi dalykai būtų kiekvienas sau. Laikas, erdvė, mokomoji medžiaga ir mokytojo darbas, susiję su skirtingais dalykais, yra visiškai atriboti“[21].

Mokykloje vyrauja daugiasluoksnė organizacinė valdymo struktūra. Mokiniai buriami į klases, mokytojai į metodines tarybas, mokytojų tarybą, įvairias darbo grupes, o pati mokykla, kaip organizacija, taip pat priklauso „sistemai“, kuri ją administruoja, nors mokytojų grupei ir nepriklauso. Organizacinės struktūros mokyklos viduje gali būti kelių modelių ir nuo pasirinkto modelio priklauso, kokie bus padaliniai, kokios nustatytos normos ir taisyklės vyraus. R. Krasauskienė[22] pateikia bendrąją Lietuvos

[17] Sharan Sh., Tan I.G.Ch., *Mokyklų darbo organizavimas, siekiant užtikrinti veiksmingą mokymąsi,* Vilnius: UAB „Magistrai“, 2013, p. 97.
[18]Cit. pgl: Sharan Sh., Tan I.G.Ch., *Mokyklų darbo organizavimas, siekiant užtikrinti veiksmingą mokymąsi,* Vilnius: UAB „Magistrai“, 2013, p. 98.
[19] Ibid, p. 100.
[20] Hargreaves A., Fullan M., *What's worth fighting for in Education*. Toronto, Ontario: Open University Press, 1998, p.26.
[21] Stevens R., et.al., Comparative understanding of school of school subjects: Past, present and future. *Review of Educational Research*, Nr. 75, 2005, 125 p.
[22] Krasauskienė R. Gerosios patirties sklaida tobulinant mokyklos valdymo struktūrą. *Naujos mokyklos organizacinės struktūros ir IKT diegimo mokyklos valdyme patirties sklaidos seminaro medžiaga:* 2013-11-18, prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mstp/Gerosios_patirties_sklaida_tobulinant_mokyklos_valdymo_struktura.pdf>, (žiūrėta 2014-07-02).

mokyklų, kaip organizacijų, schemą (1 pav.), kurioje matyti trys pagrindinės sistemos: mokyklos savivaldos, mokyklos ugdymo kokybės užtikrinimo ir gerinimo bei mokyklos administravimo.




*1 pav.* Mokyklos organizacijos schema. Duomenų šaltinis: R. Krasauskienė[23]

Mokyklą, kaip ir kiekvieną organizaciją veikia vidaus ir išorės elementai, o organizacinės valdymo struktūros yra vienas iš vidaus aplinką veikiančių elementų. V. Gražulis et al teigia, kad „organizacinė valdymo struktūra suprantama kaip tam tikrais linijinio bei funkcinio pavaldumo ryšiais susietas darbuotojų darbas“[24]. Linijinio pavaldumo ryšiai atskleidžia atskirų padalinių ar darbuotojų tiesioginį pavaldumą savo vadovui. Tokioje organizacijoje ypatingą reikšmę įgyja vadovo kompetencija, jo valdymo stilius. Funkciniam pavaldumui būdinga atsakomybė tik už tam tikrą sritį pagal funkcijas ir pasireiškia netiesioginiu vadovavimu[25].

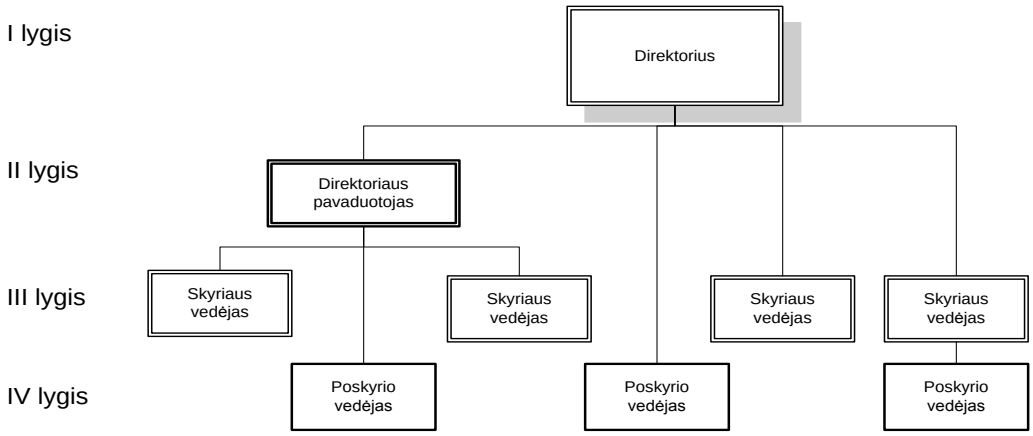
Mokyklos administravimo sistema reikšminga švietimo sistemai, tikslų įgyvendinimui. Mokyklos valdymui didelę įtaką turi tai, kaip mokyklos vadovai supranta savo atliekamas funkcijas ir suvokia, kad valdymas yra visos švietimo sistemos sudedamoji dalis, todėl jis turi keistis besikeičiant visai švietimo sistemai. Lietuvos švietimo įstaigų valdymo pagrindiniai principai nurodomi LR įstatymuose, LR Vyriausybės nutarimuose ir ŠMM įstatymuose, švietimo finansavimą ir veiklą reglamentuojančiuose dokumentuose. Didžiojoje dalyje šiandieninių mokyklų vyrauja hierarchinė organizacinė valdymo struktūra (2 pav.):




*2 pav.* Tipinė dviejų valdymo lygių, funkcinė mokyklos valdymo struktūra. Duomenų šaltinis: Cibulskas G., et. al[26]

[23] Krasauskienė R., supra note 22.
[24] Gražulis V., et. al., *Darbuotojas organizacijos koordinačių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos: mokslo studija*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, p. 33-34.
[25] Ibid.
[26] Cibulskas G., et. al., Lietuvos mokyklų valdymo efektyvumo tyrimas, 2012, prieiga per internetą <http://www.lyderiulaikas.smm.lt/Atsisi%C5%B3sti%20failus:/article/750/312_2%201%207_veikla%2011_15.pdf>, (žiūrėta 2014-07-02).

Šioje struktūroje nurodyti du pagrindiniai valdymo lygmenys: mokyklos direktorius ir direktoriaus pavaduotojai. 1 priede, kaip pavyzdys, pateikiama Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos dviejų lygių organizacinė valdymo struktūra[27], kurioje aiškiai matyti vyraujanti hierarchinis mokyklos valdymas, kuris labai apsunkina mokyklos kaitos procesą, kai mokyklos darbuotojai į sprendimų priėmimą gali būti įtraukiami arba visai neįtraukiami. Tokioje struktūroje minimaliai paskirstomas ir pats valdymas, ir atsakomybės. Suprantant tokios organizacinės valdymo struktūros ribotumus, 2006-2009 m. vykdytas Mokyklų struktūros tobulinimo projektas[28] (toliau-MSTP). Projekto metu buvo sukurta ir 26-iose Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose išbandyta nauja organizacinė mokyklos valdymo struktūra, kurioje, atsižvelgiant į mokyklos tipą ir dydį, formuojami keturi valdymo lygmenys. Įvertinus projekto sėkmę, parengta Mokyklos struktūros tobulinimo 2011–2013 metų programa[29]. Nuo 2010 m. dalyvauja 11 mokyklų, 2011-2013 m. – 57 mokyklos. 3 pav. pavaizduotas naujos, lankstesnės organizavinės valdymo struktūros modelis.




*3 pav.* Tipinė keturių valdymo lygių, linijinė-funkcinė mokyklos valdymo struktūra. Duomenų šaltinis: Cibulskas G., et. al.[30]

3 pav. nurodyta struktūra patvirtinta Švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 10 d. įsakymu Nr. ISAK-1040[31]. 2 priede, kaip pavyzdys, pateikiama Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos keturių lygių organizacinė valdymo struktūra[32]. Toks struktūros modelis leidžia į mokyklos valdymą įtraukti daugiau mokyklos bendruomenės narių. Taip sudaromos sąlygos didesniam ratui žmonių dalyvauti priimant sprendimus ir prisiimant atsakomybę. MSTP projekte valdymo struktūra – linijinė-funkcinė. Priklausomai nuo mokyklos tipo ir dydžio MSTP programoje mokykloms siūlomi šeši valdymo modelių variantai,

[27] Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos valdymo struktūra, prieiga per internetą < http://www.zemynos.panevezys.lm.lt/e107_files/cache/downloads/mokyklos_dokumentai/pavaldumo_schema2014-2015.pdf> (žiūrėta 2015-01-05).
[28] Mokyklos struktūros tobulinimo 2006–2009 m. programa, supra note 6.
[29] Mokyklos struktūros tobulinimo 2011–2013 metų programa, supra note 7.
[30] Cibulskas G., et. al., supra note 26.
[31] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 10 d. įsakymas Nr. V-1040 „Dėl mokyklų vidaus struktūros ir valdymo modelių projektų“, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/MSTP/Dokumentai/mstp_080415.pdf>, (žiūrėta 2014-12-01).
[32] Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos organizacinė struktūra, prieiga per internetą <http://www.vyturio.panevezys.lm.lt/archive/images/stories/progimnazijos_struktura_2014.pdf> (žiūrėta 2015-01-05).

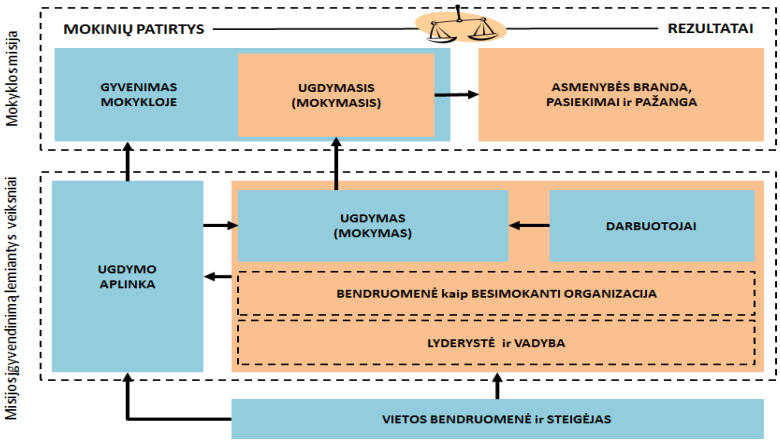
sudarantys didesnes galimybes lyderystės raiškai, atsakomybių ir funkcijų pasidalijimui, tačiau pats modelis negali garantuoti efektyvaus mokyklos valdymo, bet sudaro prielaidas kokybiškesnei mokyklos veiklai.

Pateikti valdymo pavyzdžiai rodo, kad tikslingai pasirinktas valdymas gali padėti įgyvendinti mokyklai priskirtus uždavinius, o pasak J. Dewey, „vadovavimas yra ne kas kita, kaip jau vykstančio veiksmo nukreipimas reikiama vaga. Ir jei neįvertinsime visų veikiančių jėgų, bet kokie mūsų bandymai vadovauti neabejotinai pasmerkti žlugti“[33]. Mokykla turi prisiimti atsakomybę ir už standartais paremtą mokymąsi, „kai visi mokiniai (o ne keletas) pasiekia aukštų kognityvinio mokymosi standartų ir kur mokiniai kuria žinias, taiko jas nepažįstamoms problemoms spręsti ir efektyviai perduoda šias žinias kitiems, o ne laikyti žinias kažkuo, ką mokiniai privalo išmokti atmintinai ir mechaniškai atkurti“[34]. Ir kokia bebūtų organizacinė valdymo struktūra švietimo organizacijoje svarbus aspektas yra bendruomenės susitarimas dėl kokybės. R. Ališauskas nurodo, kad „susitariančios šalys švietime yra bent trys: klientai (mokiniai, tėvai), profesionalai (mokytojai, mokyklų vadovai, kiti švietimo specialistai) ir politikai (įvairių lygmenų)“[35]. Kitaip tariant, būtinas susitarimas dėl mokyklos uždavinių įgyvendinimo.

Kiekviena organizacija savo uždavinius formuluoja atsižvelgdama į kontekstą, vidinius ir išorinius veiksnius bei norimą pasiekti rezultatą. Mokyklos veiklos rezultatas – kokybiškas švietimas. Kokybės šioje srityje siekti, šiandieninėje mokykloje, gali trukdyti išorinių, ugdytiniams kylančių problemų gausėjimas, tai – psichotropinių medžiagų vartojimas, abejingas besimokančiųjų požiūris į mokslą, patyčios mokykloje, tėvų netinkamas elgesys, fizinis, psichologinis smurtas, nepriežiūra, girtavimas ir pan. Kitas aspektas, į ką turi orientuotis mokykla, tai mokymosi pasiekimai. Tarptautiniai mokinių mokymosi pasiekimų tyrimai rodo[36], kad Lietuvos mokykla yra orientuota į vidutinius, daugumai mokinių pasiekiamus rezultatus. Nei vienoje organizacinio valdymo struktūroje nėra vietos tokių problemų giluminiam sprendimui. Tai ir paskatino Švietimo ir mokslo ministeriją inicijuoti Geros mokyklos koncepcijos kūrimą[37]. Koncepcijos esmė, kad mokyklos turi būti skirtingos ir negali veikti pagal visiems pritaikytas instrukcijas. Mokykla turi gebėti prisitaikyti prie kintančių visuomenės poreikių ir ugdyti mąstančius bei gebančius spręsti problemas šiuolaikinio pasaulio piliečius.

4 pav. pateikti geros mokyklos veiklos aspektai ir jų ryšiai. Nurodyti 9 pagrindiniai veiklos aspektai, lemiantys misijos įgyvendinimą. Paveiksle matyti, kad tinkamas misijos įgyvendinimas yra vienas svarbiausių mokyklos veiklos požymių. Mokyklos kaip organizacijos veiklos aspektai yra svarbūs tiek, kiek jie padeda įgyvendinti mokyklos misiją.

[33] Dewey J., supra note 12, p. 21.
[34] Hargreaves A., *Mokymas žinių visuomenėje. Švietimas nesaugumo amžiuje*, Vilnius: Homo liber, 2008, p. 35.
[35] Ališauskas R., Mokyklų audito kontekstas, kn. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. I d*., Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2002, p.7.
[36] Dudaitė J. *OECD PISA rezultatai*, Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras, 2010, 80 p.
[37] Ruškus J., et.al., Geros mokyklos koncepcija, Vilnius, 2013, prieiga per internetą <www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/.../GM_koncepcija_11-121.docx>, (žiūrėta 2014-07-10).




*4 pav.* Geros mokyklos veiklos aspektai ir jų ryšiai. Duomenų šaltinis: Ruškus J., et.al.[38]

Ugdymas prieinamas kiekvienam mokiniui – svarbiausia kiekvienos švietimo organizacijos misijos dalis. Įrankius, švietimo pagalbos priemones kiekviena organizacija formuojasi atsižvelgama į savo ugdymo aplinkos kontekstą, nes „kiekvienas vaikas yra unikalus, turintis individualių tik jam būdingų interesų, gebėjimų ir ugdymosi poreikių“[39].

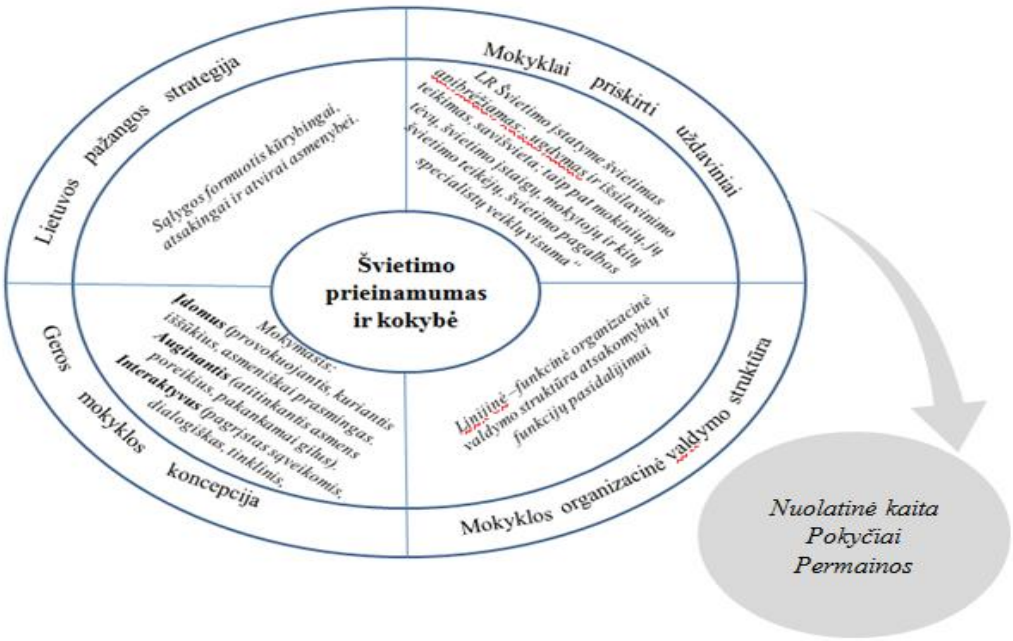
Geros mokyklos koncepcijoje numatytos idėjos atsispindi ir Lietuvos pažangos strategijos „Lietuva 2030“ gairėse. Šia strategija siekiama paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuotis kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei[40]. Todėl kalbant apie gilesnį švietimo visiems (įskaitant ir specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius mokinius) suvokimą, analizuotina inkliuzinio ugdymo požiūrio svarba švietimo politikos struktūroje. „Inkliuzinis švietimas suprantamas kaip filosofija, kuri teigia, kad mokiniai, turintys specialiųjų ugdymosi poreikių, turi tokią pačią teisę ugdytis kaip ir kiti, ir gali mokytis bendroje mokykloje“[41]. Inkliuzinio ugdymo plėtros 2014 – 2016 metų veiksmų plane pabrėžiama, kad „inkliuzinis ugdymas – procesas, užtikrinantis kokybišką ugdymą(-si) visiems jo dalyviams, kai atsižvelgiama į kiekvieno mokinio, jo tėvų (globėjų, rūpintojų) lūkesčius, ugdymosi poreikių ypatumus, pagalbos ir paslaugų reikmes, užkertantis kelią „iškristi“ iš švietimo sistemos“[42]. Daniya Akhmetova teigia, kad inkliuzinis ugdymo esmė, ne tik specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių atstovavimas, bet ir visų mokinių mokymosi poreikių tenkinimas, lyčių lygybės skatinimas, partnetystės kūrimas ir pan. Inkliuzinėje švietimo sistemoje remiamasi principais (lygybės, dalyvumo, tobulėjimo ir bendruomeniškumo bei pagarbos įvairovei), žmogaus teisių nuostatomis, ji grįsta vertybėmis[43]. „Inkliuzinio švietimo sistemoje rūpinamasi kiekvienu mokiniu, stengiantis kuo

[38] Ruškus J., et.al., supra note 37.
[39] Lietuvos Respublikos 1995 m. liepos 3 d. įstatymas Nr. I-983 „Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos“, *Valstybės žinios*, 1995-07-21, Nr. 60-1501.
[40] Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 „Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo”, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 61-3050.
[41] Čiuladienė G., Paurienė L., Iššūkiai mokyklai: inkliuzijos link, *Švietimo problemos analizė,* Nr. 6 (70), 2012, p.1.
[42] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugsėjo 5 d. įsakymas Nr. V- 808 „Dėl bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, stiprinimo ir inkliuzinio ugdymo plėtros 2014–2016 metų veiksmų plano patvirtinimo“, prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/412ebe50371911e48fcad59d61177654> , (žiūrėta 2014-10-16).
[43] Ахметова Д. З., Инклюзивное образование - путь к инклюзивному обществу, *Педагогическое образование и наука*, Nr. 1, 2014, p. 65-70. Prieiga per internetą: <http://dlib.eastview.com.skaitykla.mruni.eu/browse/doc/40934870>, (žiūrėta 2014-11-10).

prasmingesnio jo dalyvavimo ugdymesi ir siekiant apriboti šį dalyvavimą apsunkinančius veiksnius, kad būtų išvengta atskirties švietime ir visuomenėje“[44].

Teresa Aidukienė, apžvelgdama specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių statistiką, teigia, kad 2013-2014 m.m. Lietuvos bendrojo ugdymo mokyklose mokėsi 11 proc. tokių mokinių. Autorė mano, kad inkliuzinis ugdymas yra viena iš esminių prielaidų sėkmingai šių mokinių integracijai ir įžvelgia pagrindinius inkliuzinio ugdymo aspektus mokyklose, tai: mokytojų darbo kokybės tobulinimas, pagarba mokinių įvairovei, pagalba visiems mokiniams, bendradarbiavimas ir darbas komandoje, asmeninis profesinis tobulėjimas[45]. Šios įžvalgos atsispindi ir UNESCO rekomendacijose dėl inkliuzinio švietimo plėtros, kuriose teigiama, kad „inkliuzinę švietimo sistemą įmanoma sukurti tik mokykloms tapus labiau gebančiomis prisitaikyti prie mokinių poreikių, pritaikyti ugdymo aplinką, ugdymo organizavimą, priemones, teikiančias švietimo pagalbą ir specialiąją pagalbą ugdymo procese“[46].

Norint didinti švietimo veiksmingumą ir kokybę, pasiekiant kiekvieną švietime dalyvaujančią pusę, neabejotinai yra svarbios įvairios koncepcijos, strategijos, valdymo struktūra ir modeliai, bet ne mažiau svarbus yra organizacijos narių energijos mobilizavimas silpniausioms, pažeidžiamiausioms švietimo dalims (mokiniams). Veiksmingai įgyvendinama švietimo pagalbos politika galėtų būti sėkmės garantu, padedančiu kiekvienam pasiekti pagrindinį švietimo tikslą. 5 pav. pateikiami apibendrinti veiksniai, darantys įtaką švietimo kokybei.




*5pav.* Veiksniai, darantys įtaką švietimo kokybei. Duomenų šaltinis: parengta darbo autorės, remiantis 1.1. poskyryje pateikta informacija

[44] Watkins A. (red.), *Mokytojų rengimas inkliuziniam švietimui. Inkliuzinio švietimo mokytojo profilis*, Odense, Danija: Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra, 2012, p. 26.
[45] Aidukienė T. Kaip užtikrinsime inkliuzinio ugdymo kokybę? *Kaip užtikrinsime kokybę?: Vilnius, 2014-09-29*, prieiga per internetą < http://www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt/index_files/konferencija_pranesimas_aidukiene.pdf>, (žiūrėta 2014-12-27).
[46] Rekomendacijos dėl inkliuzinio švietimo plėtros, prieiga per internetą <http://www.unesco.org/en/inclusive-education/guidelines>, (žiūrėta 2014-12-16).

## 1.2. Švietimo pagalbą reglamentuojantys dokumentai, jų dinamika

Kuriant mokyklą, tinkančią skirtingų gebėjimų, poreikių ir interesų turintiems mokiniams, svarbu kūrybiškai mąstyti, nuolat mokytis bei ieškoti žinių. Sociologas ir psichologas Emilis Diurkheimas (1911) teigia, kad „ugdymas yra suaugusiųjų poveikis tiems, kurie dar nėra parengti socialiniam gyvenimui, siekiant įskiepyti jiems tam tikras visuomenės poreikius atitinkančias fizines, protines, moralines vertybes“[47]. Per vertybių prizmę turėtų būti ugdomas kiekvienas mokinys ugdymo įstaigoje ir gebėjimas priimti sprendimus įvairiose sudėtingose situacijose kiekvienam turėtų būti įveikiama užduotis. Pasak Ramutės Bruzgelevičienės, „gebėti priimti sprendimus – būtina individo savybė gyvenant demokratinėje visuomenėje“[48]. Akivaizdu, kad siekdama išugdyti visapusišką asmenybę, ugdymo įstaiga turi suprasti, kad svarbiausia yra vaiko interesai, apie tai kalbama ir Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos 3 straipsnyje[49].

Daugelis švietimo dokumentų reglamentuoja visiems mokiniams tinkamą aplinką, kurią turi užtikrinti mokyklos bendruomenė padedama švietimo pagalbos specialistų ir švietimo pagalbos įstaigų. Dabartinė Lietuvos švietimo politika yra grindžiama lygių galimybių, kontekstualumo, veiksmingumo ir tęstinumo principais. Tokia politika turėtų padėti „pasiekti“ kiekvieną vaiką, o tai jau lemtų visuomenės brandą. Kad švietimo sistema būtų veiksminga, viena iš sudėtinių dalių – švietimo pagalba – turi nepriekaištingai veikti ir užkirsti kelią visiems veiksniams, kurie kuria individams nepalankias sąlygas. Vienas iš būdų užtikrinti tvarią švietimo pagalbą yra sukurti šiuolaikiškus, duomenų analize ir įsivertinimu grįstus teisės aktus ir juos įgyvendinti.

Vienas svarbiausių Lietuvai dokumentų – Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ kalba, kad svarbu „žadinti ir vienyti idėjas, kurių įgyvendinimas garantuotų visuomenės gerovę, piliečių orumą ir valstybės saugumą“[50]. Tai sąlygoja ir švietimo pagalbos tikslus bei siektinus rezultatus. Lietuvos Respublikos Švietimo įstatyme, švietimo pagalba apibrėžiama kaip „mokiniams, jų tėvams (globėjams, rūpintojams), mokytojams ir švietimo teikėjams specialistų teikiama pagalba, kurios tikslas – didinti švietimo veiksmingumą“[51]. Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“„siekiama paskatinti esminius visuomenės pokyčius ir sudaryti sąlygas formuotis kūrybingai, atsakingai ir atvirai asmenybei“[52]. Viena iš krypčių, kaip bus įgyvendinami strategijoje numatyti siekiai, tai sumanios ir veiklios visuomenės konstravimas, kurioje žmonės būtų laimingi, o kiekvienam sudaromos galimybės mokytis ir tobulinti savo gebėjimus, stiprinti gyvenimo kokybę, patirti socialinę gerovę ir lygias galimybes. Švietimo veiksmingumas neabejotinai būtų lengviau įgyvendinamas, jei kiekviena ugdymo įstaiga pasižymėtų

[47] Cit.pgl: Bitinas B., *Ugdymo filosofija: vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams*, Vilnius: Enciklopedija, 2000, p. 1.
[48] Bruzgelevičienė R., *Lietuvos švietimo kūrimas 1988-1997: monografija*, Vilnius: Sapnų sala, 2008, p. 27.
[49] Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, supra note 39.
[50] Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, supra note 40.
[51] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.
[52] Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, supra note 40.

veiklios visuomenės bruožais, tai yra sukurtų, įdiegtų ,,kūrybingumui, ieškojimams ir tobulėjimui atviras mokymosi programas ir kompetencijos vertinimo ir įsivertinimo sistemą“[53].

Valstybinėje švietimo 2013-2022 metų strategijoje[54] švietimo veiksmingumas grindžiamas rodikliais, kuriuos apibendrintai galėtume apibrėžti kaip mokymąsi, veiklumą ir solidarumą skatinančius rodiklius. Tai apima padidėjusį asmenų aktyvumą (savęs įdarbinimo lygį), padidėjusią patyčių nepatiriančių vaikų dalį, sumažėjusią neintegruotų specialiųjų poreikių vaikų dalį. Šios strategijos prioritetinė kryptis – neformalusis švietimas – orientuotas į ,,palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir realizuoti specialiuosius poreikius“[55]. Taip pat strategijoje pabrėžiama, kad pagrindinis švietimo plėtotės tikslas yra ,,paversti Lietuvos švietimą tvariu pagrindu veržliam ir savarankiškam žmogui, atsakingai ir solidariai kuriančiam savo, valstybės ir pasaulio ateitį“[56].

Vienas iš švietimo sistemos principų: veiksmingumas – ,,švietimo sistema siekia geros kokybės rezultatų sumaniai ir taupiai naudodama turimus išteklius, nuolat vertindama, analizuodama ir planuodama savo veiklą, remdamasi veiksminga vadyba – tinkamais ir laiku priimamais sprendimais“[57]. Įstatyme įgyvendinamos ir inkliuzinio ugdymo idėjos, kurios praplečia specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių asmenų integravimo sampratą. Specialiųjų ugdymosi poreikių sąvoka nuo šiol nusakoma kaip pagalbos ir paslaugų ugdymo procese poreikis, atsirandantis dėl išskirtinių asmens gabumų, įgimtų ar įgytų sutrikimų, nepalankų aplinkos veiksnių. ,,Švietimo prieinamumas, teikiant socialines paslaugas ir švietimo pagalbą, užtikrinamas ir socialinę atskirtį patiriantiems skurdžiai gyvenančių šeimų, pabėgėlių, nesimokantiems mokykloje vaikams, bedarbiams, asmenims, grįžusiems iš įkalinimo įstaigų, taip pat asmenims, kurie gydosi nuo alkoholizmo ir narkomanijos, ir prie visuomenės nepritampantiems asmenims“[58].

Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo paskirtis – ,,padėti mokiniui ugdytis, mokytis pagal gebėjimus, įgyti išsilavinimą ir kvalifikaciją, pripažįstant ir plėtojant jų gebėjimus ir galias“[59]. Ugdymo organizavimo tvarka ,,užtikrina kiekvienam savivaldybės teritorijoje gyvenančiam vaikui/mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo prieinamumą ir kokybę“[60]. Įstatyme nurodoma, kad atsižvelgiant į mokinio specialiuosius ugdymosi poreikius, mokyklos turi užtikrinti ugdymąsi pritaikytoje aplinkoje, aprūpinimą reikalingomis priemonėmis, reikiamos pagalbos teikimą.

Švietimo pagalbos aspektai aptariami ne viename Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymo straipsnyje bei išskiriamos švietimo pagalbos formos: profesinis orientavimas ir

[53] Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, supra note 40.
[54] Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „ Dėl valstybės švietimo 2013-2022 metų strategijos“ patvirtinimo”, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 140-7095.
[55] Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „ Dėl valstybės švietimo 2013-2022 metų strategijos“ patvirtinimo”, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 140-7095.
[56] Ibid.
[57] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.
[58] Ibid.
[59] Ibid.
[60] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. V- 1795 ,,Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo”, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 122-5771.

švietimo informacinė pagalba, psichologinė pagalba, socialinė-pedagoginė pagalba, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba, sveikatos priežiūra mokykloje, pagalba mokyklai ir mokytojui[61].

Profesinio orientavimo paskirtis – ,,profesinio informavimo, profesinio konsultavimo ir ugdymo karjerai priemonėmis padėti asmeniui rinktis jam tinkamą švietimą ir užimtumą, įgyti karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas ir aktyviai kurti savo profesinę karjerą“[62]. Profesinis orientavimas arba ugdymas karjerai mokyklose organizuojamas vadovaujantis Profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymu. Įsakyme nurodoma, kad ,,profesinio orientavimo paskirtis – padėti asmenims sąmoningai rinktis jiems tinkamas švietimo ir užimtumo galimybes, sudaryti sąlygas įgyti karjeros kompetencijų, aktyviai kurti savo karjerą“[63]. Pagrindinė veikla teikiant profesinio orientavimo paslaugas tenka švietimo įstaigai. Švietimo informacinės pagalbos paskirtis – ,,padėti mokyklai ir kitam švietimo teikėjui, mokytojams, mokiniams, visiems Lietuvos Respublikos piliečiams ir gyventojams gauti informaciją apie švietimą, jo kokybę, išsilavinimo paklausą darbo rinkoje“[64].

Psichologinės pagalbos paskirtis – ,,stiprinti mokinių psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatą, prevencinėmis priemonėmis skatinti saugios ir palankios ugdymuisi aplinkos mokykloje kūrimą, padėti mokiniams atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais, rūpintojais)“[65]. Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašas reglamentuoja psichologinės pagalbos paskirtį, uždavinius, sritis bei organizavimą. Apraše pateikiama pagalbos paskirtis – ,,stiprinti mokinių (vaikų) psichologinį atsparumą ir psichikos sveikatą, prevencinėmis priemonėmis skatinti saugios ir palankios ugdymuisi aplinkos Mokykloje kūrimą, padėti mokiniams (vaikams) atgauti dvasinę darną, gebėjimą gyventi ir mokytis, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais, rūpintojais)“[66].

Socialinė pedagoginės pagalbos paskirtis –,,padėti tėvams (globėjams, rūpintojams), kad būtų įgyvendinta vaiko teisė į mokslą, užtikrinti jo saugumą mokykloje: šalinti priežastis, dėl kurių vaikas negali lankyti mokyklos ar vengia tai daryti, sugrąžinti į mokyklą ją palikusius vaikus, kartu su tėvais (globėjais, rūpintojais) padėti vaikui pasirinkti mokyklą pagal protines ir fizines galias ir joje adaptuotis“[67]. Socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatuose socialinė pedagoginė pagalba apibrėžiama kaip ,,socialinių pedagogų, klasės vadovų, mokytojų, administracijos ir kitų darbuotojų veikla, susijusi su vaikų ir mokinių socialinių pedagoginių poreikių tenkinimu, leidžianti užtikrinti vaiko privalomą švietimą, ugdymosi kokybę, didinti švietimo veiksmingumą, o socialinės pedagoginės

[61] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.
[62] Ibid.
[63] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 ,,Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo”, *Valstybės žinios,* 2012, Nr. 82-4284.
[64] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.
[65] Ibid.
[66] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 5 d. įsakymas Nr. V- 1215 „Dėl psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 88-4220.
[67] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.

pagalbos tikslas – padėti įgyvendinti vaiko teisę į mokslą, užtikrinti veiksmingą ugdymą ir mokymąsi, sudaryti prielaidas pozityviai socializacijai ir pilietinei brandai“[68]. Nuostatuose apibrėžti uždaviniai, aptariami socialinės pedagoginės pagalbos teikimo principai, pagalbos rūšys ir organizavimas, akcentuojama socialinio pedagogo profesinės kvalifikacijos svarba.

Specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos paskirtis – ,,didinti asmens, turinčio specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymosi veiksmingumą“[69]. Specialioji pedagoginė pagalba teikiama bendrojo ugdymo mokyklose vadovaujantis „Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašu“. Dokumente apibrėžiamas specialiųjų ugdymosi poreikių vertinimas ir skyrimas, ugdymo organizavimas, ugdymo prieinamumas ir kokybė kiekvienam vaikui/mokiniui, turinčiam specialiųjų ugdymosi poreikių[70].

Sveikatos priežiūros mokykloje paskirtis − ,,saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą, aktyviai bendradarbiaujant su jų tėvais (globėjais, rūpintojais)“[71]. Sveikatos priežiūros tvarkos apraše numatyti sveikatos stiprinimo uždaviniai: ,,užtikrinti sveikatos priežiūros kokybę, kuriant sveiką aplinką mokykloje, stiprinant mokinių sveikatą, šalinant rizikos veiksnius, galinčius sukelti ligas; formuoti teisingą mokinių požiūrį į savo sveikatą ir ugdyti sveikos gyvensenos įgūdžius; numatyti priemones ligoms ankstyvuoju laikotarpiu įtarti ir užkirsti joms kelią; suteikti pirmąją pagalbą pavojingų būklių, traumų, nelaimingų atsitikimų ar apsinuodijimų atvejais“[72].

Pagalbos mokyklai ir mokytojui paskirtis – ,,teikti informacinę, ekspertinę, konsultacinę ir kvalifikacijos tobulinimo pagalbą, didinančią švietimo veiksmingumą ir skatinančią mokyklos veiklos tobulinimą ir mokytojo profesinį tobulėjimą. Mokyklai ir mokytojui padedama tobulinti veiklą, siekti geresnės švietimo kokybės konsultuojant, atliekant mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą bei sudarant sąlygas mokytojams tobulinti kvalifikaciją“[73].

Kiekviena iš aukščiau išvardytų švietimo pagalbos formų yra orientuota į vaiko gerovę, saugios ir palankios aplinkos kūrimą. Šių aspektų mokykloje stiprinimu ir kūrimu taip pat rūpinasi Vaiko gerovės komisija, kuri jungia anksčiau veikusias Specialiojo ugdymo, Prevencinio darbo grupės ir Krizių valdymo komandų veiklas mokykloje. Apraše ,,Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ teigiama, kad mokyklos vaiko gerovės komisiją galima ,,apibrėžti kaip jungiamąją grandį tarp mokyklos darbuotojų, tėvų, vietos bendruomenės, siekiant telkti specialistus švietimo pagalbai, organizuoti darbą su vaikais, kuriems skirtos minimalios ir vidutinės

[68] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 21 d. įsakymas Nr. V- 1393 ,,Dėl Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 15 d. įsakymo Nr. ISAK-941 „Dėl bendrųjų socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo”, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 99-4675.
[69] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.
[70] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V- 1228 ,,Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 92-4395.
[71] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.
[72] Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2680 ,,Dėl sveikatos priežiūros mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2005, Nr. 153-5657.
[73] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.

priežiūros priemonės, koordinuoti švietimo programų pritaikymą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių bei kitas teisės aktuose nustatytas veiklas, susijusias su vaiko gerove“[74]. Tačiau jei mokinio elgesys daro žalą ar kelia realų pavojų jam pačiam ar aplinkiniams, o vaiko atstovų, ugdymo įstaigos poveikio priemonės neveiksmingos, galima kreiptis į vietos savivaldybės Vaiko gerovės komisiją, kuri, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Vaiko minimalios priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymu, gali priimti sprendimą taikyti vieną iš priežiūros formų: minimalią priežiūrą arba vidutinę. Minėto įstatymo 26 straipsnis nurodo, kad savivaldybės administracija koordinuoja ir prižiūri, kaip vykdomos vaiko minimalios priežiūros priemonės savivaldybėje[75].

Kaip dar vieną iš švietimo pagalbos priemonių galima laikyti „Rekomendacijas dėl poveikio priemonių taikymo netinkamai besielgiantiems mokiniams“. Šiomis rekomendacijomis „siekiama padėti Mokyklų darbuotojams veiksmingai reaguoti į kraštutinius mokinių netinkamo elgesio atvejus, siekiant užtikrinti mokyklos bendruomenės narių ir (ar) kitų asmenų fizinį ir psichologinį saugumą“[76].

Švietimo pagalba teikiama visose ugdymo įstaigose, tačiau švietimo pagalbos specialistų skaičius atskirose ugdymo įstaigose kinta. Buvusi švietimo ir mokslo viceministrė E. Tamošiūnaitė savo pranešime „Vaiko gerovė – efektyvi švietimo pagalba ir neformalus ugdymas“ nurodo švietimo pagalbos specialistų skaičiaus bendrojo ugdymo mokyklose (1 lentelė) ir pedagoginėse psichologinėse tarnybose (2 lentelė) tendencijas[77].

*1 lentelė.* Švietimo pagalbos specialistų skaičius bendrojo ugdymo mokyklose.

| **Švietimo pagalbos specialistai** | **2010-2011 m.m.** | **2011-2012 m.m.** | **2012-2013 m.m.** |
|---|---|---|---|
| Logopedai | 496 | 505 | 498 |
| Specialieji pedagogai | 530 | 518 | 487 |
| Psichologai | 424 | 428 | 421 |
| Socialiniai pedagogai | 1008 | 1016 | 999 |
| Surdopedagogai | 7 | 7 | 24 |
| Tiflopedagogai | 8 | 8 | 10 |

Duomenų šaltinis: E.Tamošiūnaitė[78]

[74] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymas Nr. V-579 „Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 45-2121.
[75] Lietuvos Respublikos Vaiko minimalios priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymas, *Valstybės žinios,* 2010, Nr. 157-7969.
[76] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-1268 „Dėl pritarimo rekomendacijoms dėl poveikio priemonių taikymo netinkamai besielgiantiems mokiniams“, *Informaciniai pranešimai*, 2012-09-05, Nr. 71-632.
[77] Tamošiūnaitė E., Vaiko gerovė-efektyvi švietimo pagalba ir neformalus ugdymas, *Valstybinė švietimo strategija 2013-2022 metams. Nuo ko pradėsime?: Vilnius, 2013-08-27*, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/naujienos/kalbos_pranesimai/20130827/viceministre%20Edita%20Tamosiunaite%202013-08-27.pdf>, (žiūrėta 2014-06-26).
78 Ibid.

*2 lentelė.* Specialistai, dirbantys pedagoginėse psichologinėse tarnybose.

| **Švietimo pagalbos specialistai** | **2010-2011 m.m.** | | **2012-2013 m.m.** | |
|---|---|---|---|---|
| | Etatai | Žmonės | Etatai | Žmonės |
| Specialieji pedagogai | 78,85 | 89 | 70,5 | 90 |
| Logopedai | 67,95 | 79 | 69,35 | 83 |
| Psichologai | 118,33 | 147 | 122,35 | 147 |
| Gydytojai neurologai | 15,6 | 39 | 15,31 | 38 |
| Socialiniai pedagogai | 15 | 21 | 22,5 | 29 |

Duomenų šaltinis: E. Tamošiūnaitė[79]

1 ir 2 lentelėse stebint specialistų pasiskirstymą, didelių pokyčių pastaraisiais metais nėra, tačiau akivaizdžiai matyti padidėjęs surdopedagogų ir sumažėjęs specialiųjų bei socialinių pedagogų skaičius bendrojo ugdymo mokyklose. Tai atrodytų gana pavojinga tendencija – trūkstant lėšų mokyklos mažinamas pagalbos specialistų skaičius. Socialinių pedagogų skaičius pedagoginėse psichologinėse tarnybose turi tendenciją didėti.

Švietimo pagalbos įstaigas gali steigti savivaldybės taryba, vadovaudamasi Švietimo pagalbos įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašu. Sąraše numatoma, kad gali būti steigiamos šios savivaldybės švietimo pagalbos įstaigos: Pedagoginė psichologinė tarnyba, Profesinio orientavimo centras, Mokytojų švietimo centras arba gali būti steigiama viena, suburianti kelias veiklos sritis tarnyba, tai Švietimo pagalbos tarnyba. Minėtos įstaigos siekia užtikrinti švietimo pagalbos teikimą savivaldybės teritorijoje gyvenantiems vaikams, bendrojo ugdymo mokyklų ir profesinio mokymo įstaigų mokiniams, tėvams (globėjams, rūpintojams) ir švietimo įstaigoms. Savivaldybės švietimo pagalbos įstaigos įvertina asmens mokymosi sunkumus, sutrikimus, pedagogines, psichologines asmenybės ir ugdymosi problemas, specialiuosius ugdymosi poreikius (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais ir pan. Švietimo pagalbos įstaigose turėtų dirbti specialusis pedagogas, logopedas, psichologas, gydytojas neurologas ir socialinis pedagogas. Profesinio orientavimo centre turėtų dirbti karjeros konsultantas ir psichologas. Steigiamame mokytojų švietimo centre turi būti andragogas ir/ar pedagogas[80].

Kad švietimo pagalbos teikimas būtų efektyvus, svarbu ir laikytis nuostatų, įvardytų 2013-2014 m.m. ir 2014-2015 m.m. Bendruosiuose ugdymo planuose: ,,mokiniai skiriasi turima patirtimi, motyvacija, interesais, siekiais, gebėjimais, mokymosi stiliumi, pasiekimų lygiu ir kt., tai lemia skirtingus mokymosi poreikius. Diferencijuotu ugdymu atsižvelgiama į šiuos poreikius, pritaikant mokiniui

[79] Tamošiūnaitė E., supra note 77.
[80] Lietuvos Respublikos vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas Nr. 883 ,,Dėl švietimo pagalbos įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 92-4384.

mokymosi uždavinius ir užduotis, ugdymo turinį, metodus, mokymo(si) priemones, tempą ir skiriamą laiką“[81]. Šiuose planuose taip pat numatoma, kad atsiradus mokymosi sunkumams, informuojami mokyklos švietimo pagalbos specialistai, mokinio tėvai (globėjai, rūpintojai) ir kartu tariamasi dėl mokymosi pagalbos suteikimo.

Apibendrinant galima teigti, kad švietimo pagalbos dėka ne tik išryškinamos ir sprendžiamos mokinių ugdymosi ir socialinio gyvenimo problemos, bet ir parodoma takoskyra tarp mokinių ugdymo ir švietimo pagalbos ugdymo įstaigose. Teisės aktuose atsispindi švietimo pagalbos aspektai, numatyti Valstybinėje švietimo strategijoje, o teisės aktų analizė parodė, kad jais siekiama užtikrinti pačias įvairiausias sritis, susijusias su vaiko gerove. Tačiau teisės aktų apimtis ir kiekis yra didelis, o efektyvumo stebėsenos sistema nėra sukurta ir nukreipta į švietimo pagalbos sistemos tobulinimą. Nors Švietimo įstatyme ir numatyta, kad „švietimo kokybei gerinti vykdoma švietimo stebėsena, tyrimai, mokyklų veiklos įsivertinimas ir išorinis vertinimas, mokyklų vadovų ir mokytojų atestacija, mokymosi pasiekimų vertinimas“[82]. Efektyvumo stebėsena yra silpnoji švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų sritis, nors pati švietimo pagalbos sistema apgalvota ir apimanti įvairias sritis. 6 pav. pateikiama švietimo pagalbos sistemą iliustruojati schema.




*6 pav.* Švietimo pagalbos sistema. Duomenų šaltinis: parengta darbo autorės, remiantis 1.2. poskyryje pateikta informacija

[81] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. V- 459 „2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai“, *Valstybės žinios*, 2013-06-04, Nr. 58-2934.
[82] Supra note 11.

## 1.3. Komandinės švietimo pagalbos poreikis

Komandinis darbas šiuolaikiniame pasaulyje yra vienas pagrindinių organizacijos sėkmę lemiančių veiksnių, nes gyvenimo tempai priverčia organizacijas keistis ir prisitaikyti prie greitai kintančių aplinkos veiksnių. K. L. Unsworthas ir M. Westas teigia, kad ,,komandos gali pasiekti tokį tikslą, kurį vienam atskirai dirbančiam darbuotojui būtų sunku įgyvendinti“[83].

Komandos sąvoka apibrėžiama gana plačiai. Dabartinės lietuvių kalbos žodyne pateikiamos kelios komandos reikšmės: 1. nustatytos formos įsakymas žodžiu; 2. nedidelis kariuomenės, gaisrininkų ir pan. dalinys, sudarytas atskiram reikalui.[84] Išsamesnis sąvokos „komanda“ paaiškinimas yra Tarptautinių žodžių žodyne: komanda [pranc. *commande* < lot. *commendo* – įsakau, rekomenduoju]: 1. laikinai suformuotas nedidelis karinis dalinys; 2. laivo įgula; 3. nustatytos formos vado (viršininko) įsakymas žodžiu; 4. įsakymas, liepimas; 5. sportininkų grupė, vadovaujama kapitono ir trenerio; 6. kompiuterio elementari instrukcija, nurodanti, kokią operaciją reikia atlikti, iš kur paimti operandus, kur dėti rezultatą; 7. politinio lyderio bendradarbių, padėjėjų grupė[85]. Anastasija Čanko teigia, kad ,,komanda dabarties organizacijų valdyme suprantama kaip nedidelė darbuotojų grupė, sudaryta ir dirbanti pagal specifines taisykles, vadovaujasi bendrais tikslais, vertina reikalavimus, keliamus visos organizacijos valdymui ir nulemtus vidinio bendradarbiavimo komandoje principais“[86]. Bendro tikslo svarbą komandoje pabrėžia ir Johnas Sosikas, Shelley Dionne teigdami, kad ,,komandą sudaro du ar daugiau asmenų, pasižyminčių papildančiais vienas kitą gebėjimais, sąveikaujančių tarpusavyje ir siekiančių bendro tikslo. Komandos nariai laiko save atsakingais už tikslų įgyvendinimą. Komandos sudaromos, siekiant patenkinti organizacijos interesus viename ar keliuose organizacijos skyriuose ir sektoriuose“[87].

Organizacijos interesai dažnai yra susiję su kintančiomis aplinkos sąlygomis. V. Gražulis[88] teigia, kad organizacijoms reikia laiku prisitaikyti ir lanksčiai veikti, o tokios organizacinės valdymo sistemos pagrindu dažnai tampa darbas komandomis, kai darbuotojai bendromis pastangomis įgyvendina organizacijos tikslus. Autorius teigia, kad ,,pastaruoju metu jau nekelia ypatingų diskusijų požiūris į organizaciją kaip į komandiniais pagrindais dirbančius jos struktūrinius padalinius, nes pavienių žmonių darbas vis dažniau užleidžia vietą komandiniam darbui“[89]. Stepheno Robbinso teigimu, ,,komandinis darbas – tai sugebėjimas dirbti kartu, siekti bendrų tikslų ir bendros vizijos, sutelkus komandos narių žinias, sugebėjimus bei patirtį, kuo efektyviau spręsti problemas bei priimti sprendimus“[90]. Sprendimų

[83] Unsworth K.L., West M.A., Komandos: kolektyvinio darbo iššūkiai, *Darbo ir organizacinė psichologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2005, 317 p.
[84] Keinys St., et. al., Dabartinės lietuvių kalbos žodynas: šeštas (trečias elektroninis) leidimas, 2011, prieiga per internetą <http://dz.lki.lt>, (žiūrėta 2014-07-04).
[85] Bendorienė A., et. al., *Tarptautinių žodžių žodynas,* Vilnius: Alma littera, 2005, p. 382.
[86] Cit. pgl: Gražulis V., *Komandinis darbas organizacijose: mokslo studija*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p.20.
[87] Sosik J. J., Dionne S.D., Leadership styles and Deming's behavior factors, *Journal of Business and Psychology*, Nr. 11, 1997, p. 447.
[88] Gražulis V., et. al., supra note 24, p. 14-15.
[89] Ibid.
[90] Robbins S.P., *Kaip vadovauti žmonėms*, Vilnius: Tyto alba, 2007, p. 104.

priėmimui kiekvieno tipo komandoje itin reikšmingas komandos narių bendradarbiavimas, kuris skatina žmones prisidėti prie organizacijos sėkmės. S. Raižienės et al. teigimu, „daugumą efektyvaus bendradarbiavimo privalumų nulemia bendradarbiaujančių narių jungtinių įgūdžių bei patirties sinerginis efektas, kurio esmė – visumos rezultatai didesni už atskirų jos narių rezultatų sumą“[91]. Šiai nuomonei pritaria ir V.Gražulis teigdamas, kad „komanda įgyja reikiamos patirties naudoti ne tik savo narių gebėjimus, bet ir kitus turimus išteklius“[92].

Komandos pagal savo funkcijas ir vaidmenis gali būti kelių tipų. L. C. Johnsonas[93] skiria keturis komandų tipus:

1. „Komanda, kurios nariai yra iš skirtingų organizacijų, agentūrų (tarpinstitucinė komanda). Tarpinstitucinė komanda teikia paslaugas daugeliui panašių individų; tokia komanda vienija daugelį agentūrų ir organizacijų, kurių pagrindinis tikslas – bendras planavimas ir bendradarbiavimas tam tikriems klientams ir jų poreikiams patenkinti, pavyzdžiui, mokyklos specialistai į pagalbos teikimo mokiniui procesą įtraukia vaiko teisių apsaugos tarnybos specialistus, policijos atstovus ir kt.

2. Komanda, kurią sudaro skirtingų profesijų asmenys.

3. Tos pačios organizacijos, agentūros darbuotojų komanda. Pavyzdžiui, vienos įstaigos specialiųjų pedagogų komanda.

4. Komanda, kurią sudaro ne tik profesionalūs darbuotojai, bet ir klientai bei bendruomenės nariai; tokia komanda dirba drauge, kai reikia ką nors pakeisti bendruomenėje ar institucijoje, pavyzdžiui, sukurti naują programą“[94].

Švietimo bendruomenėje, kaip ir kiekvienoje organizacijoje, komandinė veikla, ypač švietimo pagalbos srityje, yra vienas iš svarbiausių ir naudingiausių mokinius ugdančių veiksnių. Komanda gali susitarti ir priimti sprendimus kaip panaudoti mokinių žinias, individualius gebėjimus ir kurti vaiko poreikius atitinkantį ugdymo kontekstą, kuris neįmanomas be aiškių komandinių susitarimų, partnerystės ir mokyklos viduje, ir išorėje. Linda Lambert įžvelgia, kad „„kai mokyklos bendruomenės nariai dirba išvien, jie pradeda kitaip suvokti savo vaidmenį: direktorius tikisi iš kolegų visapusiškesnio dalyvavimo mokyklos veikloje, mokytojai randa veiksmingesnių būdų atlikti savo darbą, tėvai ir mokiniai laiko save ne pašaliniais stebėtojais, o partneriais“[95]. Tai ir yra komandinės švietimo pagalbos rezultatas. Tėvų įtraukimas, partnerystė su tėvais, pasak L.Lambert, yra vienas iš būdų plėsti bendruomenės narių būrį, nes tik taip galima pagerinti mokymosi sąlygas vaikams, bet tam reikia „mokytojų pasitikėjimo, kurį skatina ir sutvirtina visuotinis, įgudimu pagrįstas dalyvavimas mokyklos veikloje. Stingant pasitikėjimo, mokytojai stengsis išlaikyti atstumą tarp savęs ir tėvų, o santykiai su jais bus tik formalūs“[96].

[91] Raižienė S., Endriulaitienė A., *Efektyvus komandų formavimas: principai, metodai, įgūdžiai: metodinė priemonė,* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008, p.98.
[92] Gražulis V., supra note 86, p. 29.
[93] Johnson L.C., *Socialinio darbo praktika. Bendrasis požiūris.* Vilnius: VU Specialiosios pedagogikos laboratorija, 2001, p.103.
[94] Ibid.
[95] Lambert L., *Lyderystės gebėjimai ir tvari mokyklų pažanga*, Kaunas: Vitae Litera, 2011, p.21.
[96] Ibid.

Kai kurių autorių, rašančių švietimo temomis, nuomone, bendradarbiavimo srityje vyrauja vadinamasis dirbtinis bendradarbiavimas, tai yra mokytojai bendradarbiauja tik vykdydami mokyklos vadovybės reikalavimus, o ne todėl, kad jiems būtų pavykę suburti nuoširdų bendraminčių būrelį arba bent jau savanorišką bendradarbių grupelę[97]. Nenuoširdūs mokytojų komandų narių tarpusavio ryšiai susiklosto tada, kai bendradarbiavimas organizacijoje kuriamas priverstinai, vien remiantis taisyklėmis ir neatsižvelgiant į tarpasmeninius joje dirbančių žmonių santykius. Be to ,,dirbtinis" kolegiškumas atsiranda ir tada, kai mokykla įgyvendina ne savo parengtą, o centrinės valdžios institucijų primestą ugdymo turinį. <...> Komandinis mokytojų darbas yra gana retas reiškinys, nes mokyklos neskiria pedagogams nei reikiamo laiko, nei tinkamos vietos, kad jie galėtų susitikti"[98].

Švietimo organizacijos, siekdamos efektyviai spręsti kylančias problemas, didžiausios sėkmės gali sulaukti kai organizacijų vadovai yra lyderiai, tada jų inicijuojamas strateginis valdymas yra efektyvus ir duodantis didžiausią pridėtinę vertę. Įvairūs autoriai pabrėžia lyderystės svarbą. Robertas House'as akcentuoja labai didelę charizmatinių lyderių patrauklumo galią ir poreikį daryti įtaką kitiems[99], o pasak Jay Congerio , ,,charizmatinis lyderis nepaprastai pasitiki savimi, dominuoja, tvirtai tiki savo įsitikinimų moraliniu teisingumu, perteikia kitiems viziją, reikalaujančią pasekėjų energijos ir įsipareigojimų"[100]. Tokie lyderiai kruopščiai kuria sėkmės ir kompetencijos įvaizdį ir pasiekia norimų rezultatų nekurdami dirbtino bendradarbiavimo. Vadovo-lyderio svarbą pabrėžia ir Gregory Shea, Richardas Guzzo teigdami, kad ,,komandos efektingumas yra trijų kintamųjų funkcija: užduoties priklausomybės, galimybių jausmo ir rezultato priklausomybės"[101]. Užduoties priklausomybė yra suprantama kaip komandos narių tarpusavio sąveika, kurios reikia komandiniam darbui. Galimybių jausmas – tai tikėjimas, kad komanda gali dirbti efektyviai. Rezultatų priklausomybė yra laipsnis, kurių darbo rezultatus jaučia visi nariai. Autoriai akcentuoja, kad komandos sėkmė priklauso nuo jos vadovo. Vadovui turėtų rūpėti komandos tikslo galutinis rezultatas. Komandos nariams svarbu žinoti, kad organizacija skiria jiems pakankamai išteklių – įgūdžių, lėšų ir laisvės tikslui įgyvendinti[102].

Tikėtina, kad vadovas lyderis savo organizacijoje suburs ir lyderių komandas. Lyderių komanda mokykloje, kartais dar vadinama mokyklos vadovybės arba mokymosi paramos komanda, yra labai svarbi kūrybinė komanda, padedanti ugdyti mokykloje lyderystės gebėjimus. L. Lambert[103] išskiria tokios komandos kūrimo procesus:

- ,,Komandos nariai išsiaiškina vieni kitų stipriąsias puses ir poreikius ir pripažįsta, kad kiekvienas turi savo nuomonę, interesus ir stiprybes.

[97] Cit. pgl: Sharan Sh., Tan I.G.Ch., *Mokyklų darbo organizavimas, siekiant užtikrinti veiksmingą mokymąsi,* Vilnius: UAB ,,Magistrai", 2013, p.87.
[98] Ibid, p.69.
[99] House, R.J., *A 1976 Theory of Charismatic Leadership*. Carbondale: Southern Illinois University Press, 1997, p. 191.
[100] Conger J.A. Charismatic and Transformational leadership in organizations: an insiders`s perspective on these developing stresams of research. *The Leadership Quarterly*, Nr. 10 (2), 1999, p.148.
[101] Shea G., Guzzo R., Group effectiveness: what really matters? *Sloan Management Review*, Nr.28/3, 1987, p. 9.
[102] Ibid, p.11.
[103] Lambert L., supra note 95, p.46.

- Komandos siekiai kuo geriau atskleisti ir kuo naudingiau pritaikyti kiekvieno nario stiprybes.
- Komanda yra tarpusavyje besimokanti bendruomenė, kurioje iš kiekvieno nario tikimasi, kad jis ir mokysis iš kitų narių, ir prisidės prie jų tobulėjimo.
- Pagrindinės funkcijos paskirstomos susitariant, kad nariai galės paeiliui keistis pareigomis ir taip įgyti daugiau įgūdžių. Nariai išsiaiškina, kokias funkcijas komanda atliks mokyklos sprendimų priėmimo grupėse.
- Komandos nariai užsibrėžia bendrus tikslus ir dalyvauja bendroje veikloje. Tai padeda kurti profesinius santykius.
- Neleidžiama kilti asmeniniams konfliktams. Komanda turi konfliktų sprendimo procedūrą: išklauso abi puses, siekia prieiti prie bendros nuomonės ir rasti būdą problemai išspręsti, o prireikus pasikviečia tarpininką.
- Komandos nariai apsvarsto ir išnagrinėja kiekvieną posėdį ir ieško būdų komandos darbui pagerinti.
- Komandos nariai dažnai bendradarbiauja ir su kitomis mokyklos komandomis, taip pat su kitų mokyklų komandomis.“[104]

Efektyviam komandos kūrimo procesui neužtenka vien tik gerų lyderio ketinimų, būtinos ir investicijos į mokymus, pasitikėjimo kūrimą. Pasak A. Hargreaveso, D. Finko, taip pat svarbu, kad „tvarioji lyderystė neužsidaro tarp keturių sienų savo mokyklos pastate, bet ieško kontaktų su kitomis mokyklomis, teikia joms paramą ir siūlosi patarti, ypač toms mokykloms, kurių progresas tiesiogiai veikia jas pačias. Tvarioji lyderystė galvoja apie savo mokyklos poreikių tenkinimą, neišnaudojant savo mokinių ir darbuotojų ar sistemos išteklių iš aplinkinių mokyklų“[105]. O bendradarbiavimo su aplinkinėmis mokyklomis svarbą pabrėžia ir Sh. Sharanas, I.G.Ch. Tanas teigdami, kad „mokyklos yra organizacijos, todėl turi daug bendrų ypatybių su kitomis socialinėmis organizacijomis, taigi gali pasimokyti iš kitų įstaigų, kaip veiksmingai organizuoti darbą[106].

Švietimo pagalbos organizavimo aspektu mokyklos vadovo pozicija ir inicijuojami veiksmai, o ne žodžiai, formuoja tikslo siekiančią bendruomenę. Robertas Marzanas et al pabrėžia, kad „veiksmingai dirbančioje mokykloje suburta lyderių komanda yra natūralus tikslo siekiančios bendruomenės padarinys“[107].

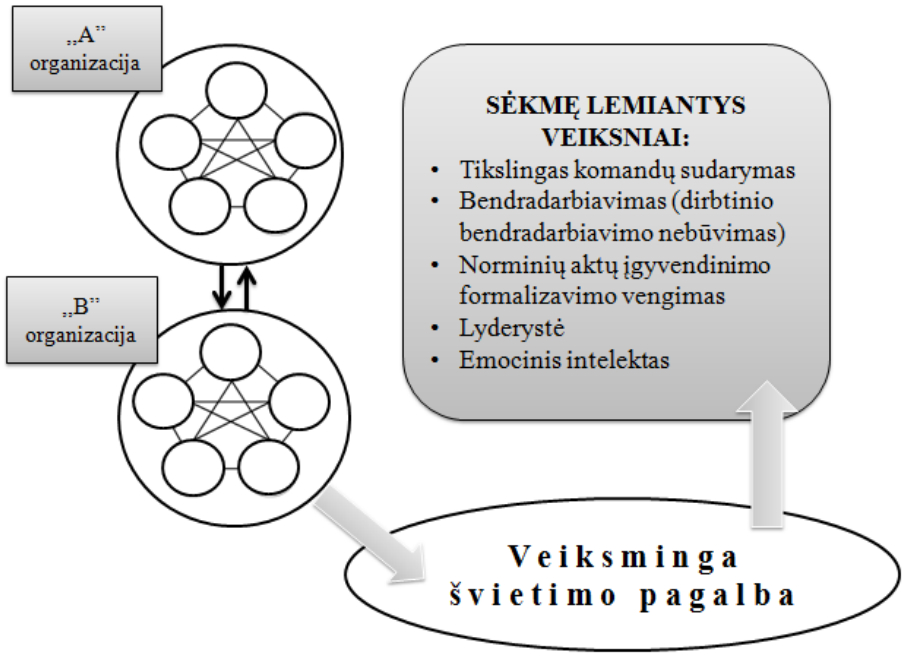
Komandą, kuri formuoja švietimo pagalbos politiką, planuoja ir vykdo praktinį darbą kiekvienoje ugdymo įstaigoje, įgyvendina įvairius norminius aktus, reglamentuojančius tinkamą pagalbą kiekvienam vaikui, galima būtų apibrėžti ir kaip partnerystės principais susijusią pagalbos mokiniui specialistų, pedagogų, mokinių ir jų tėvų bendruomenę. Lietuvos švietimas ir jį grindžiantys dokumentai yra

[104] Lambert L., supra note 95, p.46.
[105] Hargreaves A., Fink D., *Tvarioji lyderystė*. Versa: The Book, 2008, p.245.
[106] Sharan Sh., Tan I.G.Ch., supra note 97, p.43.
[107] Marzano R.J., et.al., *Veiksminga mokyklų lyderystė. Nuo mokslinių tyrimų iki rezultatų.* Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2011, p. 135.

orientuoti į ugdymo institucijų bendradarbiavimą su tėvais, specialistais ir siekiama aktyvaus dalyvavimo. Švietimo pagalbą reglamentuojančių norminių aktų analizė komandinio darbo aspektu rodo, kad komandinis darbas yra vienas iš labiausiai akcentuojamų veiklos sričių. Įgyvendinant kiekvieną švietimo pagalbos formą numatomas tikslingas bendradarbiavimas ir įstaigos viduje, ir su kitomis organizacijomis. Mokyklos ugdymo plane taip pat rekomenduojama numatyti mokinių tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo formas, sudarant galimybes tėvams kartu su mokytojais ir mokiniais dalyvauti planuojant, įgyvendinant ugdymo procesą, priimant sprendimus[108].

Komandinio darbo sėkmei ir įstatyminės bazės normų laikymuisi labai reikalinga tai, ką Danielis Golemanas vadina emociniu intelektu. D.Goleman teigia, kad ,,emocinių kompetencijų rinkinio įvaldymas ženkliai padidina darbo našumą ir asmeninius santykius. <...> Emocinis intelektas skiria lyderius žvaigždes nuo lyderių iš bėdos“[109].

Komandos narių funkcijos gali būti labai artimos, bet gali būti ir diferencijuotos. Bendradarbiaujančių narių visumos rezultatai visada didesni už atskirų narių rezultatų sumą.



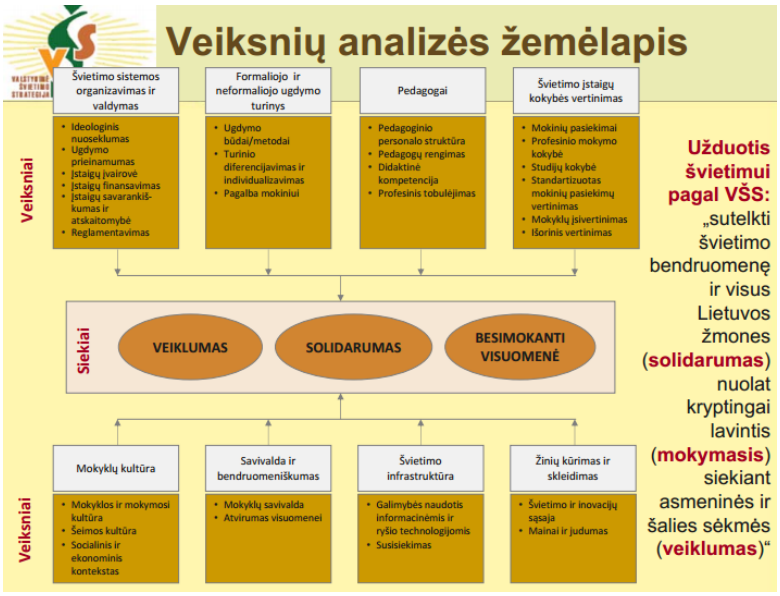

*7 pav.* Komandinis darbas ir sėkmę lemiantys veiksniai. Duomenų šaltinis: parengta darbo autorės, remiantis 1.3. poskyryje pateikta informacija

7 pav. matyti apibendrinti komandinę švietimo pagalbą lemiantys veiksniai ir jų sąsajos su kitomis organizacijomis, jų komandomis dėl veiksmingos švietimo pagalbos.

[108] 2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai, supra note 81.
[109] Cit. pgl: Hargreaves A., *Mokymas žinių visuomenėje. Švietimas nesaugumo amžiuje*, Vilnius: Homo liber, 2008, p. 38.

## 1.4. Švietimo pagalbos kokybės ir į(si)vertinimo sąsajos

Švietimo pagalbą galima apibrėžti ir kaip socialinį teisingumą, švietimo prieinamumą ir lygių galimybių užtikrinimą. Kas kuria didžiausią pridėtinę vertę švietimo pagalbos ir švietimo veiksmingumo srityje matyti Valstybinėje švietimo strategijoje 2013-2022 m. (8 pav.).




*8 pav.* Veiksnių analizės žemėlapis. Duomenų šaltinis: Valstybinė švietimo strategija 2013-2022 m.[110]

Analizuojant veiksnius, kurie daro įtaką švietimui, matyti, kad ugdymo prieinamumui, pagalbai mokiniui, mokyklų įsivertinimui ir išoriniam vertinimui skiriamas didelis dėmesys ir svarba.

Kad ugdymas būtų prieinamas kiekvienam, kad pagalba būtų efektyvi, L. Lambertas didelę reikšmę teikia reflektyviai praktikai, kurią apibrėžia kaip ,,savo praktikos apsvarstymą ir kitų skatinimą apsvarstyti savąją“[111]. Autorė teigia, kad ,,refleksija padeda permąstyti ir įvertinti, kaip dirbame ir atliekame savo pareigas, o tai savo ruožtu padeda surasti naujų ir geresnių darbo metodų“, tinkančių tai situacijai ir tam mokiniui. Refleksijos formų įvairovė (Ugdomasis konsultavimas, tyrinėjimas, įsivertinimas ir asmeninio tobulėjimo planavimas ir pan.) ne tik padeda apmąstyti savo darbą, bet ilgainiui tampa ir mąstymo būdu[112]. Siekiant ugdymo kokybės, nuo reflektyvios praktikos neatsiejamas dalykas yra ir nuolatinis grįžtamasis ryšys, kurį pasitelkus, pasak D.Kaufmanno, ,,sprendžiamos kilusios problemos ir priimami sprendimai“[113] . Šiai nuomonei pritaria ir Leonas Jovaiša teigdamas, kad neturint grįžtamosios informacijos, nežinant veiklos rezultatų, negali būti jokio veiklos tobulinimo[114].

[110] Valstybės švietimo 2013-2022 metų strategija, supra note 54.
[111] Lambert L., supra note 95, p.22.
[112] Ibid, p.42.
[113] Cit. pgl: Sharan Sh., Tan I.G.Ch., *Mokyklų darbo organizavimas, siekiant užtikrinti veiksmingą mokymąsi,* Vilnius: UAB ,,Magistrai“, 2013, p. 97.
[114] Jovaiša L. *Edukologijos pradmenys*, Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2001, p.34.

Kad aptarti darbo metodai taptų kasdienybe, dažnai vien tik noro neužtenka, organizacijoje būtinas ir kontrolės mechanizmas, padėsiantis užtikrinti sklandų darbą, lankstumą ir tvirtumą. J. Dewey teigia, kad ,,kontrolė leidžia sukurti procesą, kuriame natūralūs individo impulsai nuslopinami dėl visuomenės ar grupės interesų ir tikslų, o esminės kontrolės ir valdymo priemonės yra ne tiesioginis žodinis kitų asmenų paliepimas, nurodymas ar pamokslavimas, o poveikis, atsirandantis bendru žmonių sutarimu naudojant įvairias priemones“[115]. Švietimo sistemoje kontrolę vykdo ne tik ryžtingai vadovaujantys ugdymo įstaigų vadovai, bet ir valstybiniu lygmeniu yra numatomos švietimo stebėsenos formos, mokyklų veiklos įsivertinimas ir išorinis vertinimas ir kt.[116]. R.Prakapas ir V.Targamadzė ugdymo kokybės garantą taip pat įžvelgia tik nuolatiniame vertinimo ir įsivertinimo procese[117]. Tadas Sudnickas taip pat pabrėžia veiklos matavimo svarbą kiekvienoje organizacijoje, nes tai ,,yra kertinis akmuo, be kurio neįmanomas žmogišųkųjų išteklių efektyvumo, o kartu visos organizacijos veiklos efektyvumo įvertinimas bei jo valdymas“[118]

Vertinimas ir įsivertinimas apibrėžiamas kaip ,,įvairialypis procesas, kai naudojamos skirtingos procedūros, taikoma plati vertinimo instrumentų skalė“[119] [120]. Įsivertinant ir vertinant veiklą ieškoma atsakymų, ar pasirinkti veiklos būdai padeda siekti užsibrėžtų tikslų, rezultatų ir kiekvieno mokinio pažangos, analizuojama veiklos kokybė.

A.Blinstrubas, apibrėždamas vidaus audito paskirtį, konstatuoja, kad turi būti visapusiškas įvertinimas, skatinimas gerinti organizacijos rizikos valdymo, kontrolės bei priežiūros procesų veiksmingumą. Švietimo įstaigos išorės vertinimas remiasi įsivertinimu (vidaus auditu) ir drauge yra postūmis vidaus vertinimui ir veiklai tobulinti[121].

Vertinimo ir įsivertinimo (arba audito) procesus koordinuoja Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra (toliau – NMVA). R.Ališauskas, apibrėždamas vidinio ir išorinio audito skirtumus, teigia, kad: ,,Akivaizdžiausias skirtumas tas, kad vidaus auditas atliekamas pačios mokyklos pastangomis, o išorės auditą vykdo atvykę mokyklų veiklos priežiūros specialistai bei konsultantai. Galimas įvairus vidaus ir išorės audito santykis, vieno ar kito ryškesnis vyravimas“[122]. 3 lentelėje matyti, kad mokyklų veiklos kokybės vertinamosios sritys. Šiame darbe daugiausiai dėmesio skiriama ketvirtai sričiai – ,,Pagalba mokiniui”.

---

[115] Dewey J., supra note 12, p.20.
[116] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.
[117] Prakapas, R., Targamadzė, V., Auditas mokykloje: tarp proceso ir strategijos. *Acta Pedagogica Vilnensia*, Nr. 21, 2008, p. 89.
[118] Cit. pgl: Gražulis V., et. al., *Darbuotojas organizacijos koordinačių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos: mokslo studija*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, p.331.
[119] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. ISAK-607 „Dėl pritarimo bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijoms“, *Informaciniai pranešimai*, 2009-04-08, Nr. 27-367.
[120] Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. ISAK-608 „Dėl švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymo Nr. ISAK-587 „Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, *Valstybės žinios*, 2009-04-08, Nr. 40-1517.
[121] Blinstrubas A., et. al., Mokyklų vadovų ir mokytojų nuomonė bei nuostatos apie vidaus audito paskirtį ir organizavimą. Tyrimo ataskaita: Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros užsakymu tyrėjų grupė, veikianti Jungtinės veiklos sutarties Nr.2-20080619 pagrindu, 2008, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Tyrimo%20ataskaita%20VA_a.pdf>, (žiūrėta 2014-07-05).
[122] Ališauskas R., supra note 35, p.4.

*3 lentelė.* Mokyklų veiklos kokybės vertinimo sritys ir temos.

| Sritys | | | | |
|---|---|---|---|---|
| ***1. Mokyklos kultūra*** | ***2. Ugdymas ir mokymasis*** | ***3. Mokymosi pasiekimai*** | ***4. Pagalba mokiniui*** | ***5. Mokyklos strateginis valdymas*** |
| **Temos** | | | | |
| 1.1. Etosas | 2.1. Bendrasis ugdymo organizavimas | 3.1. Pažanga | 4.1. Rūpinimasis mokiniais | 5.1. Mokyklos strategija |
| 1.2. Pažangos siekiai | 2.2. Pamokos organizavimas | 3.2. Mokymosi pasiekimai | 4.2. Pedagoginė, psichologinė ir socialinė pagalba | 5.2. Mokyklos įsivertinimas |
| 1.3. Tvarka | 2.3. Mokymo kokybė | | 4.3.Specialiųjų mokymosi poreikių tenkinimas | 5.3. Vadovavimo stilius |
| 1.4. Mokyklos ryšiai | 2.4. Mokymosi kokybė | | 4.4. Pagalba planuojant karjerą | 5.4. Personalo valdymas |
| | 2.5. Mokymo ir mokymosi diferencijavimas | | 4.5. Tėvų pedagoginis švietimas | 5.5. Materialinių išteklių valdymas |
| | 2.6. Vertinimas ugdant | | | |

Duomenų šaltinis: Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito tvarkos aprašas[123]

NMVA išanalizavusi išorės vertinimo duomenis, atskleidžia kaip Lietuvos mokyklos diegia inkliuzijos idėjas savo veikloje. „2009–2010 metais išorės vertinimo duomenimis (NMVA) mūsų šalyje ir tarpasmeniniu, ir instituciniu lygmenimis teikiama pagalba mokiniui yra tik patenkinama (atitinka 2 kokybės lygį). Tačiau apytiksliai trečdalyje vertintų mokyklų specialiųjų ugdymosi poreikių turinčiais mokiniais rūpinamasi veiksmingai ir kryptingai – jų ugdymas organizuojamas atsižvelgiant į individualius poreikius“[124]. NMVA metiniame pranešime atskleistos visos vertinamosios sritys (4 lentelė) ir matyti, kad „Pagalbos mokiniui“ sritis geriausiai įvertinta didmiesčiuose.

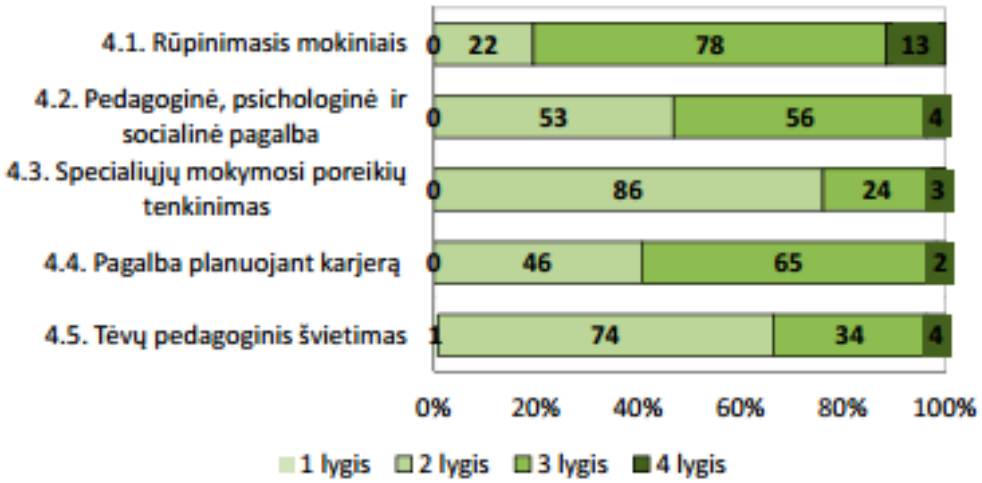
*4 lentelė.* Mokyklos veiklos sričių įvertinimo vidurkis ir jo kaita pagal mokyklos lokalizaciją.

| Veiklos sritys | Didmiestis | | Miestas | | Miestelis (kaimas) | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | Vidurkis | Standartinis nuokrypis[5] | Vidurkis | Standartinis nuokrypis | Vidurkis | Standartinis nuokrypis |
| Mokyklos kultūra | 3,03 | 0,577 | 2,89 | 0,497 | 2,76 | 0,529 |
| Ugdymas ir mokymasis | 2,33 | 0,474 | 2,11 | 0,315 | 2,11 | 0,318 |
| Pasiekimai | 2,68 | 0,572 | 2,39 | 0,497 | 2,27 | 0,447 |
| Pagalba mokiniui | 2,75 | 0,543 | 2,46 | 0,508 | 2,44 | 0,503 |
| Mokyklos strateginis valdymas | 2,85 | 0,580 | 2,46 | 0,576 | 2,40 | 0,495 |

Duomenų šaltinis: Snieguolė Vaičekauskienė, et. al.[125]

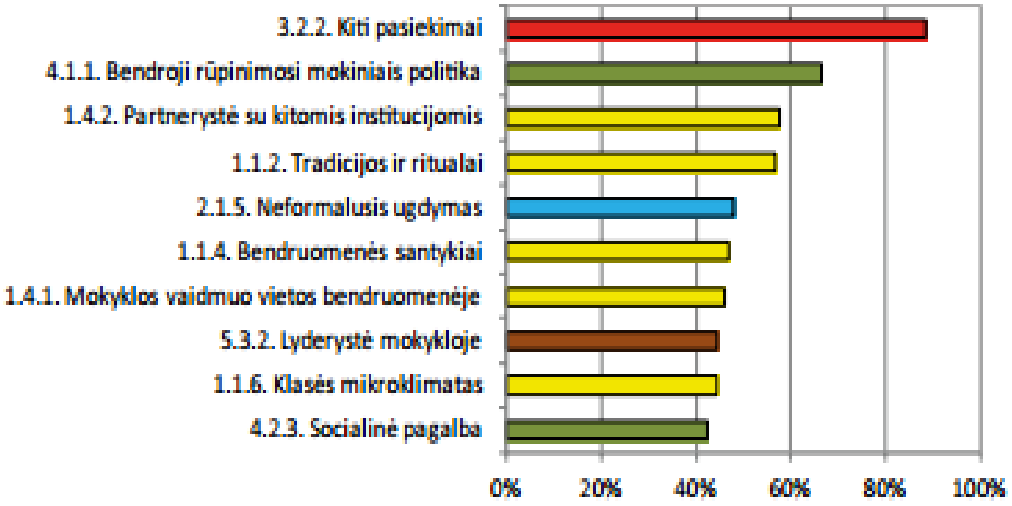
Kitoje NMVA (2013) parengtoje lentelėje matyti atskiros „Pagalbos mokiniui” temos. Geriausiai įvertinta tema rūpinimasis mokiniais, prasčiausiai įvertintas specialiųjų mokymosi poreikių tenkinimas (9 pav.).

[123] Bendrojo lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašas, supra note 120.
[124] Laurinčiukienė L., Šiurkienė V., Kiek lyderystės surasta Lietuvos mokyklose? *Švietimo problemos analizė,* Nr. 12 (76), 2012, p.1-8.
[125] Vaičekauskienė S., et. al., Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas (2013), Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2013, prieiga per internetą <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Bendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-veiklos-kokyb%C4%97.-Nacionalin%C4%97s-mokykl%C5%B3-vertinimo-agent%C5%ABros-metinis-prane%C5%A1imas-2013-4.pdf>, (žiūrėta 2014-07-05).




*9 pav.* Mokyklų skaičius ir dalis (proc.) pagal pagalbos mokiniui srities temų įvertinimą. Duomenų šaltinis: S.Vaičekauskienė, et. al.[126]

Išorinio įvertinimo metu, kaip vertinimo rezultatas, išskiriami mokyklos stiprieji ir silpnieji aspektai. 10 paveiksle matyti, kad bendroji rūpinimosi mokiniais politika užima aukštas pozicijas vertintose mokyklose.




*10 pav.* Mokyklų dalis (proc.) pagal dažniausiai minimus stipriuosius aspektus (+10). Duomenų šaltinis: S.Vaičekauskienė, et. al.[127]

Nemažiau svarbūs mokyklų savęs vertinimo duomenys, kurie padeda mokykloms pakeisti požiūrį į mokyklos valdymą, garantuoti ugdymo kokybę. Mokyklų įsivertinimo sistema Lietuvoje pradėta kurti dar 1999 m. Švietimo ir mokslo ministerija kartu su Mokyklų tobulinimo centru ėmėsi sukurti vieningą bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo sistemą, atsakomybę už informacijos apie

[126] Vaičekauskienė S., supra note 125.
[127] Ibid.

mokykloje vykstančių procesų kokybę kaupimą ir panaudojimą siejantį su kiekvienos mokyklos bendruomenės atsakomybe bei atskaitomybe[128].

Kiekviena bendrojo ugdymo mokykla kasmet pateikia NMVA įsivertinimo anketas. 2012-2013 m. m. NMVA buvo pateiktos 808 (66,9%) iš 1208 visų Lietuvos mokyklų įsivertinimo ir pažangos anketos. 46 proc. anketas pateikusių mokyklų nesutiko paskelbti apie pažangą viešai. Darbe išanalizuotos 427 pažangos ataskaitos ir ieškota duomenų apie mokyklų, pasirinkusių tobulinti veiklas susijusias su švietimo pagalba (Sritis – „Pagalba mokiniui“), siekius. 113 (26,5 proc.) mokyklų savo ataskaitose nurodė, kad siekia tobulinti vieną ar daugiau rodiklių iš srities „Pagalba mokiniui“ atskirų temų. 3 priede pateikta visa išanalizuota informacija, o 5 lentelėje matyti dažniausiai pasikartojantys mokyklų siekiai pagal atskiras temas[129].

*5 lentelė.* Pažangos ataskaitose atsispindintys mokyklų siekiai.

| Temos | Mokyklų siekiai |
|---|---|
| 4.1. Rūpinimasis mokiniais | *8 mokyklos (7,1 proc.)* pasirinko savo tobulinimosi siekius šioje srityje. Siekiai apima atskirų specialistų darbo tobulinimą, bendruomenės kaip komandos sutelkimą, prevencinių programų įgyvendinimą ir pan. |
| 4.2. Pedagoginė, psichologinė ir socialinė pagalba | *25 mokyklos (22,1 proc.)* pasirinko savo tobulinimosi siekius šioje srityje. Labiausiai siektinos veiklos sritys:<br>• Pagalbos mokiniui specialistų, mokytojų ir tėvų veiksmingas bendradarbiavimas (9 mokyklos)<br>• Diferencijavimo ir individualizavimo pamokose stiprinimas (6 mokyklos)<br>• Naujos formos mokinių problemų identifikavimui ir sprendimui (4 mokyklos)<br>• Sudaromos socialinių įgūdžių ugdymo grupės (3 mokyklos)<br>• Įgyvendinus tarptautinį „OPKUS“ projektą visi mokiniai mokykloje jausis saugūs (3 mokyklos)<br>• Kokybiškiau naudojamos elektroninio dienyno galimybės (3 mokyklos) |
| 4.3. Specialiųjų mokymosi Poreikių tenkinimas | *26 mokyklos (23 proc.)* pasirinko savo tobulinimosi siekius šioje srityje. Aktualiausios tobulintinos sritys:<br>• Gabių mokinių ugdymui(si) palankios aplinkos kūrimas (konsultacijos, parengta „Gabių mokinių ugdymo programa“, lyderio savybių ugdymas, konsultacijos gebėjimams plėtoti, gabių skatinimas) (14 mokyklų)<br>• Individualizavimas pamokose (6 mokyklos). |
| 4.4.Pagalba planuojant karjerą | *30 mokyklų (26,5 proc.)* pasirinko savo tobulinimosi siekius šioje srityje. Pasikartojantys siekiai:<br>• Kaupiama informacija ugdymo karjerai klausimais prieinama mokiniams (5 mokyklos)<br>• Individualus mokinių konsultavimas (4 mokyklos)<br>• Išvykos į įvairias organizacijas ir susitikimai (4 mokyklos)<br>• Mokinių karjeros planavimo aplankų rengimas (4 mokyklos) |

[128] Ališauskas R., Dukynaitė R., Švietimo vertinimo raida Lietuvoje. *Mokslo darbai: Pedagogika*, Nr. 79, 2005, p. 28-31.

[129] Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros 2013 m. mokyklų pažangos ataskaitos. ITC informacinė valdymo sistema, 2013, prieiga per internetą <http://rsvis.emokykla.lt/cognos8/cgi-bin/cognosisapi.dll?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=%2fcontent%2ffolder[%40name%3d%27Bendroji%20informacija%27]%2ffolder[%40name%3d%27Ataskaitos_SVIS_puslapiui%27]%2freport[%40name%3d%27Pazanga%27]&ui.name=Pazanga&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.toolbar=false&cv.header=false>, (žiūrėta 2014-07-05).

*5 lentelės tęsinys.* Pažangos ataskaitose atsispindintys mokyklų siekiai.

| | |
|---|---|
| 4.5.Tėvų pedagoginis švietimas | *43 mokyklos (38,1 proc.)* pasirinko savo tobulinimosi siekius šioje srityje. Aktualiausia:<br>• Mokyklos ir tėvų veiksmingesnės bendradarbiavimo formos (atviro stalo diskusijos, savitarpio pagalbos grupių organizavimas, individualios konsultacijos, „Tėvų dienos“ organizavimas ir pan.) (23 mokyklos)<br>• Sukurta ir išlaikyta veiksminga tėvų informavimo sistema (7 mokyklos)<br>• Elektroninio dienyno galimybės tėvų informavimui (6 mokyklos)<br>• Tėvų švietėjiškos veiklos organizavimas (3 mokyklos)<br>• Tėvų įtraukimas į neformalią veiklą ir jos organizavimą (5 mokyklos)<br>• Bendradarbiavimas su tėvų forumu (3 mokyklos). |

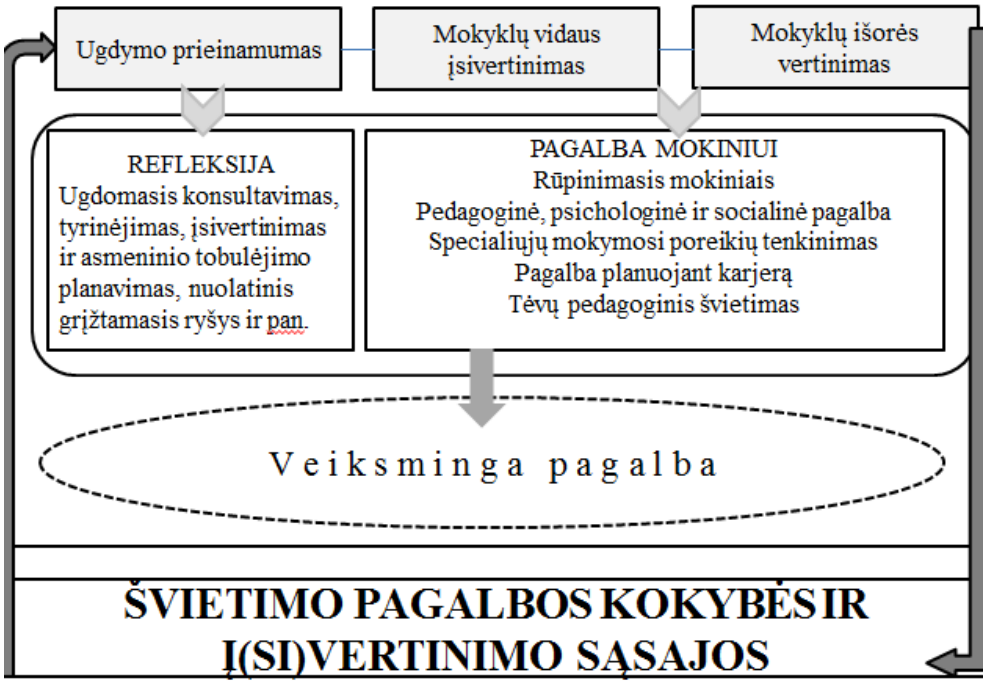
Duomenų šaltinis: Mokyklų pažangos ataskaitos [130]

Didžioji dalis mokyklų tobulinimosi siekių atsispindi tėvų pedagoginio švietimo ir pagalbos planuojant karjerą srityse. Mažiausiai mokyklų tobulintini siekiai yra susiję su rūpinimosi mokiniais tema. Tai rodo, kad mokyklos jau įgudusios veikti šioje srityje. Tai patvirtina ir anksčiau minėtame NMVA metiniame pranešime, kuriame akivaizdžiai matyti, kad bendroji rūpinimosi mokiniais politika, lyginant su kitomis sritimis, išorės vertintojų vertinama geriausiai. Tame pačiame pranešime specialiųjų poreikių mokinių ugdymui skirta žemiausia pozicija, pačių mokyklų išsikelti siekiai tai paantrina, nes 23 proc. įsivertinusių mokyklų turi siekių šioje srityje[131].

Dalies mokyklų siekiai yra minimalūs ir galėtų būti lyginami su kasdieniais darbais, kitų mokyklų siekiai – strateginiai. Švietimo pagalbos kokybė galima jei mokyklos tikslingai išsikelia sau optimalius siekius ir kartu su visa bendruomene kryptingai siekia tikslų. Žinoma, tikslingai numatyti siekius ir inicijuoti pokyčius ilgesniam laikui vis sunkiau, nes atsiranda naujovių, spartėja jų atsiradimo tempas. Tik nuolatinė refleksija gali padėti nepasimesti kaitoje ir užtikrinti veiksmingą švietimo pagalbą kiekvienam vaikui.

11 pav. matyti, kad švietimo pagalbos kokybė ir į(si)vertinimas neatsiejamai susiję veiksniai. Tik mokyklos pastangos teikti kokybišką pagalbą, ieškoti ugdymo prieinamumo formų, savo veiklos įsivertinimo ir išorinio vertinimo duomenų tikslingas panaudojimas gali sudaryti prielaidas veiksmingai pagalbai.

[130] Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros 2013 m. mokyklų pažangos ataskaitos, supra note 129.
[131] Ibid.




*11 pav.* Švietimo pagalbos kokybės ir į(si)vertinimo sąsajos. Duomenų šaltinis: parengta darbo autorės, remiantis 1.4. poskyryje pateikta informacija

Apibendrinant galima teigti, kad sėkmingam švietimo organizacijos valdymui ir jos narių socialinei gerovei didelės reikšmės turi ir vidinė valdymo struktūra. Veiksmingas valdymas padeda siekti bendrų tikslų. Švietimo organizacijų tikslai: ugdyti žinias, bendrąsias kompetencijas, kaupti ir puoselėti intelektinį kapitalą, suteikti kokybišką pagalbą ir pan. Gera mokykla – tai ta mokykla, kuri geba konstruktyviai veikti sudėtingoje ir nuolat kintančioje socialinėje aplinkoje, geba išsikelti tikslingus uždavinius ir juos įgyvendinti, teikti veiksmingą ir apgalvotą švietimo pagalbą, diegti inkliuzinio ugdymo idėjas organizacijoje. Siekiant, kad švietimo pagalba įvairiais aspektais pasiektų kiekvieną mokinį, taikytinos įvairios jos formos: profesinis orientavimas ir švietimo informacinė pagalba, psichologinė pagalba, socialinė-pedagoginė pagalba, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba, sveikatos priežiūra mokykloje, pagalba mokyklai ir mokytojui. Kiekvienos švietimo pagalbos formos įgyvendinimo sėkmei įtakos turi tikslingas komandų sudarymas organizacijos viduje, bendradarbiavimas ir organizacijos viduje, ir su kitomis organizacijomis, siekiant pagrindinio tikslo – vaiko gerovės. Mokykla, kaip organizacija, nuolat turi stebėti, reflektuoti, siekti grįžtamojo ryšio, į(si)vertinti visus vykstančius švietimo pagalbos procesus, kad ugdymo prieinamumas netaptų tik formaliu reiškiniu.

# 2. ŠVIETIMO PAGALBOS ORGANIZAVIMAS PANEVĖŽIO MIESTO PROGIMNAZIJOSE

## 2.1. Tyrimo metodika

Teorinė dalis atskleidė, kad švietimo pagalbos organizavimas yra savitas procesas, turintis daug jam įtaką darančių veiksnių. Organizacijos valdymo struktūra, norminių teisės aktų vykdymas, komandinio darbo organizavimas ir įvairių sričių specialistų bendradarbiavimas, darbuotojų veiklos vertinimas ir įsivertinimas daro įtaką švietimo pagalbos organizavimo kokybei.

Analizuojant su švietimo pagalba susijusius dokumentus, išryškėjo, kad ugdymo įstaigos organizuodamos švietimo pagalbą susiduria su veiklą sunkinančiu biurokratijos mechanizmu, švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų apimties ir kiekio problema, nepakankamu specialistų skaičiumi. Į tai ir yra orientuota tyrimo **problematika**, siekiant atskleisti švietimo pagalbos teikimo ,,žemėlapį", kuriame atsispindėtų Panevėžio miesto progimnazijų galimybės ir sunkumai organizuojant švietimo pagalbą.

**Objektas** – švietimo pagalbos organizavimas Panevėžio miesto progimnazijose.

**Tikslas** – ištirti švietimo pagalbos organizavimo ypatumus Panevėžio miesto progimnazijose.

**Tyrimo hipotezės:**

**H1:** Panevėžio miesto progimnazijose švietimo pagalba organizuojama nepakankamai veiksmingai dėl specialistų stygiaus ir nuolat didėjančios darbo apimties.

**H2:** Švietimo pagalbos įgyvendinime Panevėžio miesto progimnazijose yra trūkumų.

Tyrimo tikslui pasiekti išsikeltas **uždavinys** – ištirti švietimo pagalbos kokybės rodiklius Panevėžio miesto progimnazijose ir pateikti rekomendacijų švietimo pagalbos kokybei gerinti.

Siekiant ištirti švietimo pagalbos organizavimo kokybę Panevėžio miesto progimnazijose pasirinktas atlikti kokybinis tyrimas. Anot Kęstučio Kardelio, kokybiniai metodai yra įrankis, kuriuo renkami duomenys kokybiniam požiūriui patvirtinti[132]. Autorius taip pat pabrėžia, kad ,,kokybinių tyrimų skiriamųjų bruožų analizė, atlikta remiantis įvairiais šaltiniais, leidžia jį apibūdinti kaip sistemingą, nestruktūrizuotą atvejo ar individų grupės, situacijos ar įvykio tyrimą natūralioje aplinkoje, siekiant suprasti tiriamuosius reiškinius bei pateikti interpretacinį, holistinį jų paaiškinimą"[133]. Kokybiniai duomenys pasižymi tuo, kad skirtingi žmonės apie vieną dalyką išsako vis kitokius požiūrius, nuostatas, savą nuomonę, patirtis. Kokybinė turinio analizė parodo mąstymo būdus, išgyvenimus, padeda išvengti paviršutiniškumo, ko negalėtume gauti iš kiekybinių tyrimų, kurie dažniausiai atskleidžia skaičius[134].

[132] Kardelis K., *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai,* Kaunas: Judex, 2002, p. 13.
[133] Ibid, p. 273.
[134] Mostyn B., cit. pgl: Bitinas B., et.al., *Kokybinių tyrimų metodologija*, Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2008, p. 148.

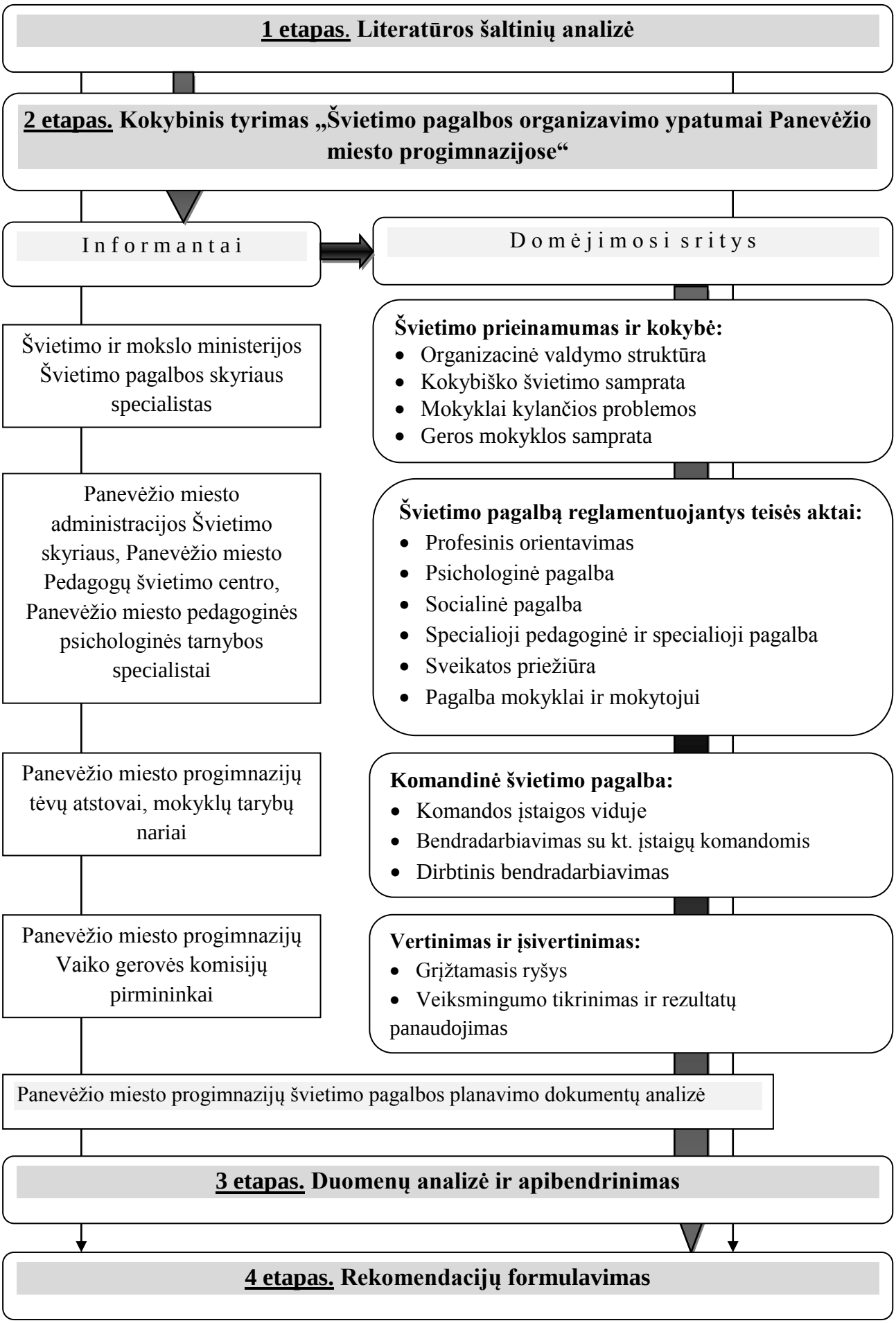
Bronislavo Bitino teigimu, vienintelė problema analizuojant kokybinius duomenis yra ta, kad visada galime įžvelgti dalį paties tyrėjo subjektyvaus interpretavimo[135]. Todėl rengiant kokybinio tyrimo analizę, svarbu pačiam tyrėjui būti gerai įsigilinusiam į tyrimo objektą, situaciją, reikia suprasti ir bendradarbiauti su tiriamaisiais, nes interviu ir stebėjimų duomenys yra veikiami abiejų pusių, jie gali kisti nuo konteksto ir vertybių[136].

Šio darbo tyrimo imties nustatymui taikoma kriterinė atranka, tai yra pasirenkamos tik tos Panevėžio miesto bendrąjį ugdymą teikiančios mokyklos, kurios turi progimnazijos statusą. Pasirinktos progimnazijos, nes tokio tipo mokyklose formuojami baziniai pagrindai tolimesniam mokinių mokymuisi. Panevėžio mieste progimnazijos yra šešios, tai: „Saulėtekio“, „Vyturio“, Rožyno, „Žemynos“, Alfonso Lipniūno ir „Šaltinio“ progimnazijos. Tyrime dalyvauti atsisakė Panevėžio „Žemynos“ progimnazija. Tyrime taip pat dalyvavo Švietimo ir mokslo ministerijos, Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus, Panevėžio miesto pedagogų švietimo centro, Panevėžio miesto Pedagoginės psichologinės tarnybos specialistai bei Panevėžio miesto progimnazijų tėvų atstovai, mokyklų tarybų nariai. Pasirinktas kokybinis tyrimo tipas. Darbe naudojama atvejo tyrimo strategija, pasirenkant 11 atvejų, o bendravimui su tėvais pasirenkama organizuoti diskusijų grupė.

Atvejo tyrimo privalumas, pasak B. Bitino, yra „tyrėjo gilinimasis į žmonių ar institucijų elgsenos ir veiklos ypatumus, kurių neįmanoma apčiuopti kitomis socialinio tyrimo strategijomis“[137]. Pasirinktus tyrimo metodus papildo švietimo pagalbos dokumentų analizės metodas ir tai leidžia atskleisti švietimo pagalbos organizavimo aspektus kiekvienoje Panevėžio miesto progimnazijoje, įžvelgti bendras švietimo pagalbos tendencijas ir atlikti apibendrinančias išvadas. Pasirinktas analizuoti dokumentų tipas – tekstai. Išanalizuota tiriamųjų mokyklų Vaiko gerovės komisijų 2014-2015 m.m. veiklos planai. Švietimo pagalbos organizavimo tyrimas Panevėžio miesto progimnazijose organizuotas remiantis keturiais pagrindiniais etapais (12 pav.). Tyrimo technika – interviu, dalis klausimų buvo paruošta prieš interviu, dalis suformuluota interviu metu atsižvelgus į pokalbio kontekstą. Visi interviu buvo įrašyti į garso juostą, vėliau interviu buvo transkribuojami. Ekspertams klausimai formuluoti atsižvelgiant į jų darbo specifiką, interesus.

Atliekant tyrimą, buvo remiamasi bendraisiais etikos principais: laisvanoriškumo, privatumo, konfidencialumo, anonimiškumo ir pagarbos asmeniui[138]. Tyrime dalyvavo asmenys, kurie, atskleidus tyrimo esmę, davė žodinį sutikimą. Dalyvavimas interviu informantams nesukėlė negatyvių emocijų, nepasitenkinimo, įtampos. Tyrimo dalyviams buvo garantuota, kad neapdorota informacija nebus prieinama kitiems asmenims, užtikrintas gautos informacijos konfidencialumas.

[135] Bitinas B., et.al., *Kokybinių tyrimų metodologija*, Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2008, p. 227.
[136] Ibid, p. 226.
[137] Ibid, p. 139.
[138] Ibid, p. 113-114.




*12 pav.* Empirinio tyrimo modelis Panevėžio švietimo pagalbos organizavimui įvertinti

Interviu ir diskusijos metu gauti tyrimo duomenys apdoroti taikant turinio (content) analizės metodą. Analizuojamas tekstas pagal atskiras išskirtas dimensijas. R. Tidikio nuomone, šio metodo privalumas – galimybė dirbti su didele teksto apimtimi, kurią galima apdoroti[139]. 6 lentelėje pateikiamas ekspertų kodavimas ir trumpa charakteristika. Siekiant užtikrinti duomenų konfidencialumą mokyklos užkoduotos.

*6 lentelė*. Ekspertų kodai ir charakteristika

| **Eksperto Nr.** | **Ekspertų kodas** | **Ekspertų charakteristika** |
|---|---|---|
| 1. | M(1), M. – ekspertas, 1 – pirmasis, interviu klausimai – 4 priedas, transkribuotas interviu – 12 priedas. | „A“ progimnazijos švietimo vadybos specialistė, vadybinio darbo stažas 20 m., vaiko gerovės komisijos pirmininkė – 3 metai. |
| 2. | M(2), M. – ekspertas, 2 – antrasis, interviu klausimai – 4 priedas, transkribuotas interviu – 13 priedas. | „B“ progimnazijos švietimo vadybos specialistė, Vaiko gerovės komisijos pirmininkė, vadybinio darbo stažas 5 metai, vaiko gerovės komisijos pirmininkė – 5 metai. |
| 3. | M(3), M. – ekspertas, 3 – trečiasis, interviu klausimai – 4 priedas, transkribuotas interviu – 14 priedas. | „C“ progimnazijos švietimo vadybos specialistė, Vaiko gerovės komisijos pirmininkė, vadybinio darbo stažas 3 metai, vaiko gerovės komisijos pirmininkė – 3 metai. |
| 4. | M(4), M. – ekspertas, 4 – ketvirtasis, interviu klausimai – 4 priedas, transkribuotas interviu – 15 priedas. | „D“ progimnazijos švietimo pagalbos specialistė, Vaiko gerovės komisijos narė, pedagoginio darbo stažas – 19 metų, vaiko gerovės komisijos narė – 5 metai. |
| 5. | M(5), M. – ekspertas, 5 – pektasis, interviu klausimai – 4 priedas, transkribuotas interviu – 16 priedas. | „E“ progimnazijos švietimo vadybos specialistė, Vaiko gerovės komisijos pirmininko pavaduotoja, vadybinio darbo stažas 21 m., vaiko gerovės komisijos narė – 5 metai. |
| 6. | Š(6), Š. – ekspertas, 6 – šeštasis, interviu klausimai – 6 priedas, transkribuotas interviu – 17 priedas. | Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus vyriausioji specialistė Aušra Gabrėnienė. Specialistė atsakinga už švietimo pagalbą specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos srityje. Darbas stažas 16 metų. |

[139] Tidikis R., *supra* note 10.

*6 lentelės tęsinys*. Ekspertų kodai ir charakteristika

| | | |
|---|---|---|
| 7. | Š(7), Š. – ekspertas, 7 – septintasis, interviu klausimai – 5 priedas, transkribuotas interviu – 18 priedas. | Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus vyriausioji ugdymo įstaigų specialistė Audronė Bagdanskienė. Specialistė atsakinga už švietimo pagalbą socialinės pagalbos bei profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos srityse. Darbas stažas 16 metų. |
| 8. | Š(8), Š. – ekspertas, 8 – aštuntasis, interviu klausimai – 7 priedas, transkribuotas interviu – 21 priedas. | Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus vyriausiasis specialistas Vladas Taučius. Specialistas atsakingas už švietimo pagalbą sveikatos priežiūros srityje. Darbas stažas 19 metų. |
| 9. | Š(9), Š. – ekspertas, 9 – devintasis, interviu klausimai – 9 priedas, transkribuotas interviu – 20 priedas | Panevėžio miesto Pedagoginės-psichologinės tarnybos direktorė Rita Strockienė. Tarnyba atsakinga už švietimo pagalbos teikimą psichologinės pagalbos srityje. Darbas stažas 27 metai. |
| 10. | Š(10), Š. – ekspertas, 10 – dešimtasis, interviu klausimai – 8 priedas, transkribuotas interviu – 19 priedas | Panevėžio miesto Pedagogų švietimo centro direktorė Asta Malčiauskienė. Šis centras atsakingas už švietimo pagalbą pagalbos mokyklai ir mokytojui srityje. Darbas stažas 13 metų. |
| 11. | ŠM (12), ŠM. – ekspertas, 11 – vienuoliktasis, interviu klausimai – 10 priedas, transkribuotas interviu – 22 priedas | Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus vedėja Gražina Šeibokienė. |

Diskusijų grupė su Panevėžio miesto progimnazijų tėvais, mokyklos tarybos atstovais organizuota 2015 m. kovo 9 dieną. Diskusijoje dalyvavo 9 tėvai: 3 iš „Saulėtekio“ progimnazijos, 2 iš „Vyturio“ progimnazijos, 2 iš „Rožyno“ progimnazijos ir 1 iš „Šaltinio“ progimnazijos. Diskusijoje vykęs pokalbis netranskribuotas, o užrašytos pagrindinės tėvų išsakytos mintys. Diskusijos klausimai pateikiami 11 priede, diskusijos apibendrinimas pateikiamas 23 priede. Diskusijos dalyvių kodas – D(12).

Pasirinktų tyrimui mokyklų Vaiko gerovės komisijos 2014-2015 m.m. veiklos planai analizuoti 2015 m. sausio-vasario mėn., interviu atlikti 2015m. vasario - kovo mėnesiais.

Apklausti ekspertai pateikė išsamius atsakymus į intervių klausimus, savo samprotavimus, situacijos vertinimus bei pasiūlymus situacijai gerinti. Tai padėjo apibendrinti kokybinio tyrimo rezultatus ir pateikti rekomendacijas dėl švietimo pagalbos tobulinimo Panevėžio miesto progimnazijose.

## 2.2. Tyrimo rezultatai

Vienas iš būdų ugdymo įstaigose įgyvendinti švietimo pagalbos priemones yra vaiko gerovės komisijų veikla. Apraše ,,Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nurodoma šios komisijos darbo ,,paskirtis – organizuoti ir koordinuoti prevencinį darbą, švietimo pagalbos teikimą, saugios ir palankios vaiko ugdymui aplinkos kūrimą, švietimo programų pritaikymą mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, atlikti mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus poreikius, atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pirminį įvertinimą ir atlikti kitas su vaiko gerove susijusias funkcijas[140]“.

Pokalbio su mokyklų atstovais metu išsiaiškinta, kad vaiko gerovės komisijos narių skaičius mokyklose svyruoja nuo 7 iki 11 narių. Aukščiau minėtame apraše[141] nurodoma, kad komisijas mokyklose, kuriose yra daugiau nei 60 mokinių, turi sudaryti ne mažiau kaip 5 nariai. Viso tyrime dalyvavusios mokyklos šį reikalavimą yra išpildžiusios. Kokie specialistai yra mokyklų vaiko gerovės komisijose matyti 7 lentelėje.

*7lentelė.* Vaiko gerovės komisijos sudėtis atskirose Panevėžio miesto progimnazijose

| **Specialistai, dalyvaujantys komisijos veikloje:** | **Progimnazijos** | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **„A“** | **„B“** | **„C“** | **„D“** | **„E“** |
| Socialinis pedagogas | ■ | ■ | ■ | ■ | ■ |
| Psichologas | | ■ | ■ | | |
| Visuomenės sveikatos priežiūros specialistė | | | | ■ | |
| Logopedas | ■ | ■ | ■ | ■ | ■ |
| Už profesinį orientavimą atsakingas specialistas | | | | | |
| Spec. pedagogas | ■ | ■ | ■ | ■ | ■ |
| Mokytojas padėjėjas | | | | | ■ |
| Administracijos atstovas (-ai) | ■ | ■ | ■ | ■ | ■ |
| Pradinių klasių mokytojas | ■ | | ■ | ■ | ■ |
| 5-8 klasių mokytojas (-ai) dalykininkai | ■ | ■ | ■ | ■ | ■ |
| Tėvų atstovas | | ■ | | | |
| Viešosios tvarkos skyriaus specialistas | ■ | | | ■ | ■ |

[140] Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir darbo organizavimo tvarkos aprašas, supra note 74.
[141] Ibid.

7 lentelėje matyti, kad kiekviena progimnaziją į vaiko gerovės komisijos sudėtį yra įtraukusios šiuos pagalbos mokiniui specialistus, mokytojus: socialinį pedagogą, specialųjį pedagogą, logopedą, administracijos ir 5-8 klasių mokytojų atstovus. Taip pat matyti, kad pasitikima viešosios tvarkos skyriaus specialistu ir jis įtraukiamas į mokyklos veiklą. Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai įtraukiami mažiau, o mokytojai atsakingi už profesinį švietimą į tokias komisijas neįtraukiami nei vienoje progimnazijoje, nors šių sričių veikla ir priskiriama švietimo pagalbai. Toks komisijų komplektavimas rodo prioritetines sritis, kurioms skiriama daugiau dėmesio ir atskleidžia švietimo pagalbos organizavimo sritis, kurioms komisijos skiria mažiau dėmesio.

Viena iš penkių progimnazijų, kurioje buvo atliekamas tyrimas, vaiko gerovės komisijos plano nerengia, o darbe vadovaujasi bendru mokyklos planu, kurio taip pat pateikti negalėjo. Trys progimnazijos savo 2014-2015 m.m. vaiko gerovės komisijos plane aiškiai įvardiję tikslus[142] [143] [144], kuriuose atsispindi švietimo pagalbos teikimas ir organizavimas. Ketvirtoji progimanzija savo plane pateikia uždavinius[145], susijusius su tais metais tobulintinais švietimo pagalbos organizavimo aspektais. Analizuojant progimnazijų vaiko gerovės komisijos veiklos planus matyti, kad pagrindinės veiklos skirtos socialinės, specialiosios pedagoginės ir specialiosios bei psichologinės pagalbos užtikrinimui, kitoms sritims paliekant mažiau erdvės. Galima daryti prielaidą, kad tos veiklos, kurios neįtrauktos į vaiko gerovės komisijos darbo planus pilnai realizuojamos per kitus mokyklos planus, priemones. Tačiau jeigu galvotume, kad kiekvienai švietimo pagalbos sričiai reikia sutelktų ir kryptingų pastangų, tuomet toks planų sudarymas būtų tobulintinas progimnazijų veiklos aspektas. Tik bendros visų pedagoginės sąveikos dalyvių pastangos įgalina siekti ir pasiekti visapusiškos vaiko sėkmės.

Siekiant įgyvendinti darbo tikslą, kaip antrasis tyrimo metodas, pasirinktas interviu su švietimo aplinkos žmonėmis bei diskusijų grupė su progimnazijų tėvais. Pokalbių metu ekspertai įvertino esamą padėtį ir pateikė naudingos informacijos, kuri atskleidžia švietimo pagalbos organizavimo ypatumus Panevėžio miesto progimnazijose.

Gilinantis į įvairius švietimo pagalbos organizavimo aspektus, pirmiausia domėtasi, kaip ekspertai supranta kas tai yra gera mokykla.

[142] Panevėžio „Saulėtekio“ progimnazijos direktoriaus 2013-12-20 įsakymas Nr. VĮ-133 „Panevėžio „Saulėtekio“ progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014 m.“.
[143] Panevėžio Alfonso Lipniūno progimnazijos direktoriaus 2014-09-01 įsakymas Nr. VĮ-152 „Panevėžio Alfonso Lipniūno progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014-2015 m. m.“.
[144] Panevėžio „Rožyno“ progimnazijos direktoriaus 2014-09-01 įsakymas Nr. VĮ-132 „Panevėžio „Rožyno“ progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014-2015 m. m.“.
[145] Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos direktoriaus 2014-09-01 įsakymas Nr. V-90 „Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014/2015 m.m.“.

*8 lentelė.* Geros mokyklos samprata

| **Ekspertai** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|
| Mokyklų atstovai | M(1). „...Mokykla, kurioje yra saugu vaikui, kurioje suprantamu lygiu pateikiamos žinios, kur mokoma įsivertinti ir projektuoti savo ateitį...“<br><br>M(2). „...Gera mokykla ta mokykla, į kurią vaikai nori eiti, tėvai nori vesti vaikus į tą mokyklą ir tiems vaikams toje mokykloje būtų gera. Tai jie ir ugdytųsi, gautų įvairią pagalbą, turėtų užsiėmimus, veiklas po pamokų...“<br><br>M(3). „...Vaikams patiktų mokytis čia, tai reikškia būtų ir įdomu, ir naudinga, ir jaustųsi teisingai vertinami...“<br><br>M(4). „...Gerą mokyklą suprantu taip, kad į tokią mokyklą vaikai noriai eina, patinka mokytis, patinka mokytojai su kuriais gera sutaria ir pasiekia aukščiausių rezultatų kokių tikisi...“<br><br>M(5). „...Tai tokia mokykla, kuri tenkina kiekvieno vaiko, ir kiekvieno tėvo poreikius. Vaikas turi būti ne tik kokybiškai ugdomas, bet ir jaustis saugus....“ |
| Švietimo skyriaus atstovai | Š(6). „...Tai, pirmiausia, saugi mokykla, saugi mokykla vaikams. Gera mokykla, tai kada mokytojams malonu ateiti į darbą...“<br><br>Š(7). „...Yra ta mokykla, kurioje gera būti kartu ir atliepia visus interesus visų, ypatingai vaikų...“<br><br>Š(10). „...Gera mokykla tai yra, kada mokykla yra patogioje vietoje vaikam ateiti, nereikia toli keliauti. Ir aplinka daug ką nulemia, ar mokykla renovuota, aktų salės, sporto salės ar sutvarkytos...“ |
| Pedogonis psichologinės tarnybos, Pedagogų švietimo centro atstovai | Š(8). „...Tai mokykla, kurioje mokiniai sėkmingai mokosi, tai yra jų ugdymo pasiekimų rezultatai gerėja. Gera mokykla tai yra ta mokykla, kuioje mokiniai jaučiasi gerai...“<br><br>Š(9). „...Tai tokia mokykla, kurioje gera vaikams, kurioje gera mokytojams, specialistams ir tėvams...“ |
| Tėvų atstovai | D(12). „...Vaikai linksmi; gerai jaučiasi tėvai, pedagogai ir vaikai; saugumo jausmas; bendradarbiavimas; mokykla – namai...“ |
| Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas | ŠM(11). „...Gera mokykla, kuri pripažįsta vaiko individualybę, kuri pirmiausia mato vaiką, o ne atskirus dalykus, ar akademinius pasiekimus. Kuri pozityviai vertina turimą vaiko patirtį, kuri yra atvira kartu su vaiku kurti ne tik gražius santykius, bet ir patį ugdymo turinį...“ |

Turinio analizė atskleidžia, kad geros mokyklos koncepcijoje nurodytus geros mokyklos aspektus labiausiai atspindi Švietimo ir mokslo ministerijos atstovės išsakyta pozicija dėl geros mokyklos sampratos, kuri apima visus ekspertų išsakytus aspektus (8 lentelė). Tai labai plati ir daug vidinių ir

išorinių išteklių reikalaujanti veikla. Mokyklų atstovai savo sampratą labiau grindžia orientuodamiesi į mokymosi pasiekimus, nes įvairūs žinių patikrinimai, standartizuoti testai, egzaminai neleidžia pamiršti, kad tai ir yra esminis dalykas. Pokalbio su tėvais metu, neteko išgirsti sąvokos „rezultatai“, „mokymosi pasiekimai“, o tėvai akcentavo saugumą, gerą savijautą. Į psichologinius dalykus labiau orientuojasi ir švietimo skyriaus atstovai sakydami, kad mokykloje pirmiausia turi būti saugu ir gera. Tokios ekspertų pozicijos leidžia daryti prielaidą, kad šiandien mokykla dar ne visiškai pasirengusi išpildyti visas sąlygas būtinas gerai mokyklai. Mokyklos pasirenka prioritetus, bet atliepti visus keliamus reikalavimus, nepavyksta dėl vidinių ir išorinių veiksnių įtakos, kuri per kokybiško ugdymo aspektus atskleidžiama 9 lentelėje.

*9 lentelė.* Kokybiško ugdymo aspektai

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Vidiniai veiksniai | Ugdymo organizavimas | M(1). „...Tai būtų teorinių žinių teikimas ir jų mokymas pritaikyti ...“<br><br>M(2). „...Vaikų ugdymas svarbiausia pagal jo gebėjimus, kad jis pasiektų tai, ką gali daugiausia...“<br><br>M(3). „...Pirmasis uždavinys yra kokybiškai išsilavinimą suteikti vaikams...“<br><br>M(5). „...Šiandieninei mokyklai priskiriama daug uždavinių. Nuo kokybiško švietimo, kuris turi būti organizuojamas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius...“<br><br>M(5). „...Mokytojai turėtų pažinti visus mokinius, žinoti jų sutrikimus, elgesio ypatybes ir būti pasiruošę atitinkamai dirbti. Pamokose mokomosi medžiaga turėtų būti deferencijuota, o esant poreikiui ir individualizuojama...“<br><br>ŠM(11). „...Svarbu, visas mokyklos planuojamas veiklas nukreipti viena linkme...“ |
| | Mokytojų/ specialistų kompetencija | M(2). „...Pirmiausia, turbūt, kad būtų mokytojai profesionalūs. Kad vaiko gerovės komisijoje būtų tie žmonės, kurie gebėtų dirbti komandoje, gebėtų spręsti problemas...“<br><br>M(3). „...Mokytojų profesionalumas ir specialistai, kurie būtų pagalbininkai...“<br><br>M(4). „...Turėtų būti atitinkami kompetentingi specialistai, kurie organizuotų tą darbą....“<br><br>M(1). „...Kad mokykla tėvų požiūriu atliktų ir šeimos funkcijas, tai auklėtų, prižiūrėtų, juo rūpintųsi <...>. Kokybė labiau priklauso nuo dirbančių žmonių asmenybės, jų, kaip lyderių savybių, jų pasiruošimo |

| | | |
|---|---|---|
| | | darbui ir motyvacijos <...>. Mokykla teiktų įvairiapusišką veiklą: neformalųjį švietimą lavinti jo kūrybiškumui...“ |
| | Aplinka | M(1). „...Kad mokykloje būtų saugu...“<br><br>M(5). „...Nuo kokybiško švietimo <...> iki vaikų saugumo ir konstruktyvaus bendradarbiavimo su tėvais...“<br><br>ŠM(11). „...Tai mokyklos misija yra sukurti tokią aplinką, sukurti tokius santykius, kad vaikas norėtų eiti ir mokytis. Ir ne tik tai gauti žinias, bet pats norėtų kurti tas žinias kartu su mokytoju...“<br><br>D(12). „...Savo vaiko mokyklą norėčiau pagirti už saugią ir skatinančią mokytis aplinką...“ |
| | Organizacinė struktūra | M(3). „...Sukūrus struktūrą tokią kaip skyrių, pagalbos mokiniui skyrių, na galbūt toks artimesnis bendravimas tos komisijos narių būtų ir tiek...“<br><br>M(2). „...Mano nuomone, svarbiausia yra komanda, kad ji gebėtų kartu pasiekti rezultatus. Sunku pasakyti, geresnė ar blogesnė kažkuri valdymo struktūra...“<br><br>M(4). „...Manau, kad nauja organizacinė struktūra suteikia aukštesnę kokybę. Tas darbas būna našesnis ir sakykim dabar, kai yra tokia sistema kaip pas mus, ne visada laiku pasiekia tam tikra informacija ir vienam žmogui perdaug „užkrauta“...“<br><br>M(1). „...Jei mokyklos vadovas yra senamadiško „sukirpimo“, tai tokioje mokykloje valdymas bus dviejų lygių, o jeigu mokyklos vadovas yra nebijantis naujovių ir eksperimentuoti, tai tokia mokykla bus kūrybiškesnė ir kelių valdymo lygių...“<br><br>M(5). „...Išskaidyta organizacinė struktūra lemia tikslingą pareigų ir atsakomybių pasiskirstymą, kiekvienas dirba savo darbą ir iš savo srities gali teikti pagalbą atskiriems bendruomenės nariams...“<br><br>ŠM(11). „...Tikiu, kad bus peržiūrėta mokyklų struktūra, tie modeliai kurie yra pasiūlyti jie galbūt labiau paplis. Juo labiau, kad šitam periode, 2014-2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos periode, yra numatoma paskatinti mokyklas pereiti prie naujų administracinių modelių, vadybinių modelių....“ |
| | Asmeninė atsakomybė | M(1). „...Tai, pirmiausia, turėtų būti kiekvieno mokinio atsakomybė...“<br><br>ŠM(11). „...Aš manau tol, kol mūsų mokytojai bus dalyko mokytojai, o ne mokytojai, tol mes šitos bėdos niekaip neišvengsime....“<br><br>D(12). „...Savo vaiko mokyklą norėčiau pagirti už sprendžiamas problemas...“ |

| | | |
|---|---|---|
| | | D(12). „...Šeima vaikui turi paaiškinti pareigas; vaikas tėvams turi viską pasakyti; svarbus tėvų požiūris, vaiko pareigos namuose...“ |
| | Komandinis darbas | M(2). „...Kad mokytojai dirbtų kaip komanda, kad būtų ne kažkokios atskiros grandys, o dirbtų kaip komanda...“<br><br>M(5). „...Mokykloje turėtų dirbti visa švietimo pagalbos specialistų komanda...“<br><br>Š(6). „...Labai svarbu šioje srityje komandinis darbas, kad mokykloje būtų specialistai, pagalbos mokiniui specialistai, kurie galėtų teikti kompleksišką pagalbą..“<br><br>ŠM(11). „...Mokytojo ir švietimo pagalbos specialisto bendradarbiavimas, komandinis darbas jis iš ties labai labai silpnai veikia. <...> Geranoriškas susitarimas ir parodymas tėvams, kad yra komanda, kuri padės tam vaikui...“<br><br>D(12). „...Tėvai per mažai įsitraukia į mokyklos sprendimų priėmimą, valdymą. Reikalingi tėvų klubai...“ |
| Išoriniai veiksniai | Švietimas/ mokymai | M(3). „...Galvojant apie dabartinę situaciją, mokytojams, manau, galbūt reikia ir dar daugiau pagalbos ir mokymų. Kad jiems būtų lengviau organizuoti įdomų ir kokybišką mokymą. Reikia mokymų, gerų, įdomių. Būtent dėl mokymo, kaip organizuoti įvairių poreikių vaikų mokymą....“<br><br>M(4). „...Gal reikėtų tėvams kokius privalomus mokymus organizuoti? Sakykim prieš 1 klasę vaiką išleidžiant į pirmą klasę, galėtų būti privalomi kursai tėvams...“ |
| | Materialiniai ištekliai | M(4). „...Turėtų ir priemonės įvairiausios būti, ir patalpos“<br><br>Š(6). „...Kai kurie mokyklų vadovai yra linkę taupyti mokinio krepšelio lėšas ir nors ir turi etatus, bet jie juos taupo...“<br><br>Š(8). „...Krūvis patampa labai didelis. Centre yra įsteigta 3,5 pedagoginio etato, dirba 4 darbuotojai, o mokytojų yra apie 2000. Tai yra problema, kurią išspręsti labai sunku, nes nėra tam lėšų...“<br><br>ŠM(11). „...Analizuojant mokyklų strateginius planus, metinius veiklos planus ir ugdymo planus mes matome didžiulę nedermę, jie visi siekia skirtingų tikslų. Tai reiškia, kad yra išskaidomos lėšos...“ |

Pokalbių analizė atskleidžia, kad vienas iš vidinių veiksnių – ugdymo organizavimas – prisideda prie kokybiško ugdymo siekimo (9 lentelė). Mokyklų atstovai skirtingai atskleidžia tai, kas jų nuomone svarbiausia, vieniems tai teorinių žinių taikymas praktikoje, kitiems tai pažinti mokinius ir žinant jų poreikius diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo turinį. Apie tai ir kalba inkliuzinio ugdymo kūrėjai

akcentuodami kiekvieno vaiko poreikių svarbą. Švietimo ministerijos atstovė pabrėžia svarbų dalyką, kad visos mokyklos veiklos turi būti nukreiptos viena linkme, turi būti susitarimai kokiais principais dirbama ir kaip rūpinimasi kiekvienu vaiku.

Mokytojų ir specialistų kompetencijai patys mokyklų atstovai kelia didelius reikalavimus, sakydami, kad mokytojai turi būti profesionalūs, gebėti dirbti komandoje bei spręsti visas iškilusias problemas. Išsakyta ir tėvų pozicija, kuri rodo, kad mokyklai norima deleguoti ir dalį šeimos funkcijų. Mokytojo asmenybei keliami dideli reikalavimai, kai tuo tarpu pats mokytojų rengimas yra tobulintinas, o mokytojo profesijos nepopuliarumas trukdo mokytojo asmenybės ūgčiai. Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė mano, kad mokytojai negali būti tik dalyko mokytojai, jie turi būti mokytojai visose mokyklinio gyvenimo sferose. Analizuojant ekspertų pasisakymus kokybiško ugdymo požiūriu matyti, kad įtakos šiai sričiai turi ne tik mokytojų asmeninė atsakomybė, bet ir pačio mokinio, šeimos pareigų vykdymas, į mokymąsi sufokusuotas požiūris bei komandinis darbas. Ne tik mokytojai, švietimo pagalbos specialistai bei ir tėvai nori būti įtraukti į problemų sprendimą ir šią poziciją tėvai aiškiai išdėstė diskusijos metu.

Aplinka kokybiškam ugdymui taip pat daro įtaką ir čia visi tyrime dalyvavę ekspertai vienareikšmiškai teigia, kad mokyklų aplinka turi būti saugi, kitaip nebus sukurta mokytis skatinanti aplinka.

Iš tyrime dalyvavusių penkių Panevėžio miesto progimnazijų, dvi mokyklos dirba pagal naują organizacinę valdymo stuktūrą, kuriai būdingas linijinis – funkcinis valdymas. Šios struktūros kūrėjai apibūdina ją kaip lankstesnį organizacinio valdymo modelį. Šią struktūrą įvaldę mokyklų atstovai bei pagal hierarchinę mokyklų valdymo struktūrą dirbantys ekspertai pabrėžė, kad nauja organizacinė struktūra gali suteikti aukštesnę kokybę ir padeda konstruktyviai pasiskirstyti darbais. Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė mano, kad būtina skatinti mokyklas pereiti nuo biurokratinio valdymo prie naujų administracinių modelių, kuomet tikslingai pasiskirstoma atsakomybėmis ir daugiau bendruomenės narių įtraukiama į sprendimų priėmimą.

9 lentelėje atskleisti išoriniai veiksniai parodė, kad norint organizuoti kokybišką ugdymą mokyklų bendruomenėms trūksta tiek materialinių išteklių, tiek tikslingų mokymų kaip tą daryti. O dabar dar pasitaiko atvejų, jog mokyklų vadovai neturėdami kitos išeities taupo mokinio krepšelio lėšas, pavyzdžiui, pagalbos specialistų etatų sąskaita. Kitas pavyzdys, kad mokyklos neefektyviai išskaido lėšas, nes vyrauja nedermė tarp mokyklų strateginių, metinių ir ugdymo planų. Minėtiems išorės veiksniams įtaką daryti galėtų mokyklos, kaip besimokančios organizacijos, siekis. Apie tai kalbėjo ir R. Želvys[146] nagrinėdamas kuo švietimo organizacijos skiriasi nuo kitų organizacijų. Kokybės formavimui neabejotinos reikšmės turi ir švietimo pagalbos priemonių organizavimo veiksmingumas. 10 lentelėje atskleidžiama kaip ekspertai apibrėžia esamą situaciją ir numato tobulintinus aspektus.

[146] Želvys R., supra note 16.

*10 lentelė.* Švietimo pagalbos apibrėžtis ir praktika

| Kategorija | Subkategorija | Patvirtinantys teiginiai |
|---|---|---|
| Esama situacija | Samprata | M(1). „...Švietimo pagalba tai būtų mokykloje sukurtos sistemos. Vaiko gerovės komisija, kuri rūpinasi, kad vaikui būtų saugu, kad vaikas neįžeidinėtų kitų vaikų, kad vaikas galėtų išreikšti savo nuomonę. O jeigu jis turi specialiųjų poreikių, tai specialistų aiški, kryptinga pagalba...“<br><br>M(2). „...Pagalba konkrečiam vaikui pagal jo poreikius. Tai yra tai, ko reikia būtent tam vaikui...“<br><br>M(3). „...Tai būtent pačios mokyklos ugdymo turinio planavimas, rengimas, kad ugdymo turinys būtų pritaikomas įvairių poreikių mokiniams...“<br><br>M(4). „...Asociacijos kyla su švietimo pagalbos specialistais, kurie teikia pagalbą vaikams...“<br><br>M(5). „...Tai vaikams ir tėvams teikiama atskiros srities specialistų pagalba geresniam mokymui, mokymuisi, elgesio gerinimui, psichologinei savijautai...“ |
| | Vyraujančios problemos | M(1). „...Manau, kad daugumos vaikų neprarandama motyvacija mokytis, sužinoti, nebijo klausti ko nesupranta, tada ir atsiranda toks pasitikėjimas savimi...“<br><br>M(2). „...Ir padeda išspręsti, jeigu vaikui reikalinga logopedinė pagalba, jeigu jis gauna profesionalią pagalbą, galbūt pirmais, galbūt antrais metais ta problema ir išsprendžiama...“<br><br>M(3). „...Pirmiausia tai vaikų mokymosi motyvacijos iš dalies problemas...“<br><br>M(4). „...Daug problemų. Sakykim mokymosi problemos įvairios, lankomumo problemos, įvairūs kritininiai atvejai...“<br><br>M(5). „...Lankomumo, mokymosi motyvacijos, psichologines, delinkventinio elgesio, mokymosi ir kitas problemas...“ |
| | Teisės aktų kokybė, kiekis ir apimtis | M(1). „...Aš galvočiau, kad perdaug yra tų dokumentų, jie yra aptakūs, reikėtų konkretesnių, aiškesnių kiekvienai sričiai.....“<br><br>M(2). „...Galbūt ir gerai, kad teisės aktų yra daug, todėl, kad kažkaip tai reglamentuojasi klausimai iš tiesų. Nes anksčiau, kaip buvo prieš vaiko gerovės komisiją, nebuvo taip sudėliota ir taip aiškiai. Manau, kad gerai, kad kiekviena sritis reglamentuota ir paaiškinta...“<br><br>M(3). „...Nematyčiau terpės, kad yra kažkur tuščia ir reikėtų daugiau. Nebent jeigu galvoti, kad gabieji vaikai taip pat yra specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai, tai kiek žinau, valstybės lygmeniu kol kas nėra parengti |

| | | |
|---|---|---|
| | | dokumentai ar rekomendacijos kaip identifikuoti gabų vaiką...“<br><br>M(4). „...Atsižvelgiam į spec. pagalbos teikimo įvairius dokumentus, įstatymus, naujausius aktus. Ko prireikia tam tikru atveju. Dokumentų gal ir perdaug...“<br><br>M(5). „...Dokumentų yra nemažai. Gal ir norėtųsi, kad jie būtų labiau susisteminti. Ypač daug dokumentų socialinės pedagoginės pagalbos organizavimo srityje...“<br><br>Š(6). „...Tų dokumentų šioje srityje yra labai daug. Jų yra atsiradusių ne taip seniai, jie yra peržiūrėti visi...“<br><br>Š(7). „...Teisės aktai, jeigu iš socialinės pagalbos srities, jie jau yra seni. 2004, 2006 metų. Na yra 2011-2012 metų, patys naujausi. Iš profesinio irgi taip pat paskutiniu metu nieko nebuvo išskyrus raštą, kad baigiasi tas projektas. Irgi seni, tiesiog nebeatnaujinami dokumentai. Neperžiūrimi iš ministerijos pusės. Tą ką mes patys pasižiūrim, tą ir turim, bet tvarkos yra senos. Socialiniams pedagogams per didelis kiekis...“<br><br>Š(8). „...Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo srityje iš tikrųjų dokumentai yra nepilnai paruošti, dalis jų yra pasenę, didžioji dalis dokumentų yra 2007 metų ir kai kurie jų nedera su naujai parengtais teisės aktais, kaip pavyzdžiui mokytojų profesijos kompetencijos aprašas paruoštas 2007 metais, o kvalifikacijos tobulinimo koncepcija yra, bijau pameluoti, atrodo 2011 m. Ir viename, ir kitame dokumente yra išskleistos mokytojų profesinės kompetencijos, bet jos tarpusavyje nedera...“<br><br>ŠM(11). „...Kai kurios funkcijos yra per plačios, kai kurios visiškai koreguotinos, nes jos nesudaro galimybės gauti pagalbą, kurios labiausiai reikėtų vaikui....“ |
| Situacijos tobulinimo rekomenda-cijos | Siūlymai įstatymų leidėjams | M(1). „...Įstatymų per daug, jie galėtų būti susisteminti ir pateikti mokyklai aiškiai ir konkrečiai, kur ir kurioje vietoje ką daro. Švietimo pagalbai būtų gerai paruoštas vienas susistemintas dokumentas...“<br><br>M(3). „...Manyčiau, kad švietimas turi, atsižvelgiant į tuos prioritetus, kurie keliami švietimui, jis turėtų eiti į tai, kad kiekvienoje mokykloje, nežiūrint į jos finansines išgales, klasėje turi dirbti 2 žmonės: pagrindinis mokytojas ir žmogus pagalbai ir taip turėtų būti kiekvienoje pamokoje. Reikėtų tam ieškoti galimybių ir tuo pačiu reikia teisės aktų, kad įteisinti...“<br><br>M(4). „...Kad būtų tiksliau apibrėžtos mokinių teisės, pareigos, taip pat ir tėvų teisės ir pareigos...“<br><br>M(5). „...Išleistus įstatymus reikia atnaujinti ir tikrinti jų efektyvumą, atitikimą šios dienos poreikiams. Šiuo metu, dalis švietimo pagalbą |

| | | |
|---|---|---|
| | | reglamentuojančių dokumentų yra pasenę...“<br><br>Š(6). „...Tobulintina gal būtų tie dokumentų aspektai, kur tėvai turi teisę nuspęsti atsisakyti pagalbos. Tėvų apsisprendimas nevykdyti rekomendacijų, čia yra problematiška vieta. Jei būtų galima kažką pakeisti, tai būtų šitas dalykas...“<br><br>Š(7). „...Atnaujinti dokumentų bazę, ypač socialinio pedagogo pareigybės, kurios yra 2003 metų. Truputį jau laikmetis nebe tas, reikėtų ir pareigybes atnaujinti ir apmokėjimo tvarką būtent socialiniams pedagogams, reikėtų tą padaryti, bet ar tai bus padaryta žiūrėsim...“<br><br>Š(8). „...Parengti dokumentus, kurių trūksta, o mums juos sėkmingai įgyvendinti...“<br><br>Š(9). „...Jei būtų mano valia, tai keisčiau psichologų atestacijos nuostatus. Kvalifikacinės kategorijos, perdaug sureikšmimnti tie dalykai ir mažiau vertinamas praktinis darbas, o daugiau vertinamas popierinis darbas. <...> Kad jie klausytų praktikų. Praktikai kalba, o teoretikai dažniausiai daro taip, kaip jiems atrodo....“<br><br>Š(10). „...Nepamirškim, kad kūno kultūra yra sudedamoji kultūros dalis. Ir jeigu mes ją atskiriam nuo visko. Jeigu yra priimta 3 kūno kultūros pamokos, vykdom dvi, tai kokia čia tvarka....“<br><br>ŠM(11). „...Mes dar daug galėtume tobulinti pagalbą pačioje mokykloje, nes nuo to, kaip pagalba yra teikiama mokykloje priklauso ir vaiko gerovė. Mokytojai, deja, nėra parengti teikti individualios pagalbos mokiniui...“ |

Vertinant mokyklų atstovų pasisakymus (10 lentelė) matyti, kad švietimo pagalbos samprata apsiriboja pagalba mokiniui, viena ekspertė paminėjo ir pagalbą tėvams. Tačiau Švietimo įstatyme[147] numatomas švietimo veiksmingumo didinimas organizuojant švietimo pagalbą ne tik mokiniams, tėvams, o ir mokytojams. Tokia švietimo pagalbos samprata rodo neišnaudotas mokyklos veiklos galimybes kokybės konstravime. Švietimo pagalbos veiklos plotmėje, ekspertų teigimu, dominuoja mokymosi motyvacijos problemos, taip pat dažniau paminėtos pamokų lankomumo, psichologinės problemos. Jei nuo iškilusių problemų sprendimų bus nušalinami tėvai ir švietimo pagalba suteikiama tik mokiniui, tikėtina, kad pageidaujamo rezultato galime ir nusulaukti. Juolab kai nepriimami sprendimai dėl pagalbos organizavimo mokytojams, kurie ir praleidžia didžiąją dienos dalį su nemotyvuotais, psichologinių ar kitokių problemų turinčiais mokiniais.

[147] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.

Subkategorijos „Teisės aktų kokybė, apimtis ir kiekis“ analizė atskleidžia, kad švietimo pagalbą reglamentuojantys teisės aktai yra aptakūs, nekonkretūs, nepilnai paruošti, seni, nurodytos funkcijos per plačios ir nesudaro galimybės gauti pagalbos, neskiriama dėmesio gabių mokinių ugdymui. Didžioji dalis ekspertų patvirtino teorinėje dalyje išreikštus analizės rezultatus, kad švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų apimtis ir kiekis yra per didelis.

Ekspertai teikdami pasiūlymus įstatymų leidėjams pirmiausiai siūlė atnaujinti ir susisteminti įstatymus, pavyzdžiui, švietimo pagalbos organizavimui vienas dokumentas. Būtinas efektyvumo tikrinimas. Mokyklų atstovai mato realią naudą, jei įstatymiškai būtų patvirtintas dviejų mokytojų darbas vienoje pamokoje bei aiškiai apibrėžtos mokinių teisės ir pareigos bei užtikrininamas jų vykdymas. Švietimo ir mokslo ministerijos atstovės pasisakyme atsispindi asmeninė mokytojo atsakomybė ir kompetencijos, kad mokytojai būtų rengiami teikti individualią pagalbą.

Norėtųsi daryti išvadą, kad švietimo pagalbos sistema yra pakankamai apgalvota ir apimanti daug veiklos sričių, tačiau teisės aktų rengimas yra tobulintina šios veiklos sritis.

Gilinantis į atskirus švietimo pagalbos organizavimo aspektus, su ekspertais kalbėtasi apie kiekvienos švietimo pagalbos srities stipriuosius ir tobulintinus aspektus. 11 lentelėje atskleistas požiūris į vyraujančias profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos organizavimo tendencijas.

*11lentelė.* Profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos praktika

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos organizavi-mo aspektai | Stiprieji veiklos aspektai | M(1). „...Mokykloje yra tradicija, kad yra vykdoma karjeros diena, kur sukviečiama keletas specialistų, profesijų, eina į darbovietes. Konsultuojami klasių mokiniai..“<br><br>M(2). „...Vertinom 2014 metų planą mokyklos, buvo išskirtos 10 sričių, tai profesinis švietimas prie stipresnių pusių mokykloje. Pernai metais prioritetas buvo grupinės, individualios konsultacijos. Šiais metais daugiau į profesinį veiklinimą einam....“<br><br>M(3). „...Manau pakankamai sisteminga, aiški ši veikla ir mokytojams ir netgi mokiniams ir jie žino, supranta, domisi. Klasės auklėtojai tai tiesiogiai bendradarbiauja su atsakingu konsultantu ir tiek, kaip minėjau karjeros dienoje, tėvus dažnai kviečiamės, tėvai dažnai tampa mokytojai tų dienų metu, tiek išvykos į darbovietes...“<br><br>M(4). „...Kiekviena klasė eina į įstaigas, kas į teismą, kas į medicinos įstaigas, susipažįsta su įvairiomis profesijomis. Veiklos programose klasių auklėtojai yra nusimatę temines klasių valandėles...“<br><br>M(5). „... Stipru tai, kad specialistė atsakinga už šią veiklą turi susidariusi konkretų planą, kad teikti pagalbą atskiriems klasių koncentrams. |

| | | |
|---|---|---|
| | | Sudaromos sąlygos mokiniams ir jų tėvams konsultuotis individualiai...“<br><br>Š(7). „...Smagu tai, kad dabar pirmi metai su profesinio rengimo centru sudarėm galimybę pabandyti technologijų mokymo dalyko vieną modulį perkelti į profesinio rengimo centrą. Tai yra mokyklų mokytojai vedasi vaikus būtent į profesinio rengimo mokyklos bazę ir ten supažindina su ikiprofesiniu ugdymu, supažindina su įvairiomis profesijomis, įvairiomis technologijomis, naujausiais atradimais. Dalyvauja 5 mokyklos, bet kitais metais plėsis, nes įsitraukia ir kitos profesinio rengimo mokyklos...“<br><br>D(12). „...Profesinės dienos yra gerai...“ |
| | Tobulintini veiklos aspektai | M(1). „...Tobulinti reikėtų konkretų planą, kada bus susitikta su ta klase, ta klase arba su tuo tuo mokiniu, kada jau bus pateiktos anketos. Konkretesnio veiklos plano...“<br><br>M(2). „...Galvoju, kad karjeros planus truputėlį kitokius reikėtų pasidaryti. Dabar kažkaip galvojam padaryti taip, kad į tuos karjeros planus kiekvieno vaiko būtų pasiekimų vertinimas, planavimo žingsniai, galbūt reikėtų labiau sukontroliuoti, pasišnekėti su kiekvienu vaiku, kur jis dar galėtų patobulėti, ko nepasiekė...“<br><br>M(3). „... Pagal dabartinę situaciją darbo yra tiek, kad turėti pilną etatą ir žmogus galėtų dirbti ir turėti visokiausių veiklų ir idėjų, tačiau ribotos galimybės dėl finansavimo...“<br><br>M(4). „...Yra atsakingas vienas žmogus, kuris turi labai nedaug valandų dėl finansavimo trūkumo...“<br><br>M(5). „...Specialistei sunku suderinti laiką mokinių konsultacijoms, švietimui. Po pamokų mokiniams yra įvairiausių veiklų, todėl ne visada mokiniai gali atvykti į užsiėmimus. Klasių valandėlių metu yra numatyta, kad 1 kartą per mėnesį šiuo klausimu su mokiniais kalbasi klasės auklėtojas arba specialistė, bet dėl klasių valandėlių apkrovimo ne visada tai pavyksta...“<br><br>ŠM(11). „...Profesinis orientavimas ir švietimo informacinė pagalba, tai turbūt pasiteisintų atskiro specialisto būvimas vyresnėse klasėse. Galbūt gimnazijose, galbūt antrame koncentre pagrindinio ugdymo. Bet aš jo pradmenis matau net ikimokykliniame ugdyme. Ir tą turėtų daryti auklėtoja, klasės mokytojas. Tai turėtų būti kiekvieno mokytojo, klasės vadovo pareiginiame apraše, jo kompetencija tokia turėtų būti....“<br><br>D(12). „...Mokiniai profesijos pasirinkimui gali būti informuoti nuo 1 kl; į profesijų muges reiktų vežti ne tik paskutinių klasių vaikus, bet ir jaunesnius; mokykla turėtų labiau įtraukti tėvus, bendruomenę į profesinį švietimą; tėvai ir pedagogai turi skatinti vaikus siekti svajonės...“ |

Apibendrinant tyrimo duomenis apie profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos organizavimo stipriuosius aspektus (11 lentelė) teigtina, kad progimnazijos turėdamos atskirus, tik už tą veiklą atsakingus specialistus, atliepia vaikų ir tėvų poreikius įgyti reikalingų kompetencijų karjeros kūrimui. Ši veikla nėra griežtai reglamentuota, todėl mokyklos skirtingai ir nevienodai kūrybiškai inicijuoja įvairias veiklas. Vienos mokyklos organizuoja individualias, grupines konsultacijas, kitos apsiriboja profesijos, karjeros dienų organizavimu. Į šią veiklą įtraukiami ir klasių auklėtojai, bet jų darbo kokybė labiau priklauso nuo asmeninio profesionalumo, nes specialiai tai veiklai pedagogai nėra ruošiami. Pagirtina, kad mokyklos į profesinį veiklinimą įtraukia ir tėvus, nes diskusijos metu tėvai išsakė poziciją, kad jie yra per mažai įtraukiami bendradarbiauti.

Tyrimo kokybinė subkategorija „Tobulintini veiksniai“ atskleidžia aspektus, kurie parodo, kad šioje veikloje yra ir tobulintinų niuansų. Pačios mokyklos įžvelgia, kad reikia konkretesnių planų šios srities veiklai, o kiekvienas mokinys turi būti mokomas jau nuo mažesnių klasių kurti ir nuolat tobulinti savo karjeros planą, kas padėtų jam įgyti, Švietimo įstatyme[148] numatytas, karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas. Tačiau specialistai dirba mažu darbo krūviu, šiai veiklai jiems nėra skiriamas konkretus laikas mokinių tvarkaraštyje, todėl veiklos rezultatai labiau priklauso nuo specialisto profesionalumo, iniciatyvumo bei domėjimosi naujovėmis.

Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė mano, kad šiai veiklai labiau įgalinami turėtų būti klasių auklėtojai ir jų darbo apraše turėtų atsirasti įrašas apie kompetencijas profesijos orientavimo ugdymui. Bet šio pasiūlymo įgyvendinimui nacionaliniu lygmeniu turėtų būti paruoštos rekomendacijos, apgalvotos reikalingos kvalifikacijos kėlimo galimybės. Tokių galimybių sudarymas puikiai atlieptų Švietimo įstatyme apibrėžtą švietimo informacinę pagalbą, kur nurodoma, kad informaciją apie švietimą turi gauti ir mokytojai, ne tik vaikai.

Kita švietimo pagalbos sritis – psichologinė pagalba. 12 lentelėje matyti kokia vyraujanti šios srities praktika.

*12 lentelė.* Psichologinės pagalbos praktika

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Psichologi-nės pagalbos organizavimo aspektai | Stiprieji veiklos aspektai | M(1). „...Mokykla turi stiprią sielovados komandą, kur dirba kunigas, sesuo vienuolė ir daugumai mokinių, netgi šeimų iškilus problemai yra padedama, rūpinamasi...“<br><br>M(2). „...Turime dvi psichologes (po dalį etato, iš viso 1 etatas). Manyčiau, kad psichologės dvi priduoda pliusų, vaikai gali pasirinkti į kurią kreiptis, kuris žmogus priimtinesnis, su kuriuo paprasčiau bendrauti. Galvoju, kad prieinama tėvams....“ |

[148] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.

| | | |
|---|---|---|
| | | M(3). „...Psichologą turime, nepilnu etatu – 0,7 etato. Manau, kad pagalba yra gera todėl, kad ji yra teikiamia tiek dėl individualių poreikių tėvams, vaikams. Viena diena yra skirta darbui vakarais ir psichologė sulaukia tėvų nemažai tėvų po darbo, nes dirba iki 20 val. Su klasių auklėtojais psichologė daug bendradarbiauja...“<br><br>M(4). „... Bendradarbiaujam su miesto Pedagogine psichologine tarnyba, esant problemoms siunčiam vaikus ir tėvus registruotis. Šiaip tai bendrom jėgom patys kuriam saugią aplinką, kad vaikams būtų viskas tvarkoje...“<br><br>M(5). „...Psichologė mokykloje dirba nesenai ir nepilnu etatu. Jos paslaugoms poreikis didžiulis. Stipru yra tai, kad specialistė gilinasi į atskirų klasių problemas, stebi pamokas ir teikia rekomendacijas mokytojams. Veda grupinius užsiėmimus tėvams ir vaikams, ir tai turi palankius tėvų atsiliepimus...“<br><br>Š(9). „...Didžiausia prevencinė veikla tai yra mūsų psichologų vedamos grupės. Tai yra pati tikriausia psichologinio konsultavimo grupė. Tai tiek vaikams, tiek specialistams, bet tikriausiai svarbiausia – tėvams. <...> Tai stiprybės, pilnai suformuota komanda. Turime ne tik psichologus, spec. pedagogus, logopedus, bet gydytoją vaikų neurologę, socialinę pedagogę. Taip, kad mūsų vertinimas yra visiškai įvairiapusis ir aš labai rami ir tuo patenkinta. Iš visų pusių vaiką pažiūrim ir tada tas kompleksas, komanda nusprendžia...“<br><br>D(12). „...Gerai kai psichologas dirba ne tik rytais, bet ir vakarais...“ |
| | Tobulintini veiklos aspektai | M(1). „...Mokykla psichologo etato pusę turi pagal mokinių skaičių, bet jis kitaip panaudotas. Na aš manau, kad jeigu pavyzdžiui, mokyklai yra priskirtas psichologas, jų atitinkamas kiekis ir turėtų būti mokykloje...“<br><br>M(2). „... Galbūt vat, kaip stereotipinio mąstymo žmones, kurie galvoja, kad psichologas tai kažkas baisaus ir aš jau tikrai pas jį neisiu...“<br><br>M(3). „...Galbūt mokytojam trūksta laiko. Tiesiog galima būtų skirti, kad ir valandą laiko, kad ir mokytojas galėtų ateiti pasišnekėti. Ne kaip auklėtojai, ne dėl vaikų, o tiesiog dėl savęs. Dėl savo darbo ar dar kažko...“<br><br>M(4). „...Neturim psichologo, bet jis būtų labai reikalingas...“<br><br>M(5). „...Specialistės darbo laikas. Jo vos pakanka tik individulioms konsultacijoms ir keliems grupiniams užsiėmimams. Nelieka laiko darbui komandoje, Vaiko gerovės komisijos veikloje...“<br><br>Š(9). „...Bendravimas su medicinos įstaigomis, sveikatos įstaigomis. Čia mes turim problemų. Tiek su vaiko raidos, ankstyvosios korekcijos tarnyba, tiek su poliklinikom. Nelabai susišnekame, mes bandom |

| | | |
|---|---|---|
| | | inicijuoti. Medikai truputėli kita kasta...“<br><br>ŠM(11). „...Tai iš ties yra bėda ir matyt reikėtų galvoti apie regioninę politiką, kaip būtų galima paskatinti psichologus atvykti. Galbūt savivaldybė galėtų taikyti kažkokias motyvavimo priemones, kurios galėtų pritraukti tuos specialistus gyventi rajono ar gyvenvietės aplinkoje. <...> Psichologinė pagalba, ji turėtų būti išplėsta ir ji turėtų apimti ne tik tai pagalbą mokiniui, bet ir tėvams, ji turėtų apimti pagalbą visai mokyklai. <...> Mes turėtume peržiūrėti normatyvus, mes turėtume peržiūrėti funkcijas šitų specialistų, nuo rengimo čia reikėtų pasižiūrėti....“<br><br>D(12). „...Vaiko bendraamžiai ir klasiokai juos nuteikia priešiškai; gal tėvam reikia labiau psichologų pagalbos negu vaikams; psichologas galėtų ateiti į klasės tėvų susirinkimus ir pakalbėti apie tėvų ir vaikų problemas, ką psichologas veikia, kokią teikią pagalbą...“ |

Vertinant atsakymus (12 lentelė) galima teigti, kad progimnazijose, kuriose dirba psichologai, yra daugiau galimybių kurti saugią aplinką bendruomenėje. Tyrimas parodė, kad psichologinės pagalbos poreikis yra didelis. Puikus vienos iš progimazijų sprendimas turėti dvi psichologes, nors ir nepilnais etatais, tai sudaro daugiau galimybių tiek tėvams, tiek patiems mokiniams gauti reikiamą psichologinę pagalbą. Mokyklos turinčios psichologus džiaugiasi grupinėmis konsultacijomis, bendravimu su tėvais ir bendradarbiavimu su klasių auklėtojais.

Psichologinės pagalbos teikimo apraše[149] šios pagalbos paskirtis yra labiau išplėtota ir veiklos sritys apima ir psichologinio atsparumo ugdymą, palankios ugdymuisi aplinkos kūrimą ir pan. Apraše[150] taip pat akcentuojamas aktyvus bendradarbiavimas su tėvais. Pokalbių metu išsiaiškinta, kad psichologai skiria laiko bendravimui su tėvais, tačiau aktyviam bendradarbiavimui, ko pageidavo ir patys tėvai, žmogiškųjų resursų nepakanka. Šios srities tobulintinų veiksnių galima įžvelgti daugiau nei pagirtinų, nes dažnu atveju progimnazijose net nėra psichologo arba jis dirba nepilnu etatu. Taip atsitinka, nes mokyklos neranda psichologo arba taupomos mokinio krepšelio lėšos. Psichologo etato ribotumas taip pat atskleidžia dar vieną problemą – patiems mokytojams reikėtų psichologų konsultacijų, bet tam laikas neskiriamas. Kitas tobulintinas veiklos aspektas, tai yra dalies mokinių ir tėvų požiūris į psichologo specialybę, kuomet sakoma, kad aš ne „psichas“ ir man pas tokį specialistą eiti nereikia. Miesto Pedagoginės – psichologinės tarnybos direktorė mano, kad toks požiūris jau yra atgyvenęs ir šiuo metu lankytis pas psichologą jau tampa prestižo reikalu. Tačiau ir tėvai paantrino mokyklos pozicijai, kad tėvams reikėtų geriau suprasti psichologo veiklą, susidraugauti su psichologu, pavyzdžiui, tėvų susirinkimų metu, tuomet ir žinia apie patį psichologą namuose bus transliuojama pozityviau.

[149] Psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašas, supra note 66.
[150] Ibid.

Švietimo ir mokslo ministerijos pozicija tobulintinais aspektais tokia, kad turi būti kuriama regioninė politika, tuo turi užsiimti miesto savivaldybė ir pritraukti specialistus darbui mokyklose. Taip pat manoma, kad psichologo funkcijos turėtų būti išplėstos ir ši pagalba turėtų apimti visą mokyklos bendruomenę, nors jau ir dabar specialistai negali kokybiškai atlikti darbo dėl laiko stokos. Tačiau, jei Švietimo ir mokslo ministerija peržiūrėtų psichologų veiklos normatyvus, tikėtina, kad atsakomybių perskirstymas galėtų padėti šiems specialistams orientuotis į strateginius savo veiklos aspektus.

13 lentelėje pateikiama glaudžiai su psichologine pagalba susijusios pagalbos srities, socialinės pagalbos, įgyvendinimo praktikos svarbiausi aspektai.

*13 lentelė.* Socialinės pagalbos praktika

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Socialinės pagalbos organizavi-mo aspektai | Stiprieji veiklos aspektai | M(1). „...Turim socialinę pedagogę jauną, energingą, kuri rūpinasi labai daug kuo . Ne tik mokiniu, mokinių tėvais, tėvų pakvietimu į mokyklą, įvairių veiklų organizavimu, o ir kiekvienas mokinys turi galimybę kreiptis kada jis norėtų...“<br><br>M(2). „...Tiek tėvai, tiek mokiniai jie sako, kad jie nori eiti į mokyklą, tėvai džiaugiasi, kad vaikai mokose šioje mokykloje...“<br><br>M(3). „... Socialinė pedagogė dirba pilnu etatu. Iš tikrųjų darbo turi daug, nes mūsų kontingentas vaikų yra įvairus ir poreikis socialinei pagalbai yra didelis...“<br><br>M(4). „...Specialistas dirba pilnu etatu. Stipru tai, kad rašom ir laimim projektus, pvz.: įvairius prevencinius projektus miesto ir šalies mąstu. Bendradarbiauja su švedais, gaunam labdarą...“<br><br>M(5). „...Stipru yra ir tai, kad mokykloje yra sukurtos tvarkos, kurių laikymąsis padeda išvengti arba užkirsti kelią socialinių problemų plitimui. Pavyzdžiui, mokinių išvedimo iš pamokos, esant konfliktinei situacijai, tvarka, pagalbos mokantis tvarka, kultūringo elgesio skatinimo tvarka ir pan...“<br><br>Š(7). „...Socialinė pagalba yra tikrai labai šauniai ir gerai vykdoma. Stiprybės yra, kad maža kaita socialinių pedagogų, kad jos visos beveik metodininkės, turime vieną ekspertę. Taip pat dalinasi labai gerąja savo patiritimi ne tik savo mokykloje, bet ir mieste, ir taip pat respublikoje. Daugelis mokyklų turi susikūrę savo pamokų lankomumo apskaitas, drausmės tvarkas, kurios tikrai užtikrina mokyklose tiek tvarką, tiek drausmę, pamokų lankomumą, bent jau praleidinėjimą be pateisinamos priežasties...“ |
| | Tobulintini | M(1). „...Pačio socialinio pedagogo pasiruošimas darbui ir įžvalgų |

| | | |
|---|---|---|
| | veiklos aspektai | turėjimas atsitikus kokiais nors netradicinei, ne dienos veiklai, bet kitokiai veiklai ir kokiam nors kitokiam įvykiui...“<br><br>M(2). „...Tarpusavio santykiai yra šiais mokslo metais tobulintinas aspektas ir vaiko gerovės komisijos darbo plane tai atsispindi...“<br><br>M(3). „... Na turim tokią tvarką, kad pirmiausia mokytojas turėtų bandyti pats spręsti problemas, tėvus informuoti. Kartais ši tvarka savotiškai sugriūva, tai mes patys bandom jos išmokti laikytis. Nes tarsi iš karto pirmas žmogus tampa socialinis pedagogas, kuris sprendžia visas problemas....“<br><br>M(4). „...Patobulinti turbūt reikėtų palaikymą iš valdžios, daugiau susikalbėjimo, o galbūt vieningumo trūksta būtent iš vieno vadovo. Trūksta tiklsų vieningų...“<br><br>M(5). „...Socialinio pedagogo labai platus veiklos spektras. Nesuspėjama įsigilinti į visas problemas, dirbti prevencinį darbą, dažniausiai užsiimama „gaisrų gesinimu“...“<br><br>Š(7). „...Silpnybės tai, kad mokyklų administracija ne visada supranta socialinį pedagogą, jo darbo pobūdį ir jo veiklą. Yra mokyklų, kurių direktoriai dar nelabai supranta ką tas socialinis pedagogas turėtų iš tikrųjų daryti. „Primetamas“ vos ne sveikatos ugdymas, kuris turi būti vykdomas socialinio pedagogo funkcijose, taip pat ir nemokamo maitinimo organizavimas, kuris neturėtų būti socialinio pedagogo darbe...“<br><br>ŠM(11). „...Socialinė pagalba pernelyg yra nukrypusi į vadybą. Bet tai gali būti dėl to, kad mokykloje nėra kam atiduoti tų vaidmenų arba tų funkcijų. <...> Aš manyčiau, kad socialiniai pedagogai turėtų labiau dirbti ir padėti vaikams, kurie turi socialinių problemų. Tiktai, gink dieve, ne nemokamas maitinimas...“<br><br>D(12). „...Socialinė pedagogė turėtų dirbti komandinį darbą kartu su psichologu; „baisiausias“ žmogus mokykloje, vaikai bijo pas juos eiti; mokytojai turi turėti priėjimą prie vaiko, negąsdinant vaiko soc. pedagoge...“ |

Turinio analizė (13 lentelė) atskleidžia, kad socialinės pagalbos organizavimas progimnazijose labiausiai sietinas su socialinio pedagogo veikla, nors socialinės pagalbos teikimo nuostatose[151] ir pabrėžiama, kad tai yra ne tik socialinių pedagogų, bet ir klasių auklėtojų, mokytojų bei mokyklos administracijos veikla.

[151] Bedrieji socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatai, supra note 68.

Ekspertų interviu atskleidė, kad socialiniai pedagogai mokykloje rūpinasi visais reikalais, kuria įvairias tvarkas ir jas įgyvendina, rašo projektus. Švietimo skyriaus atstovai džiaugiasi, kad būtent šie specialistai yra aktyvūs ne tik savo organizacijoje, bet ir drąsiai dalijasi savo gerąją patirtimi tiek mieste, tiek respublikoje. Visose progimnazijose speciastai dirba pilnu krūviu, tačiau darbo apimties problema daro įtaką tam, kad specialistai didžiąją dalį savo veiklos skiria intervencijai, mažiau palikdami erdvės neigiamų socialinių veiksnių prevencijai. Tai atsispindi mokyklų pasisakymuose, kad šių specialistų veiklos baras yra pernelyg platus. O tuo tarpu mokytojai, turėdami pakankamai įsipareigojimų savo tiesioginei veiklai, visus problemų sprendimus nukreipia būtent socialiniam pedagogui, praleisdama tą savo veiklos etapą, kai pirmiausia jie turėtų patys pabandyti spręsti vaikui kylančias problemas, o tik nepavykus kreiptis į socialinį pedagogą.

Tobulintinų veiklos aspektų subkategorijoje taip pat atsiskleidė ir mokyklos vadovų nesupratimas pagrindinių socialinio pedagogo veiklos funkcijų. Dažnai šiam specialistui priskiriamos funkcijos nenurodytos specialisto pareiginiame apraše, pavyzdžiui nemokamo maitinimo organizavimas, vadybinės funkcijos. Kai kuriais atvejais tai sietina su vadovų neįsigilinimu į šią veiklą, o kai kuriais atvejais tikėtina, kad tai vyksta dėl to, kad šių funkcijų mokykloje tiesiog nėra kam deleguoti.

Tėvai pateikė įžvalgas, kurios atskleidė, kas nukreipia socialinio pedagogo veiklą nuo pagrindinio tikslo, padėti vaikams ir būti jų advokatu, tai pedagogų nuolatinis bauginimas, kad jei mokiniai elgsis netinkamai, tai eis pas socialinį pedagogą. Tokio bendravimo pasekmės – mokiniai bijo šių specialistų ir tai labai apsunkina darbą.

Darytina išvada, kad progimnazijose vyraujantys socialinės pedagoginės pagalbos teikimo principai yra tobulintini. Švietimo įstaigos norėdamos veiksmingiau užkirsti kelią neigiamiems socialiniams reiškiniams ir skatinti pozityvią elgseną, turėtų skirti laiko ir susitarti kas ir už kokias socialinės pedagoginės pagalbos sritis mokykloje yra atsakingas, kaip sistemingai turėtų būti vykdoma prevencinė veikla.

Viena esminių ir dažnai minimų vaiko gerovės komisijos veiklose švietimo pagalbos sričių yra specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba. Šios pagalbos organizavimo aspektai aptariami 14 lentelėje.

*14 lentelė.* Specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos praktika

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Spec. pedagoginės ir spec.<br>pagalbos organizavi | Stiprieji veiklos aspektai | M(1). „...Turim specialistus ir logopedą ir specialiąją pedagogę. Ir jų veikla yra gan stipri ir mokinių poreikius patenkina. Apklausos rodo, kad tėvai yra patenkinti, darbas gan sėkmingas...“<br>M(2). „...Specialistus turime visus. Stiprūs komandiniu darbu...“<br>M(3). „...Abi mūsų specialistės labai atsakingos, labai tiksliai turi |

| | | |
|---|---|---|
| mo aspektai | | susiplanavę savo veiklas ir labai glaudžiai bendradarbiauja su dalykų mokytojais. O logopedinė pagalba daugiau pradinio ugdymo koncentre, vyresnių yra mažiau, tiek kiek žmogus gali dirbti turėdamas tokį darbo krūvį...“<br><br>M(4). „...Specialistus turim, logopedę ir specialiąją pedagogę pilnais etatais. Iš tikrųjų tas ir yra stiprus dalykas, kad specialistės išmano savo darbą ir stengiasi vaikams padėti bandydamos „apimti“ visus vaikus. Nors sakykim reikėtų panašiai po 2 etatus turėti. Bet stengiamės... Mokytojams duodamos konsultacinės valandos, per tai „atsigriebiam“...“<br><br>M(5). „...Labai pagalvotai sudaryti specialisčių darbo tvarkaraščiai. Sudarant tvarkaračius labai atsižvelgiama į vaikų poreikius, galvojama, kad jiems nebūtų „langų“. Mokytoja padėjėja vaikšto į tas pamokas, kurias bendru sutarimu susitarė kartu susėdę pradinių klasių mokytojai. Specialistės labai gilinasi į savo darbą, gerai jį išmano, žino savo tobulintinas vietas ir stengiasi jas stiprinti...“<br><br>Š(6). „... Specialistus norėčiau pagirti už kvalifikuotą, laiku teikiamą pagalbą, už bendradarbiavimą su tėvais. Ir didžiosios dalies mokyklų administracijų požiūris į šiuos specialistus yra teigiamas...“<br><br>D(12). „...Diferencijavimo sistema...“ |
| | Tobulintini veiklos aspektai | M(1). „...Sklaida per maža per mokytojus, tada ir tada jau reikėtų kreiptis ir tvarkytis dokumentus, o ne laukti, kad vaikas „apauga“ iki ketvirtos klasės ir atsitiko problema, kad jis nesugeba įsisavinti temos. Mokytojai bijo kreiptis. Arba tėvų nenoras, kai susitinkam dažniausiai, kad tėvi išsigąsta ir nenori, kad būtų jų vaikas tiriamas. Gal mažai sklaidos yra...“<br><br>M(3). „...Abi specialistės pripažįsta, kad jom patirties reikia. Logopedė dirbo darželyje, tai ji turi truputį patirties, dabar dirbti su vyresniais jai labai įdomu palyginus su darbu darželyje.O mūsų specialioji pedagogė ji irgi pripažįsta. Reikia mokytojo padėjėjo, bet neturim...“<br><br>M(4). „...Tiek specialistų neužtenka, vaikų yra daug ir jos visko „neaprėpia“. Ir turbūt todėl nukenčia darbas su gabiais vaikais. Labiau orientuojamės į sunkumų turinčius mokinius...“<br><br>M(5). „...Nors pilnais etatais dirba logopedas, specialusis pedagogas ir mokytojo padėjėjas, tai nepatenkina visų specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių poreikių...“<br><br>Š(6). „... Specialiųjų ugdymosi poreikių mokinių skaičius yra pastovus arba šiek tiek didėjantis, tai tų etatų yra nepakankamai. Trūksta finansavimo didesniems etatams išlaikyti. Matau tobulintiną dalyką bendradarbiavimą su tėvais. Visi vaikai nori baigti gimnazijas. Dalies specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų galimybės yra ribotos. Ir kada vaikas ateina į gimnaziją, specialistų teikiančių pagalbą nėra ir tada prasideda |

| | | |
|---|---|---|
| | | didžiosios problemos...“<br><br>ŠM(11). „...Mes galvodami apie švietimo pagalbos grandies mokykloje stiprinimą, mes kaip tik tai galvojame apie mokytojų įgalinimą dirbti su įvairių poreikių vaikais ir apie padėjėjo daug didesnio skaičiaus etatų steigimą...“<br><br>D(12). „...Nėra papildomo darbo ir dėmesio gabiems mokiniams; skiriama daug dėmesio spec. poreikių vaikams...“ |

Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo apraše[152] pabrėžiama, kad vienas esminių dalykų teikiant specialiąją pedagoginę pagalbą yra specialiųjų ugdymosi poreikių turinčių mokinių ugdymosi veiksmingumo didinimas. Pokalbių analizė (14 lentelė) atskleidžia, kad ši švietimo pagalbos sritis yra viena iš geriausiai funkcionuojančių ir atliepiančių mokinių, tėvų ir mokytojų poreikius. Visos progimnazijos turi pilnai arba beveik pilnai suformuotas specialistų komandas ir visose progimnazijose šių specialistų veikla yra apibūdinama kaip išskirtinai komandinė veikla. Progimnazijose dirba kvalifikuoti, gerai išmanantys savo darbą specialistai. Priešingai nei galėjome pasakyti apie administracijos požiūrį į socialinio pedagogo veiklą, šios pagalbos srities specialistų veikla administracijai yra aiški ir palankiai vertinama. Specialistai pasižymi geru veiklų planavimu, nes pagalbą mokiniams tenka organizuoti ne tik pamokų metu padedant pagrindiniams mokytojams, bet ir po pamokų, kuomet jau tenka derinta darbo grafiką su mokinių popamokine veikla.

Nors Panevėžio miesto Švietimo skyriaus atstovė įžvelgė tobulintiną veiklos aspektą – bendravimą su tėvais, kai tėvai nenori kreiptis pagalbos dėl Bendrųjų programų pritaikymo arba Pedagoginei – psichologinei tarnybai rekomenduojant pritaikyti ugdymo turinį, tėvai nenori dalintis informacija su mokyklomis. Progimnazijų atstovai tokios problemos neišsakė, anaiptol specialistų bendradarbiavimas su tėvais išskirtas kaip vienas stipriųjų šios veiklos organizavimo aspektų. Tai rodo aukštą šios srities specialistų profesinę kompetenciją.

Analizuojant subkategoriją „tobulintini veiklos aspektai“ matyti, kad suformuota specialistų komanda yra ne tik prie stipriųjų veiklos aspektų. Šios pagalbos poreikis yra didelis ir net pilnais etatais dirbantiems pagalbos specialistams sunku „aprėpti“ visus švietimo pagalbos gavėjus. Kita vertus tobulintinas būtų ir pačių mokytojų kreipimąsis dėl mokinių įtraukimo į švietimo pagalbos gavėjų sąrašą. Tai leidžia daryti prielaidą, kad mokinių mokymosi negales ar elgesio bei emocijų sutrikimus mokytojai „slepia“ neteisingai interpretuodami savo kompetencijų ribas arba susiedami tai su savo profesionalumo stoka.

Tėvai atskleidė dar viena galimą pagalbos sritį, kuri šiuo metu yra mažai funkcionali. Tai pagalba gabiems mokiniams. Mokyklos neturi įrankių, žinių kaip tą pagalbą plėtoti, o nacionaliniu lygmeniu taip

[152] Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas, supra note 70.

pat dar nėra parengtų konkrečių instrukcijų, rekomendacijų mokykloms kaip atpažinti gabius mokinius ir organizuoti „iššūkiais“ paremtą mokymąsi.

Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė mano, kad dar labiau būtų galima sustiprinti šios pagalbos teikimą įgalinant mokytojus veiksmingiau dirbti su įvairių poreikių mokiniais. Svarbu, kad kiekvienas mokinys, kuriam to reikia, galėtų gauti ne tik kvalifikuotą specialisto pagalbą, bet ir mokytojo dalykininko pagalbą kiekvienoje pamokoje. Tuo pačiu pokalbio metu buvo pabrėžta, kad ministerijoje šiuo metu planuojamas naujo modelio diegimas, kuris įves daug pokyčių švietimo pagalbos organizavimo procesuose. Tikėtina, kad šio modelio diegimo plotmėje, mokytojai dažniau pamokose galės naudotis mokytojo padėjėjo pagalba, o ir kitų pagalbos specialistų bus pakankamai, kad ugdymo turinys skirtingų gebėjimų mokiniams pagal poreikius galėtų būti tikslingiau ir diferencijuojamas, ir indivizualizuojamas.

Kita švietimo pagalbos sritis – sveikatos priežiūra. 15 lentelėje apžvelgiama šios pagalbos organizavimo praktika.

*15 lentelė.* Sveikatos priežiūros praktika

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Sveikatos priežiūros organizavi-mo aspektai | Stiprieji veiklos aspektai | M(1). „...Dėl sveikatos stiprinimo, tai mokykla turi tradicijas, yra gamtosauginė mokykla, kur labai daug išvykų yra. Sveikatinimo dienos daromos, savaitės. Sveikatinimui didelis dėmesys skirtas. Ir sportinių būrelių procentas gan nemažas...“<br><br>M(3). „... Turim visuomenės biuro specialistę, ne visą etatą, jinai dirba pirmą dienos dalį, nuo ryto iki 12 val. Pamokos baigiasi ir tų situacijų kartais gali ir būna, tada lieka auklėtojai, socialinis pedagogas ir visi kiti. Šiaip ji daro daug švietėjiškos veiklos. Su mokytojais bendradarbiauja dėl būtent įvairiausių veiklų. Mes turime pagal ministerijos rekomendacijas numatę ir sveikos gyvensenos integravimą į ugdymo procesą...“<br><br>M(4). „... Specialistė vaikams ir paskaitas skaito, mokymus organizuoja, dirba tikrai daug, gaila tik, kad taip trumpai...“<br><br>M(5). „...Visuomenės sveikatos priežiūros specialistė puikiai išmano savo darbą, domisi naujovėmis yra aktyvi ir aktyvina kitus dalyvauti įvairiose programose, akcijose...“<br><br>Š(10). „...Tai yra įvairūs projektai sveikatos stiprinimo. Vieną galima tokį paminėti kaip ir socializacijos projektas. Toliau yra vykdomi sveikatos konkursai, ten vyksta kas antri metai man atrodo. Pagrinde per projektus, sveikatos stiprinimas. <...> Stipru manyčiau yra tai, kad sporto salėse sumažėjo ir nebedirba po 3-4 klases. O dabar dirba po 1 klasę daugumoje.....“ |
| | Tobulintini | M(1). „...Sveikatos priežiūros specialistę turim, bet turim tokią bėdą, |

| | | |
|---|---|---|
| | veiklos aspektai | kadangi Vaikų skaičius mokykloje mažas, tai ji dirba per dvi mokyklas. Tai vieną pusmetį dirba iš ryto, kitą po pietų. Kai dirba po pietų tuščioje mokykloje, kam ta sveikatos specialistė iš viso reikalinga?...“<br><br>M(2). „...Tas sveikatos integravimas sakyčiau yra minusas. Integruojama, bet kažko trūksta. Yra daug tų integruojamų sričių ir ta sistema nėra tokia stipri sakyčiau mūsų mokykloje. Specialistė dirba nepilnu etatu, neužtenka. Iš tiesų šis specialistas turėtų būti tiek, kiek vyksta veikla mokykloje, kad ir po pamokų, sportinės varžybos vyksta...“<br><br>M(3). „...Pats didžiausias trūkumas ir būtų, kad visuomenės sveikatos priežiūros specialistė dirba ne visą dieną ir popietinėje dienos dalyje jos jau nebėra mokykloje...“<br><br>M(4). „...Netenkina visuomenės sveikatos priežiūros specialistės darbo grafikas. Dėl to, kad turim tik pusę etato specialistės, kuri dirba per dvi švietimo įstaigas ir vieną dieną būna iš ryto, kitą dieną po pietų. Jei kažkas atsitinka iš ryto, jos nebūna, ir ta pagalba mažai suteikiama. Visiems tada tenka būti už seselę...“<br><br>M(5). ...„ Šios srities silpnybė yra ta, kad specialistė dirba nepilnu etatu, mokykloje būna tik pusę dienos, ir kas antrą dieną dirba po pietų, kuomet mokykloje vaikų yra mažiau ir jos pagalbos reikia mažiau...“<br><br>Š(10). „...O toliau dėl sveikatos stiprinimo reikėtų ir teorinių užsiėmimų. O jeigu mes nevykdom sporto įstatymo, neturim trečios kūno kultūros pamokos, kokia gali būti teorija. Dar tuo labiau, kai pradinukams nuimama viena kūno kultūros pamoka ir duodama šokiui, atleiskit, šokis yra šokis...“<br><br>D(12). „...Galėtų nebūti aparatų, arba turi būti peržiūrėta kuo prekiauja; prie kiekvienos mokyklos yra nesveiko maisto parduotuvės (kebabinės), po pamokų vaikai eina į jas. <...> Tėvai vaikams turi paaiškinti kas yra sveika, kiek laiko prie kompiuterio būti; pirmiausia padaryti darbus, atlikti savo pareigas, tik tada būti prie kompiuterio...“ |

Apžvelgiant ekspertų pasisakymus (15 lentelė) nustatyta, kad požiūris į sveikatos priežiūrą progimnazijose yra labai skirtingas. Vienos progimnazijos skiria didelį dėmesį sveikatinimui rengdamos sveikatinimo projektus, integruodamos į kitų dalykų ugdymo turinį, kitoms mokykloms ši veiklos sritis išryškėja kaip tobulintina, nors tos veiklos, kurios yra privalomos ir atliekamos. Švietimo įstatyme[153] aiškiai reglamentuota šios priežiūros paskirtis saugoti ir stiprinti mokinių sveikatą bei akcentuojamas bendradarbiavimas su tėvais. Apie bendradarbiavimą su tėvais nekalbėjo nei vienas ekspertas. Kadangi mokyklos sveikatos priežiūrą labiausiai sieja su visuomenės sveikatos priežiūros specialisto veikla,

[153] Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.

galima daryti prielaidą, kad šis specialistas turėdamas dalį etato konkrečioje švietimo įstaigoje nesuspėja užmegzti bendradarbiaujančių ryšių su ugdytinių tėvais. O tai yra tobulintinas veiklos aspektas, nes tėvams įgalinimų šioje srityje yra nemažai, tai jie turi padėti pagrindus vaiko sveikos aplinkos suvokime ir realizavime kasdieniniame gyvenime. Savarankiškai tai padaryti sugeba ne visi tėvai, todėl tikslingas šeimos ir visuomenės sveikatos priežiūros specialisto bendradarbiavimas galėtų padėti užpildyti šią spragą.

Visų tyrime dalyvavusių Panevėžio miesto progimnazijų atstovai teigia, kad visuomenės sveikatos priežiūros specialistų etatų dydis neatitinka mokyklos bendruomenės poreikių. Šio specialisto veikla susijusi tiek su sveikatinimu, tiek su pirmosios medicininės pagalbos teikimu, todėl esamas etato dydis ne tik, kad neatitinka poreikių, bet ir užkerta kelią laiku gauti kvalifikuotą medicininę pagalbą. Šios situacijos gilinimui tikslingai galėjo pasitarnauti interviu su Panevėžio miesto visuomenės sveikatos biuro atstovais, kuriems tiesiogiai yra pavaldūs mokyklose dirbantys visuomenės sveikatos priežiūros specialistai. Tačiau buvo apsiribota pokalbiu su ekspertu dirbančiu Panevėžio miesto Švietimo skyriuje ir atsakingu už sveikatos priežiūros organizavimą švietimo įstaigose. Tačiau Švietimo skyriaus įtakos laukas apibrėžiamas tik galvojimu apie kūno kultūros pamokų mažą skaičių (2 savaitinės pamokos yra šiuo metu, o specialistas mano, kad reikėtų bent 3), teorinių kūno kultūros pamokų įvedimo svarbą bei 1 kartą metuose inicijuojamą socializacijos konkursą.

Darytina išvada, kad sveikatos priežiūros organizavimas yra tobulintina sritis. Pačioms mokykloms reikia mokytis ir kūrybiškai veikti įvairiose sveikatinimo srityse. Svarbu nepalikti šios veiklos savieigai, o ieškoti būdų ir formų, kaip priimtiniau, bendradarbiaujant su tėvais, ugdyti sveiką pilietį.

16 lentelėje pateikiama paskutiniosios švietimo pagalbos srities – pagalbos mokyklai ir mokytojui – įgyvendinimo praktika.

*16 lentelė.* Pagalbos mokyklai ir mokytojui praktika

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Pagalbos mokyklai ir mokytojui organizavi-mo aspektai | Stiprieji veiklos aspektai | M(1). „...Jau 2 metai mokykloje bandoma ta linkme žygiuoti. Su Pedagogų švietimo centru bendradarbiaujame gražiai, nuoširdžiai ir nemažai renginių turėjome. Stipri veikla su tėvais, netgi Respublikoje skleistina. Dabar yra įkurtas saviugdos klubas, kur mokytojai su tėvais kartą per mėnesį organizuoja susitikimus, bendras problemas gvildena, pasakojasi, išsikalba, vieni kitiems pataria...“<br><br>M(2). „...Nusprendžiam kokios prioritetinės sritys, kur kelsim kvalifikaciją. Iš strateginio plano yra numatyta metais. O konkrečiai metams, tai vėlgi, pasižiūrime kuriai sričiai yra svarbiau ir iš tiesų |

| | | |
|---|---|---|
| | | susiderinam...“<br><br>M(3). „...Šiaip žiūrint į pasiūlą, kiek atrodytų daug yra mokytojams siūloma įvairiausios informacijos, atrodytų, kad visko yra labai daug. Metodinėje taryboje daug diskutuojam apie tai kaip rasti gerus, tinkamus, vertus dėmesio seminarus ar kitas veiklas, kad tikrai žmonėms būtų naudinga. Šiaip bendradarbiavimas su švietimo centru tikrai geras, taip pat ir pedagogine psichologine tarnyba...“<br><br>M(4). „...Kiekvienais metais nusimatom kitiems mokslo metams, ką tobulinsime, kokioje srityje. Per metus bendrai vyksta 1-2 seminarai, dėl kurių tariamasi...“<br><br>M(5). „...Mokyklą apibrėžčiau kaip besimokančią organizaciją, kurioje beveik visi vienokia ar kitokia forma mokosi. Tariamasi dėl bendrų mokymųsi, kurie siejami su strateginiame plane numatytomis veiklomis. Pedagogų švietimo centras padeda įgyvendinti visas idėjas...“<br><br>Š(8). „... Švietimo centro pagrindinė funkcija yra mokytojų ir mokyklų darbuotojų kompetencijų, reikalingų mokytojų profesinei karjerai, atnaujinimas, gilinimas, plėtojimas. Šitoje srityje mes glaudžiai dirbame tiek su pačiomis mokyklų bendruomenėmis, nes daugiau seminarų vyksta pačiose mokyklose, tiek su atskirais mokytojais, dirbdami per mokytojų metodinius būrelius. <...> Paprastai mokytojai ir mokyklų darbuotojai planuodami poreikį išsako tai ką jie žino, bet analizuojant įvairius švietimo ministerijos dokumentus, kitus svarbius teisės aktus, atrandame, kad yra tam tikri dalykai, kuriuos mokykla turėtų žinoti ir tokius seminarus mes organizuojame neklausdami, ar to mokyklai reikia. <...> Pedagoginės patirties sklaidą skatinam organizuodami, kviesdami Panevėžio miesto mokytojus pačius vesti įvairius kvalifikacijos tobulinimo renginius, organizuoti parodas. Kaupiam edukacinės patirties banką, kur yra sukaupti įvairių mokyklų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų duomenys apie tai, ką jie yra nuveikę per kalendorinius arba mokslo metus. Kviečiame rašyti projektus. Įtraukiame žmones į savo rašomus projektus...“ |
| | Tobulintini veiklos aspektai | M(1). „...Čia yra toks neišartas dirvonas mokykloje, sunkus supratimas, kad visi yra besimokanti bendruomenė ir visi gali vienoda tema spręsti. Tai ta linkme mums dar daug ką reikėtų nuveikti. Ko mes bendro norime pasiekti ir kaip ta mūsų kvalifikacija turėtų išsidėlioti. Dabar dauguma metodinių grupių kažkaip žiūri tik iš savo varpinės, daugiau akcentuoja tik savo dalyką ir nežiūri į bendras mokyklos problemas...“<br><br>M(2). „...Tam tokiam individualiam tobulėjimui nelabai lieka ir lėšų. Mokytojai stengiasi nemokamuose seminaruose dalyvauti, visur registruojamės...“<br><br>M(3). „...Bet kaip ir minėjau galbūt, dėl to konkretaus organizavimo, |

| | | |
|---|---|---|
| | | mokymų organizavimo, tai įvairių poreikių vaikams, klausimas vis iškyla, kad na tiesiog galėtų būti dar kažkokių naujų seminarų...“<br><br>M(4). „... Šiaip aišku stengiamės eiti į nemokamus seminarus, nes tų lėšų nėra tam pakankamai...“<br><br>Š(8). „...Kai jau aptarinėjam poreikius, iš karto galvojame apie kainą. Jeigu kaina yra didelė seminarui, bandom jungti mokyklas, tai sėkmingai labai daro darželiai. Poreikio kartais nepatenkinam dėl finansinių dalykų, o kartais nepatenkinam, nes mokykla persigalvoja, tas poreikis nėra nejudinamas. Kartais nesutariam dėl lektoriaus...“<br><br>ŠM(11). „...Pagalba mokyklai turėtų būti labai siejama su mokyklos vertinimu, tiek įsivertinimu, tiek išoriniu vertinimu, nes dabar dažniausiai nesiejama. <...> Šiaip ta pagalba dažniausiai būna fragmentinė ir nesiejama su mokyklos veiklos rezultatais, mokinių pasiekimais, kas yra pagrindinis dalykas. Čia turėtų būti bendras visų institucijų darbas, turėtų būti savivaldybės lygmeniu galvojama apie tai, kaip padėti mokyklai, kurios išorinio vertinimo rezultatai yra įvertinami dvejetu (antras lygis)....“ |

Vertinant ekspertų pasisakymus (16 lentelė) matyti, kad pagalbą organizuoti padeda Panevėžio Pedagogų švietimo centras, visi progimnazijų atstovai džiaugiasi konstruktyviu bendradarbiavimu.

Tik vienos progimnazijos atstovė įvertino savo organizaciją kaip besimokančią organizaciją, kai visi bendruomenės nariai tikslingai sutaria kaip ir ką reikėtų mokytis, derina individualius poreikius su visos bendruomenės poreikiais ir atsižvelgia į progimnazijos strateginio plano tikslus. Tačiau kitos progimnazijos dar tik siekia besimokančios organizacijos statuso. Tai rodo mokyklų bendruomenių nesutarimas dėl bendros tobulėjimo krypties, metodinės grupės planuodamos savo poreikius apsiriboja tik jų dalykui svarbiu tobulinimusi arba prisidengiama lėšų stygiumi. Pedagogų švietimo centras derindamas su mokyklų bendruomenėmis jų kvalifikacijos kėlimo poreikius, deda visas pastangas visų idėjų įgyvendinimui, nors ekspertai ir teigia, kad nors ir daug mokymų yra organizuojama, dar trūksta tikslingų, praktinių mokymų kaip dirbti su skirtingų poreikių mokiniais. Pagirtina, kad Pedagogų švietimo centras skatina pedagoginės patirties sklaidą, kaupia edukacinės patirties banką. Tai ištekliai, kuriems nereikia papildomų finansinių resusrų, reikia tik tikslingai naudotis teikiamais siūlymais ir sukurta baze.

Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė savo interviu pagrindė ir švietimo įstatyme[154] akcentuotą veiklos kokybės įsivertinimo ir išorinio vertinimo svarbą, siekiant geresnės ugdymo kokybės. Nors ekspertai vieningai pasisakė, kad šioje srityje bendradarbiaujama, tačiau analizuojant interviu duomenis matyti, kad ta pagalba yra daugiau fragmentinė ir nesiejama su į(si)vertinimo rezultatais. Tai tobulintinas

[154] Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, supra note 11.

švietimo pagalbos organizavimo aspektas, kuris turėtų būti koreaguojamas ne bendraujant įstaigoms siunčiant vieni kitiems dokumentus, o bendrai diskutuojant ir priimant susitarimus.

Visų analizuotų švietimo pagalbos sričių įgyvendinimui svarbią rolę vaidina švietimo įstaigose veikiančios vaiko gerovės komisijos, kurių praktinė veikla analizuojama 17 lentelėje.

*17 lentelė.* Vaiko gerovės komisijos praktika

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Vaiko gerovės komisijos darbo organizavi-mo aspektai | Stiprieji veiklos aspektai | M(1). „...Stipru, kad susikūrusi komanda. Turi bendrą supratimą apie vaiko gerovę. Turi savo tikslą ir uždavinius, turi savo veiklos planą ir teikia pagalbą tėvams ir vaikams...“<br><br>M(2). „...Planuodami veiklas pabandome pažiūrėti, kas pavyko ir ką reikėtų tobulinti. Tai pavyzdžiui, įsivertinant praėjusių metų veiklą įvardijome, kad pavyko: taikyti mokinių skatinimo ir drausminimo priemones, darniai bendradarbiauti VGK veikloje, bendradarbiauti su tėvais sprendžiant jų vaikams iškilusias problemas, kai kuriose klasėse išspręsti iškilusias mokinių tarpusavio bendravimo problemas, sukurti komisijos darbo sistemą, įgyvendinti veiklos planą...“<br><br>M(3). „...Komanda yra darni, jungia visus koncentrus, specialistai dalyvauja ir tiek dalyvauja mokytojai, kurie yra iš pradinio ir iš pagrindinio ugdymo koncentro ir poreikiai tokie gana aiškūs, suprantami. Tad diskutuoti ir aptarinėti įvairius klausimus tikrai galima...“<br><br>M(4). „...Sprendžiam ir išsprendžiam tas problemas, didelių bėdų nepasitaiko. Sugebam...“<br><br>M(5). „...Stengiamasi ieškoti naujų darbo formų šiai veiklai. Posėdžiai organizuojami struktūruotai, apgalvotas pasiruošimas posėdžiams. Šiais mokslo metais pradėta kurti „Gabių mokinių ugdymo“ strategija būtent Vaiko gerovės komisijos iniciatyva. Stiprus bendradarbiavimas su miesto Pedagogine psichologine tarnyba...“ |
| | Tobulintini veiklos aspektai | M(1). „...Mokytojų krūvis būtų didesnis ir mokytojai galėtų susirinkti, o ne sėdėti mokykloje ir nelaukti kada vyks posėdis. <...> Pavyzdžiui priėmus sprendimą pagalbos iš kitų organizacijų labai sudėtinga gauti. Ir kartais mokyklos sprendimų netgi nesupranta nei Vaikų teisių apsaugos skyriaus atstovai, nei policijos atstovas, kartais taip keistai pasižiūri į tą problemą tarsi čia lyg ir nebūtų tos problemos...“<br><br>M(2). „...Tai dar nesiseka mums laikytis posėdžių laiko reglamento. Didesnį dėmesį skirti pamokų praleidinėjimo, vėlavimo problemai spręsti. Dar galvojam, kad mums nepavyksta socialinių įgūdžių formavimo grupės. Nesakyčiau, kad jų nėra, bet, kad socialinė pedagogė |

| | | |
|---|---|---|
| | | turėtų tas grupes.....“<br><br>M(3). „... Galbūt trūkumas tai, kad mokykla yra nedidelė, mokytojų darbo krūviai nedideli ir kartais būna netgi problemiška šiek tiek derinti laiką darbo, darbo grafiką...“<br><br>M(4). „...Silpna tai nesusišnekėjimas tarpusavyje. Vieno grupės nario nuomonė nesutampa su kitų narių...“<br><br>M(5). „...Norint išsamiai išspęsti, išanalizuoti, aptarti, kurti įvairius susitarimus, būtinas dažnas komisijos susitikimas, kas savaitę reikėtų susitikti. Bet darbuotojų darbo krūvis ir kiti svarbūs darbai neleidžia to padaryti, nors ir yra viena konkreti data per savaitę numatyta šiems susitikimams. Kaip tobulintiną aspektą taip pat išskirčiau Vaiko gerovės komisijoje komandinio darbo trūkumą. Tenka susidurti su požiūriu, kad vaikų problemų sprendimas yra mokyklos vadovų ir švietimo pagalbos specialistų reikalas...“ |
| | Organizacinės problemos | M(1). „...Organizuojant posėdį daugiausia susiduriam su ta problema, kad išorės organizacijos nepadeda jos išspręsti. O pačiam viduj, organizuojant veiklas kartais būna sunku numatyti, ko tam vaikui iš tikrųjų reikia. Kaip mes galim patys pagelbėti ir ką galime rekomenduoti tėvams, kad ir jiems pagelbėti...“<br><br>M(2). „...Būna tokių situacijų kaip posėdį reikia padaryti pavyzdžiui pirmą valandą, nes tėvai negali. Tada susiduriame su tuo, kad mokytojams tuo metu yra pamokos...“<br><br>M(4). „...Sunku suderinti laiką, nes mokytojai, kurie komisijos yra nariai, turi išeigines, vienas vieną dieną, kitas kitą dieną. Kitam tenka specialiai ateiti. Tas laikas irgi, tėvus išsikviesti sudėtinga tam tikru laiku...“<br><br>M(5). „...Laikas. Mokykloje vieną kartą per savaitę dažniausiai būna mokytojų pasitarimai, jei tą savaitę organizuojamas Vaiko gerovės komisijos posėdis, tai mokytojams jau būna dvi dienos viršvalandžių, už kuriuos niekas nemoka pinigų...“<br><br>ŠM(11). „...Tai mūsų turbūt bandymas suburti tas vaiko gerovės komisijas, jisai liko kažkur galbūt kaip mūsų svajonė, bet realios pagalbos jie turbūt neteikia, nes praktikoje dirbantys žmonės, jie turi savo kitus įpareigojimus, tam nėra skirta laiko. Aš manau, kad tą situaciją galėtų gelbėti tai, kad jei mokykla dirbtų pagal etatinį darbo apmokėjimą...“ |

Vaiko gerovės komisijos darbo organizavimo stipriuosius veiklos aspektus ekspertai atskleidžia (17 lentelė) įvardindami, kad ši komisija mokyklose dirba kaip komanda, turi konkretų veiklos planą,

susikūrusi darbo sistemą ir vis ieško naujų darbo formų. Komisijai dažniausiai pavyksta išspręsti kylančias problemas, tik kiek sudėtingesnė bendradarbiavimo situacija su kitomis tarnybomis, pavyzdžiui Vaiko teisių apsaugos skyriumi, tuo aspektu, kad mokyklų sprendimai ir pagalbos prašymas ne visada suprantami ir dažniausiai adresuojami atgal pačiai mokyklai.

Tyrinio analizė išryškino ir daugiau sunkumų su kuriais susiduria progimnazijos organizuodamos vaiko gerovės komisijos veiklą. Viena pagrindinių egzistuojančių problemų, tai laiko suderinimas komisijos susitikimams. Mažėjantys mokytojų darbo krūviai, skirtingi jų darbo grafikai, kiti mokyklose organizuojami pasitarimai sukelia organizacinių nesklandumų vaiko gerovės komisijos darbui. Švietimo ir moklso ministerijos atstovė patikino, kad tokius nesklandumus koreguoti padės planuojamas įvesti etatinis mokytojų darbo apmokėjimas.

Subkategorijoje ,,Tobulintini veiklos aspektai“ atsiskleidė ir komandinio darbo organizavimo spraga. Nors ir teigiama, kad komisijos dirba kaip komandos, turinio analizė leidžia daryti prielaidas, kad komandinio darbo samprata nėra iki galo atskleista ir neišnaudojamos visos komandinės veiklos galimybės, kurios galėtų pagreitinti ir efektyvinti sprendimų priėmimo procesus. Juolab, kad teigiama, jog kartais sprendimų priėmimas yra tik mokyklos vadovų ir švietimo pagalbos specialistų reikalas.

Vaiko gerovės komisijos darbo organizavimo apraše[155] vaiko gerovės komisijai skiriama labai svarbi misija, kurią apibendrintai galėtume apibrėžti kaip visuose teisės aktuose, susijusiuose su vaiko gerove, nustatytų veiklų įgyvendinimu. Darytina išvada, kad mokyklų vaiko gerovės komisijos bando įgyvendinti šiuos reikalavimus, tačiau organizaciniai nesklandumui ir nevisada efektyvus komandinis darbas, užkerta kelią realios pagalbos teikimui.

18 lentelėje atsipindi ir plačiau analizuojama, kaip mokyklų bendruomenės ir kiti su švietimo aplinka susiję ekspertai suvokia komandinę veiklą bei organizuoja tarpinstitucinį bendradarbiavimą.

*18 lentelė.* Komandinė švietimo pagalba

| **Kategorija** | **Subkategorija** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|---|
| Esama situacija | Samprata | M(1). ,,...Kai dauguma komandos narių, grupės narių, komisijos narių turi vienodą arba bent jau panašų matymą, kad jų nuomonė diskutuojant tuo klausimu mažai kuo išsiskiria ir gali vienas kitam pasiūlyti racionalius sprendimo būdus...“<br><br>M(2). ,,... Tiesiog, kad ta problema nekeliautų su klasės vadovu, tuo pačiu metu keli žmonės galėtų spręsti tą problemą...“<br><br>M(3). ,,... Komandinis darbas tai yra pirmiausia bendras idėjos supratimas ir vieningas darbas, paskirstymas veiklų, norint sukurti tam tikrą rezultatą, jį pasiekti. Tai diskusija...“ |

[155] Mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašas, supra note 74.

| | | |
|---|---|---|
| | | M(4). „...Kaip ir komandinis darbas, pavyzdžiui Vaiko gerovės komisijoje, tai komanda. Bendrai sakykim ir mokytojų komandinis darbas. Aišku daug ką čia apima...“<br><br>M(5). „...Komandinis darbas tai sugebėjimas dirbti kartu, turint vieną tikslą. Tai darnus darbas, kuomet komandos nariai papildo vienas kitą. Į vieną vietą sutelkiamos visos komandos narių žinios, patirtis ir ieškoma bendrų sprendimų...“<br><br>Š(7). „...Tai yra labai svarbu, nes be komandos vienas žmogus nieko nepadarys. Turi būti visų sričių specialistai ir į tą problemą žvelgti iš visų pusių iš karto. Yra neatsiejama dalis komandinis darbas....“<br><br>ŠM(11). „...Komandinis darbas yra esminis pagalbos teikimo principas...“ |
| | Komandinio darbo praktika | M(1). „... Aš įsivaizduoju, kad laikinam darbui atlikti formuojama grupė, o jau komanda, kai dirbame vienus metus, kitus metus, gal strateginio plano darbo rengimo grupė galėtų būti vadinama komanda, nes ji mato mokyklos strategiją. Dar gal kartais ugdymo plano sudarymo grupė irgi galėtų būti kaip komanda...“<br><br>M(2). „...Švietimo pagalbos specialistų komanda, vaiko gerovės komisija, toliau ugdymo karjerai darbo grupė, toliau įvairios tarkim kiekvieno strateginio tikslo įgyvendinimo darbo grupės, netgi ir plano įgyvendinimui. Komandų yra daug...“<br><br>M(3). „...Mes labai daug ką darome komandomis. Komanda, jeigu taip pasakyti, tai yra dalykiniai – metodiniai būreliai. Čia tikrai yra pastovios tos komandos ir galima sakyti žmonės puikiai supranta tą priklausomybę komandai. Dar yra vadovų komanda ir iš tikrųjų kolektyvas nebėra toks didelis. Laikinam darbui rengiant metines veiklos programas, strateginį planavimą ir ugdymo planą...“<br><br>M(5). „...Mokykloje išskirčiau darniai veikiančias švietimo pagalbos specialistų, mokyklos vadovų, pradinių klasių mokytojų komandas. Iškilus problemai, ar atliekant svarbų, didesnės apimties darbą dėl jo tariasi visa komanda, pasiskirsto darbais...“<br><br>Š(7). „...Jeigu vaiko gerovės komisijos taip dirba, tai dirba. Turėtų taip dirbti...“<br><br>Š(9). „...Kadangi mūsų pilnai sukomplektuota specialistų komanda, tai mūsų vertinamasis darbas, vertinimas yra išskirtinai komandinis darbas. Nėra nei vieno vaiko, kurį vertintų vienas specialistas....“ |
| | Tarpinstitucinis bendradarbiavi-mas | M(1). „...Iš principo bendradarbiaujame. Kiek kokybiškai ir aš negalėčiau įvertinti, kad tai labai gerai bendradarbiaujame...“<br><br>M(2). „...Kiek teko susidurti, tai taip, įvairias vaikų problemas |

| | | |
|---|---|---|
| | | sprendžiant su pedagogine psichologine tarnyba, tai pagalbą gauname iš tiesų jeigu tik kreipiamės...“<br><br>M(3). „...Mieste mes turime tikrai glaudų bendradarbiavimą su socialinius klausimus sprendžiančiomis...“<br><br>M(4). „...Dažniausiai bendradarbiaujame su socialiniais darbuotojais iš Socialinių paslaugų centro, su policijos atstovais, su Vaiko teisių apsaugos tarnyba, su švietimo skyriumi. Kažkokių didelių blogumų nėra, bet kartais nesusikalbam...“<br><br>M(5). „...Dažniausiai bendradarbiaujama esant kritiniams atvejams, iškilus problemos. Ne visada pavyksta konstruktyviai bendradarbiauti. Viskas daroma paskutię minutę, skubotai. O kartais net ir kaltinant vieni kitus. Išskirčiau tik bendradarbiavimą su policijos atstovais, kuris yra išskirtinis...“<br><br>Š(6). „...Tarpinstitucinis bendradarbiavimas svarbus ir tuo, kad mokyklos su mokyklomis labai bendradarbiauja...“<br><br>Š(7). „...Aš tai vertinu labai gerai, nes man sekasi su socialiniais pedagogais bendradarbiauti. Bet ar visada ta pagalba yra efektyvi ir savalaikė, čia jau kitas klausimas...“<br><br>Š(7). „...Edukacinių programų dėka mokyklos tarpusavyje daugiau bendradarbiauja. Tam, kad bendravimas virstų bendradarbiavimu, šitoje srityje dar reikia mums visiems padirbėti...“<br><br>Š(8). „...Tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra, bet jis nėra sistemingas ir nuoseklus....“<br><br>Š(9). „...Arba tiesiog susipažinimui einame, tiesiog susipažinti kas vyksta mokykloje. Mokyklos pristato savo veiklą, bendraujam su mokyklos vadovais, su vaiko gerovės komisija arba labai tikslingai kviečia, pvz. vaiko gerovės komisija mūsų specialistų komandą ir tada mes vietoje kalbamės su jais. Dabar mes sakom, kad mes pakankamai radom kalbą su švietimo įstaigom...“ |
| | Bendradarbiavi-mas su Vaiko teisių apsaugos skyriumi | M(1). „...Vaiko teisių apsaugos tarnyba, ji lyg tai labai daug dirba, bet kokią konkrečiai pagalbą teikia, reikia kažkaip perdavimo, o jie patys nerodo noro ateiti į mokyklą. Tai gal ir kitos kurios nors organizacijos yra, kurios gali tikrai bendradarbiauti su mokykla, sakysim visuomeninės, jaunimo...“<br><br>M(2). „...Pvz. vaikui išvykus gyventi į užsienį ir tėvams sutvarkius globą, tarnybos neinformuoja mokyklos. Neateina ta informacija, sužinome iš klasės vadovų...“<br><br>M(4). „...Iš tikrųjų, kad patys nelabai sprendžia tą problemą, o tikisi iš |

| | | |
|---|---|---|
| | | kitų įstaigų, kad jie išspręs ir reikalauja to, pvz. Vaiko teisių apsaugos tarnyba. Šiaip tai kažkokios pagalbos paprašius jų, tai pateikia įstatymus, kuriais reikia vadovautis ir viskas...“<br><br>M(5). „...Su policijos atstovais visada dirbame kaip komanda, o su vaikų teisėmis kiek mažiau, tiek kiek reikia dalyvauti jų organizuojamoje veikloje sprendžiant vaiko problemas. Jei jie organizuoja tarpinstitucinį susitikimą, mokyklos atstovas privalo jame dalyvauti...“ |
| | Dirbtinis bendradarbiavi-mas | M(1). „...Žodis komandos mažiau naudojamos, dažniau darbo grupė. Kartais tų darbo grupių vaizdas būna iškreiptas, nes netinkamai pasiskirstoma pareigomis. Dažniausiai būna, kad vienam, tai didelis krūvis, adresuojama viskas, o kiti grupės nariai neturi darbo...“<br><br>M(2). „...Deriname iš tiesų rinkdami grupes. Kitais atvejais tiesiog siūlom, kad patys žmonės užsirašytų, įvairiai buriam tas komandas...“<br><br>M(3). „...Kiekviena situacija duoda tai, iš ko galima pasimokyti ir esame išbandę įvairius modelius, kai grupės sudaromos iš aukščiau, o dabar paskutiniu metu tikrai mokytojams įvardinus kokias reikia atlikti veiklas, klausiama į kokią komandą žmogus norėtų įsilieti ir galėtų būti naudingas, jie renkasi patys. Užsirašo ir tos komandos taip išlaikomos. Bet būna visko. Sunku išvengti primestinio arba dirbtinio bendradarbiavimo, jo yra...“<br><br>M(4). „...Tai visada pasitaiko visokių grupių. Vienos dirba, kitos nedirba...“<br><br>M(5). „...Jei komanda, darbo grupė suburiama vadovaujantis geranoriškumo principu tai vyrauja tikras bendradarbiavimas. Jei suburiama pagal reikalą, dirbtinumo sunku išvengti...“<br><br>Š(8). „...Tai tam, kad paskatinti bendradarbiavimą tarpmokyklinį, siunčiam jiems visų mokyklų poreikį mokymams...“ |
| Situacijos tobulinimo rekomenda-cijos | Skatinimas | M(1). „...Aš manyčiau, kad jie vienas kitam pasitarti, pagalbos suteikti tikrai dirba....“<br><br>M(2). „...Galvoju, kad rezultatas. Jeigu šitaip geriau pasiekiamas rezultatas, tai ir skatina...“<br><br>M(3). „...Galiu pasidžiaugti, kad mūsų komandoje yra tokie altruistai, geriečiai. Žmonės vedini praktiškai idėjos. O kažkokio skatinimo mes neturim, tai yra geranoriškas susitarimas, darbas dėl to, kad žmonės jaučiasi atsakingi už ugdymą ir vaikus...“<br><br>M(4). „...Niekas neskatina...“<br><br>M(5). „... Bendras rezultatas. Vienas žmogus niekada tiek nepadarys kiek |

| | | |
|---|---|---|
| | | gali komanda...“ |
| | Švietimo/ mokymų poreikis | M(1). „...Kartais mes tos komandos nariai, nei vienas mes nesuprantam arba nesusidaro tokia komanda, kur atsirastų tas žmogus, kuris išvestų kartais iš aklavietės ir pasakytų, kad tai čia tas išėjimas yra, tiks pasiūlytas sprendimas bus priimtinas ir geras. Kartais kai atsiduri aklavietėje ir nei vienas neturi sprendimo, profesionalaus. <...> Sudėtinga atskirti kiek darbo grupė, ir kiek komanda...“<br><br>Š(8). „...Apie komandinį darbą buvo organizuoti mokymai bendruomenėms, kurios prašėsi. Tai yra pakankamai bendra tema ir tos bendros temos, praktika rodo, yra įdomios visai bendruomenei ir dažniausiai kai tikslinam poreikį mokyklos užsisako savo bendruomenei. <...> Tam, kad suvokti, kas tai yra komandinis darbas, tada susitarti mokyklose kaip mes dirbam komandose, ko mes iš to norime ir kokio rezultato mums reikia, tada dirbti ir paanalizuoti ką mes iš to turime, skirti laiko refleksijai, tai to organizuotuose seminaruose nebuvo. Tai vėlgi, kad komandinis darbas gyventų reikia praeiti visus etapus, tai susitarimo, susitarimo laikymosi, veiklos ir refleksija. Šitoje vietoje dar yra ką veikti...“ |

S. Robbinso[156] teigimu, „komandinis darbas – tai sugebėjimas dirbti kartu, siekti bendrų tikslų ir bendros vizijos, sutelkus komandos narių žinias, sugebėjimus bei patirtį, kuo efektyviau spręsti problemas bei priimti sprendimus“. Analizuojant ekspertų pasisakymus (18 lentelė) matyti, kad labiausiai akcentuojami komandinio darbo kriterijai – bendrų tikslų siekis ir bendros žinios. Visų komandiniam darbui būdingų požymių neįvardijo nei vienas ekspertas. Dominuoja pasisakymai, kad komandinis darbas tai racionalūs sprendimo būdai, vieningas darbas, nuomonių sutapimas, gebėjimas dirbti kartu bei įvairių sričių specialistų žvilgsnis iš visų pusių, iš karto. Ekspertų žvilgsnis nėra nutolęs nuo realaus komandinio darbo suvokimo, bet šio veiksmingo veiklos būdo sampratos gilinimui, tikslinga būtų skirti didesnį dėmesį. Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė suvokdama komandinio darbo svarbą, teigia, kad tai yra esminis pagalbos teikimo principas.

Praktikoje ekspertai įvardijo nemažai veikiančių komandų, tik vienos mokyklos atstovė suabejojo ar darbo grupei ne per ryškus apibūdinimas „komanda“. Ekspertai mini, kad kaip komandos progimnazijose veikia strateginio, ugdymo plano rengimo grupės, švietimo pagalbos specialistai, vaiko gerovės komisija, metodiniai būreliai ir vadovai. Įsigilinus į komandinio darbo esmę, kyla abejonių, ar mokykloje gali būti tiek veikiančių komandų, kai net nėra vieningo supratimo apie komandinio darbo

[156] Robbins S.P., supra note 90.

esmę. Šios mintys papildo Sh. Sharan, I.G.Ch. Tan[157] poziciją, kad komandinis mokytojų darbas yra gana retas reiškinys.

Pagirtina komandinė veikla miesto Pedagoginėje-psichologinėje tarnyboje, kurios darbo praktika atskleidžia visų komandinio darbo požymių išpildymą. Pedagogų švietimo centras jau yra organizavęs mokymus komandinio darbo tematika atskiroms mokyklų bendruomenėms, tačiau akivaizdu, kad norint įsigilinti ir įsisavinti pagrindinius komandinio darbo aspektus, įžvelgti praktinę naudą, būtinas kitoks mokymasis. Kuris turėtų būti tikslingas, atskiroms mokyklų komandoms ir svarbiausia motyvuotiems žmonėms. Tokie mokymai galėtų būti organizuojami patyriminio mokymo principu. Realią naudą veiksmingesniam švietimo pagalbos įgyvendinimui galėtų duoti mokymai organizuoti konkrečios mokyklos ar kelių mokyklų vienu metu, vaiko gerovės komisijų nariams.

Subkategorija ,,Tarpinstitucinis bendradarbiavimas“ atskleidė tarpinstitucinio bendradarbiavimo spragas išreikštas pasisakymas: ,,iš principo bendradarbiaujame“, ,,pagalbą gauname jei kreipiamės“, ,,kartais nesusikalbame“, bendradarbiaujame esant kritiniais atvejais“, ,,bendradarbiavimas nėra sistemingas ir nuoseklus“. Matyti, kad šios labai svarbios švietimo pagalbos organizavimo grandies galimybės neišnaudojamos. Pagirtinas veiksmingai vykstantis bendradarbiavimas su policijos atstovais, Pedagogine-psichologine tarnyba, mokyklų tarpusavyje. Labiausiai akcentuota bendradarbiavimo stoka su Vaiko teisių apsaugos skyriumi. Mokyklų ekspertai tai apibrėžia kaip skyriaus funkcijų neaiškumu, informacijos trūkumu, problemų nesprendimu tik reikalavimais, paprašius pagalbos pateikiami įstatymai ir pan. Šios situacijos gerinimui tikslinga būtų organizuoti apskritojo stalo diskusiją su mokyklų vaiko gerovės komisijos pirmininkais bei Vaiko teisių apsaugos skyriaus specialistais.

Analizuojant dirbtinio bendradarbiavimo situaciją Panevėžio miesto progimnazijose, pasitvirtino Sh. Sharan, I.G.Ch.Tan[158] mintis, kad mokyklose vyrauja ,,dirbtinis“ kolegiškumas ir tai atsitinka todėl, kad mokyklos įgyvendina ne savo parengtą, o centrinės valdžios institucijų primestą ugdymo turinį. Ir pačiose mokyklose, ekspertų teigimu, norint išvengti dirbtinio bendradarbiavimo, komandos turi būti sudaromos vadovaujantis geranoriškumo principu. O šiuo metu realybė tokia, kad dažniausiai priverstinai buriamos darbo grupės, kuriose netinkamai paskirstoma pareigomi ir vienas dirba, kitas ne.

Ekspertų pasisakymai leidžia daryti prielaidą, kad komandinis darbas progimnazijose galėtų vykti sklandžiau, jei visi suprastų šios veiklos prasmę ir teikiamą naudą. Džiugu, kad mokyklose yra komandų, kurias skatina pasiektas bendras rezultatas, o ne finansinė nauda.

19 lentelėje apžvelgiamas vienas iš svarbesnių švietimo pagalbos organizavimo aspektų, tai švietimo pagalbos stebėsenos praktika.

[157] Sharan Sh., Tan I.G.Ch., supra note 97, p. 69.
[158] Ibid.

*19 lentelė.* Švietimo pagalbos stebėsena

| Kategorija | Subkategorija | Patvirtinantys teiginiai |
|---|---|---|
| Išorinis ir vidinis kokybės užtikrinimas | Grįžtamasis ryšys | M(1). „...Yra tėvų apklausa, daroma kasmet. Nėra labai praktikuojama, kad vaikai pasisakytų, kaip jiems tie metai praėjo. Ne iš visų šimtu procentu, bet iš dalies tėvų ir ne anketuojant, bet pokalbio metu gaunamas grįžtamasis ryšys. Profesinio orientavimo irgi įpareigotasis asmuo, atsakingas už tos grupės veiklą, irgi ataskaitą teikia. O pagalbą mokyklai ir mokytojui matome per kvalifikaciją ir ugdymo pasiekimus...“<br><br>M(2). „...Apklausas vykdome IQUES online platformoje. Bendraujant daugiau, specialistai bendrauja, klasių vadovai perduoda...“<br><br>M(3). „...Turime mokytojų apklausų, kaip jiems patiems sekasi, tėvų klausiame atlikdami įsivertinimą, teikiam šituos klausimus ką visa mokyklos bendruomenę žino kaip mokykloje teikiama pagalba, kaip jaučiasi tie, kurie gauna tą pagalbą. Ir pačius vaikus specialistai laikas nuo laiko klausia. Turime susiplanavę metų eigoje kokie tyrimai, kokios apklausos bus padarytos...“<br><br>M(4). „...Tai rezultatas pasiektas, kokią problemą sprendėm mes matom. Tėvai daugiau patenkinti pagalba, nei vaikai. Mes bendradarbiaujame, pasikviečiame juos, kalbame...“<br><br>M(5). „...Yra nusimatyti stebėsenos rodikliai, kurie įvertinami organizuojant diskusijas su mokiniais, mokytojais. Vieną kartą metuose atliekama tėvų ir mokinių apklausa visais mokyklai svarbiais klausimais. Grįžtamasis ryšys gaunamas ir kasdienės veiklos metu. Pavyzdžiui pamokos pabaigoje...“ |
| | Į(si)vertinimo procesai | M(1). „...Įsivertiname, bet ta įsivertinimo sistema nėra nuosekli, metai iš metų einanti, jinai yra tokia, neturi lyginamosios skalės, nu, kad palyginam kokią pažangą padarėm. Įsivertinti, įsivertinam, bet nemokam apdoroti duomenų. Metų veiklos planą rašant į tuos duomenis yra atsižvelgiama, bet, kad jie būtų visi pilnai panaudoti tai taip nėra. Įsivertinimas reikalingas, padeda tiek kiek mokame duomenis apdoroti ir jais pasinaudoti...“<br><br>M(2). „...Įsivertinam praeitų metų darbą posėdyje. Kas pavyko, ką tobulinti? Komisijos darbą planuojant. Išorinis vertinimas buvo. Tai ką mes gavom, tai gabių vaikų ugdymas buvo tobulintina sritis. Tai buvo ne naujiena. Ta veikla kažkokia vyksta, bet, kad būtų sistema, dar to neturime. Sužinojame tai ką ir žinojome...“<br><br>M(3). „...Tie duomenys yra naudingi kai planuojam bendrai pagalbą, visą ugdymo turinį ateinančių mokslo metų. Ir padarę tokį įsivertinimą labai rimtai diskutavome dėl valandų paskirstymo įvairių poreikių mokinių tenkinimui dalykinėje sistemoje, kiek pradinių klasių vaikai gauna |

| | | |
|---|---|---|
| | | pagalbą, kam yra skirtos valandos. Įsivertinimas atliekamas kasmet ir reaguojame ką sako tėvai...“<br><br>M(4). „... Bendrai apžvelgiame visų metų veiklas. Įsivertinimo metu apžvelgiame ką nuveikėme, kiek buvo posėdžių, protokolus apžvelgiame, kokias problemas sprendėme. Išorės vertinimas buvo prieš 2 metus. Švietimo pagalbos pakankamai geri rezultatai buvo. Mes vistiek tą dirbame, tas įvertinimas toks kaip dirbam. Tie vertinimai atima daug laiko ir ne tiek daug duoda naudos...“<br><br>M(5). „...Birželio mėnesiais vienas Vaiko gerovės komisijos posėdis skiriamas įsivertinimui. Aptariama metų veikla, išskiriamos stiprybės ir tai, ką reikia tobulinti. Atsižvelgiant į tobulintinus dalykus kuriamas kitų metų planas. Išorės vertinimo ataskaita buvo analizuojama keliais pjūviais ir keliose grupėse. Į stebėsenos rodiklius įtraukiami išorės vertinimo metu išskirti tobulintini aspektai, kuriems skiriamas didelis dėmesys. Neįmanoma eiti toliau, kai nežinai ar tavo nueitas kelias buvo teisingas ir aplamai, ar tuo keliu eini. Tai vienas svarbiausių darbo aspektų...“<br><br>Š(6). „...Kontrolės nevykdome. Neprašome ir įsivertinimo duomenų, tai ko gero būtų labai prie tų tobulintinų dalykų, koordinuojant šitą sritį...“<br><br>Š(7). „...Socialinę pagalbą, taip, vykdau. Tai dabar ir profesinį jau vykdysiu, jau priskirta pagal pareigybę. Po vertinimų yra surašomos pažymos ir žiūrima, paskui grįžtamoji analizė būna. Grįžtamoji patikra, ar pasitaisė, ar nepasitaisė. Įsivertinimo duomenų iš mokyklų neprašau, nors dabar kaip pagalvoju gal ir reikėtų...“<br><br>Š(8). „...Analizuojami išorės vertinimo rezultatai. Ir tokiu būdu išsiaiškinamas mokyklos bendruomenės kvalifikacijos tobulinimo poreikis...“<br><br>ŠM(11). „...Yra atlikti atskirų, kiek man yra žinoma, švietimo pagalbos sričių užsakomieji tyrimai. Tačiau tokio visuminio tyrimo, kuris įvertintų visą švietimo pagalbos teikimo sistemą, iš ties nebuvo atlikta...“ |
| Situacijos tobulinimo rekomenda-cijos | Švietimo/ mokymų poreikis | M(1). „...Įsivertinti, įsivertinam, bet nemokam apdoroti duomenų...“<br><br>M(2). „...Aišku išorės vertintojai tų receptų ir negalėjo duoti, bet.... Streso iš tiesų buvo labai daug, o tas rezultatas tai nežinau....<br><br>M(4). „...Kad kažkuo padėjo išorinis vertinimas tai nepasakyčiau...“<br><br>Š(8). „...Mokymų apie įsivertinimą buvo. Ir dabar jų yra. Mokymus turėjo prašančios mokyklos bei pirmą kartą besiatestuojantys vadovai. Ir išorės vertinimui buvo skirta laiko ir įsivertinimui. Bet tyrimai rodo, kad yra |

| | | |
|---|---|---|
| | | atotrūkis tarp to kas vyksta mokymuose ir to, kas vyksta po mokymų, kaip pritaikoma darbe. Tai vėlgi, kai kalbėjome apie problemas, tai viena iš problemų ir didelis iššūkis atsakyti į klausimą, kaip tai, kas mokymuose buvo analizuojama, gyvena pamokose. Kaip tai keičia mokinių mokymosi rezultatus...“ |

Turinio analizė (19 lentelė) atskleidžia, kad grįžtamasis ryšys, organizuojant švietimo pagalbą, yra daugiau paviršutinis, formalus nei sudarantis sąlygas spręsti kylančias problemas bei priimti sprendimus. Būtent tokią grįžtamojo ryšio esmę įžvelgia D. Kaufmann[159]. Pagirtina, kad progimnazijose yra organizuojamos diskusijos, kalbamasi, tariamasi, po pamokų siekiama gauti grįžtamąją informaciją. Tačiau daugelis ekspertų pasitenkina grįžtamuoju ryšiu vieną kartą metuose analizuodami apklausų rezultatus, išklausydami specialistų ataskaitas. Su grįžtamuoju ryšiu tampriai susiję ir refleksijų organizavimo procesai, kurių įvairovė (ugdomasis konsultavimas, tyrinėjimas, asmeninio tobulėjimo planavimas ir pan.) galėtų padėti laiku surasti naujesnių ir geresnių darbo metodų.

Ekspertų pasisakymai leidžia daryti prielaidą, kad teisės aktuose numatytam svarbiam švietimo pagalbos organizavimo aspektui – įsivertinimui – progimnazijose nėra skiriamas didelis dėmesys. Tiek įsivertinimo, tiek vertinimo procesų organizavimas tirtose mokyklose yra tobulintinas veiklos aspektas. Galima būtų išskirti tik vieną progimnaziją (interviu – M(5)) atskleidusią tiek vertinimo, tiek įsivertinimo giluminį požiūrį bei šių procesų svarbos suvokimą. Kitų mokyklų atstovų pasisakymuose matyti, kad vyrauja nenuosekli įsivertinimo sistema arba jos iš vis nėra, trūksta gebėjimų apdoroti duomenis bei jais pasinaudoti. Tokia situacija mokykloms patogi, nes Švietimo skyriaus specialistai, atsakingi už atskirų švietimo pagalbos sričių įgyvendinimą ugdymo institucijose, vykdo tik epizodinę kontrolę, nesidomi mokyklų įsivertinimo rezultatais ir juolab, neskatina šių procesų įgyvendinimo. Švietimo ir mokslo ministerija visuminių, kokybinių tyrimų, kurie galėtų įvertinti visą švietimo pagalbos teikimo sistemą, taip pat neatlieka.

Išorinis vertinimas buvo atliktas trijose tirtose progimnazijose. Akivaizdu, kad mokykloms trūksta gebėjimų kaip reikia skaityti išorinio vertinimo ataskaitas ir panaudoti ataskaitos rezultatus veiklos tobulinimui. Išorės vertinimų metu atliekama išsami švietimo pagalbos organizavimo analizė, todėl tikslingai pasinaudojus ataskaitos rekomendacijomis, tai galėtų būti tarsi receptas veiklų tobulinimui. O realybė yra tokia, kad yra mokyklų manančių, kad tai yra laiko gaišimas.

Darytina išvada, kad Pedagogų švietimo centras turėtų atsižvelgti į šią žinių ir gebėjimų spragą ir organizuoti praktinius mokymus, kurie padėtų mokyklų bendruomenėms įgyti kompetencijų gilesnei vertinimo ir įsivertinimo procesų sampratai, prasmingam duomenų panaudojimui. Tikslingas šioje srityje būtų gerosios patirties pasidalijimas.

[159] Cit. pgl: Sharan Sh., Tan I.G.Ch., supra note 113.

Išsiaiškinus visus švietimo pagalbos organizavimo niuansus, domėtasi, kaip ekspertai įsivaizduoja idealų švietimo pagalbos organizavimo modelį (20 lentelė).

*20 lentelė.* Idealus švietimo pagalbos organizavimo modelis ekspertų požiūriu

| **Ekspertai** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|
| Mokyklų atstovai | M(1). „...Galbūt, galėtų būti finansinis paskatinimas, bet mokyklai išgyventi pinigų nėra...“<br><br>M(2). „...Turėtų būti glaudesnis bendradarbiavimas tarp išorės ir mokyklos. Galėtų būti daugiau paslaugų tėvams...“<br><br>M(3). „...Galima pasvajoti, kad specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams būtų įdomesnės ir prieinamesnės literatūros ar kažkokių tai kompiuterinių priemonių dar daugiau. Mokytojams taip pat sunku pritaikyti mokomąją medžiagą. Viskas dar ateityje, bet tai jau būtų galvojimas apie tai, kad visgi tokių vaikų yra nemažai ir mokytojams reikia labai daug dirbti norint pasiruošti tokiam mokymui, tai sistemų tokių galėtų atsirasti ir daugiau. Ir literatūrinių, rašytinių šaltinių kažkokių daugiau ir elektroninių...“<br><br>M(5). „...Mokykloje dirba pilna specialistų komanda. Mažos klasės. Klasėse, kuriose yra specialiųjų poreikių mokinių, dirba po 2 mokytojus. Mokykla yra aprūpinta naujausiomis priemonėmis, kompiuterinėmis programomis, kiekvienas vaikas turi planšetinį kompiuterį...“ |
| Švietimo skyriaus atstovai | Š(6). „...Idealiu atveju turėtų būti mažos klasės. Tose klasėse, kuriose integruotai ugdomi mokiniai su elgesio problemomis, dideliais ugdymosi poreikiais, būtų ne po vieną mokytoją padėjėją. Idealiu atveju specialiųjų pedagogų taip pat reikėtų daugiau. Tai palengvintų ir mokytojų darbą ir gabiųjų mokinių darbą klasėje. Mokytojams būtų paprasčiau skirstyti dėmesį...“<br><br>Š(7). „...Aš mokykloje tai matyčiau 2 socialinius pedagogus. Vienas dirbantis daugiau su vaikais, kitas dirbantis daugiau su dokumentais. O iš profesinio orientavimo tai matyčiau irgi, kad dirbtų atskiras specialistas...“ |
| Pedogonis-psichologinės tarnybos, Pedagogų švietimo centro atstovai | Š(9). „...Labiau norėtųsi, kad psichologas nesiveltų vien į socialinių problemų sprendimą. Nes kiek žinau tai socialiniai pedagogai tikrai vargsta su didžiąja dalim maitinimo, namų sąlygų žiūrėjimo, bet tos grupinės konsultacijos, kurias tiek socialinis pedagogas galėtų vesti, laisvesnėm rankom nuo tų visų darbų, tiek psichologai tuos dalykus galėtų daryti. Laisvesnių rankų jiems reikia tiesioginiam savo darbui, konsultacijoms...“ |

| | |
|---|---|
| Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas | ŠM(11). „...Pirmiausia tai turėtų būti mokytojas, kuris geba pastebėti vaiko stipriąsias puses ir jų pagrindu pabandyti kurti kartu su vaiku, kurti tokį ugdymo turinį, kuris padėtų vaikui net nejaučiant padėti įveikti tuos sunkumus, kuriuos taip pat pastebėjo mokytojas...“ |

Analizuojant mokyklų atstovų pasisakymus (20 lentelė) galima matyti idealios švietimo pagalbos organizavimo progimnazijose vaizdą ir tikėtis, kad ateityje kiekviena mokykla galės taip organizuoti pagalbą. Mokytojai už švietimo pagalbos organizavimą turėtų būti finansiškai skatinami, kiekvienoje mokykloje turėtų dirbti pilna švietimo pagalbos specialistų komanda, o klasėse, kuriose ugdomi specialiųjų ugdymosi poreikių turintys mokiniai, dirbtų 2 mokytojai, kurie turėtų pakankamai patrauklios metodinės literatūros vaikams bei tinkamų gebėjimų bei galimybių ugdymo turinio pritaikymui. Būtų daugiau bendradarbiaujama su išorės organizacijomis ir tėvams teikiama daugiau paslaugų. Panašiai idealų švietimo pagalbos įgyvendinimo modelį įžvelgia ir švietimo skyriaus atstovai, o Pedagoginės-psichologinės tarnybos direktorė mano, kad labai svarbu, jog švietimo pagalbos specialistai dirbtų tik jiems priklausantį darbą. Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė konstruodama idealų švietimo pagalbos teikimo modelį įžvelgia daugiau asmeninės mokytojo atsakomybės darbui su konkrečiu vaiku, neapsiribojant vien tik ugdymo turiniu.

21 lentelėje ekspertai išsako palinkėjimus mokyklai dėl veiksmingesnio švietimo pagalbos įgyvendinimo.

*21 lentelė.* Palinkėjimai mokyklai veiksmingesniam švietimo pagalbos įgyvendinimui

| **Ekspertai** | **Patvirtinantys teiginiai** |
|---|---|
| Mokyklų atstovai | M(1). „...Išeiti iš stagnacijos...“<br><br>M(2). „...Linkiu, kad mokykla išliktų tokia į kurią norėtų eiti vaikai, tėvai norėtų vesti savo vaikus ir tiems vaikams mokykloje mokykloje būtų gera...“<br><br>M(3). „...Mokyklai aš linkiu būti, tobulėti, tobulėti tikrai yra kur, ieškoti dar naujų iššūkių, idėjų, nesumažėti, nors mes dabar kaip ir nemažėjam. Mokytojams svarbiausia išlikti energingiem ir siekti savo aukštesnių tikslų...“<br><br>M(4). „...Kad greičiau būtų skiriami pinigai mokyklos remontui, kad nebebūtų šalta. Kad būtų sąlygos tinkamos darbui...“<br><br>M(5). „...Rasti laiko ir noro dirbti komandoje dėl vaikų gerovės. Taip pat linkiu, kad tų problemų, kurias reikėtų spręsti būtų kuo mažiau...“ |

| | |
|---|---|
| Švietimo skyriaus atstovai | Š(6). „...Aš norėčiau palinkėti mokykloms ne tik svajoti būti geromis mokyklomis, bet tikrai ateityje, netolimoje ateityje, kad kiekviena mokykla, kurioje mokosi įvairių gabumų ir poreikių vaikai, būtų gera mokykla. Geroje mokykloje pirmiausia turi būti akcentuojama vaiko socializacija, saugumas, tiek, kiek mokytojai ir visi ugdantys įdeda į jį indėlį, tiek jis tampa doru piliečiu. Gerai mokyklai noriu palinkėti užauginti dorą pilietį...“<br><br>Š(7). „...Mokykloms linkiu mylėti vaikus, mylėti save ir būti visada, ypač socialiniams pedagogams, visada nuoširdiems...“<br><br>Š(10). „...Mokykloms daugiau judėti, mažiau sirgti, o kai nesirgsi ir daugiau judėsi, viskas kitas bus gerai. |
| Pedagonės-psichologinės tarnybos, Pedagogų švietimo centro atstovai | Š(8). „...Nuoseklaus, gilaus, geranoriško bendradarbiavimo...“<br><br>Š(9). „...Manau, kad tarnyba yra dėl mokyklos. Tai čia vienareikšmiškai. Tai mes dėl savęs, mes niekas esam be mokyklos. Ir kuo mūsų ryšys stipresnis su mokykla, ir kuo mes reikalingesni mokyklai, tada mūsų prasmė didesnė. Didžiausia prasmė yra mūsų realizacija įstaigose. Ir aš linkiu, kad ji būtų kuo maksimalesnė...“ |
| Tėvų atstovai | D(12). „...Mokykla ir tėvai sugebėtų mokytis vieni iš kitų; didesnio bendravimo; bendradarbiavimo, tolerancijos ir eiti tikslo link; mokytojai+tėvai+vaikai=šiuolaikinė, šiandieninė mokykla...“ |
| Švietimo ir mokslo ministerijos atstovas | ŠM(11). „...Pirmiausia palinkėčiau mokyklų administracijai atsisėsti nuoširdžiai pasikalbėti apie tai ką jie daro ir ar tai, ką jie daro, yra pats geriausias būdas padėti vaikui. Perdėlioti funkcijas, nebijoti labai drąsiai tą padaryti. Tada iš ties su turimais ištekliais būtų galima teikti daugiau pagalbos...“ |

21 lentelės analizė leidžia pažvelgti, kaip esamą situaciją būtų galima koreguoti pasinaudojant turimais ištekliais, dažniausiai žmogiškaisiais. Mokykla galėtų siekti naujovių, tobulėti, nebijoti iššūkių, rasti laiko darbui komandose dėl vaiko gerovės, tik tokiu atveju mokykla gebės išlikti tokia, į kurią vaikai norės eiti, o tėvai norės vesti savo vaikus. Švietimo skyriaus atstovai linki mokykloms būti geromis, mylėti vaikus ir užauginti juos dorais piliečiais. Pedagonės-psichologinės tarnybos, Pedagogų švietimo centro atstovai skatina visus bendradarbiauti dėl bendro tikslo, o Švietimo ir mokslo ministerijos atstovė mano, kad pati kelio pradžia yra nuoširdus pokalbis ir galvojimas, ką ir kaip mes galime nuveikti, kokius kūrybiškus būdus panaudoti, kad padėti vaikui su tokiais materialiniais ir žmogiškaisiais ištekliais kuriuos turime čia ir dabar. Jei mokyklų bendruomenės žengtų žingsnius, šių, savo išsakytų palinkėjimų keliu, tikėtina, kad švietimo pagalbos organizavimo žemėlapis taptų aiškesnis ir suprantamesnis kiekvienam mokyklos bendruomenės nariui.

Apibendrinant skyrių, galima išskirti stipriuosius ir tobulintinus švietimo pagalbos organizavimo aspektus Panevėžio miesto progimnazijose:

Stiprieji veiklos aspektai:

- Švietimo pagalbos sistema yra pakankamai apgalvota ir apimanti daug veiklos sričių.
- Į profesinį veiklinimą įtraukiami tėvai.
- Mokyklos, turinčios psichologus, džiaugiasi grupinėmis konsultacijomis, bendravimu su tėvais ir bendradarbiavimu su klasių auklėtojais.
- Socialiniai pedagogai mokykloje rūpinasi visais reikalais, kuria įvairias tvarkas ir jas įgyvendina, rašo projektus.
- Specialiosios pedagogikos ir specialiosios pagalbos organizavimo sritis yra viena iš geriausiai funkcionuojančių ir atliepiančių mokinių, tėvų ir mokytojų poreikius.
- Stiprus progimnazijų bendradarbiavimas su miesto Pedagogine-psichologine tarnyba, Pedagogų švietimo centru.
- Vaiko gerovės komisijos mokyklose dirba kaip komandos, turi konkretų veiklos planą, susikūrę darbo sistemas ir vis ieško naujų darbo formų.

Tobulintini veiklos aspektai:

- Švietimo pagalbą reglamentuojantys teisės aktai yra aptakūs, nekonkretūs, neišbaigti, seni, nurodytos funkcijos per plačios ir nesudaro galimybės gauti pagalbos, neskiriama dėmesio gabių mokinių ugdymui.
- Tėvų įtraukimas į problemų sprendimą.
- Švietimo pagalbos organizavimas tėvams.
- Specialistai, atsakingi už profesinį orientavimą, dirba mažu darbo krūviu, šiai veiklai jiems nėra skiriamas konkretus laikas mokinių tvarkaraštyje.
- Psichologų bendradarbiabimas su tėvais.
- Socialinių pedagogų darbo krūvis ir mokyklos administracijos požiūris.
- Visuomenės sveikatos priežiūros specialistų darbo laikas ir grafikas.
- Vaiko gerovės komisijos susitikimų laikas.
- Komandinio darbo samprata.
- Progimnazijose vyraujantis dirbtinis bendradarbiavimas.
- Tarpinstitucinis bendradarbiavimas, ypač su Vaiko teisių apsaugos skyriumi.
- Formalus grįžtamasis ryšys.
- Į(si)vertinimui – progimnazijose nėra skiriamas didelis dėmesys.

# IŠVADOS

Remiantis darbe išsikeltais uždaviniais, atlikta mokslinių šaltinių, norminių teisės aktų ir tyrimo duomenų analize, galima formuluoti tokias išvadas:

1. Sėkmingam švietimo pagalbos organizavimui daro įtaką veiksmingas mokyklos valdymas ir geros mokyklos samprata. Mokyklų vadovai, suprantantys, kad gera mokykla – tai ta mokykla, kuri geba konstruktyviai veikti sudėtingoje ir nuolat kintančioje socialinėje aplinkoje, geba išsikelti tikslingus uždavinius ir juos įgyvendinti, teikti veiksmingą ir apgalvotą švietimo pagalbą, diegti inkliuzinio ugdymo idėjas.

2. Veiksmingam švietimo pagalbos įgyvendinimui įtakos turi tikslingas komandų sudarymas organizacijos viduje, bendradarbiavimas ir pačioje organizacijoje, ir su kitomis organizacijomis, siekiant pagrindinio tikslo – vaiko gerovės. Mokykla, kaip organizacija, nuolat turi stebėti, reflektuoti, siekti grįžtamojo ryšio, į(si)vertinti visus vykstančius švietimo pagalbos procesus, kad ugdymo prieinamumumas netaptų tik formaliu reiškiniu.

3. Siekiant, kad švietimo pagalba įvairiais aspektais pasiektų kiekvieną mokinį, taikytinos įvairios jos formos: profesinis orientavimas ir švietimo informacinė pagalba, psichologinė pagalba, socialinė-pedagoginė pagalba, specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba, sveikatos priežiūra mokykloje, pagalba mokyklai ir mokytojui. Išanalizavus norminius teisės aktus matyti, kad jais siekiama užtikrinti pačias įvairiausias sritis, susijusias su vaiko gerove. Tačiau teisės aktų apimtis ir kiekis yra didelis, dalis jų pasenę, o efektyvumo stebėsenos sistema nėra sukurta ir nukreipta į švietimo pagalbos sistemos tobulinimą. Efektyvumo stebėsena yra silpnoji švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų sritis, nors pati švietimo pagalbos sistema apgalvota ir apimanti įvairias sritis.

4. Analizuojant Panevėžio miesto progimnazijų, kiekvienos švietimo pagalbos formos organizavimo praktiką, išryškėjo specialistų trūkumo problema ir nuolat didėjanti jų darbo apimtis. Tai turi tiesioginės įtakos švietimo pagalbos organizavimo kokybės rodikliams, nes švietimo pagalbos specialistai nesuspėja teikti tiek paslaugų, koks yra švietimo pagalbos gavėjų ir visos mokyklos bendruomenės poreikis. Švietimo pagalbos įgyvendinimas apima daug skirtingų veiklos sričių, tačiau nevisiškai išnaudojamos komandinio darbo galimybės, o tai yra vienas esminių švietimo pagalbos teikimo principų. Kaip švietimo pagalbos įgyvendinimo trūkumą galima apibrėžti ir efektyvumo stebėseną. Grįžtamasis ryšys, į(si)vertinimo prosesai, organizuojant švietimo pagalbą, yra daugiau paviršutiniai, formalūs nei sudarantys sąlygas spręsti kylančias problemas bei priimti sprendimus. Tai rodo, kad iškeltos tyrimo hipotezės pasitvirtino.

5. Švietimo pagalbos organizavime Panevėžio miesto progimnazijose galime įžvelgti ir stipriųjų veiklos aspektų. Visose progimnazijose dirba kvalifikuoti švietimo pagalbos specialistai, ieškantys galimybių, kaip su mažiausiomis sąnaudomis pasiekti geriausią rezultatą ir tai palankiai įvertina mokinių

tėvai. Specialistų profesinė kompetencija atsiskleidžia ir bendradarbiaujant su vaiko gerovės komisijomis, taip pasiekiama aukštesnė švietimo pagalbos kokybė bei geriau išnaudojami žmogiškieji ištekliai.

# REKOMENDACIJOS

Atlikus švietimo pagalbos organizavimo Panevėžio miesto progimnazijose tyrimo analizę pateikiamos šios švietimo pagalbos organizavimo tobulinimo rekomendacijos:

**1. Švietimo ir mokslo ministerijai:**

1.1. Skatinti mokyklas pereiti nuo biurokratinio valdymo prie naujų administracinių modelių, kai tikslingai pasiskirstoma atsakomybėmis ir daugiau bendruomenės narių įtraukiama į sprendimų priėmimą.

1.2. Atnaujinti ir susisteminti švietimo pagalbą reglamentuojančius norminius teisės aktus.

1.3. Kuriant naują mokyklų švietimo pagalbos organizavimo modelį, atkreipti dėmesį į tai, kad švietimo pagalbos specialistų mokyklose nepakanka.

**2. Panevėžio miesto administracijos Švietimo skyriui:**

2.1. Organizuojant susitikimus su mokyklų direktoriais, akcentuoti pagrindines švietimo pagalbos specialistų funkcijas, siekiant užtikrinti kokybišką minėtų specialistų tiesioginę veiklą.

2.2. Skatinti mokyklas atlikti švietimo pagalbos kokybės veiklos įsivertinimą.

**3. Panevėžio Pedagogų švietimo centrui:**

3.1. Bedradarbiaujant su mokyklų vaiko gerovės komisijomis organizuoti tikslinius mokymus komandinio darbo tematika, siekiant labiau įsigilinti ir įsisavinti pagrindinius komandinio darbo aspektus, įžvelgti praktinę naudą.

3.2. Organizuoti praktinius mokymus, kurie padėtų mokyklų bendruomenėms įgyti kompetencijų gilesnei vertinimo ir įsivertinimo procesų sampratai, prasmingam duomenų panaudojimui. Šioje srityje būtų tikslingas gerosios patirties pasidalijimas.

**4. Panevėžio miesto progimnazijų vaiko gerovės komisijos pirmininkams:**

4.1. Siekti užtikrinti komandinio darbo efektyvumą bendradarbiaujant su Pedagogų švietimo centro bei Pedagoginės-psichologinės tarnybos specialistais, tai padėtų mokykloms įgyti ir besimokančios organizacijos požymių.

4.2. Kuo daugiau įtraukti tėvus į progimnazijoje kylančių problemų sprendimus. Teikiant švietimo pagalbą mokiniams, nuolat palaikyti bendradarbiaujančius santykius su mokinių tėvais.

4.3. Įsivertinant vaiko gerovės komisijos veiklą, apsvarstyti, ar komisiją sudarančių švietimo pagalbos specialistų komplektacija yra pakankama, pavyzdžiui, pagalvoti ar nevertėtų į komisijos veiklą įtraukti specialisto, atsakingo už profesinį švietimą.

4.4. Susitarti, kaip kūrybiškai užpildyti neišnaudotas galimybes mokinių sveikatinimo srityje. Svarbu nepalikti šios veiklos savieigai, o ieškoti būdų ir formų, kaip priimtiniau, bendradarbiaujant su tėvais, ugdyti sveiką pilietį.

# LITERATŪRA

**Moksliniai šaltiniai**


1. Ališauskas R., Dukynaitė R., Švietimo vertinimo raida Lietuvoje, *Mokslo darbai: Pedagogika*, Nr. 79, 2005, p. 28-31.
2. Ališauskas R., Mokyklų audito kontekstas, kn. *Bendrojo lavinimo mokyklos vidaus audito metodika. I d*., Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras, 2002, p.4-7.
3. Bendorienė A., et. al., *Tarptautinių žodžių žodynas,* Vilnius: Alma littera, 2005, p. 382.
4. Bitinas B., et.al., *Kokybinių tyrimų metodologija*, Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė, 2008, 303 p.
5. Bitinas B., *Ugdymo filosofija: vadovėlis aukštųjų mokyklų studentams*, Vilnius: Enciklopedija, 2000, 247 p.
6. Bruzgelevičienė R., *Lietuvos švietimo kūrimas 1988-1997: monografija*, Vilnius: Sapnų sala, 2008, 348 p.
7. Conger J. A., Charismatic and Transformational leadership in organizations: an insiders`s perspective on these developing stresams of research, *The Leadership Quarterly*, Nr. 10 (2), 1999, p.145-169.
8. Čiuladienė G., Paurienė L., Iššūkiai mokyklai: inkliuzijos link, *Švietimo problemos analizė,* Nr. 6 (70), 2012, p.1-8.
9. Dačiulytė R., et. al., *Kursinių, bakalaurinių ir magistrinių darbų rengimo metodiniai nurodymai*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2013, 96 p.
10. Dewey J., *Demokratija ir ugdymas,* Klaipėda: Baltic printing House, 2013, 255 p.
11. Dudaitė J. *OECD PISA rezultatai*, Vilnius: Nacionalinis egzaminų centras, 2010, 80 p.
12. Fidler B., *Strateginis mokyklos plėtros valdymas. Vadovavimas mokyklos tobulinimo strategijai*, Vilnius: Žara, 2006, 183 p.
13. Fullan M., *Change forces: Probing the depths of educational reform*, London: Falmer Press, 1993, 167 p.
14. Gražulis V., et. al., *Darbuotojas organizacijos koordinačių sistemoje: žmogiškojo potencialo vystymo perspektyvos: mokslo studija*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2012, 406 p.
15. Gražulis V., *Komandinis darbas organizacijose: mokslo studija*, Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, 84 p.
16. Hargreaves A., Fink D., *Tvarioji lyderystė,* Versa: The Book, 2008, 270 p.
17. Hargreaves A., Fullan M., *What's worth fighting for in Education*, Toronto, Ontario: Open University Press, 1998, p.26.

18. Hargreaves A., *Mokymas žinių visuomenėje*. *Švietimas nesaugumo amžiuje*, Vilnius: Homo liber, 2008, 215 p.

19. Hopkins D., et. al., *Kaita ir mokyklos tobulinimas*, Vilnius: Tyto Alba, 1998, 317 p.

20. House R.J., *A 1976 Theory of Charismatic Leadership*, Carbondale: Southern Illinois University Press, 1997, p. 189-207.

21. Johnson L.C., *Socialinio darbo praktika. Bendrasis požiūris,* Vilnius: VU Specialiosios pedagogikos laboratorija, 2001, 372 p.

22. Jovaiša L. *Edukologijos pradmenys*, Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla, 2001, 276 p.

23. Kardelis K., *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*, Kaunas: Judex, 2002, 398 p.

24. Lambert L., *Lyderystės gebėjimai ir tvari mokyklų pažanga*, Kaunas: Vitae Litera, 2011, 176 p.

25. Laurinčiukienė L., Šiurkienė V., Kiek lyderystės surasta Lietuvos mokyklose? *Švietimo problemos analizė,* Nr. 12 (76), 2012, p.1-8.

26. Lukšienė M., *Jungtys*, Vilnius: Alma Littera, 2000, 512 p.

27. Marzano R. J., et.al., *Veiksminga mokyklų lyderystė. Nuo mokslinių tyrimų iki rezultatų,* Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla, 2011, 272 p.

28. Prakapas R., Targamadzė V., Auditas mokykloje: tarp proceso ir strategijos. *Acta Pedagogica Vilnensia*, Nr. 21, 2008, p. 89 – 100.

29. Raižienė S., Endriulaitienė A., *Efektyvus komandų formavimas: principai, metodai, įgūdžiai: metodinė priemonė,* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2008, 216 p.

30. Robbins S. P., *Kaip vadovauti žmonėms*, Vilnius: Tyto alba, 2007, p. 104.

31. Rusteika M., Mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, veiksmingas mokymasis: teoriniai modeliai. *Jaunųjų mokslininkų darbai*, Nr. 4 (29), 2010, p.61-66.

32. Sharan Sh., Tan I. G. Ch., *Mokyklų darbo organizavimas, siekiant užtikrinti veiksmingą mokymąsi,* Vilnius: UAB „Magistrai“, 2013, 128 p.

33. Shea G., Guzzo R., Group effectiveness: what really matters? *Sloan Management Review*, Nr.28/3, 1987, p. 9-11.

34. Sosik J. J., Dionne S. D., Leadership styles and Deming's behavior factors, *Journal of Business and Psychology*, Nr. 11, 1997, p. 447-462.

35. Stevens R., et. al., Comparative understanding of school of school subjects: Past, present and future. *Review of Educational Research*, Nr. 75, 2005, p. 125-157.

36. Stoll L., Fink D., *Keičiame mokyklą*, Vilnius: Margi raštai, 1998, 245 p.

37. Stoner J. A .F., et. al., *Vadyba*, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2006, 662 p.

38. Tidikis R., *Socialinių mokslų tyrimų metodologija*, Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2003, 626 p.

39. Unsworth K.L., West M.A., Komandos: kolektyvinio darbo iššūkiai, *Darbo ir organizacinė psichologija*, Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2005, p. 314-333.

40. Watkins A. (red.), *Mokytojų rengimas inkliuziniam švietimui. Inkliuzinio švietimo mokytojo profilis*, Odense, Danija: Europos specialiojo ugdymo plėtros agentūra, 2012, 50 p.

41. Želvys R., *Švietimo organizacijų vadyba*, Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2003, 151 p.

42. Želvys R., *Švietimo vadyba ir kaita: monografija*, Vilnius: Garnelis, 1999, 290 p.

**Teisės ir kiti normatyviniai aktai**

43. Lietuvos Respublikos 1995 m. liepos 3 d. įstatymas Nr. I-983 ,,Dėl Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos“, *Valstybės žinios*, 1995-07-21, Nr. 60-1501.

44. Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Valstybės Žinios*, 1992, Nr. 33-1014.

45. Lietuvos Respublikos Seimo 2012 m. gegužės 15 d. nutarimas Nr. XI-2015 ,,Dėl valstybės pažangos strategijos „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“ patvirtinimo”, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 61-3050.

46. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 ,,Dėl valstybės švietimo 2013-2022 metų strategijos“ patvirtinimo”, *Valstybės žinios*, 2012, Nr. 140-7095.

47. Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. gruodžio 3 d. įsakymas Nr. A1-547 ,,Dėl vaiko gerovės 2013-2018 m. programos patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2012, Nr. 140-7208.

48. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. ISAK-2680 ,,Dėl sveikatos priežiūros mokykloje tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2005, Nr. 153-5657.

49. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2006 m. gruodžio 5 d. įsakymas Nr. ISAK-2301 ,,Dėl mokyklos struktūros tobulinimo 2006–2009 m. programos patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2006, Nr. 135-5109.

50. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. balandžio 10 d. įsakymas Nr. V-1040 ,,Dėl mokyklų vidaus struktūros ir valdymo modelių projektų“, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/MSTP/Dokumentai/mstp_080415.pdf>, (žiūrėta 2014 12 01).

51. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. ISAK-607 ,,Dėl pritarimo bendrojo lavinimo mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo rekomendacijoms“, *Informaciniai pranešimai*, 2009-04-08, Nr. 27-367.

52. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2009 m. kovo 30 d. įsakymas Nr. ISAK-608 ,,Dėl švietimo ir mokslo ministro 2007 m. balandžio 2 d. įsakymo Nr. ISAK-587 ,,Bendrojo

lavinimo mokyklų veiklos kokybės išorės audito tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“, *Valstybės žinios*, 2009-04-08, Nr. 40-1517.

53. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. V-2462 „Dėl mokyklos struktūros tobulinimo 2011–2013 metų programos patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 7-267.

54. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. balandžio 11 d. įsakymas Nr. V-579 „Dėl mokyklos vaiko gerovės komisijos sudarymo ir jos darbo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 45-2121.

55. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 21 d. įsakymas Nr. V- 1393 „Dėl Švietimo ir mokslo ministro 2004 m. birželio 15 d. įsakymo Nr. ISAK-941 „Dėl bendrųjų socialinės pedagoginės pagalbos teikimo nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo”, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 99-4675.

56. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 5 d. įsakymas Nr. V- 1215 „Dėl psichologinės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 88-4220.

57. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 8 d. įsakymas Nr. V- 1228 „Dėl specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 92-4395.

58. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymas Nr. V-1795 „Dėl mokinių, turinčių specialiųjų ugdymosi poreikių, ugdymo organizavimo tvarkos aprašo patvirtinimo”, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 122-5771.

59. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2012 m. rugpjūčio 29 d. įsakymas Nr. V-1268 „Dėl pritarimo rekomendacijoms dėl poveikio priemonių taikymo netinkamai besielgiantiems mokiniams“, *Informaciniai pranešimai*, 2012-09-05, Nr. 71-632.

60. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 m. gegužės 27 d. įsakymas Nr. V-459 „2013–2014 ir 2014–2015 mokslo metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai“, *Valstybės žinios*, 2013-06-04, Nr. 58-2934.

61. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugsėjo 5 d. įsakymas Nr. V- 808 „Dėl bendrojo ugdymo mokyklų, vykdančių pradinio ir pagrindinio ugdymo programas, stiprinimo ir inkliuzinio ugdymo plėtros 2014–2016 metų veiksmų plano patvirtinimo“, prieiga per internetą <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/412ebe50371911e48fcad59d61177654>, (žiūrėta 2014 10 16).

62. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2012 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-1090/A1-314 „Dėl profesinio orientavimo vykdymo tvarkos aprašo patvirtinimo”, *Valstybės žinios,* 2012, Nr. 82-4284.

63. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 38-104.

64. Lietuvos Respublikos Vaiko minimalios priežiūros įstatymo pakeitimo įstatymas, *Valstybės žinios,* 2010, Nr. 157-7969.

65. Lietuvos Respublikos vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimas Nr. 883 „Dėl švietimo pagalbos įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo ir pertvarkymo kriterijų sąrašo patvirtinimo“, *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 92-4384.

66. Panevėžio „Rožyno“ progimnazijos direktoriaus 2014-09-01 įsakymas Nr. VĮ-132 „Panevėžio „Rožyno“ progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014-2015 m. m.“.

67. Panevėžio „Saulėtekio“ progimnazijos direktoriaus 2013-12-20 įsakymas Nr. VĮ-133 „Panevėžio „Saulėtekio“ progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014 m.“.

68. Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos direktoriaus 2014-09-01 įsakymas Nr. V-90 „Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014/2015 m.m.“.

69. Panevėžio Alfonso Lipniūno progimnazijos direktoriaus 2014-09-01 įsakymas Nr. VĮ-152 „Panevėžio Alfonso Lipniūno progimnazijos vaiko gerovės komisijos veiklos planas 2014-2015 m. m.“.

**Elektroniniai šaltiniai**

70. Aidukienė T. Kaip užtikrinsime inkliuzinio ugdymo kokybę?, *Kaip užtikrinsime kokybę?: Vilnius, 2014-09-29*, prieiga per internetą <http://www.lietuviunamai.vilnius.lm.lt/index_files/konferencija_pranesimas_aidukiene.pdf>.

71. Blinstrubas A., et. al., Mokyklų vadovų ir mokytojų nuomonė bei nuostatos apie vidaus audito paskirtį ir organizavimą: Tyrimo ataskaita: Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros užsakymu tyrėjų grupė, veikianti Jungtinės veiklos sutarties Nr.2-20080619 pagrindu, 2008, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Tyrimo%20ataskaita%20VA_a.pdf>, (žiūrėta 2014 07 05).

72. Cibulskas G., et. al., Lietuvos mokyklų valdymo efektyvumo tyrimas: ekonominių, vadybinių mokyklų valdymo aspektų analizė: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo aprūpinimo centro ir VšĮ „Mokyklų tobulinimo centro“ užsakymu, 2012, prieiga per internetą <http://www.lyderiulaikas.smm.lt/Atsisi%C5%B3sti%20failus:/article/750/312_2%201%207_veikla%2011_15.pdf>, (žiūrėta 2014 07 02).

73. Keinys St., et. al., Dabartinės lietuvių kalbos žodynas, 2011, prieiga per internetą <http://dz.lki.lt>, (žiūrėta 2014 07 04).

74. Krasauskienė R. Gerosios patirties sklaida tobulinant mokyklos valdymo struktūrą. *Naujos mokyklos organizacinės struktūros ir IKT diegimo mokyklos valdyme patirties sklaidos seminaro medžiaga:* 2013-11-18, prieiga per internetą: <http://www.upc.smm.lt/tobulinimas/renginiai/medziaga/mstp/Gerosios_patirties_sklaida_tobulinant_mokyklos_valdymo_struktura.pdf>, (žiūrėta 2014 07 02).

75. Merkys G., et. al., Mokyklų vidaus struktūros ir valdymo modelių projektų įgyvendinimo sėkmės vertinimas: Tyrimo ataskaita: Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu nepriklausoma tyrėjų grupė, 2009, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/MSTP/mokyklos-strukturos-tobulinimas/MSTP%20tyrimo%20ataskaita.pdf>, žiūrėta (2014 10 08).

76. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros 2013 m. mokyklų pažangos ataskaitos. ITC informacinė valdymo sistema, 2013, prieiga per internetą <http://rsvis.emokykla.lt/cognos8/cgi-bin/cognosisapi.dll?b_action=cognosViewer&ui.action=run&ui.object=%2fcontent%2ffolder[%40name%3d%27Bendroji%20informacija%27]%2ffolder[%40name%3d%27Ataskaitos_SVIS_puslapiui%27]%2freport[%40name%3d%27Pazanga%27]&ui.name=Pazanga&run.outputFormat=&run.prompt=true&cv.toolbar=false&cv.header=false>, (žiūrėta 2014 07 05).

77. Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos organizacinė struktūra, prieiga per internetą <http://www.vyturio.panevezys.lm.lt/archive/images/stories/progimnazijos_struktura_2014.pdf>, (žiūrėta 2015 01 05).

78. Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos valdymo struktūra, prieiga per internetą < http://www.zemynos.panevezys.lm.lt/e107_files/cache/downloads/mokyklos_dokumentai/pavaldumo_schema2014-2015.pdf> (žiūrėta 2015-01-05).

79. Rekomendacijos dėl inkliuzinio švietimo plėtros, prieiga per internetą <http://www.unesco.org/en/inclusive-education/guidelines>, (žiūrėta 2014 12 16).

80. Ruškus J., et. al., Geros mokyklos koncepcija, Vilnius, 2013, prieiga per internetą <www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/.../GM_koncepcija_11-121.docx>, (žiūrėta 2014 07 10).

81. Tamošiūnaitė E., Vaiko gerovė-efektyvi švietimo pagalba ir neformalus ugdymas, *Valstybinė švietimo strategija 2013-2022 metams. Nuo ko pradėsime?: Vilnius, 2013-08-27*, prieiga per internetą <http://www.smm.lt/uploads/documents/naujienos/kalbos_pranesimai/20130827/viceministre%20Edita%20Tamosiunaite%202013-08-27.pdf>, (žiūrėta 2014 06 26).

82. The human development index (HDI), *Human Development Report 2007/2008*, NY: UNDP, 2007, p. 356. Prieiga per internetą <http://hdr.undp.org/sites/default/files/reports/268/hdr_20072008_en_complete.pdf>, (žiūrėta 2014 11 16).

83. Vaičekauskienė S., et. al., Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybė. Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros metinis pranešimas (2013), Vilnius: Nacionalinė mokyklų vertinimo agentūra, 2013, prieiga per internetą <http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2012/12/Bendrojo-ugdymo-mokykl%C5%B3-veiklos-kokyb%C4%97.-Nacionalin%C4%97s-mokykl%C5%B3-vertinimo-agent%C5%ABros-metinis-prane%C5%A1imas-2013-4.pdf>, (žiūrėta 2014 07 05).

84. Ахметова Д. З., Инклюзивное образование - путь к инклюзивному обществу, *Педагогическое образование и наука*, Nr. 1, 2014, p. 65-70. Prieiga per internetą: <http://dlib.eastview.com.skaitykla.mruni.eu/browse/doc/40934870>, (žiūrėta 2014 11 10).

**Navickienė I.** Švietimo pagalbos organizavimo tyrimas Panevėžio miesto progimnazijose / Žmogiškųjų išteklių vadybos magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. V. Gražulis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2015. – 155 p.

# ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota švietimo pagalbos organizavimo situacija Panevėžio miesto progimnazijose. Pirmojoje darbo dalyje apžvelgti švietimo pagalbos teoriniai aspektai, išanalizuoti norminiai teisės aktai, reglamentuojantys švietimo pagalbą. Metodologinėje dalyje pateikiamas sukurtas empyrinio tyrimo modelis, iškeltos tyrimo hipotezės, aprašomi tyrimo metodai, tiriamųjų charakteristika, aprašoma tyrimo eiga. Analitinėje dalyje pateikiami Panevėžio miesto progimnazijų švietimo pagalbos organizavimo tyrimo rezultatai. Atskleidžiami stiprieji ir tobulintini veiklos aspektai, suformuluotos išvados bei rekomendacijos.

**Raktiniai žodžiai:** švietimo pagalba, progimnazija, švietimo pagalbos gavėjai, komandinė švietimo pagalba, švietimo pagalbos stebėsena.

**Navickienė I.** The analysis of education contribution planning at Panevezys' pro-gymnasiums/ Master's final work of management of human recourse. Tutor prof. Dr. V. Gražulis. – Vilnius. Mykolas Romeris University, The Department of Politics and Management, 2015. – 155 p.

# ANNOTATION

The situation of organization of education contribution at Panevezys' pro-gymnasiums is analyzed in the Master's work. In the first part of the work the theoretical aspects of education contribution are viewed, standard law deeds regulating the contribution of education are analyzed. Methodological part presents the created model of empirical research, the hypothesis, described research methods, the characterization of exploratory and the course of the analysis. The analytical part includes the research results of organization of education contribution at Panevezys' pro-gymnasiums, strong and improvable aspects of activity, stated conclusions and recommendations.

**Key words:** contribution of education, pro-gymnasium, recipients of education contribution, team education help, supervision of education contribution.

**Navickienė I.** Švietimo pagalbos organizavimo tyrimas Panevėžio miesto progimnazijose / Žmogiškųjų išteklių vadybos magistro baigiamasis darbas. Vadovas prof. dr. V. Gražulis. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2015. – 155 p.

# SANTRAUKA

Švietimas – vienas esminių veiksnių, darančių įtaką ir visuomenės išsivystymui, ir kiekvieno žmogaus pasiekimams šiandieninėje visuomenėje. Švietimo prieinamumui ir veiksmingumui užtikrinti kiekvienoje švietimo organizacijoje taikomos švietimo pagalbos priemonės, steigiamos švietimo pagalbos įstaigos, kurių specialistai bendradarbiaudami, dirbdami komandomis siekia vaiko gerovės. Apgalvota švietimo pagalba yra viena esminių skirtingų mokinių poreikių tenkinimo priemonė, dėl kurios galima sukurti tinkamas mokymosi sąlygas, teikti efektyvią ir savalaikę pagalbą, kad kiekvienam mokiniui būtų užtikrintos galimybės įgyti žinių ir kompetencijų.

Šio darbo objektas yra švietimo pagalbos organizavimas Panevėžio miesto progimnazijose. Tikslas – literatūros šaltinių analizės pagrindu išanalizuoti švietimo pagalbos organizavimą Panevėžio miesto progimnazijose. Tikslui pasiekti iškelti darbo uždaviniai: analitiškai apžvelgti švietimo pagalbos teorinius aspektus; išanalizuoti norminius teisės aktus, reglamentuojančius švietimo pagalbą; ištirti švietimo pagalbos kokybės rodiklius Panevėžio miesto progimnazijose; pateikti rekomendacijų švietimo pagalbos kokybei gerinti Panevėžio miesto progimnazijose.

Atliekant tyrimą buvo siekiama patvirtinti arba paneigti iškeltas hipotezes. Analizuojant Panevėžio miesto progimnazijų, kiekvienos švietimo pagalbos formos organizavimo praktiką, išryškėjo specialistų trūkumo problema ir nuolat didėjanti jų darbo apimtis. Tai turi tiesioginės įtakos švietimo pagalbos organizavimo kokybės rodikliams, nes švietimo pagalbos specialistai nesuspėja teikti tiek paslaugų, koks yra švietimo pagalbos gavėjų ir visos mokyklos bendruomenės poreikis. Švietimo pagalbos įgyvendinimas apima daug skirtingų veiklos sričių, tačiau nevisiškai išnaudojamos komandinio darbo galimybės, o tai yra vienas esminių švietimo pagalbos teikimo principų. Kaip švietimo pagalbos įgyvendinimo trūkumą galima apibrėžti ir efektyvumo stebėseną. Grįžtamasis ryšys, į(si)vertinimo procesai, organizuojant švietimo pagalbą, yra daugiau paviršutiniai, formalūs nei sudarantys sąlygas spręsti kylančias problemas bei priimti sprendimus. Tai rodo, kad iškeltos tyrimo hipotezės pasitvirtino.

Švietimo pagalbos organizavime Panevėžio miesto progimnazijose galime įžvelgti ir stipriųjų veiklos aspektų. Visose progimnazijose dirba kvalifikuoti švietimo pagalbos specialistai, ieškantys galimybių, kaip su mažiausiomis sąnaudomis pasiekti geriausią rezultatą ir tai palankiai įvertina mokinių tėvai.

Darbą sudaro trys pagrindinės dalys: teorinė, metodologinė ir analitinė bei pateiktos išvados ir rekomendacijos.

**Navickienė I.** The analysis of education contribution planning at Panevezys' pro-gymnasiums/ Master's final work of management of human recourse. Tutor prof. Dr. V. Gražulis. – Vilnius. Mykolas Romeris University, The Department of Politics and Management, 2015. – 155 p.

# SUMMARY

Education - is one of the fundamental factors that influence the development of society and the achievement of every person in today's community. Each organization of education practices means of education contribution, establishes institutions of education help which specialist work in teams and communicate in order to achieve the welfare of a child. This leads to the security of education accessibility and efficiency. Measured education contribution is one of the essential implements of different schoolchildren turns. It helps to create proper learning conditions, render effective and well-timed assistance in order to secure opportunities to gain knowledge and competence for every pupil.

The object of the work is the planning education contribution at Panevezys' pro-gymnasiums. The aim is to analyze the planning of education contribution at Panevezys' pro-gymnasiums on the basis of literature sources. The tasks are set to reach the aim: to overview theoretical aspects of education help; to analyze standard law deeds regulating the contribution of education; to investigate education help quality indicators at Panevezys' pro-gymnasiums; to present recommendations improving education contribution at Panevezys' pro-gymnasiums.

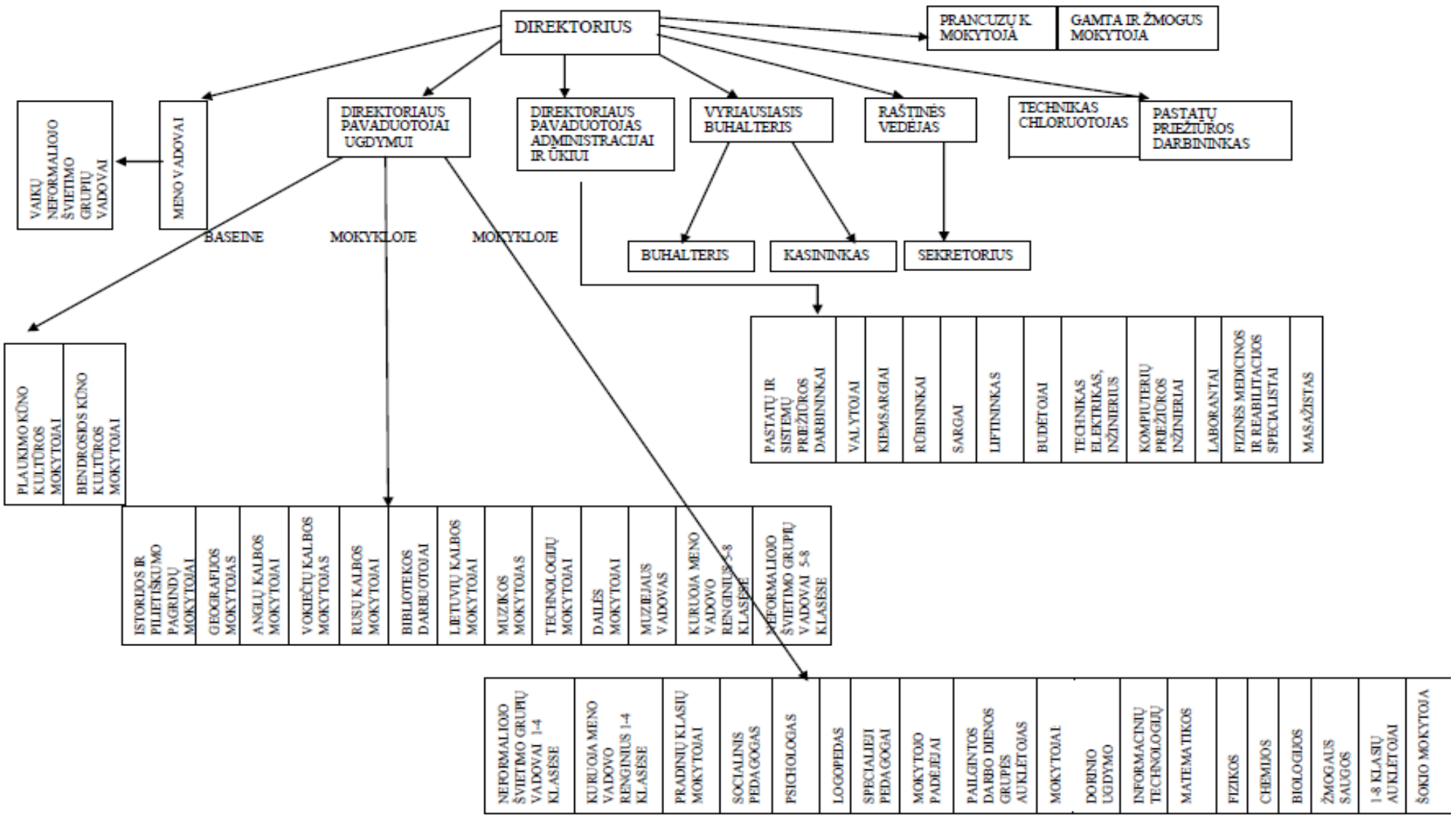
During the research raised hypothesis tried to be confirmed or denied. The problem of lack of specialist and constantly increasing work span showed up analyzing Panevezys' pro-gymnasiums and each form of education organization help practice. It directly influences the indicators of quality of organization of education help as the specialists of education contribution aren't able to render services according to the demand of education help recipients and to all school community. The implementation of education contribution includes different activity spheres still the opportunities of team work are used incomplete. This is one of the radical principals of providing educational help. The supervision of efficiency can be defined as the lack of realization of education help. The feedback, evaluation processes organizing the contribution of education are more superficial, formal than allowing to solve problems and take decisions. This shows that the research hypothesis has been proved.

Strong activity aspects can be seen in the organization of education help at Panevezys' pro-gymnasiums. Qualified specialists of education contribution work in all pro-gymnasiums. They look for opportunities to reach the best result using the least input and it leads to positive appreciation of pupils parents.

The work consists of three main parts: theoretical, methodological and analytic. The conclusions and recommendations are presented.

# PRIEDAI

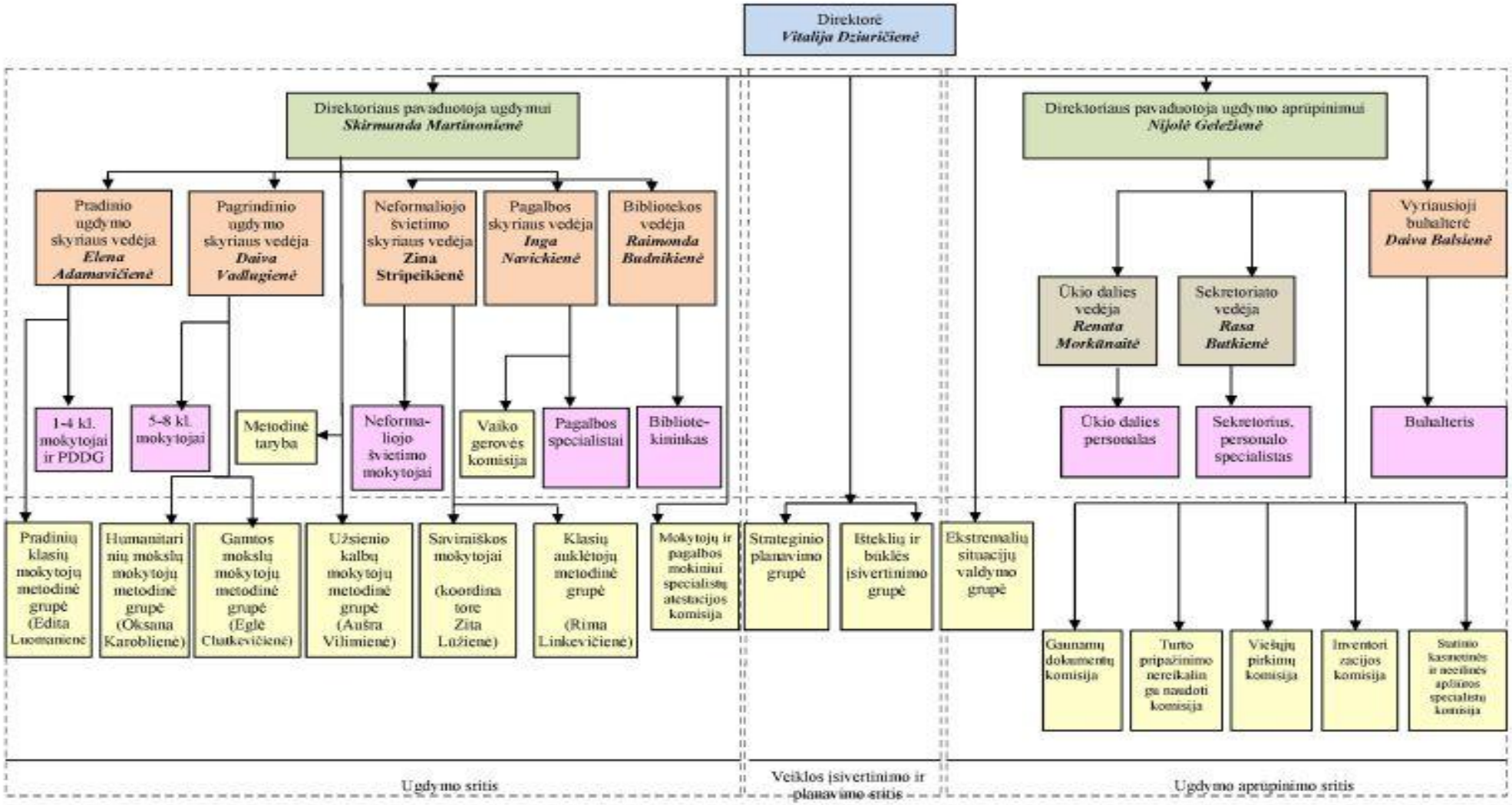
# Panevėžio „Žemynos“ progimnazijos mokyklos vadovų ir darbuotojų pavaldumo schema




1 priedas

PATVIRTINTA
Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos
direktoriaus 2014-09-01
isakymu Nr. V-86
4 priedas

# Panevėžio „Vyturio“ progimnazijos organizacinė struktūra




2 priedas

3 priedas

2012-2013 m.m. NMVA pateiktų 427 Lietuvos mokyklų įsivertinimo ir pažangos ataskaitų analizės duomenys, susiję su pagalbos mokiniui sritimi.

| Temos | Mokyklų siekiai |
|---|---|
| 4.1. Rūpinimasis mokiniais | *8 mokyklos (7,1 proc.)*<br>• Mokymo ir mokymosi veiklos diferencijavimas<br>• Projektų rengimo aktyvinimas įtraukiant kiekvieną vaiką<br>• Gyvenimo įgūdžių programos integravimas į kitas veiklas<br>• Mokinių skatinimo formų paieška<br>• Prioritetas mokinių saugumui<br>• Pagalbos mokiniui specialistų ir klasės auklėtojų bendradarbiavimo stiprinimas.<br>• Patobulinta klasių vadovų planavimo sistema.<br>• Visos bendruomenės sutelkimas komandiniam darbui |
| 4.2. Pedagoginė, psichologinė ir socialinė pagalba | *25 mokyklos (22,1 proc.)*<br>• Trumpalaikių konsultacijų mokymosi problemų turintiems mokiniams skyrimas. (2)<br>• **Pagalbos mokiniui specialistų, mokytojų ir tėvų veiksmingas bendradarbiavimas.(9)**<br>• Mokytojų organizuojamų papildomų konsultacijų, pagalbos mokantis klausimais, lankymas.(2)<br>• Būdų, klasių mikroklimatui gerinti, paieška.<br>• Socialinio pedagogo teikiamų paslaugų žinomumas.<br>• Mokykloje yra pagalbą teikiančių specialistų komanda (2)<br>• **Ieškoma naujų formų mokinių problemoms identifikuoti ir spręsti.(4)**<br>• Mokytojų posėdžių metu išsamiai aptariamas socialinės pagalbos veiksmingumas<br>• **Sudaromos socialinių įgūdžių ugdymo grupės.(3)**<br>• Nuolatinis mokytojų informavimas apie VGK veiklą.<br>• Mokymosi paramos konsultacijos ne tik vaikams, bet ir vaikams kartu su tėvais.<br>• Visi mokiniai turi galimybę reikšti savo nuomonę (2)<br>• **Diferencijavimo ir individualizavimo pamokose stiprinimas.(6)**<br>• Mokinių vertinimo ir skatinimo sistemos tobulinimas (2)<br>• Mokyklos psichologas atlikdamas įvairius tyrimus nustato psichologinės pagalbos poreikį. Psichologinės pagalbos pasiūla atitinka paklausą.<br>• Elektroninė praėjimo kontrolė.<br>• **Įgyvendinus tarptautinį „OPKUS“ projektą visi mokiniai mokykloje jausis saugūs (3)**<br>• Klasių auklėtojų veiklos stiprinimas supažindinant mokinius su mokykloje veikiančia pagalbos mokiniui sistema.<br>• Mokinių skatinimo formų įvairovė.<br>• Mokytojų profesinių kompetencijų tobulinimas darbui su problemų turinčiais mokiniais.(2)<br>• Dėmesys naujai atvykusiems mokiniams<br>• **Kokybiškiau naudojamos elektroninio dienyno galimybės (3)**<br>• Tobulesnė žalingų įpročių prevencijos programa |

| | |
|---|---|
| | • Mokinių asmeninės pažangos stebėjimas.<br>• Konsultacijų iš panašią patirtį turinčių specialistų paieška.<br>• Mokinių lankomumo gerinimo tvarkos tobulinimas<br>• Nedrausmingo elgesio ir patyčių atvejų mažinimas mokykloje. |
| 4.3. Specialiųjų mokymosi poreikių tenkinimas | *26 mokyklos (23 proc.)*<br>• **Gabių mokinių ugdymui (si) palankios aplinkos kūrimas**. (konsultacijos, parengta ,,Gabių mokinių ugdymo programa“, lyderio savybių ugdymas, konsultacijos gebėjimams plėtoti, gabių skatinimas) (14)<br>• **Individualizavimas** (6)<br>• Laikinų grupių sudarymas mokinių poreikių tenkinimui<br>• Bendrųjų ir esminių kompetencijų ugdymo tobulinimas<br>• Socialinių akcijų organizavimas mokinių saviraiškai<br>• Sėkminga SUP mokinių integracija<br>• Aktyvus mokinių dalyvavimas olimpiadose.(2)<br>• Aktyvaus mokymosi metodai pamokose (2)<br>• Veikla su SUP mokinių tėvais.<br>• Sukurta aiški vertinimo ir įsivertinimo sistema.<br>• Veiksmingas mokyklos VGK ir PPT bendradarbiavimas<br>• Pedagogų kvalifikacijos tobulinimas |
| 4.4. Pagalba planuojant karjerą | *30 mokyklų (26,5 proc.)*<br>• Metai skiriami ugdymo karjerai tobulinimti<br>• Naujų metodikų įgyvendinimas<br>• Leidžiamas stendas<br>• Analizuojama specialybių paklausa<br>• **Kaupiama informacija ugdymo karjerai klausimais prieinama mokiniams** (5)<br>• Dalykų ryšių ir tarpdalykinės integracijos tobulinimas, akcentuojant mokinių karjerą<br>• **Individualus mokinių konsultavimas** (4)<br>• Kryptingas ir nuoseklus modulinės ugdymo karjerai programos įgyvendinimas<br>• Siekimas, kad SUP mokiniai teisingai pasirinktų specialybę<br>• Ugdymo karjerai specialistų sistemingas darbas su mokiniais<br>• Sąlygų sudarymas atitinkamas profesijas išbandyti praktiškai (2)<br>• Į ugdymo karjerai organizavimą įtraukiami dalykų mokytoja<br>• Mokinių motyvacijos kėlimas<br>• Sąlygų sudarymas ir skatiniams mokiniams geriau pažinti save.<br>• Kokybiškesnis mokinių ir jų tėvų informavimas apie individualaus dalyko pasirinkimo galimybes ir pasėkmes.<br>• Sąlygų sudarymas mokiniams pasirinkti kiek įmanoma įvairesnes mokymosi programas, modulius.<br>• Individualių ugdymo karjerai planų rašymas ir pildymas nuo 5 klasės.<br>• Karjeros dienos organizavimas. (2)<br>• **Išvykos į įvairias organizacijas ir susitikimai (4)**<br>• **Mokinių karjeros planavimo aplankų rengimas (4)**<br>• Tikslingesnės konsultacijos klasių auklėtojams<br>• Nuosekli profesinio informavimo sistema (2)<br>• Mokytojai pradinėse klasėse rūpinasi mokinių profesiniu informavimu ir padeda susidaryti tikslų bei išsamų įvairių profesijų vaizdą. |

| | |
|---|---|
| | • Visų klasių vadovai, planuodami veiklą, numatys profesinio orientavimo veiklas. (2)<br>• Bendradarbiavimas su mokinių tėvais, aukštosiomis mokyklomis.<br>• Mokyklos administracija, vizituodama pamokas, stebi karjeros ugdymo klausimų nagrinėjimą skirtingų dalykų pamokose.<br>• Profesinio informavimo konsultantų grupės veikla |
| 4.5.Tėvų pedagoginis švietimas | *43 mokyklos (38,1 proc.)*<br>• **Mokyklos ir tėvų veiksmingesnės bendradarbiavimo formos** (atviro stalo diskusijos, savitarpio pagalbos grupių organizavimas, individualios konsultacijos, ,,Tėvų dienos“ organizavimas ir pan.) (23)<br>• Tėvų švietimo sistemingumas (2)<br>• **Sukurta ir išlaikyta veiksminga tėvų informavimo sistema** (7)<br>• **Elektroninio dienyno galimybės tėvams informuoti** (6)<br><br>• Į visuotinus tėvų susirinkimus kviesti lektorius, konsultantus, mokytojus dalykininkus (2)<br>• **Tėvų švietėjiškos veiklos organizavimas** (3)<br>• Tėvų komiteto veikla (2)<br>• Klasės auklėtojų darbo su tėvais tobulinimas (2)<br>• **Tėvų įtraukimas į neformalią veiklą ir jos organizavimą (5)**<br>• **Bendradarbiavimas su tėvų forumu (3).** |

4 priedas

**Kokybinio, iš dalies struktūruoto, interviu klausimai Panevėžio miesto progimnazijų atstovams, atsakingiems už švietimo pagalbos organizavimą**

| **Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti, kaip suprantamas kokybiškas ugdymas ir kiek tam įtakos turi mokyklos organizacinė valdymo struktūra | • Kokie uždaviniai priskiriami šiandieninei mokyklai?<br>• Kaip suprantate gerą mokyklą?/ Kas tai yra gera mokykla? /Kaip apibrėžtumėte gerą mokyklą?<br>• Ko reikia, kad kokybiškas švietimas būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, nesvarbu kokius poreikius jis turėtų?<br>• Kokias įžvelgtumėte mokyklos organizacinės valdymo struktūros ir švietimo kokybės sąsajas?/ Kaip pasirinktas mokyklos valdymas gali padėti/nepadėti užtikrinti kokybišką ir visiems prieinamą švietimą? |
| **Švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir dinamika** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti švietimo pagalbos sampratą, naudą ir teisinės bazės suteikiamas galimybes ar ribotumus | • Kaip suprantate švietimo pagalbą? / Kokios asociacijos kyla išgirdus sąvoką ,,švietimo pagalba“?<br>• Kokias problemas padeda išspręsti tinkamai organizuota švietimo pagalba?<br>• Kokiais dokumentais dažniausiai vadovaujatės darbe organizuodami švietimo pagalbą? Kurie veiksmingiausi? Kurių visai atsisakytumėte? Ką keistumėte? Ar netrūksta teisės aktų reglamentuojančių švietimo pagalbą? |
| Išsiaiškinti kiekvienos švietimo pagalbos formos įgyvendinimo stiprybes ir tobulintinas sritis. | • *Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba* (pagalba asmeniui įgyti karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje? |
| | • *Psichologinė pagalba* (mokinių psichologinis stiprinimas, saugios aplinkos kūrimas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje? |
| | • *Socialinė pagalba* (teisės į mokyklą užtikrinimas, saugumas mokykloje, adaptacija). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje? |
| | • *Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba* (ugdymo veiksmingumo didinimas asmenims turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje? |
| | • *Sveikatos priežiūra* (mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas bendradarbiaujant su tėvais). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje? |
| | • *Pagalba mokyklai ir mokytojui* (informacinė, ekspertinė, konsultacinė ir kvalifikacijos tobulinimo pagalba). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje? |
| Atskleisti švietimo pagalbos organizavimo aspektus, numatytus | • Išskirkite stipriausius ir tobulintinus Vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklos organizavimo aspektus?<br>• Kokias švietimo pagalbos veiklas apima mokyklos Vaiko gerovės komisija? |

| | |
|---|---|
| teisės aktuose bei kylančius kasdienėje veikloje. | • Su kokiomis organizacinėmis problemomis susiduriate teikdami švietimo pagalbą? |

| **Komandinės švietimo pagalbos poreikis** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Atskleisti komandinės švietimo pagalbos sampratą, mąstą, kylančius sunkumus bei kitus veiksnius, susijusius su komandine veikla | • Kaip Jūs suprantate kas yra darbas komandoje? Kokie privalumai ir trūkumai?<br>• Kaip Jūsų mokykloje bendradarbiaujama, dirbama komandomis įgyvendinant įvairias švietimo pagalbos priemones? Kokias komandas įvardintumėte?<br>• Kaip dėl švietimo pagalbos bendradarbiaujama su kitomis organizacijomis, mokyklomis bei jose dirbančiomis švietimo pagalbą teikiančiomis komandomis?<br>• Kaip pavyksta išvengti dirbtinio bendradarbiavimo?<br>• Kas skatina švietimo pagalbos specialistus dirbti komandoje? |

| **Švietimo pagalbos kokybės ir į(si)vertinimo sąsajos** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti kokybiškos švietimo pagalbos organizavimo sampratą, vertinimo ir/ar įsivertinimo duomenų panaudojimo tikslingumą.<br><br>Gauti pasiūlymų švietimo pagalbos organizavimui gerinti | • Kaip gaunate grįžtamąjį ryšį iš asmenų, kuriems teikiama švietimo pagalba?<br>• Ar įsivertinate švietimo pagalbos teikimo veiksmingumą? Kaip? Kaip panaudojate įsivertinimo duomenis? Kokie gauti duomenys buvo naudingiausi? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?<br>• Ar Jūsų mokykla buvo vertinta iš išorės? Jei taip, kaip naudojatės rezultatais? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?<br>• Kokia Jūsų nuomonė apie vertinimo ir įsivertinimo procesus? Kiek jie reikalingi?<br>• Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?<br>• Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?<br>• Ko palinkėtumėte savo mokyklai, kad švietimo pagalbos teikimas būtų dar lankstesnis, savalaikis ir pasiektų kiekvieną vaiką? |

5 priedas

**Kokybinio, iš dalies struktūruoto, interviu klausimai Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus specialistei atsakingai už švietimo pagalbą socialinės pagalbos bei profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos srityse**

| **Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti kokybiško ugdymo sampratą | • Kaip suprantate gerą mokyklą? |
| **Švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir dinamika** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti profesinį orientavimą ir švietimo informacijos pagalbą bei socialinę pagalbą reglamentuojančios teisinės bazės suteikiamas galimybes ar ribotumus<br>Išsiaiškinti kiekvienos švietimo pagalbos formos įgyvendinimo stiprybes ir tobulintinas sritis. | • Kaip vertinate mokyklų praktiką jūsų kuruojamose srityse? Stiprūs ir tobulintini aspektai?<br>• Kaip vertinate profesinį orientavimą ir švietimo informacijos pagalbą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte?<br>• Kokia Jūsų veikla profesinio orientavimoir švietimo informacijos pagalbos bei socialinės pagalbos srityse?<br>• Kaip (ar) teikiate metodinę pagalbą mokykloms? |
| **Informacija apie Panevėžio miesto progimnazijose teikiamos komandinės švietimo pagalbos kokybę ir į(si)vertinimą** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Atskleisti komandinio ir tarpinstitucinio darbo organizavimo svarbą profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos bei socialinės pagalbos srityse.<br><br>Gauti pasiūlymų profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos bei socialinės pagalbos organizavimui gerinti. | • Kokia Jūsų nuomonė apie komandinio darbo svarbą organizuojant švietimo pagalbą mokyklose?<br>• Kaip vertinate tarpinstitucinį bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis? Ar turite gerų pavyzdžių?<br>• Ar su Jumis konsultuojasi mokyklos dėl profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos bei socialinės pagalbos? Jei taip, kokios klausimais?<br>• Ar Jūs vykdote kontrolę, vertinimą jums priskirtoje švietimo pagalbos organizavimo srityse? Jei taip, tai kokią? Kaip panaudojate rezultatus?<br>• Ar Jūs prašote mokyklos įsivertinimo duomenų, susijusių su švietimo pagalba? Jei taip, ar jūs juos analizuojate?<br>• Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?<br>• Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinamas profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba bei socialinė pagalba?<br>• Ko palinkėtumėte mokykloms? |

6 priedas

**Kokybinio, iš dalies struktūruoto, interviu klausimai**
**Panevėžio miesto administracijos Švietimo skyriaus specialistui, atsakingam už švietimo pagalbą specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos srityse**

| **Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti kokybiško ugdymo sampratą | • Kaip suprantate gerą mokyklą? |
| **Švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir dinamika** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą reglamentuojančios teisinės bazės suteikiamas galimybes ar ribotumus | • Kaip vertinate mokyklų praktiką specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos organizavimo srityse? Stiprūs ir tobulintini aspektai?<br>• Kaip vertinate specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte? |
| Išsiaiškinti specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos įgyvendinimo stiprybes ir tobulintinas sritis. | *Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba* (ugdymo veiksmingumo didinimas asmenims turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių).<br>• Trumpai papasakokite apie savo veiklą šioje srityje?<br>• Kaip (ar) teikiate metodinę pagalbą mokykloms? |
| **Informacija apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą, komandinį darbą ir į(si)vertinimą** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Atskleisti komandinio ir tarpinstitucinio darbo organizavimo svarbą specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimo srityse. | • Kokia Jūsų nuomonė apie komandinio darbo svarbą organizuojant švietimo pagalbą mokyklose?<br>• Kaip vertinate tarpinstitucinį bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis? Ar turite gerų pavyzdžių?<br>• Ar su Jumis konsultuojasi mokyklos dėl specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimo? Kokios klausimais?<br>• Ar Jūs vykdote kontrolę, vertinimą jums priskirtoje švietimo pagalbos organizavimo srityse? Jei taip, tai kokią? Kaip panaudojate rezultatus?<br>• Ar Jūs prašote mokyklos įsivertinimo duomenų, susijusių su švietimo pagalba? Jei taip, ar Jūs juos analizuojate? |
| Gauti pasiūlymų specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos organizavimui gerinti | • Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?<br>• Kaip Jūsų nuomone idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinamas specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos organizavimas?<br>• Ko palinkėtumėte mokykloms? |

7 priedas

**Kokybinio, iš dalies struktūruoto, interviu klausimai Panevėžio miesto administracijos švietimo skyriaus specialistui atsakingam už sveikatos priežiūrą**

| **Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti kokybiško ugdymo sampratą | • Kaip suprantate gerą mokyklą? |
| **Sveikatos priežiūros organizavimo veiksmingumas** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti sveikatos priežiūros organizavimo mokyklose stipriuosius ir tobulintinus aspektus. | • Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai pavaldūs Visuomenės sveikatos biurams. Kokia Jūsų atsakomybė šioje srityje?<br>• Kaip vertinate mokyklų praktiką Jūsų kuruojamoje, sveikatos priežiūros, srityje? Stiprūs ir tobulintini aspektai?<br>• Kaip vertinate sveikatos priežiūrą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte?<br>• Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?<br>• Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose turėtų būti įgyvendinama sveikatos priežiūra?<br>• Ką galėtumėte palinkėtumėte mokykloms? |

8 priedas

**Kokybinio, iš dalies struktūruoto, interviu klausimai Panevėžio miesto Pedagogų švietimo centro specialistui**

| **Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti kokybiško ugdymo sampratą | • Kaip suprantate gerą mokyklą? |
| **Pagalbos mokyklai ir mokytojui organizavimo veiksmingumas** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti pagalbos mokyklai ir mokytojams organizavimo stipriuosius ir tobulintinus aspektus | • Centras atsakingas už švietimo pagalbos sritį ,,Pagalba mokyklai ir mokytojui“. Trumpai papasakokite apie savo veiklą, bendradarbiavimą su mokyklomis?<br>• Kaip sužinote mokyklos, miesto metodinių būrelių poreikius?<br>• Kaip skatinate pedagoginės patirties sklaidą?<br>• Kaip aktyvinate švietimo institucijų bendradarbiavimą ir socialinę partnerystę?<br>• Ką galėtumėte pasakyti apie pagalbą mokyklai ir mokytojui reglamentuojančius teisės aktus?<br>• Su kokiomis problemomis susiduriate?<br>• Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?<br>• Ko galėtumėte palinkėti mokykloms? |

9 priedas

**Kokybinio, iš dalies struktūruoto, interviu klausimai Panevėžio miesto pedagoginei psichologinei tarnybai**

| **Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti kokybiško ugdymo sampratą | • Kaip suprantate gerą mokyklą? |
| **Švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir dinamika** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti psichologinę pagalbą reglamentuojančios teisinės bazės suteikiamas galimybes ar ribotumus | • Kaip vertinate mokyklų praktiką psichologinės pagalbos organizavimo srityje?<br>• Kaip vertinate psichologų veiklą ir psichologinės pagalbos teikimą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte? |
| Išsiaiškinti psichologinės pagalbos įgyvendinimo stiprybes ir tobulintinas sritis | Psichologinė pagalba (mokinių psichologinis stiprinimas, saugios aplinkos kūrimas).<br>• Kokią prevencinę veiklą vykdo Jūsų tarnyba?<br>• Kaip vykdote psichologinį švietimą?<br>• Kaip (ar) teikiate metodinę pagalbą mokykloms?<br>• Kokie stiprieji ir tobulintini jūsų tarnybos veiklos aspektai?<br>• Mokyklų atstovai teigia, kad dalis vaikų ir jų tėvų yra priešiškai nusiteikę prieš psichologus ir jų konsultacijas. Ar Jums tai žinoma? Jei taip, ar ėmėtės kokių nors sprendimų? |
| **Informacija apie tarpinstitucinį bendradarbiavimą ir komandinį darbą tarnyboje** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Atskleisti komandinės psichologinės pagalbos organizavimo svarbą | • Ar Jūsų organizacijoje dirbama komandomis? Ar labiau praktikuojama individuali, grupinė veikla?<br>• Kaip vertinate tarpinstitucinį bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis? Ar turite gerų pavyzdžių?<br>• Ar su Jumis konsultuojasi mokyklos dėl psichologinės pagalbos teikimo? |
| Gauti pasiūlymų psichologinės pagalbos organizavimo gerinimui | • Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?<br>• Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinamas psichologinės pagalbos organizavimas?<br>• Ko palinkėtumėte savo tarnybai, mokykloms? |

10 priedas

**Kokybinio, iš dalies struktūruoto, interviu klausimai Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus vedėjai**

| **Švietimo prieinamumas ir kokybė nuolatiniame kaitos kontekste** | |
|---|---|
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Aptarti kokybiško ugdymo sampratą | • Kokie uždaviniai priskiriami šiandieninei mokyklai?<br>• Kas yra gera mokykla? |
| **Švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų analizė ir dinamika** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti švietimo pagalbą reglamentuojančios teisinės bazės suteikiamas galimybes ar ribotumus | • Kaip vertinate švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimą mokyklose? Kas, Jūsų nuomone, yra tobulintina?<br>• Kalbantis su mokyklomis, Panevėžio švietimo skyriaus specialistais paaiškėjo, kad švietmo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų yra perdaug, ypač socialinės pagalbos teikimo srityje. Taip pat buvo išsakyta mintis, kad šią sritį reglamentuojantys teisės aktai yra pasenę. Pvz. socialinio pedagogo pareigybinis aprašas patvirtintas 2001 metais, sveikatos priežiūros mokykloje tvarkos aprašas patvirtintas 2005 metais ir pan. Tai nebeatitinka esamam laikotarpiui. Ar planuojami kokie nors pokyčiai šioje srityje? |
| Išsiaiškinti kiekvienos švietimo pagalbos formos įgyvendinimo stiprybes ir tobulintinas sritis | *Trumpai apibrėžkite savo veiklą ir pateikite pastebėjimus apie kiekvieną švietimo pagalbos formą. Kokios tendencijos ir perspektyvos Lietuvos mokyklose?*<br><br>• Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba.<br>• Mokyklos teigia, kad norint gerai įgyvendinti šią švietimo pagalbos sritį, reikalingas pilnas etatas ir atskiras žmogus. Kokia Jūsų nuomonė? |
| | • Psichologinė pagalba.<br>• Psichologai, tai tie pagalbos specialistai, kurių labiausiai trūksta Panevėžio miesto mokyklose (mokyklos taupo arba neranda specialisto). Ką patartumėt mokykloms? |
| | • Socialinė pagalba.<br>• Socialinių problemų daugėja. Vienas specialistas mokykloje nesuspėja užsiimti prevencija ir intervencija. Kokia būtų Jūsų nuomonė? |
| | • Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba.<br>• Mokyklose, švietimo skyriuje išsakytas rūpestis, kad pasitaiko atvejų, kai tėvai nesutinka (nors akivaizdžiai to reikia) vaiko ištirti PPT dėl jo mokymosi sunkumų, kita vertus, yra ir tokių atvejų, kai vaikas yra ištirtas PPT, bet tėvai nesutinka, kad ugdymo rekomendacijos būtų atskleitos mokyklai? Ar nemanote, kad tai yra tobulintinas teisės aktų aspektas?<br>• Specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą specialistams labai sunku suteikti dėl didelio vaikų skaičiaus klasėje, pvz. klasėje vaikų skaičius 30, o iš jų 6 mokiniai SUP. Mokytojo padėjėją mokykla arba turi vieną visoms klasėms, arba iš viso neturi. Mokytojai mano, kad tik esant dviems mokytojams klasėje ir kiekvienoje pamokoje, įmanomas kokybiškas ugdymas. Kokia būtų Jūsų pozicija? |

| | |
|---|---|
| | • Pagalba mokyklai ir mokytojui. |
| **Komandinės švietimo pagalbos poreikis** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Atskleisti komandinės švietimo pagalbos organizavimo svarbą ir pažangą mokyklose | • Kokia Jūsų nuomonė apie komandinio darbo svarbą organizuojant švietimo pagalbą mokyklose? Kiek Lietuvos mokyklos pažengusios šioje srityje? |
| **Švietimo pagalbos kokybės ir į(si)vertinimo sąsajos** | |
| **Klausimų tikslas** | **Klausimai** |
| Išsiaiškinti, kaip koordinuojami švietimo pagalbos į(si)vertinimo procesai, ar mokyklos prašo pagalbos?<br><br>Gauti pasiūlymų švietimo pagalbos organizavimui gerinti | • Kaip tikrinamas švietimo pagalbos organizavimo veiksmingumas, teisės aktuose numatytos švietimo pagalbos priemonių įgyvendinimas? Ar kaupiate, analizuojate kokius nors duomenis?<br><br>• Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?<br>• Ko palinkėtumėte mokykloms, kad švietimo pagalbos teikimas būtų savalaikis ir pasiektų kiekvieną vaiką? |

11 priedas

**Struktūruotos diskusijos klausimai Panevėžio miesto progimnazijų tėvų atstovams**

**Diskusijos tikslas**: atskleisti tėvų požiūrį į mokyklose organizuojamą švietimo pagalbą.

**Diskusijos klausimai:**

1. Savo vaiko mokyklą norėčiau pagirti už.....
2. Kaip suprantate gerą mokyklą?
3. Profesinis švietimas.
    - Ar mokyklose laiku mokiniai pradedami ruošti tolesniam gyvenimui, profesijos pasirinkimui? Kas daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?
4. Psichologinė pagalba.
    - Ar tinkamai mokyklose stiprinamas psichologinis atsparumas, kuriama saugi aplinka? Ar vaikas jaučiasi saugus? Kas daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?
    - Mokyklų atstovai teigia, kad dalis tėvų ir vaikų priešiškai nusiteikę psichologų atžvilgiu ir galvoja, kad tik ,,psichai“ eina pas tokius specialistus. Kokia Jūsų nuomonė šiuo klausimu? Ką reikėtų keisti, kad šis požiūris pasikeistų?
5. Socialinė pedagoginė pagalba. Mokyklos nelankymas, konfliktai, patyčios, socialinių įgūdžių ugdymas, saugumas, ,,pritapimas“ klasės kolektyve, teisių ir pareigų žinojimas ir pan., tai yra socialinės pedagoginės pagalbos darbo esmė. Šią pagalbą teikia tiek socialinis pedagogas, tiek kiti pedagogai, mokyklos vadovai.
    - Kas mokyklose daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?
    - Mokyklų atstovai teigia, kad tiek mokiniai, tiek tėvai labai gerai žino savo teises, bet pamiršta pareigas. Kokia Jūsų nuomonė šiuo klausimu? Ką reikėtų keisti, kad šis požiūris pasikeistų?
6. Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba. Tai pagalbos teikimas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams: mokymosi sunkumų (dėl elgesio ar kitų sutrikimų) ir gabiems mokiniams.
    - Kokią turite nuomonę, kas mokyklose daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?
7. Sveikatos priežiūra. Tai mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas.
    - Kokią turite nuomonę, kas mokyklose daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?
    - Mokyklų atstovai teigia, kad sveikatos stiprinimo įgūdžiai (sveika mityba, sveikas gyvenimo būdas, dienos režimas, buvimo prie kompiuterio laikas ir pan.) nepakankamai ugdomi namuose. Kaip galvojate, ar taip yra? Jei taip, tai kokios pagalbos iš mokyklos reikėtų tėvams, kad visi veiktume vienodai?
8. Su kokiomis šiandien dar nepaminėtomis problemomis susiduria tėvai? Kokios pagalbos vaikams/šeimai mokyklose reikia? Ar gaunate tą pagalbą?
9. Palinkėkite ką nors šiandieninei mokyklai, mokytojams.

**INTERVIU Nr.1**
**Interviu data** 2015-02-18
**Trukmė** 48:09
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** M(1) – A progimnazijos Vaiko gerovės komisijos pirmininkė

***K – Kokie uždaviniai priskiriami šiandieninei mokyklai?***
M(1) – Mokykla, kad būtų saugi, mokykla, kuri teiktų išsimokslinimą ir labai aukštą, nes iš apklausų rodo, kad 98 proc. tėvų nori matyti savo vaiką baigusį aukštąją mokyklą. Kad mokykloje būtų saugu ir, kad mokykla tėvų požiūriu atliktų ir šeimos funkcijas, tai auklėtų, prižiūrėtų, teiktų jam priemones, juo rūpintųsi. Įpareigojimus mokiniai nelabai nori vykdyti.
*K – Kaip suprantate gerą mokyklą?*
M(1) – Gera mokykla tai mokykla, kurioje yra saugu vaikui, kurioje suprantamu lygiu pateikiamos žinios, kur mokoma įsivertinti ir projektuoti ateitį.
*K – Ko reikia, kad kokybiškas švietimas būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, nesvarbu, kokius poreikius jis turėtų?*
M(1) – Man atrodo, kad būtų prieinamas kiekvienam, tai pirmiausia turėtų būti kiekvieno mokinio atsakomybė, o mokykla teiktų įvairiapusišką veiklą: neformalųjį švietimą lavinti jo kūrybiškumui, mokslinimą, tai būtų teorinių žinių teikimas ir jų mokymas pritaikyti ir mokinio paties noras tobulėti.
*K – Kokias įžvelgtumėte mokyklos organizacinės valdymo struktūros ir švietimo kokybės sąsajas?*
M(1) – Jei mokyklos vadovas yra senamadiško ,,sukirpimo“, tai tokioje mokykloje valdymas bus dviejų lygių, o jeigu mokyklos vadovas yra nebijantis naujovių ir eksperimentuoti, tai tokia mokykla bus kūrybiškesnė ir kelių valdymo lygių, bet galvojama apie tai, kad tai irgi įjungiamas išnaudojimo mechanizmas.
*K – Gal galite patikslinti?*
M(1) – Darbuotojų krūvis gan didelis naujo tipo mokyklose, nors nemažas ir dviejų lygių. Bet, kad dar kažkuo žmogui užsidirbti pragyvenimui reikia, dar kažkokios veiklos, jis turi turėti ir skyriaus vedėjo ir mokytojo pareigas.

***K – Kaip suprantate švietimo pagalbą?***
M(1) – Švietimo pagalba tai būtų mokykloje sukurtos sistemos. Vaiko gerovės komisija, kuri rūpinasi, kad vaikui būtų saugu, kad vaikas neįžeidinėtų kitų vaikų, kad vaikas galėtų išreikšti savo nuomonę. Dar galėtų būti teikiama pagalba kitu lygiu, tai būtent per konsultacinius centrus, kur pagalba mokantis vaikui jeigu jis sirgo, jeigu jis praleido daug pamokų, jeigu jam nepasisekė vienam ar klasėje išmokti. O jeigu jis turi specialiųjų poreikių tai specialistų aiški, kryptinga pagalba.
*K – Kokias problemas padeda išspręsti tinkamai organizuota švietimo pagalba?*
M(1) – Manau, kad daugumos vaikų neprarandama motyvacija mokytis, sužinoti, nebijo klausti ko nesupranta, tada ir atsiranda toks pasitikėjimas savimi.
*K – Kokiais dokumentais dažniausiai vadovaujatės darbe organizuodami švietimo pagalbą? Kurie veiksmingiausi? Kurių visai atsisakytumėte? Ką keistumėte? Ar netrūksta teisės aktų reglamentuojančių švietimo pagalbą?*
M(1) – Aš galvočiau, kad net per daug yra tų dokumentų, jie yra aptakūs, reikėtų konkretesnių, aiškesnių kiekvienai sričiai. Va tą privalo, taip turėtų būti, na gal nurodyta kaip turėtų būti negalėtų, bet ta pareiga taip turėtų būti atliekama. O Vaiko gerovės komisijos darbe naudojamės.....tai dokumentas, tiksliai nežinau kaip jis vadinasi ir mokyklos ugdymo planu. Aš negalėčiau išskirti veiksmingiausių. Jų labai daug ir jie visi tokie nekonkretūs, avyzdžiui, kad ir nagrinėjant, krizių valdymas mokykloje kas tai yra? Jie yra susieti net per kelis dokumentus. Šitam dokumente rašoma krizių valdymui tas, tas, kitam dokumente kitaip ir kodėl jisai prisegtas prie Vaiko gerovės komisijos veiklos, kai mokykloje krizės

atsitinka labai retai. Tai konkretus ir aiškus vadovo veiklos organizavimas, o ne kažkokios komisijos, kuri sudaryta, bet niekada nėra veikusi ta linkme. Net strategijos neturi kaip tai turi būti padaryta.
*K – Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba (pagalba asmeniui įgyti karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas). Stiprūs ir tobulintini aspektai Jūsų mokykloje?*
M(1) – Profesinis orientavimas yra tokia darbo grupė, yra vienas žmogus, kuris tai darbo grupei vadovauja, savo veiklą planuoja. Mokykloje yra tradicija, kad yra vykdoma karjeros diena, kur sukviečiama keletas specialistų, profesijų, eina į darbovietes. Na kaip ir kiekvieni metai vis kitaip suorganizuojama jinai. O šiaip, kad būtų konkretus darbas irgi yra atliekamas. Tai būtų, kad konsultuojami klasių mokiniai, bet manyčiau, kad toje srityje tobulinti reikėtų konkretų planą kada bus susitikta su ta klase, ta klase arba su tuo tuo mokiniu kada jau bus pateiktos anketos. O dabar daugumoje per klasės vadovą kur jisai, gal jo plane šį pusmetį šiaip ir net nėra klasės valandėlės būtent su karjera. Konkretesnio veiklos plano.
*K – Psichologinė pagalba (mokinių psichologinis stiprinimas, saugios aplinkos kūrimas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(1) – Mokykla psichologo etato pusę turi pagal mokinių skaičių, bet jis kitaip panaudotas. Bet mokykla turi stiprią sielovados komandą, kur dirba kunigas, sesuo vienuolė ir daugumai mokinių, netgi šeimų iškilus problemai yra padedama, rūpinamasi ir kad konkretų kokį nors planą turėtų jie, kaip tai galėtų būti daroma asmeniškai mokiniui, nėra. Bet bendras sielovados renginių, veiklos, į ką bus akcentuota veikla, jie turi ir konkretų laiką susitikimams, planą.
*K – Jie kabinete sėdi ir vaikai gali ateiti?*
M(1) – Gali ateiti.
*K – O jeigu tokios rimtesnė spsichologinės problemos vaikams iškyla?*
M(1) – Aš manau tada rekomenduojam kreiptis į specialias tarnybas.
*K – Kokias?*
M(1) – Nemuno gatvėje ir Topolių gatvėje.
*K – Kas tobulintina šioje srityje?*
M(1) – Na aš manau, kad jeigu pavyzdžiui mokyklai yra priskirtas psichologas, jų atitinkamas kiekis ir turėtų būti mokykloje, jei jo poreikis yra. Bet ne visom mokyklom poreikis yra. Šiuo momentu mūsų mokykloje tokio poreikio nėra. Ir tobulintina, kad kunigas turėtų daugiau laisvo laiko darbui su mokiniais, perdaug jo įpareigojimai iš kurijos yra išblaškyti.
*K – Ir tai jūsų poreikius patenkintų?*
M(1) – Ko gero taip jau būtų, kad geresnis patenkinimas poreikių.
*K – Socialinė pagalba (teisės į mokyklą užtikrinimas, saugumas mokykloje, adaptacija). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(1) – Turim socialinę pedagogę jauną, energingą, kuri rūpinasi labai daug kuo. Ne tik mokiniu, mokinių tėvais, tėvų pakvietimu į mokyklą, įvairių veiklų organizavimu, o ir kiekvienas mokinys turi galimybę kreiptis kada jis norėtų. Iškilo problema, turi su kuo nors pasidalinti įspūdžiais. Gal pati ta silpnoji pusė, tai pačio socialinio pedagogo pasiruošimas darbui ir įžvalgų turėjimas atsitikus kokiais nors netradicinei, ne dienos veiklai, bet kitokiai veiklai ir kokiam nors kitokiam įvykiui, kai tai susieta su vaikais.
*K – Problemai kokiai nors spręsti?*
M(1) – Konkrečiai problemai spręsti. O dažniausiai įvykis susietas ir su tėvais, tada susidaro gan sudėtinga veikla, būtent socialiniam pedagogui.
*K – Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba (ugdymo veiksmingumo didinimas asmenims turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(1) – Turim specialistus ir logopedą ir specialiąją pedagogę. Ir jų veikla yra gan stipri ir mokinių poreikius patenkina. Apklausos rodo, kad tėvai yra patenkinti, darbas gan sėkmingas, kiekvieną pusmetį, metų pabaigoje yra rezultatai susumuojami, kurie rodo, kad vaikai pažangą padaro ir, kad jiems sekasi dirbti su specialistais ir jie gauna pagalbą.
*K – Čia mokykloje atliktas tyrimas?*

M(1) – Taip. O dėl silpnosios pusės, tai gal galėtų būti toji, kad sklaida per maža per mokytojus, tada ir tada jau reikėtų kreiptis ir tvarkytis dokumentus, o ne laukti, kad vaikas ,,apauga“ iki ketvirtos klasės ir atsitiko problema, kad jis nesugeba įsisavinti temos.
*K – Tai dėl ištyrimo?*
M(1) – Taip, tai dėl ištyrimo ir dėl šiaip pagalbos, nes kažkodėl tai mokytojai bijo kreiptis. Kai jau rekomenduoja mokyklos vadovas, pavaduotojas ar kai jau kas nors kitas iš šalies pasako, tada jau lyg padrąsinimas atsiranda. O šiaip komanda dirbanti labai nuoširdi ir gan objektyviai, operatyviai dirbanti.
*K – O kodėl mokytojai bijo kreiptis?*
M(1) – Aš negalėčiau pasakyti. Gal nepasitikėjimas arba baimė, kad čia aš kažko nepadariau, kur dirbant kartu su manimi galėjo tai išmokti sakysim. Arba tėvų nenoras, kai susitinkam dažniausiai, kad tėvi išsigąsta ir nenori, kad būtų jų vaikas tiriamas. Gal mažai sklaidos yra. Bet nepasakyčiau, kad tai sklaidoje bėda.
*K – Sveikatos priežiūra (mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas bendradarbiaujant su tėvais). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(1) – Sveikatos priežiūros specialistę turim, bet turim tokią bėdą, kadangi Vaikų skaičius mokykloje mažas, tai ji dirba per dvi mokyklas. Tai vieną pusmetį dirba iš ryto, kitą po pietų. Kai dirba po pietų tuščioje mokykloje, kam ta sveikatos specialistė iš viso reikalinga? O dėl sveikatos stiprinimo, tai mokykla turi tradicijas, yra gamtosauginė mokykla, kur labai daug išvykų yra.
*K - Čia projektas?*
M(1) – Ilgalaikis projektas, taip. Gamtosauginių mokyklų asociacijai priklausanti, dešimtą vėliavą iškovojusi šiais metais. Na gilias tradicijas turi tos gamtosauginės veiklos ir įeina labai daug objektų lankytinų su dviračiais, išvykų, inkiliukus mokiniai kelia, tyrinėja vandenį, orą, ir mokykla turi savo parką, kurį prižiūri. Sveikatinimo dienos daromos, savaitės. Sveikatinimui didelis dėmesys skirtas. Ir sportinių būrelių procentas gan nemažas. Dabar taip mintinai negalėčiau pasakyti, reikėtų atsiversti kiek yra skirta neformaliojo švietimo valandų.
*K – Čia prioritetas yra sportas?*
M(1) – Taip, esame šiais metais ,,Drąsūs, stiprūs, vikrūs“ Respublikos finalininkai.
*K – Pagalba mokyklai ir mokytojui (informacinė, ekspertinė, konsultacinė ir kvalifikacijos tobulinimo pagalba). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(1) – Čia yra toks neišartas dirvonas mokykloje, sunkus supratimas, kad visi yra besimokanti bendruomenė ir visi gali vienoda tema spręsti problemą. Jau 2 metai mokykloje bandoma ta linkme žygiuoti. Dar buvo tokia apklausa ir bandėme išsiaiškinti ko mokyklai reikėtų. Tai pirmiausia jau buvo dėl įvaizdžio mokyklos formavimo užsiėmimas
*K – Jau einate link susitarimų?*
M(1) – Tai jau darosi stipresnė sritis, nes mes jau bandome susitarti ir tada dėl darbo su problemų turinčiais vaikais, nu drausmė čia daugiau buvo akcentuota.
*K – O ką tobulinti?*
M(1) – Tai ta linkme mums dar daug ką reikėtų nuveikti. Ko mes bendro norime pasiekti ir kaip ta mūsų kvalifikacija turėtų išsidėlioti. Dabar dauguma metodinių grupių kažkaip žiūri tik iš savo varpinės, daugiau akcentuoja tik savo dalyką ir nežiūri į bendras mokyklos problemas. Informacija vaikšto per TaMo dienyną, mokyklos svetainę
*K – Pedogogų švietimo centro vaidmuo?*
M(1) – Bendradarbiaujame gražiai, nuoširdžiai ir nemažai renginių turėjome. Stipri veikla su tėvais, netgi respublikoje skleistina. Dabar yra įkurtas saviugdos klubas, kur mokytojai su tėvais kartą per mėnesį organizuoja susitikimus, bendras problemas gvildena, pasakojasi, išsikalba, vieni kitiems pataria.
*K –O kas organizuoja?*
M(1) – Yra susikūrusi grupė. Viena mokytoja vadovauja, T klasė tai.
*K – Čia vienos klasės tėvai?*
M(1) – Ne, dauguma, tai į tą T klasę, tai lyg būtų mokyklos trylikta klasė. Tokiu principu susikūrusi, viena mokytoja vadovauja, dabar išsirinkome mamą, kuri yra seniūnė, gal koks vienas trečdalis priklauso mokytojų, kiti tėvai. Bet tėvai dažniausiai yra besikeičiantys. Nes vienas tada negali, kitas tada, bet į tuos bendrus susitikimus ateina. Šiaip gan įdomi veikla, respublikinis projektas buvo ES remiamas.

*K – Išskirkite stipriausius ir tobulintinus Vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklos organizavimo aspektus?*
M(1) – Stipru, kad susikūrusi komanda. Turi bendrą supratimą apie vaiko gerovę, suprantanti, kam jinai yra reikalinga ir ką ta komisija turi veikti. Turi savo tikslą ir uždavinius, turi savo veiklos planą ir teikia pagalbą tėvams ir vaikams, kurie turi problemų pagal atitinkamas tvarkos taisykles ir jau yra pasiekę atitinkamą pakopą.
*K – Kaip dažnai komanda susitinka?*
M(1) – Šiaip tai buvo toks štilis, kai nereikėjo tris mėnesius susitikti dėl vaikų ir tėvų problemų arba dėl vaiko drausmės problemų. O paskutiniuosius mėnesius turim nusivilti, kad jau 2 mėnesius trys susirinkimai buvo tuo klausimu, kur pagelbėti reikia bendros kalbos nerandant. Pažanga yra, jaučiasi. Po pokalbio komisijoje atsiranda pažanga.
*K – O kas tobulintina?*
M(1) – Tobulintina, kad mokytojų krūvis būtų didesnis ir mokytojai galėtų susirinkti, o ne sėdėti mokykloje ir nelaukti kada vyks posėdis. Nes čia yra sunkiausia ta darbo dalis, kai, pavyzdžiui, žmogus turi tris dienas arba dvi dirba ir tą dieną kai posėdis jo nėra mokykloje, kaip išsikviesti. Tai šitas yra sudėtingas klausimas, nes visi mokytojų krūviai yra labai maži. Toks didelis minusas.
*K – Tai tik vienas dalykas?*
M(1) – Nemanau, kad paprasta. Pavyzdžiui, priėmus sprendimą pagalbos iš kitų organizacijų labai sudėtinga gauti. Ir kartais mokyklos sprendimų netgi nesupranta nei VTAT atstovai, nei policijos atstovas, kartais taip keistai pasižiūri į tą problemą tarsi čia lyg ir nebūtų tos problemos. Na va, dabar greitai taip net nesugalvoju, koks galėtų būti pavyzdys. Nu tokios patyčios gal nežymios, tokios kaip sako – „čia visai nieko, būna gi baisiau“. Arba soc. pedagogė, mama, jinai sako, tai jūs nematėte, kas iš socializacijos centro darosi. Arba socialinių paslaugų centre kaip žmonės gyvena, o čia tai dar niekis. Va tokie tai pavyzdžiai, kurie išorėje žmonėms, kuriuos pasikvieti atrodo, kad mes čia juokingą problemą svarstom.
*K – Su kokiomis organizacinėmis problemomis susiduriate teikdami švietimo pagalbą?*
M(1) – Nu kad nesusikalbėtume taip nebūna. Kad nesusikviestume, tai dėl rimtų labai priežasčių nebent, šiaip susirenka. Net nežinau dabar staiga, kokios problemos būtų pagrindinės. Gal tai mums organizuojant posėdį daugiausia susiduriam su ta problema, kad išorės organizacijos nepadeda jos išspręsti. Pvz. Vaikui reikia kreiptis pas psichologą, kartais pažiūrima pro pirštus, kad jam nereikia, o čia su juo pasikalbėjus asmeniškai, netgi toks kuriozas buvo, kad nu tai parodykite tuos mokytojus, kurie nesusitvarko su tuo mokiniu, mes ateisim į pamokas pasižiūrėti, jis tiesiog nuostabus mokinys, kad jis problemų neturi, kad mokytojai jį atpažįsta ir jais netiki ta darbo grupe, kuri dirba. Va tokia problema. O pačioj viduj, organizuojant veiklas kartais būna sunku numatyti, ko tam vaikui iš tikrųjų reikia. Kaip mes galim patys pagelbėti ir ką galime rekomenduoti tėvams, kad ir jiems pagelbėti.
***K – Kaip Jūs suprantate kas yra darbas komandoje? Kokie privalumai ir trūkumai?***
M(1) – Kai dauguma komandos narių, grupės narių, komisijos narių turi vienodą arba bent jau panašų matymą, kad jų nuomonė diskutuojant tuo klausimu mažai kuo išsiskiria ir gali vienas kitam pasiūlyti racionalius sprendimo būdus.
*K – Kokie trūkumai?*
M(1) – Toje komandoje dirbant privalumas būtų, kad sprendimas bus priimtas, dabar man trūksta žodžių, kad sprendimas bus priimtas ne tikslesnis, ir ne originalesnis, kad jis tikrai bus objektyvesnis ir adresuotas tam žmogui, kuris turėjo problemą. Visapusiškesnis. O trūkumas būtų, kad kartais mes tos komandos nariai, nei vienas mes nesuprantam arba nesusidaro tokia komanda, kur atsirastų tas žmogus, kuris išvęstų kartais iš aklavietės ir pasakytų, kad tai čia tas išėjimas yra, tiks pasiūlytas sprendimas bus priimtinas ir geras. Kartais kai atsiduri aklavietėje ir nei vienas neturi sprendimo, profesionalaus. Bet tai ne pagrindinis trūkumas aš manau, jeigu sutaria ta komanda, kuri ieško sprendimo tai vis tiek kažkokiu būdu atras, tik jis bus teisingas ar ne, po kažkiek laiko pasimatys, bet jis vistiek kažkoks bus priimtas.
*K – Kaip Jūsų mokykloje bendradarbiaujama, dirbama komandomis įgyvendinant įvairias švietimo pagalbos priemones?*
M(1) – Žodis „komandos“ mažiau naudojamas, dažniau – „darbo grupė“. Kartais tų darbo grupių vaizdas būna iškreiptas, nes netinkamai pasiskirstoma pareigomis. Dažniausiai būna, kad vienam, tai didelis krūvis, adresuojama viskas, o kiti grupės nariai neturi darbo.

*K – Kaip komanda dirba tik Vaiko gerovės komisija?*
M(1) – Taip, kaip komanda tik ši komanda, o ne kaip grupė veikia mokykloje. Aš įsivaizduoju, kad laikinam darbui atlikti formuojama grupė, o jau komanda kai dirbame vienus metus, kitus metus, gal strateginio plano darbo rengimo grupė galėtų būti vadinama komanda, nes ji mato mokyklos strategiją. Dar gal kartais ugdymo plano sudarymo grupė irgi galėtų būti kaip komanda.
*K – Kaip dėl švietimo pagalbos bendradarbiaujama su kitomis organizacijomis, mokyklomis bei jose dirbančiomis švietimo pagalbą teikiančiomis komandomis?*
M(1) – Iš principo bendradarbiaujame. Kiek kokybiškai ir aš negalėčiau įvertinti, kad tai labai gerai bendradarbiaujame.
*K – Ar yra buvę atvejų, kad kaip komanda dirbtumėte su vaikų teisių apsaugos, policijos atstovais?*
M(1) – Nėra buvę, nėra pasitaikę, nebuvo poreikio iš mūsų mokyklos gyvenimo, kad sprendimai dėl vaiko problemų būtų priimami kelių darbo grupių. Dažniausiai būna taip, kad adresuojame Vaiko teisių apsaugos tarnybai, jie reaguoja, viskas tvarkoje, adresuojam policijai, jie reaguoja. Bet, kad susikvietę dirbtume kaip viena komanda, tai...
*K – O matytumėte tokio darbo naudą?*
M(1) – Aš neįsivaizduoju, kiek žmonės būtų pasišventę dirbti ne savo tiesioginiame darbe, nes reikia išeiti į kitą aplinką, susėsti grupėmis, mąstyti, šiuo momentu neįsivaizduoju. Gal ir gera mintis.
*K – Kaip pavyksta išvengti dirbtinio bendradarbiavimo?*
M(1) – Aš negalėčiau pasakyti, kad čia būtų tiktai ,,popierinė komanda“. Pavyzdžiui, mano mokykloje. Šiuo momentu mokykloje tokios ,,popierinės komandos“ nėra. Darbo grupė negalvoju, kad tai komanda, nes paprastai ji būna trumpalaikė. Vaiko gerovės komisija, tai jau komanda, bet ji tikrai, nes jeigu žmogus po posėdžio susimąsto ir dar po kurio laiko ateina ir sako, o gal galėjome mes taip padaryti, tai vadinasi mes dirbame komandoje, nes mąstoma ir po to, kaip geresnį sprendimą priimti. Aš manyčiau taip iš karto pirmam posėdyje buvo gan sudėtinga, bet paskui pasidarė lengviau, nes pradėjom daug mąstyti, išsiaiškinom dokumentus kokie tai yra ir kokie naudojami, sąvokas ir atsirado toks bendradarbiavimas. Nepasakyčiau, kad yra dirbtinis.
*K – Kas skatina švietimo pagalbos specialistus dirbti komandoje?*
M(1) – Aš manyčiau, kad jie vienas kitam pasitarti, pagalbos suteikti tikrai dirba. Ir atpažinti vaikus, daugiausiai tai atpažinti vaikus, atpažinti jų polinkius, ką jis geba, kiek geba, pas vieną specialistą logopedą kalba, bet atėjęs pas specialiąją pedagogę kažkodėl nenori kalbėti, vat tada atsiranda toks bendradarbiavimas. Kokius drausmės pažeidimus aiškinasi socialinė pedagogė, ar jis turėjęs, neturėjęs, su kuo susidūręs, kaip klasėje jisai elgiasi pamokų metu, ką klasės mokytojas, vadovas, dalyko mokytojas gali pasakyti apie jo elgesį. Tai čia jau yra dirbama ir....
*K – Tai čia komanda?*
M(1) – Aš manau, kad.... tas apibrėžimas kiek komanda, kiek ne komanda. Tai yra galvoju, galvoju dabar taip, jei yra teikiama pagalba tai reikia manyt komanda, ar ne? Bet gali būti jam pritrūko informacijos, jis nuėjo pas kolegą paklausti, ar tai komanda? Gal tas žodis per daug griežtas ,,komanda“. Arba ne mokyklinis terminas. Sudėtinga atskirti kiek darbo grupė, ir kiek komanda. Visgi gal komanda.
*K – Kaip gaunate grįžtamąjį ryšį iš asmenų, kuriems teikiama švietimo pagalba?*
M(1) – Yra tėvų apklausa, daroma kasmet ir pristato pasiekimus metų aptarimo, įsivertinant veiklą. Tai pristato soc. pedagogė, logopedė ar specialioji pedagogė. Kiekviena pristato iš savo veiklos. Aš nepaminėjau mokytojos padėjėjos, ji padeda ir irgi pristato tą savo veiklą kaip jai sekėsi padėti ir kokią pažangą padarė jos padedami vaikai.
*K – O iš vaikų?*
M(1) – Nėra labai praktikuojama, kad vaikai pasisakytų, kaip jiems tie metai praėjo. Tai tokia nauja dalis. Ne iš visų šimtu procentu, bet iš dalies tėvų ir ne anketuojant, bet pokalbio metu gaunamas grįžtamasis ryšys.
*K – O kas su jais kalbasi?*
I(1) – Šiaip įpareigojimas kalbėtis spec. pedagogei vieną kartą per metus, nes ji gali po pirmojo pusmečio kalbėtis, po antrojo, bet paprastai po antrojo nebeturi laiko, tai kalbasi po pirmojo ir susirenka informaciją. Ir fiksuoja pažangą. Ji turi tokius paskaičiavimus, išsivedus procentais, tai tokia įdomi skaičiuotė. Gan sudėtinga, bet įdomi.

*K – O kitų švietimo pagalbos sričių grįžtamojo ryšio stebėjimas?*
M(1) – Soc. pedagogė visada pristato ir jinai netgi kiekvienos klasės ataskaitas pateikia kuriems per mokslo metus pasisekė padaryti pažangą, kurie buvo prasižengę, koks bendras skaičius. Tai čia būna 1 kartą metuose, pabaigoje mokslo metų. Profesinio orientavimo irgi įpareigotasis asmuo, atsakingas už tos grupės veiklą, irgi ataskaitą teikia. O pagalbą mokyklai ir mokytojui matome per kvalifikaciją ir ugdymo pasiekimus.
***K – Ar įsivertinate švietimo pagalbos teikimo veiksmingumą? Kaip? Kaip panaudojate įsivertinimo duomenis? Kokie gauti duomenys buvo naudingiausi? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?***
M(1) – Įsivertiname, bet ta įsivertinimo sistema nėra nuosekli, metai iš metų einanti, jinai yra tokia, neturi lyginamosios skalės, nu, kad palyginam kokią pažangą padarėm. Įsivertinti, įsivertinam, bet nemokam apdoroti duomenų, gal šitaip būtų tiksliau. Į ateitį tai būtų naudinga.
K – O kaip tai padeda tobulinti veiklą?
M(1) – Metų veiklos planą rašant į tuos duomenis yra atsižvelgiama, bet, kad jie būtų visi pilnai panaudoti tai taip nėra. Va čia yra minusas, kad nevisiškas duomenų panaudojimas.
***K – Ar Jūsų mokykla buvo vertinta iš išorės? Jei taip, kaip naudojatės rezultatais? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?***
M(1) – Nevyko. Tik mokyklos veiklos įsivertinimas. Yra atliktas platusis, giluminiai pernai metais vienos srities tyrimai, šiais metais pasirinkta 4 sritis- pagalba vaikui, šio pusmečio, iki metų pabaigos. O pernai metais buvo vertinama pamoka ir didelis dėmesys buvo skirtas pagalbai mokytojui kaip organizuoti, ką organizuoti, buvo akcentuota į pamoką.
*K – Kaip galvojate ar reikalingas įsivertinimas?*
M(1) – Aš manyčiau, kad reikalingas, o padeda tiek kiek mokame duomenis apdoroti ir jais pasinaudoti.
***K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?***
M(1) – 300 su viršum įstatymų, apskritai gal dar net daugiau, nesuskaičiavau, kiek čia toje mokykloje galėtų būti, visus mokyklai lyg tai ir reikėtų žinoti. Gal susisteminti daugiau, kad būtent tai veiklai, tai veiklai arba tai veiklai. Įstatymų per daug, jie galėtų būti susisteminti ir pateikti mokyklai aiškiai ir konkrečiai, kur ir kurioje vietoje ką daro. Dabar tiek tų visokių dokumentų priruošta mokyklai adresuotų. Švietimo pagalbai būtų gerai paruoštas vienas susistemintas dokumentas. Ir jisai sakytų, kad šitaip, šitaip, šitaip. Vienas parašo vieną dalį, kitas parašo kitą dalį, trečias trečią. Kiek daug dokumentų (vartomi dokumentai). Dėl duomenų apsaugos, nu kur galima, keturi lapai. Pavyzdžiui, o tai vienam negalėtų būti?
*K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?*
M(1) – Vienu atveju, tai galėtų būti.... net negaliu pasakyti kaip galėtų būti, kad būtų geriau. Jeigu surinksi žmones tuos, kurie nori dirbti, tokių neatsiras, nes nėra skatinimo jokio, kodėl jis turėtų dirbti. Nors kompetencijos jo aukštos, bet skatinimo nėra.
*K – Tai galbūt jam reikėtų finansinio paskatinimo?*
M(1) – Galbūt, galėtų būti, bet mokyklai išgyventi pinigų nėra.
K – O idealiu atveju?
M(1) – Net nežinau, net neįsivaizduoju, dabar tik tie žmonės, kurie teikia švietimo pagalbą, dirba pagal savo pareigybes ir kažkas tai telkia, kad jie bendrą informaciją teiktų.
*K – Ko palinkėtumėte savo mokyklai, kad švietimo pagalbos teikimas būtų dar lankstesnis, savalaikis ir pasiektų kiekvieną vaiką?*
M(1) – Išeiti iš stagnacijos (juokiasi). Tai mano darbo grupei, mano, kadangi jos vadovė esu, jinai yra labai nuoširdi, atsakinga, darbinga, bet toks trūkumas gal žinių socialinių. Gal toks yra, pavyzdžiui, Vaiko teisių apsaugos tarnybos, ji lyg tai labai daug dirba, bet kokią konkrečiai pagalbą teikia, reikia kažkaip perdavimo, o jie patys nerodo noro ateiti į mokyklą. Nu, kad ir, sakysim, tai komandai, kad mes tais tais klausimais galima konsultuoti, galime ateiti į mokyklą dirbti, kažkaip dabar prisikalbinom PPT, tai dabar jau jie pasisiūlo, kad gali tėvams vieną kitą susirinkimą pravesti juos dominančiom temom. Gal jie ir anksčiau tai darė, bet kol nesikreipi arba nėra poreikio, jie nesiūlo savo veiklos. Tai gal ir kitos kurios nors organizacijos yra, kurios gali tikrai bendradarbiauti su mokykla, sakysim visuomeninės, jaunimo.

Vadybinis stažas- 20 metų.
Vaiko gerovės komisijos pirmininkė – 3 metai.

**INTERVIU Nr.2**
**Interviu data** 2015-02-25
**Trukmė** 55:00
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** M(2) – „B“ progimnazijos Vaiko gerovės komisijos pirmininkė.

***K – Kokie uždaviniai priskiriami šiandieninei mokyklai?***
M(2) – Vaikų ugdymas svarbiausia ir turbūt kiekvieno vaiko pagal jo gebėjimus, pagal jo sugebėjimus, kad jis pasiektų tai, ką gali daugiausia. Nes kiekvienas vaikas yra skirtingas ir kiekvieno vaiko skirtingi gebėjimai.
*K – Kaip suprantate gerą mokyklą?*
M(2) – Tai ko gero, gera mokykla ta mokykla, į kurią vaikai nori eiti, tėvai nori vesti vaikus į tą mokyklą ir tiems vaikams toje mokykloje būtų gera. Tai jie ir ugdytųsi, gautų įvairią pagalbą, turėtų užsiėmimus, veiklas po pamokų.
*K – Ko reikia, kad kokybiškas švietimas būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, nesvarbu kokius poreikius jis turėtų?*
M(2) – Pirmiausia turbūt, kad būtų moktojai profesionalūs. Kad mokytojai dirbtų kaip komanda, kad būtų ne kažkokios atskiros grandys, o dirbtų kaip komanda ir, kad vaiko gerovės komisijoje būtų tie žmonės, kurie gebėtų dirbti komandoje, gebėtų spręsti problemas.
*K – Kokias įžvelgtumėte mokyklos organizacinės valdymo struktūros ir švietimo kokybės sąsajas?*
M(2) – Aš nežinau, čia turėtų būti tyrimai padaryti. Mano nuomone ne tai svarbiausia yra. Mano nuomone svarbiausia yra komanda, kad ji gebėtų kartu pasiekti rezultatus. Sunku pasakyti geresnė ar blogesnė kažkuri valdymo struktūra, neturiu tokių duomenų.
***K – Kaip suprantate švietimo pagalbą?***
M(2) – Pagalba konkrečiam vaikui pagal jo poreikius. Poreikiai gali būti labai įvairūs. Turim ir su negalėm vaikus, fizinėm negaliom. Su regos negalia mergaitė. Tai yra tai, ko reikia būtent tam vaikui.
*K – Kokias problemas padeda išspręsti tinkamai organizuota švietimo pagalba?*
M(2) – Ir padeda išspręsti, jeigu vaikui reikalinga logopedinė pagalba, jeigu jis gauna profesionalią pagalbą, galbūt pirmais, galbūt antrais metais ta problema ir išsprendžiama. O yra taip, kad ta pagalba reikalinga visu aštuonerius metus, yra labai skirtingai.
*K – Kokiais dokumentais dažniausiai vadovaujatės darbe organizuodami švietimo pagalbą? Kurie veiksmingiausi? Kurių visai atsisakytumėte? Ką keistumėte? Ar netrūksta teisės aktų reglamentuojančių švietimo pagalbą?*
M(2) – Kiek dabar suprantu tai tas minimalios priežiūros įstatymas. Vėl jau kažkas kliba su juo. Turbūt pamatė, kad socializacijos centrai neišsprendžia tų problemų, kurios buvo reikalingos išspręsti. Buvo skirta vidutinė priežiūra, vaikas išvežtas į socializacijos centrą ir tai rezultato jokio nedavė. Vėlgi manau, kad šis įstatymas turės būti peržiūrėtas, nes kalbama apie tai, kad šie centrai bus uždaryti. Tai ne pagrindinis dokumentas, tai galbūt nebuvo veiksmingas sumanymas. O šiaip specialiojo ugdymo, socialinės pagalbos teikimo aprašai visi ir psichologinės, specialiosios pedagoginės pagalbos.
*K – Kad daug dokumentų gerai ar negerai?*
M(2) – Galbūt ir gerai, todėl, kad kažkaip tai reglamentuojasi klausimai iš tiesų. Nes anksčiau, kaip buvo prieš vaiko gerovės komisiją, nebuvo taip sudėliota ir taip aiškiai. Manau, kad gerai, kad kiekviena sritis reglamentuota ir paaiškinta.
*K –Ar netrūksta kokių nors teisės aktų?*
M(2) – Negalėčiau dabar įvardinti, nežinau.
*K – Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba (pagalba asmeniui įgyti karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(2) – Vertinom 2014 metų planą mokyklos, buvo išskirtos 10 sričių, tai profesinis švietimas prie stipresnių pusių mokykloje. Čia buvo pildoma IQUES online platformoje ir nežinau kažkaip...

*K – Ką tokio nuveikėte, kad pakliuvote į dešimtuką?*
M(2) – Dalyvavome projekte karjeros ugdymo, tame kuriame dalyvavo ir visos mokyklos. Ir tarkim, pernai metais prioritetas buvo grupinės, individualios konsultacijos. Šiais metais daugiau į profesinį veiklinimą einam. Tarkim ir vakar mokyklokje vyko ugdymo karjerai diena, netradicinio ugdymo diena. 5-8 klasių mokiniai nuo pat ryto keliavo į įvairias įstaigas, organizacijas prieš tai suderinus, kur jie nori eiti. Turėjo užduotis įvairias, pvz. parengti interviu, profesijų pristatymus, pasiruošti atsakyti į netikėtus klausimus ir vėliau jie grįžę į mokyklą pristatė. Tai iš tiesų, ir filmus turime, atsinešė vaikai ir fotografijas. Galvojam, kad tas veiklinimas vėl, jie pamato darbo vietoje, papasakoja kitiems.
*K – Čia klasių auklėtojai už tą veiklą atsakingi?*
M(2) – Yra darbo grupė, kuri mąsto kur vaikams būtų įdomu, ieško kontaktų, susiderina, pasiūlo klasių vadovams, šie pasirenka. Iš tiesų pasirengiamasis darbas vyksta ilgokai. Reikia rasti 2 žmones, kurie kartu išeitų. Ir mokiniai grįžta į namus kaip po 7 pamokų, būna užimti visą dieną.
*K – Tokia diena vieną kartą metuose būna?Ar į klasių valandėles integruojama ši veikla?*
M(2) – Klasių vadovai savo programose numato bent po 2 integruotas klasių valandėles. Ir iš tiesų jau persižiūrėjau šiemet nuo rugsėjo mėn. 5-8 klasėse jau po 2 įrašus radau, tai tų veiklų iš tiesų yra dar daugiau. O padeda ugdymo karjerai darbo grupė.
*K – Darbo grupė pastovi ar metams sudaroma?*
M(2) – Praktiškai nesikeičia. Tie patys, nes žino šitą veiklą, tą darbą. Yra ir pradinių klasių mokytojai ir specialistai.
*K – O patobulėti turite dar kur?*
M(2) – Tai manau, kad turime. Galvoju, kad karjeros planus truputėlį kitokius reikėtų pasidaryti. Prieš dalyvaujant projekte turėjome savo pasirengę, vėliau jau pildėm tuos planus pasiūlytus projekto. O dabar kažkaip galvojam padaryti taip, kad į tuos karjeros planus kiekvieno vaiko būtų pasiekimų vertinimas, planavimo žingsniai, galbūt reikėtų labiau sukontroliuoti, pasišnekėti su kiekvienu vaiku, kur jis dar galėtų patobulėti, ko nepasiekė. Tai tokią siekiamybę turime. Vat vėlgi, šiais metais nepildėme, pernai pildėme. 5 klasių mokiniams dar nedarėme šiemet.
*K – Psichologinė pagalba (mokinių psichologinis stiprinimas, saugios aplinkos kūrimas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(2) – Turime dvi psichologes (po dalį etato, iš viso 1 etatas). Kiekvienas vaikas turi tą galimybę ir prieinama psichologinė pagalba. Manyčiau, kad psichologės dvi priduoda pliusų, vaikai gali pasirinkti į kurią kreiptis, kuris žmogus priimtinesnis, su kuriuo paprasčiau bendrauti. Nėra taip, kad aš nebendrausiu dėl kažkokių asmeninių priežasčių, yra ta pasirinkimo galimybė. Galvoju, kad prieinama tėvams. Psichologės daug padeda klasių vadovams, nes vykdom socialinio ugdymo programą ,,Antras žingsnis“ ir ,,Lions quest“ programoje dalyvaujam. Tėvų susirinkimus padeda vesti psichologas, tai toks pastiprinimas klasių vadovams.
*K – O kas tobulintina?*
M(2) – Galbūt vat, kaip stereotipinio mąstymo žmones, kurie galvoja, kad psichologas – tai kažkas baisaus ir aš jau tikrai pas jį neisiu. Čia mano vaikui bus blogai ar čia mano vaikui to nereikia, ta nuostata tokia. Galbūt nėra ji vyraujanti, bet šiek tiek yra. Kaip pakeisti tą požiūrį vaikų, o taip pat ir tėvų? Kad tai čia jiems ta pagalba yra, kad čia joks ne gydytojas.
*K – Socialinė pagalba (teisės į mokyklą užtikrinimas, saugumas mokykloje, adaptacija). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(2) – Kasmet dalyvaujame neigiamų socialinių veiksnių prevencijos programoje, dalyvaujame kasmet kovo mėnesį savaitėje ,,Be patyčių“ . Iš tiesų ta savaitė yra gerai permąstyta, organizuojant veiklas, kad būtų visi mokyklos mokiniai įtraukti į veiklas. Tokios jau tradicijos susidarė. Tai vėlgi ta socialinių įgūdžių programa pradinėse klasėse ir 5-7 klasėse.
*K – O kaip saugumas mokykloje?Adaptacijos problemos sprendžiamos?*
M(2) – (žiūri į sąrašą, kuriame išskirtos mokyklos stiprybės ir tobulintini dalykai). Šiais mokslo metais išryškėjo mokinių tarpusavio santykiai, tai būtų tobulintinas aspektas. O tarkim tapatumo jausmas tiek tėvai, tiek mokiniai jie sako, kad jie nori eiti į mokyklą, tėvai džiaugiasi, kad vaikai mokose šioje mokykloje, bet tie tarpusavio santykiai yra šiais mokslo metais tobulintinas aspektas ir vaiko gerovės komisijos darbo plane tai atsispindi.

*K – Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba (ugdymo veiksmingumo didinimas asmenims turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(2) – Specialistus turime visus: specialiąją pedagogę, dvi logopedes (1 etatas), turime mokytojo padėjėjo etatą, bet dirba 2 žmones. Tuo džiaugiamės, nes vienas žmogus tuo pačiu metu neaprėptų tiek vaikų. Turime vieną mergaitę su regėjimo negalia, tai tiflopedagogo pagalbą teikia regos centro „Linelis“ vizituojantis tiflopedagogas, tai yra ne mūsų žmogus, tačiau 2 valandas ateina per savaitę ir padeda mokytojams.
*K – Kuo stiprūs specialistai ir jų veikla?*
M(2) – Vėlgi sakyčiau, kad tuo komandiniu darbu. Nėra, kad sakyčiau būtų vienas žmogus, tai yra tariamasi, kalbamasi ką galima būtų padaryti kitaip, jei mokiniui reikia mokytojo padėjėjo pagalbos, tai svarstoma gal kažkuriam vaikui tuo momentu jos mažiau reikia. Tiesiog yra tas komandinis darbas gerai. Vaikai dalyvauja tarpmokykliniuose renginiuose, konkursuose. Ir šiandien vaikai yra išėję į Šaltinio mokyklą. Toliau dalyvavo vaikai, kurie lanko logopedinius užsiėmimus, knygos kūrime. Mūsų logopedė Vilija mokymo priemonę naują sukūrė, tiesiog savo jėgom. Dabar turi tokią smėlio dėžę ir vaikai ten gal kapstytis, ieškoti raidyčių.
*K – Kas būtų tobulintina?*
M(2) – Tobulėti visada yra kur, bet... Ir kvalifikacijoje dalyvaujam, priemonių turim, su visom mokyklom drauge dalyvavom bendrame projekte specialiųjų poreikių vaikams skirtame. Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centro priemonių gauname, atrodytų turime ko tik reikia.
*K – Sveikatos priežiūra (mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas bendradarbiaujant su tėvais). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(2) – Tas sveikatos integravimas sakyčiau yra minusas. Integruojama, bet kažko trūksta. Yra daug tų integruojamų sričių ir ta sistema nėra tokia stipri sakyčiau mūsų mokykloje.
*K – O ko trūksta?*
M(2) – Kaip ir integruojama, bet, kad būtų stipru ir matomas tas darbas, taip nėra. Gal programa nepatraukli. Sveikatingumo renginiai mokykloje tokie, kad būtų stiprūs to nėra. Yra einama, visuomenės sveikatos priežiūros specialistė eina į pradines klases, paskaitos vyksta. Gal nėra tokio stipraus vadybininko, kuris patrauktų. Galbūt tai. Šiaip atrodo vyksta. Tarkim, buvo atvykęs psichologas skaityti paskaitos 8 klasių mokiniams. Aišku mes nieko apie jį nežinojom, jį pakvietė sveikatos priežiūros specialistė. Paskaita buvo neįdomi vaikams. Tikėjomės, kad atėjęs žmogus pasakys kažką daugiau, bet...
*K – Ar tenkina sveikatos priežiūros specialistės darbo grafikas?*
M(2) – Specialistė dirba nepilnu etatu, neužtenka. Iš tiesų šis specialistas turėtų būti tiek, kiek vyksta veikla mokykloje, kad ir po pamokų, sportinės varžybos vyksta. O dabar mes turime rašinėti raštus, kad specialistas dalyvautų, nes ne jos darbo laikas. Iš tiesų čia yra tų problemų ir tas susirašinėjimas toks... Reikia 15 minučių ar 0,5 val, kad būtų, turim raštus siųsti prieš mėnesį ir taip toliau.
*K – Pagalba mokyklai ir mokytojui (informacinė, ekspertinė, konsultacinė ir kvalifikacijos tobulinimo pagalba). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(2) – Šita sritis ne mano, ją kuruoja pavaduotoja Loreta. Nusprendžiam, kokios prioritetinės sritys, kur kelsim kvalifikaciją. Iš strateginio plano yra numatyta metais. O konkrečiai metams, tai vėlgi pasižiūrime kuriai sričiai yra svarbiau ir iš tiesų susiderinam. Ir tam tokiam individualiam tobulėjimui nelabai lieka ir lėšų. Mokytojai stengiasi nemokamuose seminaruose dalyvauti, visur registruojamės. Ir turime standartizuotų testų konsultantus.
*K – Apžvelgėme visas švietimo pagalbos sritis ir kurias sritis apima jūsų vaiko gerovės komisija?*
M(2) –Tokių sričių, kad niekada nepaliestume nėra.
*K – Išskirkite stipriausius ir tobulintinus Vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklos organizavimo aspektus?*
M(2) – Planuodami veiklas pabandome pažiūrėti kas pavyko ir ką reikėtų tobulinti. Tai, pavyzdžiui, įsivertinant praėjusių metų veiklą įvardijome, kad pavyko: taikyti mokinių skatinimo ir drausminimo priemones, darniai bendradarbiauti VGK veikloje, bendradarbiauti su tėvais sprendžiant jų vaikams iškilusias problemas, kai kuriose klasėse išspręsti iškilusias mokinių tarpusavio bendravimo problemas, sukurti komisijos darbo sistemą, įgyvendinti veiklos planą, savaitės „Be patyčių“ renginiai. Ką tobulinti? Tai dar nesiseka mums laikytis posėdžių laiko reglamento, tai kažkaip tai vat iš tiesų nepasakome, kad baigėsi pusė valandos tam žmogui skirto laiko ir truputėlį viršijame.

*K – Ar komisija turi pastovų susitikimų laiką?*
M(2) – Taip, turime laiką antradieniais, nes tuo metu susiderinome, kad visi specialistai galėtų dalyvauti. Kas tobulintina? Didesnį dėmesį skirti pamokų praleidinėjimo, vėlavimo problemai spręsti. Iš tiesų tai šiais metais šios problemos jau nebeturėjome, tai daugiau galbūt buvo praėjusių mokslo metų problema. Šiais metais ir vėlavimo problemą baigiam išsispręsti. Vaikai per pertraukas bėga į parduotuvę ir nesuspėja sugrįžti. Dar galvojam, kad mums nepavyksta socialinių įgūdžių formavimo grupės. Nesakyčiau, kad jų nėra, bet, kad socialinė pedagogė turėtų tas grupes. Nepavyksta, nes dubliuojasi, nes psichologės veiklomis.
*K – Su kokiomis organizacinėmis problemomis susiduriate teikdami švietimo pagalbą?*
M(2) – Ta paskirta diena gerai, bet būna tokių situacijų kaip posėdį reikia padaryti pavyzdžiui pirmą valandą, nes tėvai negali. Tada susiduriame su tuo, kad mokytojams tuo metu yra pamokos. Čia šiais metais taip gavosi. Norėtųsi, kad būtų ta diena tokia, kad nei vienas mokytojas neturėtų tų pamokų, bet aišku, kad labai sudėtinga tai padaryti. Jei reikia posėdžius daryti anksčiau, tai jau problema, kad pavyzdžiui 2 mokytojai negali dalyvauti posėdyje.
***K – Kaip Jūs suprantate kas yra darbas komandoje? Kokie privalumai ir trūkumai?***
M(2) – Tarkim dažnai ir prašom, jeigu susiduria klasių vadovas su bendravimo problemom, su tėvais, su vaikais, kad tiesiog pasidalintų tuom ir sprendžiant tas problemas dalyvautų ne vienas žmogus, ne vienas klasės vadovas, bet jeigu reikalinga psichologinė pagalba, jei reikalinga socialinio pedagogo pagalba, tiesiog dalyvautų tas žmogus, kuris galėtų padėti išspręsti tą problemą. Tiesiog, kad ta problema nekeliautų su klasės vadovu, tuo pačiu metu keli žmonės galėtų spręsti tą problemą. O trūkumų net nežinau, nėra.
*K – Kaip jūsų mokykloje bendradarbiaujama, dirbama komandomis įgyvendinant įvairias švietimo pagalbos priemones?Kokios komandos yra?*
M(2) – Švietimo pagalbos specialistų komanda, vaiko gerovės komisija, toliau ugdymo karjerai darbo grupė, toliau įvairios tarkim kiekvieno strateginio tikslo įgyvendinimo darbo grupės, netgi ir plano įgyvendinimui. Komandų yra daug.
*K – Kaip dėl švietimo pagalbos bendradarbiaujama su kitomis organizacijomis, mokyklomis bei jose dirbančiomis švietimo pagalbą teikiančiomis komandomis?*
M(2) – Bendradarbiaujame su VTAS, PPT, sakyčiau, kad taip. Netgi dalyvavom, sprendžiant vaiko globos problemas, tarpinstituciniame posėdyje VTAS. Ar jos dirba kaip komanda, nežinau. Kiek teko susidurti, tai taip, įvairias vaikų problemas sprendžiant PPT, tai pagalbą gauname iš tiesų jeigu tik kreipiamės.
*K – Kaip pavyksta išvengti dirbtinio bendradarbiavimo ir suburti konstruktyvias komandas?*
M(2) – Apie visas komandas negalėčiau pasakyti, bet VGK sudarant truputėlį derinamės, kad žmonės galėtų dirbti komandoje. Tarkim skaitymo strategijom, netgi posėdžius planuojant kažkokius klausimus atsižvelgiam, jeigu mums reikia klasės mikroklimato panagrinėti, tai žiūrim, kad komandoje būtų tie, kurie dirba toje klasėje, su tais vaikais. Deriname iš tiesų rinkdami grupes. Kitais atvejais tiesiog siūlom, kad patys žmonės užsirašytų, įvairiai buriam tas komandas. Tai žmonės turi galimybę pasirinkti, ypač dėl strateginių tikslų įgyvendinimo.
*K – Kas skatina švietimo pagalbos specialistus dirbti komandoje?*
M(2) – Galvoju, kad rezultatas. Jeigu šitaip geriau pasiekiamas rezultats, tai ir skatina. Nes jei nebūtų rezultato, aš gaištu savo laiką, tai kam tada to reikia.
*K –Kaip gaunate grįžtamąjį ryšį iš asmenų, kuriems teikiama švietimo pagalba?*
M(2) – Bendraujam su tėvais. 2 kartus į metus vyksta atvirų durų diena. Aišku, jeigu reikia tai pasikviečiam. Neturim problemų, kad tėvai tarkim nedalyvautų pokalbiuose. Jeigu reikia tai tėvai tą pačią dieną ateina. O grįžtamąjį ryšį, tai apklausas vykdome IQUES online platformoje. Bendraujant daugiau, specialistai bendrauja, klasių vadovai perduoda.
***K – Ar įsivertinate švietimo pagalbos teikimo veiksmingumą? Kaip? Kaip panaudojate įsivertinimo duomenis? Kokie gauti duomenys buvo naudingiausi? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?***
M(2) – Įsivertinam praeitų metų darbą posėdyje. Kas pavyko, ką tobulinti? Komisijos darbą planuojant. Kitus duomenis gauname iš įsivertinimo.
*K – Kaip duomenis panaudojate?*

M(2) – Analizuojam duomenis ir tarkim jeigu ryškėja kokia nors problema, tai tais metais tą problemą ir sprendžiam.
*K – Ar matote šio proceso naudą?*
M(2) – Nežinau, darom šitaip. Tai padeda tobulinti veiklą.
***K – Ar Jūsų mokykla buvo vertinta iš išorės? Jei taip, kaip naudojatės rezultatais? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?***
M(2) – Išorinis vertinimas buvo. Tai ką mes gavom, tai gabių vaikų ugdymas buvo tobulintina sritis, o vertinimas buvo tada, kai aš pirmais metais pradėjau dirbti mokykloje, aš pati ne visai dar buvau toje veikloje. Tiesiog aiškinausi, žiūrėjau.
*K – Išorės vertinimo išvados dėl gabių ugdymo padėjo jums tobulinti veiklas?*
M(2) – Tai buvo ne naujiena, bet aišku turim ir strateginį tikslą ir plane esam nusimatę, bet toje srityje dar tiktai ieškom, dar aiškinamės teoriniame lygmenyje, bandom kalbėtis metodinėse grupėse. Ta veikla kažkokia vyksta, bet, kad būtų sistema, dar to neturime.
*K – Išorinio vertinimo ataskaita bent kažkiek buvo naudinga?*
M(2) – Nežinau, galbūt sužinojame tai ką ir žinojome. Aišku jie tų receptų ir negalėjo duoti, bet.... Streso iš tiesų buvo labai daug, o tas rezultatas, tai nežinau.... Ir jau keli metai praėjo, tai mes tuos stebėsenos rezultatus jau gaunam savais kanalais.
*K – Kaip galvojate ar reikalingas vertinimas ir įsivertinimas?*
M(2) – Vis tik reikalingi. Pasižiūrėti, ką mes turime ir kur mes einame.
***K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?***
M(2) – Dabar net nežinau. Kas būna neaišku, ieškom ir randam. Nežinau, kas čia padėtų išspręsti visas problemas. Galbūt kas susiję su vaiko globa. Pvz. vaikui išvykus gyventi į užsienį ir tėvams sutvarkius globą, tarnybos neinformuoja mokyklos. Neateina ta informacija, sužinome iš klasės vadovų.
*K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?*
M(2) – Turėtų būti glaudesnis bendradarbiavimas tarp išorės ir mokyklos. Galėtų būti daugiau paslaugų tėvams. Jeigu eini, žinai ko nori, pagalbą ir gauni.
*K – Ko palinkėtumėte savo mokyklai, kad švietimo pagalbos teikimas būtų dar lankstesnis, savalaikis ir pasiektų kiekvieną vaiką?*
M(2) – Linkiu, kad mokykla išliktų tokia į kurią norėtų eiti vaikai, tėvai norėtų vesti savo vaikus ir tiems vaikams mokykloje mokykloje būtų gera.

Vadybinis stažas – 5 metai.
Vaiko gerovės komisijos pirmininkė – 5 metai.

**INTERVIU Nr.3**
**Interviu data** 2015-02-26
**Trukmė** 47:40
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** M(3) – „C“ progimnazijos Vaiko gerovės komisijos pirmininkė

***K – Kokie uždaviniai priskiriami šiandieninei mokyklai?***
M(3) – Taigi šiandieninei mokyklai pirmasis uždavinys yra kokybiškai išsilavinimą suteikti vaikams, o ta kokybė jinai gali ateiti tiktai per tokį įvairų ir pilnavertį mokymą, nes mokymas labai keičiasi, pats mokymas, mokinių poreikiai keičiasi ir aišku, vaikai irgi labai yra įvairūs. Mokyklai iššūkis yra rasti būtent tokias mokymo formas, teikti pagalbą, kad tą kokybę, kuri reikalinga tęsti tarkim po progimnazijos, mūsų atveju, kad tą kokybę galėtų tęsti toliau.
*K – Kaip suprantate gerą mokyklą?*
M(3) – Tai būtent gera mokykla yra ta, kurioje tiek tėvai atvedę vaiką nuo poirmos klasės, po to jau augantys patys vaikai jaustųsi gerai. Jiems patiktų mokytis čia, tai reikškia būtų ir įdomu, ir naudinga, ir jaustųsi teisingai vertinami. Žodžiu, komforto zona tam tikra, ypač jaunesniame amžiuje kai vaikas turi išmokti mokytis, duoti vaikui pagrindus to, ko toliau reikės.
*K – Ko reikia, kad kokybiškas švietimas būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, nesvarbu, kokius poreikius jis turėtų?*
M(3) – Aišku, labai svarbus yra mokytojų profesionalumas ir specialistai, kurie būtų pagalbininkai. Galvojant apie dabartinę situaciją, mokytojams, manau galbūt reikia ir dar daugiau pagalbos ir mokymų, būtent mokytojams. Kad jiems būtų lengviau organizuoti įdomų ir kokybišką mokymą. Specialistai jie visada yra pagalbininkai šalia, galbūt jie dirba ne su visais vaikais, o mokytojas pagrindinis žmogus, kuris dirba su visa klase. Nors atrodo, daug visko yra, bet atrodo, galėtų būti dar daugiau.
*K – O kokios tos pagalbos reikėtų ir kieno?*
M(3) – Tiesiog mokymų, gerų, įdomių. Būtent dėl mokymo, kaip organizuoti įvairių poreikių vaikų mokymą.
*K – Kokias įžvelgtumėte mokyklos organizacinės valdymo struktūros ir švietimo kokybės sąsajas?*
M(3) – Labai sunku pamatuoti, nes kol mes turėjom kitą struktūrą, tai aš tiesiog nedirbau šito darbo. Kiek tekę yra dalyvauti komisijos susirinkimuose kažkokiais tai klausimais, manau sukūrus tą struktūrą tokią kaip skyrių, pagalbos mokiniui skyrių, na galbūt toks artimesnis bendravimas tos komisijos narių ir tiek. Galbūt tai yra geriau.
***K – Kaip suprantate švietimo pagalbą?***
M(3) – Tai būtent pačios mokyklos ugdymo turinio planavimas, rengimas, kad ugdymo turinys būtų pritaikomas įvairių poreikių mokiniams. Aišku po to, čia kalbu apie valandas užsiėmimams, įvairias formas, apgalvojant ir apie gabius, ir apie mokymosi sunkumų turinčius mokinius. Po to, darbas pamokoje ir specialistų pagalba.
*K – Kokias problemas padeda išspręsti tinkamai organizuota švietimo pagalba?*
M(3) – Pirmiausia tai vaikų mokymosi motyvacijos iš dalies problemas, nes pamokoje ir net šiaip veiklose, popamokinėse veiklose lengviau vaikus sudominti, prie jų prieiti, kai jie žino, kad mokymas jiems yra prieinamas.
*K – Kokiais dokumentais dažniausiai vadovaujatės darbe organizuodami švietimo pagalbą? Kurie veiksmingiausi? Kurių visai atsisakytumėte? Ką keistumėte? Ar netrūksta teisės aktų reglamentuojančių švietimo pagalbą?*
M(3) – Vadovaujamės visais naujaisiais, kurie yra ministerijos išleisti vaiko gerovės ir specialiųjų ugdymosi poreikių nustatymui ir organizavimo pagalbos dokumentais. Jei kažkas keičiasi apsvarstom vaiko gerovės komisijoje. Nu mano akimis, kad užtenka tų dokumentų. Jų yra tiek kiek yra. Nematyčiau terpės, kad yra kažkur tuščia ir reikėtų daugiau. Nebent jeigu galvoti, kad gabieji vaikai taip pat yra specialiųjų ugdymosi poreikių vaikai, tai kiek žinau, valstybės lygmeniu kol kas nėra parengti dokumentai

ar rekomendacijos kaip identifikuoti gabų vaiką. Būtent apie tai kalba švietimo vadovai, bet dar kol kas to nėra.

*K – Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba (pagalba asmeniui įgyti karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(3) – Pas mus atrodo, kad su profesiniu švietimu, ugdymu karjerai vadinamu yra viskas gerai, todėl, kad yra žmogus atsakingas ir jo įdirbis yra pakankamai nemenkas jau, nes jis turėjo ir pagal tą projektą ir tarifikuotą etato dalį, dabar vykdomos veiklos tęstinės. Tai tikrai įjungiami įvairaus amžiaus vaikai, vyksta karjeros diena tokia netradicinio ugdymo diena vaikams nuo 1 iki 8 klasės. Manau pakankamai sisteminga, aiški ši veikla ir mokytojams ir netgi mokiniams ir jie žino, supranta, domisi. Manau stipri ši vieta.

*K – O klasės auklėtojai kaip įtraukiami?*

M(3) – Klasės auklėtojai tai tiesiogiai bendradarbiauja su atsakingu konsultantu ir tiek, kaip minėjau karjeros dienoje, tėvus dažnai kviečiamės, tėvai dažnai tampa mokytojai tų dienų metu, tiek išvykos į darbovietes. Klasės vadovai visada šalia.

*K – O kas tobulintina būtų?*

M(3) – Tobulintina tai manau tai, kad pagal dabartinę situaciją darbo yra tiek, kad turėti pilną etatą ir žmogus galėtų dirbti ir turėti visokiausių veiklų ir idėjų, tačiau ribotos galimybės dėl finansavimo.

*K – Psichologinė pagalba (mokinių psichologinis stiprinimas, saugios aplinkos kūrimas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(3) – Psichologą turime, nepilnu etatu – 0,7 etato. Psichologė dirba jau keletą metų. Kaip sakyti, tai žmogus, kuris žino viską ir ją visi žino. Iš tikrųjų jau yra susikūrusi tam tikra pasitikėjimo atmosfera. Manau, kad pagalba yra gera todėl, kad ji yra teikiamia tiek dėl individualių poreikių tėvams, vaikams. Viena diena yra skirta darbui vakarais ir psichologė sulaukia tėvų nemažai tėvų po darbo, nes dirba iki 20 val., ateina su vaikais tėvai į pokalbius. Yra tokia neformali veikla „Paauglystės kryžkelės“, kur psichologė daugiau dirba su tais vaikais, kurie turi daugiau bendravimo problemų, atskirties šiek tiek. Jie turi įdomių veiklų, daro akcijas visokias mokykloje, toks bendraminčių vaikų būrys.

*K – O psichologinę pagalbą teikia tikriausiai ir ne tik psichologė? Klasių auklėtojai?*

M(3) – Su klasių auklėtojais psicholohgė daug bendradarbiauja, tai, aišku, kai reikia, tai kviečiasi psichologę. Ir šiaip planingai klasių valandėlėse, veda užsiėmimus su įvairaus amžiaus tarpsnio vaikais psichologė veda. Ir su auklėtojomis konsultuojasi ir tyrimus nedidelius daro. Paskaitas mokytojams per metodinius susirinkimus veda. Esant poreikiui, tikrai psichologė ir tėvams susirinkimus veda.

*K – Ką būtų galima patobulinti?*

M(3) – Labai sunku pasakyti. Galima aišku jos veikloje, suprantu tai yra ribotas etatas, bet galbūt mokytojam trūksta laiko. Kartais ir mokytojams reikia pagalbos. Daugiau planuojama veikla su mokiniais, tėvais, o mokytojams nebelieka laiko. Tiesiog galima būtų skirti, kad ir valandą laiko, kad ir mokytojas galėtų ateiti pasišnekėti. Ne kaip auklėtojai, ne dėl vaikų, o tiesiog dėl savęs. Dėl savo darbo ar dar kažko.

*K – Socialinė pagalba (teisės į mokyklą užtikrinimas, saugumas mokykloje, adaptacija). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(3) – Socialinė pedagogė dirba pilnu etatu. Iš tikrųjų darbo turi daug, nes mūsų kontingentas vaikų yra įvairus ir poreikis socialinei pagalbai yra didelis. Tai aišku tos sritys - tai įvairių socialinių poreikių rūpinimąsis, bendravimas su šeimomis, su įvairiomis institucijomis dėl nemokamo maitinimo, tiek įvairiais aprūpinimo klausimais ir aišku socialinis pedagogas turi na tokį plačią veiklos sritį tai yra elgesio iššūkiai, problemos vaikų. Turim tokią sistemą kaip, kada mokytojas kreipiasi jeigu kyla kažkokie sunkumai dėl elgesio. Na darbas jos kiekvieną dieną ir manau pakankamai stiprus. Žinoma vėlgi, galvojant apie tai, kad galima kažką tai keisti, tik gal tik mums patiems viduje.... Na turim tokią tvarką, kad pirmiausia mokytojas turėtų bandyti pats spręsti, tėvus informuoti. Kartais ši tvarka savotiškai sugriūva, tai mes patys bandom jos išmokti laikytis. Nes tarsi iš karto pirmas žmogus tampa socialinis pedagogas, kuris sprendžia visas problemas. Nebesinori mokytojui nieko daryti pačiam, iš karto tik pas socialinį. Tai gaunasi kartais toks.... Bet aš manau, kad mūsų pedagogė tolerantiškas žmogus. Mums reikėtų dar aiškiau išsigrupuoti ir laikytis tos tvarkos. Labai plati veikla, nuo teismų iki visokių kitų dalykų.

*K – Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba (ugdymo veiksmingumo didinimas asmenims turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(3) – Pas mus pokyčiai įvyko, mes šiemet pasikeitėme abu specialistus. Tai turime visiškai jauną žmogų – specialiąją pedagogę, kuri mokykloje ir šiaip po studijų dirba pirmus mėnesius. Ir logopedė, kuri dirba nepilnu etatu, o 0,7 etatu ir turi dar kitą darbovietę. Tai ką galiu pasakyti kaip sekasi, galvojant apie šiuos metus. Manau, kad sekasi gerai. Abi mūsų specialistės labai atsakingos, labai tiksliai turi susiplanavę savo veiklas ir labai glaudžiai bendradarbiauja su dalykų mokytojais. O logopedinė pagalba daugiau pradinio ugdymo koncentre, vyresnių yra mažiau, tiek kiek žmogus gali dirbti turėdamas tokį darbo krūvį. Specialioji pedagogė dirba su visais nuo 1 iki 8 klasės, kuriems reikia specialiosios pagalbos. Darbas yra organizuojamas įvairiai, dirbama kaip pagalbininku einant į klasę ir vaikai atsivedami dirbti atskirai. Kol kas tikrai energijos, noro netrūksta. Kontaktas su vaikais labai geras. Manau, kad darbas tikrai geras. Patirties aišku, jeigu galvojant ką tobulinti, abi specialistės pripažįsta, kad jom patirties reikia. Logopedė dirbo darželyje, tai ji turi truputį patirties, dabar dirbti su vyresniais jai labai įdomu palyginus su darbu darželyje.O mūsų specialioji pedagogė ji irgi pripažįsta, kad dalykinių žinių trūksta ir tikraijaučiasi nepakankamai stipri, tai manau, kad ta sėkmė vistik ateis.

*K – O mokytoją padėjėją ar turite?*

M(3) – Ne, neturim. Reikia, bet neturim.

*K – Sveikatos priežiūra (mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas bendradarbiaujant su tėvais). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(3) – Turim visuomenės biuro specialistę, ne visą etatą, jinai dirba pirmą dienos dalį, nuo ryto iki 12 val.

*K – Ar užtenka?*

M(3) – Žinoma, kad ne, bet yra tiek kiek yra, nes pamokos baigiasi ir tų situacijų kartais gali ir būna, tada lieka auklėtojai, socialinis pedagogas ir visi kiti. Šiaip ji daro daug švietėjiškos veiklos, su mokiniais bendrauja, veda daug įvairių paskaitų, užsiėmimų, planuoja savo veiklą, tai vaikai gerai žino specialistę ir kaip sakyti, kontaktas yra neblogas. Su mokytojais bendradarbiauja dėl būtent įvairiausių veiklų. Pats didžiausias trūkumas ir būtų, kad ji dirba ne visą dieną ir popietinėje dienos dalyje jos jau nebėra mokykloje.

*K – O be sveikatos priežiūros specialistės ar vyksta sveikatos stiprinimas?*

M(3) – Taip, mes turime pagal ministerijos rekomendacijas numatę ir sveikos gyvensenos integravimą į ugdymo procesą. Esam numatę konkrečiai, po kiek klasių valandėlių ir auklėtojai yra susiplanavę. Tiek planuojant aktyvias veiklas, tiek klasės renginius integruoti sveiką gyvenseną ir sveikatos ugdymą. Biologijos, gamtos mokytojai, pradinių klasių mokytojai tiesiog visa bendruomenė į tą eina. Turim suplanavę integruotų pamokų apie sveiką gyvenseną įvairių dalykų pamokoms. Tai yra planinga veikla ir negalėčiau pasakyti ką tobulinti.

*K – Pagalba mokyklai ir mokytojui (informacinė, ekspertinė, konsultacinė ir kvalifikacijos tobulinimo pagalba). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(3) – Šiaip žiūrint į pasiūlą, kiek atrodytų daug yra mokytojams siūloma įvairiausios informacijos, atrodytų, kad visko yra labai daug. Metodinėje taryboje daug diskutuojam apie tai kaip rasti gerus, tinkamus, vertus dėmesio seminarus ar kitas veiklas, kad tikrai žmonėms būtų naudinga. Bet visada žmonėms yra paliekama erdvė, patiems mokytojams individualiai galvoti ir išleidžia vadovas vykti į tikrai reikalingus renginius. Bet kaip ir minėjau galbūt, dėl to konkretaus organizavimo, mokymų organizavimo, tai įvairių poreikių vaikams, klausimas vis iškyla, kad na tiesiog galėtų būti dar kažkokių naujų seminarų. Šiaip bendradarbiavimas su švietimo centru tikrai geras, taip pat ir pedagogine psichologine tarnyba.

*K – Apžvelgėme visas švietimo pagalbos sritis ir kurias sritis apima jūsų vaiko gerovės komisija?*

M(3) – VGK daugiausiai dirba prie socialinės, psichologinės, specialiosios pagalbos (ugdymo), mažiau dėmesio yra skiriama sveikatos priežiūrai, na jeigu tai yra susiję su poreikių tenkinimu vaikų, tai žinoma. O profesinis informavimas kažkaip yra daugiau ne mūsų sritis ir būtent pagalba mokyklai, jeigu tik diskutuojame ir kalbamės komisijoje apie tai ką būtų galima dėl SUP mokinių ugdymo, tais klausimus.

*K – Išskirkite stipriausius ir tobulintinus Vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklos organizavimo aspektus?*

M(3) – Stipru tai, kad komanda yra darni, jungia visus koncentrus, specialistai dalyvauja ir tiek dalyvauja mokytojai, kurie yra iš pradinio ir iš pagrindinio ugdymo koncentro ir poreikiai tokie gana aiškūs, suprantami. Tad diskutuoti ir aptarinėti įvairius klausimus tikrai galima. Stipru tai ir, kad mes pasitelkiame ir komisijos darbe kviečiame dalyvauti ir kitus dalyko mokytojus, pradinio ugdymo mokytojus. Jeigu svarstom vieną ar kitą klausimą, beveik į kiekvieną posėdį stengiamės aptariant ugdymą, klausimus ar ten elgesį ar kažkokias socialines problemas tai kviestis ir vaikų tėvus. Čia ir yra ta veikla, kuri nėra kažkokios grupės, komisijos darbas, bet tai yra veikla, kuri yra atvira. Galbūt trūkumas tai, kad mokykla yra nedidelė, mokytojų darbo krūviai nedideli ir kartais būna netgi problemiška šiek tiek derinti laiką darbo, darbo grafiką. Visada galima galvoti, gal galima ieškoti dar naujesnių formų, nes pernai darėme tėvų tyrimą būtent kaip jie jaučiasi, kaip ta pagalba teikiama, kas juos tenkina ar netenkina, šiemet numatę naujas veiklas kurias siūlo naujos specialistės.

*K – Su kokiomis organizacinėmis problemomis susiduriate teikdami švietimo pagalbą?*

M(3) – Dėl tų organizacinių kaip pačią pagalbą teikti, tai atrodo nėra, nes specialisčių darbo grafikas atidžiai derinamas su mokinių užimtumu, pamokų tvarkaraščiu ir vaikams norint gauti pagalbą nereikia laukti. Pats pagalbos teikimas nėra problemiškas. Turim nuotolinę konsultaciją per skype programą 5-8 klasių mokiniams. Teikia dalykų mokytojai, yra sudarytos nuotolinio darbo mokymo sutartys. Mes turim mokomųjų dalykų konsultacijas 6-7 val., vaikai žino ir tai gana aktyvios tos konsultacijos vyksta, kai gali tiesiog kompiuteriu bendrauti iš namų mokytojas. Jau antrus metus diegiam šitą dalyką ir aptariam, kad tikrai pasiteisino ir toliau matom, kad poreikis nemažėja. Ir toliau ko gero galvojam plėsti, nes pradinio ugdymo poreikis būtų.

*K – O Vaiko gerovės komisijai turite pasiskyrę pastovų laiką?*

M(3) – Taip, mūsų laikas ketvirtadienį 14.00 val., jeigu reikia. Tai suderintas laikas su visų darbo grafiku.

***K – Kaip Jūs suprantate kas yra darbas komandoje? Kokie privalumai ir trūkumai?***

M(3) – Komandinis darbas tai yra pirmiausia bendras idėjos supratimas ir vieningas darbas, paskirstymas veiklų, norint sukurti tam tikrą rezultatą, jį pasiekti. Tai diskusija. Aišku labai svarbu sėkmingai dirbti komandoje, atsižvelgti į skirtingų narių gebėjimus, jų veiklos sritis. Ir skirti užduotis ar susitarti patiems dėl tų veiklų, kurios žmonėms yra aiškios, suprantamos ir jie jaučia, galintys tai padaryti ir tada susėdus bendrai diskusijai tai tikrai duoda kažkokį rezultatą. Tokiu principu komandą apibrėžčiau.

*K – Kaip jūsų mokykloje bendradarbiaujama, dirbama komandomis įgyvendinant įvairias švietimo pagalbos priemones?Kokios komandos mokykloje?*

M(3) – Mes labai daug ką darome komandomis. Komanda, jeigu taip pasakyti, tai yra dalykiniai – metodiniai būreliai, pakankamai daug bendradarbiaujantys žmonės tarpusavyje ir daug padarantys, sukuriantys ir dalinasi savo patirtimi. Čia tikrai yra pastovios tos komandos ir galima sakyti žmonės puikiai supranta tą priklausomybę komandai. Dar yra vadovų komanda ir iš tikrųjų kolektyvas nebėra toks didelis. Laikinam darbui rengiant metines veiklos programas, strateginį planavimą ir ugdymo planą, daug darome dirbdami komandomis, bet tos komandos yra laikinos. Žmonės atlikę darbą tarsi ir baigia savo kadenciją.

*K – Kaip dėl švietimo pagalbos bendradarbiaujama su kitomis organizacijomis?*

M(3) – Manau, kad pakankamai sėkmingas. Mieste mes turime tikrai glaudų bendradarbiavimą tiek su PPT, tiek su socialinius klausimus sprendžiančiomis įstaigomis ir su policijos komisariatu, nes labai dažnai lankosi mūsų mokykloje pareigūnai, vykdomos paskaitos, užsiėmimai. Turim projektinių veiklų kartu su partneriais. Ir su VTAS užtenka bendradarbiavimo, pavyksta rasti bendrą kalbą, turim čia tokią probleminę šeimą. PPT pagrindinės paslaugos dėl mokinių poreikių nustatymo, konsultavimo tiek specialistų, tiek mokytojų, bet, kad pačioje mokykloje būtų įvykdyta kokia nors veikla, nelabai atsimenu. Gal to ir reikėtų. Nesunku pasikviesti, bet kurios institucijos atstovus pakalbėti įvairiais aktualiais klausimais. Kartais patys keliam temas, kartais jie siūlo temas.

*K – Kaip pavyksta išvengti dirbtinio bendradarbiavimo?*

M(3) – Visiškai nepavyksta. Kiekviena situacija duoda tai, iš ko galima pasimokyti ir esame išbandę įvairius modelius, kai grupės sudaromos iš aukščiau, o dabar paskutiniu metu tikrai mokytojams įvardinus kokias reikia atlikti veiklas, klausiama į kokią komandą žmogus norėtų įsilieti ir galėtų būti naudingas, jie

renkasi patys. Užsirašo ir tos komandos taip išlaikomos. Bet būna visko. Sunku išvengti primestinio arba dirbtinio bendradarbiavimo, jo yra.

*K – Kas skatina švietimo pagalbos specialistus dirbti komandoje?*

M(3) – Galiu pasidžiaugti, kad mūsų komandoje yra tokie altruistai, geriečiai. Žmonės vedini praktiškai idėjos. Atėjo dvi naujos specialistės, jau žmonės įvertino, kad jos supranta specifiką darbo, įsijungia ir jos pačios jau drąsiau jaučiasi. Jom būtent ta komandos patirtis padėjo pačiom įsilieti į šitą darbą. O kažkokio skatinimo mes neturim, tai yra geranoriškas susitarimas, darbas dėl to, kad žmonės jaučiasi atsakingi už ugdymą ir vaikus. Ir specialistai aišku.

*K –Kaip gaunate grįžtamąjį ryšį iš asmenų, kuriems teikiama švietimo pagalba?*

M(3) – Mes darome laikas nuo laiko, vykdomos apklausos. Turime mokytojų apklausų, kaip jiems patiems sekasi, tėvų klausiame atlikdami įsivertinimą teikiam šituos klausimus ką visa mokyklos bendruomenę žino kaip mokykloje teikiama pagalba, kaip jaučiasi tie, kurie gauna tą pagalbą. Ir pačius vaikus specialistai laikas nuo laiko klausia. Aptariam per VGK susirinkimus ir per mokytojų tarybos posėdžius.

*K –Ar tai planinga veikla?*

M(3) – Taip, turime susiplanavę metų eigoje kokie tyrimai, kokios apklausos bus padarytos.

***K – Ar įsivertinate švietimo pagalbos teikimo veiksmingumą? Kaip? Kaip panaudojate įsivertinimo duomenis? Kokie gauti duomenys buvo naudingiausi? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?***

M(3) – Tie duomenys yra naudingi kai planuojam bendrai pagalbą, visą ugdymo turinį ateinančių mokslo metų. Ir padarę tokį įsivertinimą labai rimtai diskutavome dėl valandų paskirstymo įvairių poreikių mokinių tenkinimui dalykinėje sistemoje, kiek pradinių klasių vaikai gauna pagalbą, kam yra skirtos valandos. Tai ir užsienio kalbai nemažai skirta valandų, kaip pagalbos valandų mokymuisi. Ir pas mus toks konsultacijų centras, sudarytas yra grafikas būtent kuriant šitą idėją, šitą centrą apklausėme tėvus. Buvome numatę, kad centrai vyktų vienu metu visų dalykų, bet tėvai pageidavo sudaryti galimybę vaikui lankyti ne vieną centrą, nueiti ne pas vieną mokytoją, tai ir padarėme skirtingus laikus. Šiais metais esam jau sudarę tokį konsultacinio centro grafiką, kad jis yra palankesnis, prieinamesnis. Pavyzdžiui anglų kalbos mokytojai dvi dienas turi valandas, matematikos, lietuvių kalbos dvi dienas. Mokytojams tai apmokamos valandos iš mokyklos nuožiūra skiriamų valandų. Dalykai pasirinkti pagal tėvų pageidavimus. Įsivertinimas atliekamas kasmet ir reaguojame, ką sako tėvai.

***K – Ar Jūsų mokykla buvo vertinta iš išorės? Jei taip, kaip naudojatės rezultatais? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?***

M(3) – Ne.

*K – Kaip galvojate ar reikalingas įsivertinimas?*

M(3) – Reikalingas.

***K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?***

M(3) – Mintis, kuri sukasi galvoje, nežinau, ar tai įstatymų leidėjams, ar švietimo sistemos žmonėms, visgi manyčiau, kad švietimas turi, atsižvelgiant į tuos prioritetus, kurie keliami švietimui, jis turėtų eiti į tai, kad kiekvienoje mokykloje, nežiūrint į jos finansines išgales, klasėje turi dirbti 2 žmonės: pagrindinis mokytojas ir žmogus pagalbai ir taip turėtų būti kiekvienoje pamokoje, nes nėra tokių pamokų, kurios reikalauja daugiau pagalbos, kurios mažiau. Visose pamokose yra specifinė pagalba reikalinga. Aišku dabar žinau, kad nei vienoje mokykloje dabar nėra tokių galimybių.Reikėtų tam ieškoti galimybių ir tuo pačiu reikia teisės aktų, kad įteisinti. Remiantis užsienio šalių patirtimi, ten klasėse visur dirba du žmonės su vaikais tam, kad vienas organizuoja su vaikais ugdymą, o kitas teikia mokymosi pagalbą.

*K – Kaip jūsų nuomone idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?*

M(3) – Galima pasvajoti, kad SUP mokiniams būtų įdomesnės ir prieinamesnės literatūros ar kažkokių tai kompiuterinių priemonių dar daugiau. Jos kuriamos yra, tačiau tiems vaikams, jų motyvacijai palaikyti. Mokytojams taip pat sunku pritaikyti mokomąją medžiagą. Kaip tik vakar mums pristatinėjo elektroninių pratybų sistemą, kur pratybos gali būti įvairių lygių, grynai skirtos diferencijavimui. Ir mokytojui tai yra didžiulė pagalba, bet ir vaikui. Jis atsidaręs tą skiltį atlieka užduotis grynai savo lygio. Galima šitas pratybas spausdinti ir ta sistema kol kas yra tiktai diegiama. Viskas dar ateityje, bet tai jau būtų galvojimas apie tai, kad visgi tokių vaikų yra nemažai ir mokytojams reikia labai daug dirbti norint

pasiruošti tokiam mokymui, tai sistemų tokių galėtų atsirasti ir daugiau. Ir literatūrinių, rašytinių šaltinių kažkokių daugiau ir elektroninių.
*K – Ko palinkėtumėte savo mokyklai, kad švietimo pagalbos teikimas būtų dar lankstesnis, savalaikis ir pasiektų kiekvieną vaiką?*
M(3) – Mokyklai aš linkiu būti, tobulėti, tobulėti tikrai yra kur, ieškoti dar naujų iššūkių, idėjų, nesumažėti, nors mes dabar kaip ir nemažėjam. Mokytojams svarbiausia išlikti energingiem ir siekti savo aukštesnių tikslų.

Vadybinis stažas – 3 metai.
Vaiko gerovės komisijos pirmininkė – 3 metai.

**INTERVIU Nr.4**
**Interviu data** 2015-03-02
**Trukmė** 37:00
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** M(4) – ,,D“ progimnazijos Vaiko gerovės komisijos narė

**K – Kaip suprantate gerą mokyklą?**
M(4) – Gerą mokyklą suprantu taip, kad į tokią mokyklą vaikai noriai eina, patinka mokytis, patinka mokytojai su kuriais gerai sutaria ir pasiekia aukščiausių rezultatų, kokių tikisi.
*K – Ko reikia, kad kokybiškas švietimas būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, nesvarbu kokius poreikius jis turėtų?*
M(4) – Manau, kad turėtų būti atitinkami kompetentingi specialistai, kurie organizuotų tą darbą. Ir, kad būtų prieinamas, kad būtų sąlygos sudarytos gauti tą kokybišką švietimą.
*K – O kokios sąlygos galėtų būti?*
M(4) – Aišku turėtų ir priemonės įvairiausios būti, ir patalpos.
*K – Kokias įžvelgtumėte mokyklos organizacinės valdymo struktūros ir švietimo kokybės sąsajas?*
M(4) – Manau, kad nauja organizacinė struktūra suteikia aukštesnę kokybę. Tas darbas būna našesnis ir sakykim dabar, kai yra tokia sistema kaip pas mus, ne visada laiku pasiekia tam tikra informacija ir vienam žmogui perdaug ,,užkrauta“, sakykim pavaduotojai: metodiniai būreliai ir visa veikla. Išskirsčius skyriais, kiekvienas dirbtų savo darbą.
***K – Kaip suprantate švietimo pagalbą?***
M(4) – Asociacijos kyla su švietimo pagalbos specialistais, kurie teikia pagalbą vaikams. Tai specialusis pedagogas, logopedas, socialinis pedagogas, sveikatos priežiūros specialistas.
*K – Kokias problemas padeda išspręsti tinkamai organizuota švietimo pagalba?*
M(4) – Daug problemų. Sakykim, mokymosi problemos įvairios, lankomumo problemos, įvairūs kritininiai atvejai.
*K – Kokiais dokumentais dažniausiai vadovaujatės darbe organizuodami švietimo pagalbą? Kurie veiksmingiausi? Kurių visai atsisakytumėte? Ką keistumėte? Ar netrūksta teisės aktų reglamentuojančių švietimo pagalbą?*
M(4) – Atsižvelgiam į sutartis mokinių pagal kurias ir vadovaujamės. Paskui į spec. pagalbos teikimo įvairius dokumentus, įstatymus, naujausius aktus. Ko prireikia tam tikru atveju. Dokumentų gal ir per daug.
*K – Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba (pagalba asmeniui įgyti karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(4) – Yra atsakingas vienas žmogus, kuris turi labai nedaug valandų dėl finansavimo trūkumo. Ji atsakinga už visą švietimą, informacijos perteikimą vaikams. Ji organizuoja įvairius susitikimus ir paskaitas, būna profesinio orientavimo dienos netgi, tai nepamokinė veikla. Kiekviena klasė eina į įstaigas, kas į teismą, kas į medicinos įstaigas, susipažįsta su įvairiomis profesijomis.
*K – Kiek į veiklą įtraukti klasių auklėtojai?*
M(4) – Veiklos programose klasių auklėtojai yra nusimatę temines klasių valandėles
*K – Psichologinė pagalba (mokinių psichologinis stiprinimas, saugios aplinkos kūrimas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(4) – Neturim psichologo, bet jis būtų labai reikalingas. Bendradarbiaujam su miesto PPT, esant problemoms siunčiam vaikus ir tėvus registruotis. Ten eilės didžiulės, bet neperdažniausiai mes ir kreipiamės. Šiaip tai bendrom jėgom patys kuriam saugią aplinką, kad vaikams būtų viskas tvarkoje.
*K – Socialinė pagalba (teisės į mokyklą užtikrinimas, saugumas mokykloje, adaptacija). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(4) – Specialistas dirba pilnu etatu. Patobulinti turbūt reikėtų palaikymą iš valdžios, daugiau susikalbėjimo, o galbūt vieningumo trūksta būtent iš vieno vadovo. Trūksta tiklsų vieningų. Stipru tai,

kad rašom ir laimim projektus, pvz.: įvairius prevencinius projektus miesto ir šalies mąstu. Dabar dalyvaujam SPPC projekte saugios aplinkos kūrimo, tai prevencinis projektas prieš prievartą, smurtą prieš vaikus. Bendradarbiauja su švedais, gaunam labdarą.

*K – Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba (ugdymo veiksmingumo didinimas asmenims turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(4) – Specialistus turim logopedę ir specialiąją pedagogę pilnais etatais. Tiek specialistų neužtenka, vaikų yra daug ir jos visko ,,neaprėpia". Iš tikrųjų tas ir yra stiprus dalykas, kad specialistės išmano savo darbą ir stengiasi vaikams padėti bandydamos ,,apimti" visus vaikus. Nors sakykim reikėtų panašiai po 2 etatus turėti.

*K – O mokytojo padėjėją ar turite?*

M(4) – Irgi yra etatas, bet labai sunkiai išsiderina, nebesuspėja visur. Ir turbūt todėl nukenčia darbas su gabiais vaikais. Labiau orientuojamės į sunkumų turinčius mokinius. Bet stengiamės... Mokytojams duodamos konsultacinės valandos, per tai ,,atsigriebiam".

*K – Sveikatos priežiūra (mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas bendradarbiaujant su tėvais). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(4) – Netenkina visuomenės sveikatos priežiūros specialistės darbo grafikas. Dėl to, kad turim tik pusę etato specialistės, kuri dirba per dvi švietimo įstaigas ir vieną dieną būna iš ryto, kitą dieną po pietų. Jei kažkas atsitinka iš ryto, jos nebūna, ir ta pagalba mažai suteikiama. Visiems tada tenka būti už seselę. Bet čia ne mūsų kaltė, o sveikatos biuro. Specialistė vaikams ir paskaitas skaito, mokymus organizuoja, dirba tikrai daug, gaila tik, kad taip trumpai.

*K – Kiek prie sveikatinimo prisideda klasių auklėtojai, specialistai?*

M(4) – Prisideda aišku. Kiekvienas susiplanavęs renginius, kiek įmanoma prisideda.

*K – Pagalba mokyklai ir mokytojui (informacinė, ekspertinė, konsultacinė ir kvalifikacijos tobulinimo pagalba). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*

M(4) – Kiekvienais metais įsivertinam savo veiklą, ką mes pasiekėm, ką išmokom, ką sužinojom. Pildom įvairias formas kurias pateikia ir visada nusimatom kitiems mokslo metams, ką tobulinsime, kokioje srityje. Per metus bendrai vyksta 1-2 seminarai, dėl kurių tariamasi. Šiaip aišku stengiamės eiti į nemokamus seminarus, nes tų lėšų nėra tam pakankamai. Lėšos skiriamos tam, kas būtiniausia, pvz. ECDL kursams, kurie yra privalomi.

*K – Apžvelgėme visas švietimo pagalbos sritis ir kurias sritis apima jūsų vaiko gerovės komisija?*

M(4) – Mažiausiai VGK liečia profesinį orientavimą. Daugiausiai dirbame prie socialinės ir specialiosios pagalbos, pagalba mokytojui.

*K – Išskirkite stipriausius ir tobulintinus Vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklos organizavimo aspektus?*

M(4) – Kiekvieną mėnesį organizuojam posėdžius.

*K – Turite sutartą laiką?*

M(4) – Ne. Susiplanuojam pvz., mėnesio pabaigoje kitam mėnesiui ir įsitraukiam svarbių sričių klausimus ir dirbam tais klausimais. Specialioji pedagoginė pagalba būna įtraukiama, išsiuntimai, įtraukimai, komisijos, sąrašų pildymai įvairūs. Socialinės pagalbos klausimai dažniausi: mokinių mokymosi, elgesio problemos

*K – Kas būtų stipru? Kodėl gerai ta komisija?*

M(4) – Gal pasikartosiu. Stipru tai, kad sprendžiam ir išsprendžiam tas problemas, didelių bėdų nepasitaiko. Sugebam. O silpna tai, nesusišnekėjimas tarpusavyje. Vieno grupės nario nuomonė nesutampa su kitų narių.

*K – Su kokiomis organizacinėmis problemomis susiduriate teikdami švietimo pagalbą?*

M(4) – Sunku suderinti laiką, nes mokytojai, kurie komisijos yra nariai, turi išeigines, vienas vieną dieną, kitas kitą dieną. Kitam tenka specialiai ateiti. Tas laikas irgi, tėvus išsikviesti sudėtinga tam tikru laiku. Nes viską norim padaryti darbo laiku, o tėvai negali atvykti.

***K – Kaip Jūs suprantate kas yra darbas komandoje? Kokie privalumai ir trūkumai?***

M(4) – Kaip ir komandinis darbas, pavyzdžiui, Vaiko gerovės komisijoje, tai komanda. Bendrai, sakykim, ir mokytojų komandinis darbas. Aišku daug ką čia apima.
*K – Tai atrodytų, kad Jūsų mokykloje yra komandų?*
M(4) – Yra.
*K – Jeigu tarpusavyje nesusikalbate, ar gali būti komanda?*
M(4) – Negali. Kartais veikiame ir darniai, nevisada vyrauja tas tarpusavio nesupratimas.
*K – Vaiko gerovės komisiją įvardintumėte kaip komandą?*
M(4) – Įvardinčiau.
*K – O kokių dar pas Jus komandų yra?*
M(4) – Metodinės grupės.
*K – Kaip dėl švietimo pagalbos bendradarbiaujama su kitomis organizacijomis, tarpinstitucinis bendradarbiavimas?*
M(4) – Dažniausiai bendradarbiaujame su socialiniais darbuotojais iš Socialinių paslaugų centro, su policijos atstovais, su Vaiko teisių apsaugos tarnyba, su švietimo skyriumi.
*K – Kas gerai, kas blogai?*
M(4) – Kažkokių didelių blogumų nėra, bet kartais nesusikalbam ir ekstra kažkas įvyksta ir visi vienu metu nori apie viską sužinoti ir greitai išspręsti problemą, o iki tol nesidomi.
*K –Ką būtų galima pasiūlyti tom tarnybom?*
M(4) – Iš tikrųjų, kad patys nelabai sprendžia tą problemą, o tikisi iš kitų įstaigų, kad jie išspręs ir reikalauja to, pvz. Vaiko teisių apsaugos tarnyba. Šiaip tai kažkokios pagalbos paprašius jų, tai pateikia įstatymus, kuriais reikia vadovautis ir viskas.
*K – O visada aišku, kokių paslaugų galima gauti iš tų tarnybų?*
M(4) – Aišku.
*K – Kaip pavyksta išvengti dirbtinio bendradarbiavimo?*
M(4) – Tai visada pasitaiko visokių grupių. Vienos dirba, kitos nedirba. Ir visi nariai nebus vienodi, kad dirbs vienodai. Yra dirbančių, yra nedirbančių. Priklausymas komandai, tai sakykim, privalomas.
*K – O švietimo pagalbos specialstai dirba kaip komanda?*
M(4) – Dirba.
*K – Kas skatina švietimo pagalbos specialistus dirbti komandoje?*
M(4) – Niekas.

***K –Kaip gaunate grįžtamąjį ryšį iš asmenų, kuriems teikiama švietimo pagalba?***
M(4) – Tai rezultatas pasiektas, kokią problemą sprendėm mes matom. Tėvai daugiau patenkinti pagalba, nei vaikai. Mes bendradarbiaujame, pasikviečiame juos, kalbame.
*K – Ar turite sistemą bendradarbiavimui? Kiek kartų per metus susitikate su tėvais?*
M(4) – Neturim, susitinkam atsitiktinai arba pagal poreikį.
*K – Ar įsivertinate švietimo pagalbos teikimo veiksmingumą? Kaip? Kaip panaudojate įsivertinimo duomenis? Kokie gauti duomenys buvo naudingiausi? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?*
M(4) – Taip, metų gale rašom ataskaitas. Bendrai apžvelgiame visų metų veiklas. Netgi įsitraukiam į metų veiklos programą, ką mes darysime, ko nedarysime.
*K –Ar galima teigti, kad įsivertinimas padeda tobulinti kitų metų veiklą?*
M(4) – Taip. Įsivertinimo metu apžvelgiame ką nuveikėme, kiek buvo posėdžių, protokolus apžvelgiame, kokias problemas sprendėme.
*K – Ar jūsų mokykla buvo vertinta iš išorės? Jei taip, kaip naudojatės rezultatais? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?*
M(4) – Buvo prieš 2 metus.
*K – Ar naudojatės išvadomis, ataskaita? Gal galėtumėte kokį pavyzdį pateikti?*
M(4) – Švietimo pagalbos pakankamai geri rezultatai buvo. Kad kažkuo padėjo išorinis vertinimas, tai nepasakyčiau.
*K – Švietimo pagalbai neįžvelgtumėtė jokios naudos iš išorinio vertinimo?*
M(4) – Mes vistiek tą dirbame, tas įvertinimas toks kaip dirbam.

*K – Kaip galvojate ar reikalingas vertinimas irįsivertinimas?*
M(4) – Atima daug laiko ir ne tiek daug duoda naudos.

***K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?***
M(4) – Kad būtų tiklsiau apibrėžtos mokinių teisės, pareigos, taip pat ir tėvų teisės ir pareigos.
*K – Apibrėžtos jos gal yra?*
M(4) – Yra, bet niekas į jas neatsižvelgia ir nevykdo.
*K – O ko reikėtų, kad jos būtų labiau apibrėžtos ir vykdomos?.*
M(4) – Nežinau, gal ta tėvų atsakomybė. Gal reikėtų tėvams kokius privalomus mokymus organizuoti? Sakykim prieš pirmą klasę vaiką išleidžiant į pirmą klasę, galėtų būti privalomi kursai tėvams.
*K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?*
M(4) – Švietimo pagalbos specialistų daugiau, kad galėtų ,,apimti“ visu vaikus.
*K – Ko palinkėtumėte savo mokyklai?*
M(4) – Kad greičiau būtų skiriami pinigai mokyklos remontui, kad nebebūtų šalta. Kad būtų sąlygos tinkamos darbui.

Pedagoginio darbo stažas – 19 metų.
Vaiko gerovės komisijos narė – 5 metai.

**INTERVIU Nr.5**
**Interviu data** 2015-03-02
**Trukmė** 48:00
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** M(5) – ,,E“ progimnazijos Vaiko gerovės komisijos narė.

***K – Kokie uždaviniai priskiriami šiandieninei mokyklai?***
M(5) – Šiandieninei mokyklai priskiriama daug uždavinių. Nuo kokybiško švietimo, kuris turi būti organizuojamas atsižvelgiant į kiekvieno vaiko poreikius, iki vaikų saugumo ir konstruktyvaus bendradarbiavimo su tėvais.
*K – Kaip suprantate gerą mokyklą?*
M(5) – Tai tokia mokykla, kuri tenkina kiekvieno vaiko, ir kiekvieno tėvo poreikius. Vaikas turi būti ne tik kokybiškai ugdomas, bet ir jaustis saugus. Jam turi būti sudaromos sąlygos gabumams, talentams, kūrybiškumui atsiskleisti. Geroje mokykloje tėvai yra partneriai.
*K – Ko reikia, kad kokybiškas švietimas būtų prieinamas kiekvienam mokiniui, nesvarbu kokius poreikius jis turėtų?*
M(5) – Mokykloje turėtų dirbti visa švietimo pagalbos specialistų komanda. Mokytojai turėtų pažinti visus mokinius, žinoti jų sutrikimus, elgesio ypatybes ir būti pasiruošę atitinkamai dirbti. Pamokose mokomosi medžiaga turėtų būti deferencijuota, o esant poreikiui ir individualizuojama.
*K – Kokias įžvelgtumėte mokyklos organizacinės valdymo struktūros ir švietimo kokybės sąsajas?*
M(5) – Atrodytų, kad kokybė labiau priklauso nuo dirbančių žmonių asmenybės, jų, kaip lyderių savybių, jų pasiruošimo darbui ir motyvacijos, o ne nuo organizacinės struktūros. Nors, kita vertus, išskaidyta organizacinė struktūra lemia tikslingą pareigų ir atsakomybių pasiskirstymą, kiekvienas dirba savo darbą ir iš savo srities gali teikti pagalbą atskiriems bendruomenės nariams.
***K – Kaip suprantate švietimo pagalbą?***
M(5) – Tai vaikams ir tėvams teikiama atskiros srities specialistų pagalba geresniam mokymui, mokymuisi, elgesio gerinimui, psichologinei savijautai ir pan.
*K – Kokias problemas padeda išspręsti tinkamai organizuota švietimo pagalba?*
M(5) – Lankomumo, mokymosi motyvacijos, psichologines, delinkventinio elgesio, mokymosi ir kitas problemas.
*K – Kokiais dokumentais dažniausiai vadovaujatės darbe organizuodami švietimo pagalbą? Kurie veiksmingiausi? Kurių visai atsisakytumėte? Ką keistumėte? Ar netrūksta teisės aktų reglamentuojančių švietimo pagalbą?*
M(5) – Pagal situaciją. Atskiri specialistai vadovaujasi savo pareigybių aprašais, organizuojant vaiko gerovės komisijos veiklą vadovaujamasi tai sričiai priklausomais dokumentais, teisės aktais. Dokumentų yra nemažai. Gal ir norėtųsi, kad jie būtų labiau susisteminti. Ypač daug dokumentų socialinės pedagoginės pagalbos organizavimo srityje.
*K – Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba (pagalba asmeniui įgyti karjeros planavimo ir valdymo kompetencijas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(5) – Stipru tai, kad specialistė atsakinga už šią veiklą turi susidariusi konkretų planą, kad teikti pagalbą atskiriems klasių koncentrams. 8 klasių mokiniai konsultuojami dėl tolimesnio mokymosi 9 klasėse vykstant į Atvirų durų dienas. Mokiniai supažindinami su profesijų pasauliu. Praėjusiais mokslo metais kiekvienas 5-8 klasių mokinys pildė ,,Karjeros planus“, o šiais metais tik pakoregavo. Sudaromos sąlygos mokiniams ir jų tėvams konsultuotis individualiai. Tobulintinas dalykas galėtų būti tai, kad specialistei sunku suderinti laiką mokinių konsultacijoms, švietimui. Po pamokų mokiniams yra įvairiausių veiklų, todėl nevisada mokiniai gali atvykti į užsiėmimus. Klasių valandėlių metu yra numatyta, kad 1 kartą per mėnesį šiuo klausimu su mokiniais kalbasi klasės auklėtojas arba specialistė, bet dėl klasių valandėlių apkrovimo ne visada tai pavyksta.

*K – Psichologinė pagalba (mokinių psichologinis stiprinimas, saugios aplinkos kūrimas). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(5) – Psichologė mokykloje dirba nesenai ir nepilnu etatu. Jos paslaugoms poreikis didžiulis. Stipru yra tai, kad specialistė gilinasi į atskirų klasių problemas, stebi pamokas ir teikia rekomendacijas mokytojams. Veda grupinius užsiėmimus tėvams ir vaikams, ir tai turi palankius tėvų atsiliepimus. Tobulintinas dalykas būtų specialistės darbo laikas. Jo vos pakanka tik individulioms konmsultacijoms ir keliems grupiniams užsiėmimams. Nelieka laiko darbui komandoje, Vaiko gerovės komisijos veikloje.
*K – Socialinė pagalba (teisės į mokyklą užtikrinimas, saugumas mokykloje, adaptacija). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(5) – Socialinę pagalbą pirmiausiai teikia klasių auklėtojai organizuodami apgalvotas klasių valandėles, kas mėnesį vesdami individualius pokalbius su mokiniais. Stipru yra ir tai, kad mokykloje yra sukurtos tvarkos, kurių laikymąsis padeda išvengti arba užkirsti kelią socialinių problemų plitimui.
*K – Kokios tai tvarkos? Gal galėtumėt pasakyti pavyzdį?*
M(5) – Pavyzdžiui, mokinių išvedimo iš pamokos, esant konfliktinei situacijai, tvarka, pagalbos mokantis tvarka, kultūringo elgesio skatinimo tvarka ir pan. Tobulintinas dalykas būtų socialinio pedagogo labai platus veiklos spektras. Nesuspėjama įsigilinti į visas problemas, dirbti prevencinį darbą, dažniausiai užsiimama „gaisrų gesinimu“.
*K – Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba (ugdymo veiksmingumo didinimas asmenims turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(5) – Nors pilnais etatais dirba logopedas, specialusis pedagogas ir mokytojo padėjėjas, tai nepatenkina visų SUP mokinių poreikių ir tai būtų tobulintinas aspektas. Stipru būtų tai, kad labai apgalvotai sudaryti specialisčių darbo tvarkaraščiai. Sudarant tvarkaračius labai atsižvelgiama į vaikų poreikius, galvojama, kad jiems nebūtų „langų“. Mokytoja padėjėja vaikšto į tas pamokas, kurias bendru sutarimu susitarė kartu susėdę pradinių klasių mokytojai. Specialistės labai gilinasi į savo darbą, gerai jį išmano, žino savo tobulintinas vietas ir stengiasi jas stiprinti.
*K – Kaip jos tą atlieka?*
M(5) – Pavyzdžiui, stebėdamos kolegų pamokas perima jų gerąją patirtį.
*K – Sveikatos priežiūra (mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas bendradarbiaujant su tėvais). Stiprūs ir tobulintini aspektai jūsų mokykloje?*
M(5) – Stipru tai, kad VSP specialistė puikiai išmano savo darbą, domisi naujovėmis yra aktyvi ir aktyvina kitus dalyvauti įvairiose programose, akcijose. Šios srities silpnybė yra ta, kad specialistė dirba nepilnu etatu, mokykloje būna tik pusę dienos, ir kas antrą dieną dirba po pietų, kuomet mokykloje vaikų yra mažiau ir jos pagalbos reikia mažiau.
*K – Pagalba mokyklai ir mokytojui (informacinė, ekspertinė, konsultacinė ir kvalifikacijos tobulinimo pagalba). Stiprūs ir tobulintini aspektai Jūsų mokykloje?*
M(5) – Mokyklą apibrėžčiau kaip besimokančią organizaciją, kurioje beveik visi vienokia ar kitokia forma mokosi. Tariamasi dėl bendrų mokymųsi, kurie siejami su strateginiame plane numatytomis veiklomis. Pedagogų švietimo centras padeda įgyvendinti visas idėjas.
*K – Išskirkite stipriausius ir tobulintinus Vaiko gerovės komisijos (VGK) veiklos organizavimo aspektus?*
M(5) – Stipru tai, kad stengiamasi ieškoti naujų darbo formų šiai veiklai. Posėdžiai organizuojami struktūruotai, apgalvotas pasiruošimas posėdžiams. Šiais mokslo metais pradėta kurti „Gabių mokinių ugdymo“ strategija būtent Vaiko gerovės komisijos iniciatyva. Stiprus bendradarbiavimas su miesto Pedagogine psichologine tarnyba. Tobulintina būtų tai, kad norint išsamiai išspęsti, išanalizuoti, aptarti, kurti įvairius susitarimus, būtinas dažnas komisijos susitikimas, kas savaitę reikėtų susitikti. Bet darbuotojų darbo krūvis ir kiti svarbūs darbai neleidžia to padaryti, nors ir yra viena konkreti data per savaitę numatyta šiems susitikimams. Kaip tobulintiną aspektą taip pat išskirčiau Vaiko gerovės komisijoje komandinio darbo trūkumą. Tenka susidurti su požiūriu, kad vaikų problemų sprendimas yra mokyklos vadovų ir švietimo pagalbos specialistų reikalas.
*K – Su kokiomis organizacinėmis problemomis susiduriate teikdami švietimo pagalbą?*
M(5) – Laikas. Mokykloje vieną kartą per savaitę dažniausiai būna mokytojų pasitarimai, jei tą savaitę organizuojamas Vaiko gerovės komisijos posėdis, tai mokytojams jau būna dvi dienos viršvalandžių, už kuriuos niekas nemoka pinigų.

***K – Kaip Jūs suprantate kas yra darbas komandoje? Kokie privalumai ir trūkumai?***
M(5) – Komandinis darbas tai sugebėjimas dirbti kartu, turint vieną tikslą. Tai darnus darbas, kuomet komandos nariai papildo vienas kitą. Į vieną vietą sutelkiamos visos komandos narių žinios, patirtis ir ieškoma bendrų sprendimų.
*K – Kaip Jūsų mokykloje bendradarbiaujama, dirbama komandomis įgyvendinant įvairias švietimo pagalbos priemones?*
M(5) – Mokykloje išskirčiau darniai veikiančias švietimo pagalbos specialistų, mokyklos vadovų, pradinių klasių mokytojų komandas. Iškilus problemai, ar atliekant svarbų, didesnės apimties darbą dėl jo tariasi visa komanda, pasiskirsto darbais.
*K – Kaip dėl švietimo pagalbos bendradarbiaujama su kitomis organizacijomis, mokyklomis bei jose dirbančiomis švietimo pagalbą teikiančiomis komandomis?*
M(5) – Dažniausiai bendradarbiaujama esant kritiniams atvejams, iškilus problemos. Ne visada pavyksta konstruktyviai bendradarbiauti. Viskas daroma paskutię minutę, skubotai. O kartais net ir kaltinant vieni kitus. Išskirčiau tik bendradarbiavimą su policijos atstovais, kuris yra išskirtinis.
*K – Ar yra buvę atvejų, kad kaip komanda dirbtumėte su vaikų teisių apsaugos, policijos atstovais?*
M(5) – Su policijos atstovais visada dirbame kaip komanda, o su vaikų teisėmis kiek mažiau, tiek kiek reikia dalyvauti jų organizuojamoje veikloje sprendžiant vaiko problemas. Jei jie organizuoja tarpinstitucinį susitikimą, mokyklos atstovas privalo jame dalyvauti.
*K – Kaip pavyksta išvengti dirbtinio bendradarbiavimo?*
M(5) – Ir pavyksta, ir nepavyksta. Jei komanda, darbo grupė suburiama vadovaujantis geranoriškumo principu tai vyrauja tikras bendradarbiavimas. Jei suburiama pagal reikalą, dirbtinumo sunku išvengti.
*K – Kas skatina švietimo pagalbos specialistus dirbti komandoje?*
M(5) – Bendras rezultatas. Vienas žmogus niekada tiek nepadarys, kiek gali komanda.
***K –Kaip gaunate grįžtamąjį ryšį iš asmenų, kuriems teikiama švietimo pagalba?***
M(5) – Yra nusimatyti stebėsenos rodikliai, kurie įvertinami organizuojant diskusijas su mokiniais, mokytojais. Vieną kartą metuose atliekama tėvų ir mokinių apklausa visais mokyklai svarbiais klausimais. Grįžtamasis ryšys gaunamas ir kasdienės veiklos metu. Pavyzdžiui, pamokos pabaigoje.
*K – Ar įsivertinate švietimo pagalbos teikimo veiksmingumą? Kaip? Kaip panaudojate įsivertinimo duomenis? Kokie gauti duomenys buvo naudingiausi? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?*
M(5) – Birželio mėnesiais vienas Vaiko gerovės komisijos posėdis skiriamas įsivertinimui. Aptariama metų veikla, išskiriamos stiprybės ir tai, ką reikia tobulinti. Atsižvelgiant į tobulintinus dalykus kuriamas kitų metų planas.
*K – Ar Jūsų mokykla buvo vertinta iš išorės? Jei taip, kaip naudojatės rezultatais? Kaip tai padėjo tobulinti veiklą?*
M(5) – Taip. Vertinimo ataskaita buvo analizuojama keliais pjūviais ir keliose grupėse. Į stebėsenos rodiklius įtraukiami išorės vertinimo metu išskirti tobulintini aspektai, kuriems skiriamas didelis dėmesys.
*K – Kaip galvojate ar reikalingas vertinimas ir įsivertinimas?*
M(5) – Tai neatsiejama darbo dalis. Neįmanoma eiti toliau, kai nežinai ar tavo nueitas kelias buvo teisingas ir aplamai, ar tuo keliu eini. Tai vienas svarbiausių darbo aspektų.
***K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?***
M(5) – Išleistus įstatymus reikia atnaujinti ir tikrinti jų efektyvumą, atitikimą šios dienos poreikiams. Šiuo metu, dalis švietimo pagalbą reglamentuojančių dokumentų yra pasenę.
*K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?*
M(5) – Mokykloje dirba pilna specialistų komanda. Mažos klasės. Klasėse, kuriose yra specialiųjų poreikių mokinių, dirba po 2 mokytojus. Mokykla yra aprūpinta naujausiomis priemonėmis, kompiuterinėmis programomis, kiekvienas vaikas turi planšetinį kompiuterį.
*K – Ko palinkėtumėte savo mokyklai, kad švietimo pagalbos teikimas būtų dar lankstesnis, savalaikis ir pasiektų kiekvieną vaiką?*
M(5) – Rasti laiko ir noro dirbti komandoje dėl vaikų gerovės. Taip pat linkiu, kad tų problemų, kurias reikėtų spręsti, būtų kuo mažiau.

Vadybinis stažas – 21 metai, Vaiko gerovės komisijos narė – 5 metai.

**INTERVIU Nr.6**
**Interviu data** 2015-03-03
**Trukmė** 23:59
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** Š(6) – Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus vyriausioji specialistė Aušra Gabrėnienė.

**K – Kaip suprantate gerą mokyklą?**
Š(6) – Gera mokykla, tai, pirmiausia, mokykla yra gera tai bendruomenei, kuri yra toje mokykloje. Tai, pirmiausia, saugi mokykla, saugi mokykla vaikams. Gera mokykla, tai kada mokytojams malonu ateiti į darbą. Kada jie jaučiasi naudingi, kada jie gauna atgaivą iš vaikų. Manyčiau taip.

***K* – Kaip vertinate mokyklų praktiką specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos organizavimo srityse? Stiprūs ir tobulintini aspektai?**
Š(6) – Labai svarbu šioje srityje komandinis darbas, kad mokykloje būtų specialistai, pagalbos mokiniui specialistai, kurie galėtų teikti kompleksišką pagalbą. Tai yra, kad mokykla turėtų specialsitus t.y. logopedą, specialųjį pedagogą, psichologą, socialinį pedagogą, visus žmones, kurie vienaip ar kitaip susiję su tuo, kad vaikas jaustųsi gerai mokykloje.
*K – Daugelis mokyklų neturi visos specialistų komandos?*
Š(6) – Mūsų miesto mokyklose yra problematiška su psichologo etatais, socialinius pedagogus turi visos miesto mokyklos, specialiojo pedagogo ir logopedo etatus turi taip pat visos mokyklos. Kitas aspektas yra tai, kad SUP mokinių skaičius yra pastovus arba šiek tiek didėjantis, tai tų etatų yra nepakankamai. Trūksta finansavimo didesniems etatams išlaikyti.
*K – Ir nenusimato, kad galėtų būti kitaip?*
Š(6) – Tuos etatus mes kiekvienais metais peržiūrime. Pastaruoju metu sumažėjus specialiųjų pedagogų poreikiui gimnazijose, didinamas jų skaičius pagrindinėse mokyklose, progimnazijose. Etatų skaičius nėra pastovus ir nejudinamas dalykas, kasmet peržiūrimas ir ten kur yra galimybė, etatų skaičius padidinamas. Etatų skaičius galėtų būti tobulintinas dalykas, bet mūsų miesto mokyklose nemanau, kad tai būtų labai opu. Tiek, kiek mokyklos pateikia, koks yra poreikis, tiek yra tenkinama. Kitas dalykas, kad etatui steigti yra žirklės, pvz. 40-45 vaikai. Žiūrint kokiam skaičiui mokinių specialistas teikia pagalbą. Jeigu specialistas dirba, kaip pavyzdys specialusis pedagogas, kad suteikti etatą turi būti 20-24 SUP mokiniai. Jeigu jisai teikia pagalbą 20-čiai vaikų, tai be abejo pagalba bus efektyvesnė, nei teikiant pagalbą 30-čiai vaikų. Dėl 1-3 mokinių skaičiaus niekas etato nedidina, reikia realiai žiūrėti.
*K – Kuo galėtumėte pagirti specialiuosius pedagogus?*
Š(6) – Manyčiau, kad yra už ką pagirti. Tikrai jie gilinasi į savo darbą, tikrai jie nuoširdžiai dirba ir yra kvalifikuoti. Kiek tenka susitikti ir su tėvais, kurie ateina ir su nuoskaudomis, ir su džiaugsmais, kad iš tikrųjų, tarkime specialistai per vėlai informuoja, programos palengvinimas ne visada suprantamas kas tai yra. Dažnai būna, kad baigiamosios klasės mokinys, aštuntokas tarkim, pagrindinio ugdymo, ir tėvams nebūna laiku paaiškinta, jiems taip atrodo, kad nepakankmai išaiškino apie programos palengvinimą. Pavieniais atvejais pasitvirtina tėvų nepasitenkinimas, bet dažniausiai tai specialistai visi išaiškina, kviečiasi tėvus. Gaila, tik, kad tėvai ne visada nori bendrauti, nenori būti atviri ir nevisada pripažįsta, kad vaikui reikalinga pagalba. Jie pradžioje tos pagalbos atsisako turėdami kažkokių nepagrįstų baimių. O kada atsiranda mokymosi spragos, tai jau ieško kaltų. Specialistus norėčiau pagirti už kvalifikuotą, laiku teikiamą pagalbą, už bendradarbiavimą su tėvais. Ir didžiosios dalies mokyklų administracijų požiūris į šiuos specialistus yra teigiamas.
*K – O kas būtų tobulintina?*
Š(6) – Matau tobulintiną dalyką bendradarbiavimą su tėvais. Visi vaikai nori baigti gimnazijas. Dalies SUP vaikų galimybės yra ribotos. Ir kada vaikas ateina į gimnaziją, specialistų teikiančių pagalbą nėra ir tada prasideda didžiosios problemos. Tai gal tobulintina bendradarbiavimas su tėvais.

*K – Kaip vertinate specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte?*

Š(6) – Tų dokumentų šioje srityje yra labai daug. Jų yra atsiradusių ne taip seniai, jie yra peržiūrėti visi. Tobulintina gal būtų tie dokumentų aspektai, kur tėvai turi teisę nuspęsti atsisakyti pagalbos. Tos rekomendacijos, kurias PPT teikiamos dėl ugdymo, reikėtų tėvams labai realiai įvertinti. Kada tėvai neatsižvelgia į tas rekomendacijas, dokumentuose taip yra numatyta, kad ugdymas tuomet ir nevyksta, nes tėvai atsisako. Reiškia negalima teikti specialiosios pagalbos, nes nesutinka tėvai. Ypatingai tėvai nesutinka, kai PPT rekomenduoja specialiąją mokyklą, ugdymą specialiosiose klasėse. Dėl vienokių ar kitokių priežasčių, kad taip yra patogiau, dėl visuomenės nuomonės, jie veda vaikus tarkim į bendrojo ugdymo mokyklą, bendrojo ugdymo klasę. O vaikui iš tikrųjų tokios kasdieninės pagalbos specialistai neteikia. Nežinau, ar tai įmanoma padaryti, bet tas nesureikšminimas ir paskutinis žodis yra tėvų. Tėvų apsisprendimas nevykdyti rekomendacijų, čia yra problematiška vieta. Jei būtų galima kažką pakeisti, tai būtų šitas dalykas.

*K – O, kad daug dokumentų, čia tobulintina?*

Š(6) – Daug dokumentų ne blogąja prasme, o ta prasme gerai yra tai, kad reglamentuota, šitos pagalbos teikimas yra reglamentuotas dokumentais, ministro įsakymais, vyriausybės nutarimais. Dokumentaliai šita pagalba yra sutvarkyta gerai. Praktinis įgyvendinimas turi kai kurių niuansų.

*K – Gal galite trumpai papasakoti apie veiklą kuruojant priskirtas švietimo pagalbos sritis?*

Š(6) – Tai ir specialiųjų poreikių mokinių integracija. Aišku yra tokie statistiniai dalykai kada pristatau SUP ugdymo situaciją Panevėžio mieste žinodama situaciją (mokinių skaičius, sutrikimai, negalės). Pristatau Panevėžio miesto vadovams, specialistam, visuomenei. Tiesiog kada žinai statistinę situaciją, žinai duomenis, juos tvarkai ir gali valdyti situaciją. Tas pačios situacijos žinojimas svarbus, taip pat ataskaitų teikimas toks popierinis dalykas. Kitas dalykas – kiekvieną rugpjūtį ir rugsėjį labai atsakingai peržiūriu etatus tų specialistų, kurie teikia specialiąją pedagoginę pagalbą: specialieji pedagogai, logopedai, mokytojai padėjėjai. Nuo to, kaip mes susikalbame su mokyklomis, kaip mokyklos teisingai pateikia statistiką, galima matyti koks yra poreikis etatams, kur galima padidinti, kur galima sumažinti. Kalbuosi su mokyklų vadovais. Kai kurie mokyklų vadovai yra linkę taupyti mokinio krepšelio lėšas ir nors ir turi etatus, bet jie juos taupo. Tai susikalbėjimas, kalbėjimąsis, ieškojimas įvairiausių galimybių kaip tą pagalbą, turint etatus, turint specialistus būtų teikiama. Taip pat tenka nagrinėti tėvų skundus, prašymus.

*K – Dažnai taip būna?*

Š(6) – Na būna.

*K – Kaip (ar) teikiate metodinę pagalbą mokykloms?*

Š(6) – Metodinę veiklą kuruoja Pedagogų švietimo centras, kiek mes kontaktuojame su specialiųjų pedagogų metodiniu būreliu, jie ateina pasiderina kokios metodinės veiklos reikia.

*K – Kaip vertinate tarpinstitucinį bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis? Ar turite gerų pavyzdžių?*

Š(6) – Geras pavyzdys būtų Panevėžio „Šviesos“ specialiojo ugdymo centras, dalyvavęs Europiniame projekte metodinių centrų steigimui. Tampa metodiniu centru – konsultantu ne tik Panevėžio miesto mokykloms, bet ir Panevėžio apskrities mokykloms ir seminarus organizuos. Tame tarpinstituciniame bendravime atsiranda jau nauja grandis mieste. Gali teikti konsultacijas mokytojams, tėvams, specialistams. Patys specialistai, dirbantys įvairiose švietimo įstaigose, gražiai tarpusavyje bendradarbiauja ir jei SUP mokinys pereina iš vienos mokyklos į kitą, tarpusavyje derina, konsultuojasi, kaip kitoje mokykloje buvo situacija. Gerosios patirties pavyzdžiais dalinasi, kas nesisekė, kodėl nesisekė, iškyla įvairių konfliktinių situacijų. Tarpinstitucinis bendradarbiavimas svarbus ir tuo, kad mokyklos su mokyklomis labai bendradarbiauja.

*K – Ar su Jumis konsultuojasi mokyklos dėl specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos teikimo? Kokios klausimais?*

Š(6) – Kas yra susiję su... ugdymo plane tarkime su SUP turinčių mokinių ugdymu, valandų skyrimas, specialiųjų pedagogų, logopedų darbo laikas, pagalbos teikimas, darbo apmokėjimas už SUP ugdymą, priedų skyrimas mokytojams ir mokyklų vadovams.

*K – Ar Jūs vykdote kontrolę, vertinimą Jums priskirtoje švietimo pagalbos organizavimo srityse? Jei taip, tai kokią? Kaip panaudojate rezultatus?*
Š(6) – Kontrolės nevykdome.
*K – Ar Jūs prašote mokyklos įsivertinimo duomenų, susijusių su švietimo pagalba? Jei taip, ar jūs juos analizuojate?*
Š(6) – Neprašome ir tai, ko gero, būtų labai prie tų tobulintinų dalykų, koordinuojant šitą sritį.
*K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?*
Š(6) – Žinau, kad yra problematiška, mokiniai, kurie baigia pagrindinį ugdymą pagal individualizuotas programas eina į socialinių įgūdžių ugdymo klases. Socialinių įgūdžių ugdymui nėra programų. Mokyklos kaip išmano, taip tas programas ir kuria. Tos programos vykdomos tik specialiojo ugdymo centruose, buvusiose specialiosiose mokyklose. Be abejo, tos mokyklos turi specialistų komandą, turi didžiulį įdirbį specialiojo ugdymo srityje, bet vistiek jos pageidauja ir išreiškia norą, kad būtų reglamentuota socialinių įgūdžių ugdymo programa.

*K –Kai, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinamas specialiosios pedagoginės ir specialiosios pagalbos organizavimas?*
Š(6) – Idealiu atveju turėtų būti mažos klasės. Tose klasėse, kuriose integruotai ugdomi SUP mokiniai, reikėtų kiekvienoje klasėje, ypač jei ugdomi mokiniai su elgesio problemomis, dideliais ugdymosi poreikiais, būtų ne po vieną mokytoją padėjėją. Idealiu atveju specialiųjų pedagogų taip pat reikėtų daugiau. Turime gerų pavyzdžių užsienyje, kur šitiems mokiniams, kartu juos ugdant, yra teikiama didžiulė pagalba specialistų. Tai palengvintų ir mokytojų darbą ir gabiųjų mokinių darbą klasėje. Mokytojams būtų paprasčiau skirstyti dėmesį.
*K– Gal aš kažko svarbaus nepaklausiau iš šitos srities?*
Š(6) – Šiap jūs labai plačiai iš tikrųjų domitės. Manyčiau, akcentai yra sudėlioti labai tikslingai. Tikrai esate labai apgalvojusi ir pasiruošusi šitam darbui. Aš tiktai palinkėčiau sėkmės. Ir būtų labai įdomu susipažinti su jūsų rezultatais.
*K – Ko palinkėtumėte savo skyriui, mokykloms?*
Š(6) – Aš norėčiau palinkėti mokykloms ne tik svajoti būti geromis mokyklomis, bet tikrai ateityje, netolimoje ateityje, kad kiekviena mokykla, kurioje mokosi įvairių gabumų ir poreikių vaikai, būtų gera mokykla. Mokytojui, kai jam norisi ateiti į darbą, tėvams, kurie didžiąją dienos dalį turi savo darbus, o vaikus patiki pedagogams ir specialistams, tikėdamiesi, kad jie netiktai suteiks jiems mokymosi žinių, bet ir užaugins, paruoš gyvenimui, socializacijai ir užaugins dorais piliečiais. Geroje mokykloje, pirmiausia, turi būti akcentuojama vaiko socializacija, saugumas, tiek, kiek mokytojai ir visi ugdantys įdeda į jį indėlį, tiek jis tampa doru piliečiu. Gerai mokyklai noriu palinkėti užauginti dorą pilietį.

Darbo stažas – 16 metų.

**INTERVIU Nr.7**
**Interviu data** 2015-03-03
**Trukmė** 16:26
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** Š(7) – Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus vyriausioji ugdymo įstaigų specialistė Audronė Bagdanskienė.

**K – Kaip suprantate gerą mokyklą?**
Š(7) – Tai mokykla, kurioje gera visiems, ir vaikams, ir tėvams, ir mokytojams, ir bendruomenei. Yra ta mokykla, kurioje gera būti kartu ir atliepia visus interesus visų, ypatingai vaikų.

***K* – Kaip vertinate mokyklų praktiką socialinės pagalbos organizavimo srityje? Stiprūs ir tobulintini aspektai?**
Š(7) – Socialinė pagalba yra tikrai labai šauniai ir gerai vykdoma. Su ja susipažinusi ir gana plačiai. Stiprybės yra, kad maža kaita socialinių pedagogų, kad jos visos beveik metodininkės, turime vieną ekspertę. Taip pat dalinasi labai gerąja savo patiritimi ne tik savo mokykloje, bet ir mieste, ir taip pat respublikoje. Daugelis mokyklų turi susikūrę savo pamokų lankomumo apskaitas, drausmės tvarkas, kurios tikrai užtikrina mokyklose tiek tvarką, tiek drausmę, pamokų lankomumą, bent jau praleidinėjimą be pateisinamos priežasties. Silpnybės tai, kad mokyklų administracija ne visada supranta socialinį pedagogą, jo darbo pobūdį ir jo veiklą. Yra mokyklų, kurių direktoriai dar nelabai supranta ką tas socialinis pedagogas turėtų iš tikrųjų daryti. ,,Primetamas" vos ne sveikatos ugdymas, kuris turi būti vykdomas socialinio pedagogo funkcijose, taip pat ir nemokamo maitinimo organizavimas, kuris neturėtų būti socialinio pedagogo darbe. Jis turėtų daugiau ugdomąją veiklą su vaikais, būtent delinkventinio elgesio vaikais.
*K – Kaip vertinate mokyklų praktiką* profesino orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos *srityje? Stiprūs ir tobulintini aspektai?*
Š(7) – Profesinis švietimas kiek man teko susidurti mokyklose yra profesinio rengimo specialistai, karjeros rengimo specialistai, jie buvo pagal Europos sąjungos projektą, dabar kiek žinau jau ir liko tie specialistai. Jie daug tikrai padėjo renkantis vaikams profesiją, pasirenkant vaikams gyvenimo kelią, tiek ir profesijos, tiek ir tolimesnio moklso srityje. Smagu tai, kad dabar pirmi metai su profesinio rengimo centru sudarėm galimybę pabandyti technologijų mokymo dalyko vieną modulį perkelti į profesinio rengimo centrą. Tai yra mokyklų mokytojai vedasi vaikus būtent į profesinio rengimo mokyklos bazę ir ten supažindina su ikiprofesiniu ugdymu, supažindina su įvairiomis profesijomis, įvairiomis technologijomis, naujausiais atradimais. Dalyvauja 5 mokyklos, bet kitais metais plėsis, nes įsitraukia ir kitos profesinio rengimo mokyklos. Tai yra sveikintinas dalykas, nes vaikai susipžįsta su konkrečiomis profesijomis. Sužino apie įvairias technologijas. Tai skirta 7-8 klasių mokiniams. Tai gal padėtų mokiniams pasirinkti kryptį, nes dabar baigę 12 klasių mokiniai nežino, ko nori. Tobulintinų dalykų negalėčiau išskirti, nes veiklą kuruoju tik metus.
*K – Kaip vertinate profesinį orientavimą ir švietimo informacijos pagalbą bei socialinę pagalbą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte?*
Š(7) – Teisės aktai, jeigu iš socialinės pagalbos srities, jie jau yra seni. 2004, 2006 metų. Na yra 2011-2012 metų, patys naujausi. Iš profesinio irgi taip pat paskutiniu metu nieko nebuvo išskyrus raštą, kad baigiasi tas projektas. Irgi seni, tiesiog nebeatnaujinami dokumentai. Neperžiūrimi iš ministerijos pusės. Tą ką mes patys pasižiūrim, tą ir turim, bet tvarkos yra senos.
*K – Ar ne per didelis teisės aktų kiekis?*
Š(7) – Socialiniams pedagogams per didelis. O profesiniam švietimui dar nėra jų tiek daug. Yra viduriniojo ugdymo programoje apie profesinį kalbama ir švietimo ir mokslo ministro įsakymas vienas, ir ugdymo planuose ir viskas. Kiek aš žinau.
*K – Kokia Jūsų veikla profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos bei socialinės pagalbos srityse?*

Š(7) – Su socialiniais pedagogais tai įvairūs renginiai, akcijos, susirinkimai. O su profesinio orientavimo, tai koordinuoti tai, kad mokyklos sutiktų dalyvauti įvairiuose projektuose.
*K –Kaip (ar) teikiate metodinę pagalbą mokykloms?*
Š(7) – Oficialiai visa metodinė pagalba yra teikiama Pedagogų švietimo centro. Bet mes visada padedam. Be socialinių pedagogų nieko negaliu padaryti.
*K – Kokia Jūsų nuomonė apie komandinio darbo svarbą organizuojant švietimo pagalbą mokyklose?*
Š(7) – Tai yra labai svarbu, nes be komandos vienas žmogus nieko nepadarys. Turi būti visų sričių specialistai ir į tą problemą žvelgti iš visų pusių iš karto. Yra neatsiejama dalis komandinis darbas.
*K – Jūsų žiniomis mokyklose taip ir dirbama?*
Š(7) – Taip. Jeigu vaiko gerovės komisijos taip dirba, tai dirba. Turėtų taip dirbti.
*K – Kaip vertinate tarpinstitucinį bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis? Ar turite gerų pavyzdžių?*
Š(7) – Aš tai vertinu labai gerai, nes man sekasi su socialiniais pedagogais bendradarbiauti. Bet ar visada ta pagalba yra efektyvi ir savalaikė, čia jau kitas klausimas. Ir su vaiko teisėmis ir su socialinių paslaugų centru, mokyklos tai bendradarbiauja, tiek mes bendradarbiaujame. Bet kartais vistiek išlenda tokie nesusipratimai. Nenoras įsigilinti plačiau arba nenoras prisiimti atsakomybės, geriau perduoti ją kitam.
*K – Ar su jumis konsultuojasi mokyklos dėl profesinio orientavimo ir švietimo informacijos pagalbos bei socialinės pagalbos? Jei taip, kokios klausimais?*
Š(7) – Socialiniai pedagogai, taip. O profesinis, tik tiek, kiek aš pati susiduriu dėl to projekto.
*K – Ar Jūs vykdote kontrolę, vertinimą jums priskirtoje švietimo pagalbos organizavimo srityse? Jei taip, tai kokią? Kaip panaudojate rezultatus?*
Š(7) – Socialinę pagalbą, taip, vykdau. Tai dabar ir profesinį jau vykdysiu, jau priskirta pagal pareigybę. Po vertinimų yra surašomos pažymos ir žiūrima, paskui grįžtamoji analizė būna. Grįžtamoji patikra, ar pasitaisė, ar nepasitaisė.
*K – Ar Jūs prašote mokyklos įsivertinimo duomenų, susijusių su švietimo pagalba? Jei taip, ar Jūs juos analizuojate?*
Š(7) – Tų duomenų neprašau, nors dabar kaip pagalvoju gal ir reikėtų.
*K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams, Švietimo ir mokslo ministerijai?*
Š(7) – Atnaujinti dokumentų bazę, ypač socialinio pedagogo pareigybės, kurios yra 2003 metų. Truputį jau laikmetis nebe tas, reikėtų ir pareigybes atnaujinti ir apmokėjimo tvarką būtent socialiniams pedagogams, reikėtų tą padaryti, bet ar tai bus padaryta – žiūrėsim.
*K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinamas profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba bei socialinė pagalba?*
Š(7) – Aš mokykloje tai matyčiau 2 socialinius pedagogus. Vienas dirbantis daugiau su vaikais, kitas dirbantis daugiau su dokumentais. O iš profesinio orientavimo tai matyčiau irgi, kad dirbtų atskiras specialistas. Nes ir įvairios ekskursijos gali būti organizuojamos, nors jos jau ir yra organizuojamos. Ir į kitus miestus, į ugdymo įstaigas, į darbo vietas, kur dirba. Kaip įdomu. Galų gale – supažindinimas su tomis pačiomis profesijomis, tai irgi darbas, užimantis daug laiko. Ir galų gale – ir neformalus ugdymas, šitam pasinaudoti gali labai. Aš manyčiau, kad tam turėtų būti skirtas etatas.
K – *Gal aš kažko svarbaus nepaklausiau apie Jūsų kuruojamas švietimo pagalbos sritis?*
Š(7) – Nu, kad viskas jau išklausinėta.
*K – Ko palinkėtumėte mokykloms?*
Š(7) – Mokykloms linkiu mylėti vaikus, mylėti save ir būti visada, ypač socialiniams pedagogams, visada nuoširdiems

Darbo stažas – 11 metų.

**INTERVIU Nr.8**
**Interviu data** 2015-03-04
**Trukmė** 22:08
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** Š(8) – Panevėžio Pedagogų švietimo centro direktorė.

**K – Kaip suprantate gerą mokyklą?**
Š(8) – Gera mokykla, tai mokykla, kurioje mokiniai sėkmingai mokosi, tai yra jų ugdymo pasiekimų rezultatai gerėja. Gera mokykla tai yra ta mokykla, kuioje mokiniai jaučiasi gerai. Ir jeigu seniau sakydavo, kad gera mokykla yra ta, kurioje mokiniai jaučiasi kaip namuose, tai tikriausiai vertėtų patikslinti ir sakyti, kad gera mokykla yra ta, kurioje mokiniams yra geriau nei namuose, nes mes visiškai galime nežinoti, kokioje aplinkoje jie gyvena namuose.
***K* – Centras atsakingas už švietimo pagalbos sritį „Pagalba mokyklai ir mokytojui“. Trumpai papasakokite apie savo veiklą, bendradarbiavimą su mokyklomis?**
Š(8) – Švietimo centro pagrindinė funkcija yra mokytojų ir mokyklų darbuotojų kompetencijų, reikalingų mokytojų profesinei karjerai, atnaujinimas, gilinimas, plėtojimas. Šitoje srityje mes glaudžiai dirbame tiek su pačiomis mokyklų bendruomenėmis, nes daugiau seminarų vyksta pačiose mokyklose, tiek su atskirais mokytojais, dirbdami per mokytojų metodinius būrelius.
*K – Kaip sužinote mokyklų poreikius?*
Š(8) – Mokyklų poreikį išsiaiškiname dirbdami su pavaduotojais. Esam bandę visokius variantus, su įvairiais seminarais ir lektoriais, bet galvojame, kad tai nėra labai geras sprendimo būdas, nes mokyklos automatiškai gauna pasiūlymus, kuriuose labai aiškiai nurodyta ką jos galėtų rinktis. Tai jau dabar keletą metų dirbam su pavaduotojais, kartu aptardami kiekvienos mokyklos poreikį, analizuojame jų veiklos plano tikslus ir uždavinius. Analizuojami išorės vertinimo rezultatai. Ir tokiu būdu išsiaiškinamas mokyklos bendruomenės kvalifikacijos tobulinimo poreikis. Tada sudarome tokias dideles lenteles, kurias išsiuntinėjam mokyklom, kad galėtų pačios tarpusavyje bendradarbiauti matydamos, kas kokioje srityje gilina kompetencijas. Nes kartais būna taip, kad mokykla nori gilinti kompetencijas vienoje ar kitoje srityje, tačiau neužtenka žmonių ar neužtenka lėšų. Tai tam, kad paskatinti bendradarbiavimą tarpmokyklinį, siunčiam jiems visų mokyklų poreikį. Galime pasidžiaugti, kad šiemet poreikio nepasakė tik viena mokykla, nes tiesiog ji nusprendusi, kad jie tai darys visi savarankiškai mokytojai ir tokio bendro poreikio kaip ir nebus.
*K – Kaip sužinote atskirų metodinių būrelių poreikius?*
Š(8) – Dėl metodinių būrelių, tai metodiniai būreliai planuoja, metodinių būrelių metu ir vėlgi, metodinių būrelių pirmininkas aptarią jį su švietimo centro darbuotoju ir pagal tai, ko nori metodinio būrelio nariai, tokius kvalifikacijos tobulinimo renginius ir užsakom. Bet tai viena pusė. Paprastai mokytojai ir mokyklų darbuotojai planuodami poreikį išsako tai ką jie žino, bet analizuojant įvairius švietimo ministerijos dokumentus, kitus svarbius teisės aktus, atrandame, kad yra tam tikri dalykai, kuriuos mokykla turėtų žinoti ir tokius seminarus mes organizuojame neklausdami, ar to mokyklai reikia. Sakykim, vienas iš pavyzdžių tai būtų, savivaldybė jau šiais mokslo metais planuoja dalyvauti savivaldybės mąstu mokinių testavime, tai planuojame seminarus visų mokyklų pavaduotojams ugdymui, mokyklų vadovams, kuriuose galėtume aptarti sėkmes kitų rajonų, kaip sekasi analizuoti gaunamus duomenis. Aptariame nacionalinius, tarptautinius tyrimus, tai tokius bendrus dalykus analizuojame.
*K – Ar pavyksta patenkinti visus poreikius?*
Š(8) –Ne visada. Kai jau aptarinėjam poreikius, iš karto galvojame apie kainą. Jeigu kaina yra didelė seminarui, bandom jungti mokyklas, tai sėkmingai labai daro darželiai. Poreikio kartais nepatenkinam dėl finansinių dalykų, o kartais nepatenkinam, nes mokykla persigalvoja, tas poreikis nėra nejudinamas. Kartais nesutariam dėl lektoriaus. Būna.
*K – Kaip skatinate pedagoginės patirties sklaidą?*
Š(8) – Pedagoginės patirties sklaidą skatinam organizuodami, kviesdami Panevėžio miesto mokytojus pačius vesti įvairius kvalifikacijos tobulinimo renginius, organizuoti parodas. Kaupiam edukacinės

patirties banką, kur yra sukaupti įvairių mokyklų ir ikimokyklinio ugdymo įstaigų duomenys apie tai, ką jie yra nuveikę per kalendorinius arba mokslo metus. Kviečiame rašyti projektus. Įtraukiame žmones į savo rašomus projektus. Sakykime, turėtame kompiuterinio raštingumo projekte, savo patirtį skleidė daugiau nei 60 mokytojų per visą projektą. Turėjome projektą „Trečių šalių piliečių kompetencijų gilinimui“, tai ten Panevėžio miesto mokytojai mokė trečių šalių piliečius. Tai yra ne Europos sąjungos piliečius lietuvių kalbos, teisės pagrindų, verslumo pagrindų, istorijos, konstitucijos egzaminui ruošė, kompiuterinio raštingumo pagrindų mokė. Taigi ten savo patirtį atskleidė irgi Panevėžio miesto mokytojai. Turime labai stiprių mokytojų kompiuterinio raštingumo srityje, tai būtent, kaip dirbti su planšetiniais kompiuteriais, kaip pritaikyti, kaip skaitmeninti turinį. Tai labai smagu, kad mokytojai paskatinti švietimo centro, savo patirtį skleidžia ir kituose rajonuose. Ieškome kas ką žino, ieškome kam ko reikia ir stengiamės padėti mokytojui patirtį paskleisti. Aišku, problemų yra šitoje srityje. Pirmiausia, yra mokytojų, kurie iš tikrųjų tą galėtų daryti, bet dėl tam tikrų aplinkybių to nedaro, tai vat čia vėlgi yra neišnaudotos galimybės kaip juos tam paskatinti. Kiti tiesiog nenori dalintis. Šitoje srityje yra ką veikti.

*K – Kaip aktyvinate švietimo institucijų bendradarbiavimą ir socialinę partnerystę?*

Š(8) – Tai ryškiausias pavyzdys būtų projektinė veikla, nes įtraukiame mokyklas į projektus, jos eina kaip partneriai. O mes jau turėjome struktūrinių fondų rašytų projektų pakankamai daug, tai visuose projektuose jie buvo parengti ir įgyvendinti taip, kad dalyvautų visos mokyklos, tai visos mokyklos buvo partneriai. Tai yra vienas partnerystės aspektas. Kitas aspektas, tai yra įvairūs renginiai, kuriuose dalyvauja mokyklos. Trečias aspektas, tai yra įvairios edukacinės programos, kuriose dalyvauja mokyklų pavaduotojai ir mokyklų vadovai. Tai vėlgi tų edukacinių programų dėka mokyklos tarpusavyje daugiau bendradarbiauja. Šiemet esame suplanavę renginį gerosios patirties sklaidos, kurio irgi vienas iš tikslų yra paskatinti mokyklų ir mokytojų tarpusavio partnerystę. Bet vėlgi ta partnerystė kol kas nėra tokia gili turinine prasme kokia galėtų būti ir turėtų būti. Tai daugiau yra bendravimas. Tam, kad bendravimas virstų bendradarbiavimu, šitoje srityje dar reikia mums visiems padirbėti.

*K – Ką galėtumėte pasakyti apie pagalbą mokyklai ir mokytojui reglamentuojančius teisės aktus?*

Š(8) – Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo srityje iš tikrųjų dokumentai yra nepilnai paruošti, dalis jų yra pasenę, didžioji dalis dokumentų yra 2007 metų ir kai kurie jų nedera su naujai parengtais teisės aktais, kaip, pavyzdžiui, mokytojų profesijos kompetencijos aprašas paruoštas 2007 metais, o kvalifikacijos tobulinimo koncepcija yra, bijau pameluoti, atrodo 2011 m. Ir viename, ir kitame dokumente yra išskleistos mokytojų profesinės kompetencijos, bet jos tarpusavyje nedera. Abu teisės aktai yra galiojantys. Tai vat. Toliau, pasenę yra kvalifikacijos tobulinimo nuostatai, jau negaliojančios yra mokytojų metodinės veiklos rekomendacijos, jos yra labai senos ir moraliai pasenusios. Ir naujų parengtų iš viso nėra, tai šitoje srityje nėra praktiškai galiojančio nei vieno teisės akto. Pasenę yra mokytojo atestacijos nuostatai. Jie irgi yra neatnaujinti. Tai vat tokių niuansų iš tikrųjų šitoje srityje yra. Dokumentai yra rengiami nauji, Ugdymo plėtotės centro viename iš struktūrinių fondų projektų, tačiau jie yra nepatvirtinti ir negaliojantys. Turinine prasme šitoje srityje reikia labai daug padirbėti.

*K – Su kokiomis problemomis susiduriate organizuodami savo veiklą?*

Š(8) – Tarpinstitucinis bendradarbiavimas yra, bet jis nėra sistemingas ir nuoseklus. Bendradarbiavimo yra, patirtis rodo, jeigu yra paskata bendradarbiauti, tai žmonės ir bendradarbiauja. Viskas prasideda nuo to, ar yra dėl ko bendradarbiauti. Esmė yra čia. Kai atrandama veikla, kurios be parnerystės negalime įgyvendinti, tokiu būdu tas bendradarbiavimas ir skatinamas. Labai svarbu rasti veiklas, kurios įdomios visiems ir kurių tu pats vienas negali padaryti. Tai ir yra pats geriausias paskatinimas bendradarbiauti. Bet aš kalbu apie sistemingą, nuoseklų bendradarbiavimą, bendradarbiavimą dėl mokinių mokymosi geresnių rezultatų, tokį turininį bendradarbiavimą. Toje vietoje dar padirbėti iš tikrųjų yra kur. Tai yra pakankamai didelis iššūkis tiek švietimo centrui, tiek mokyklai. Juk mokykla gyvena pakankamai konkurencingoje aplinkoje. Toliau problema aišku yra, mes neturime tiek žmonių, kiek mums reikėtų, kad galėtume aktyviai rengti projektus ir juos įgyvendinti. Centro resursai yra maži ir šitoje vietoje aišku turime verstis su tuo kas yra, nes niekas mums daugiau etatų tikrai neduos. Krūvis patampa labai didelis. Centre yra įsteigta 3,5 pedagoginio etato, dirba 4 darbuotojai, o mokytojų yra apie 2000. Tai yra problema, kurią išspręsti labai sunku, nes nėra tam lėšų.

*K – Ar esate organizavę mokymus apie komandinį darbą? Kalbėdama su kitais ekspertais pamačiau, kad komandinis darbas yra labai svarbus, tačiau komandinio darbo suvokimas nėra iki galo suprastas.*

Š(8) – Apie komandinį darbą buvo organizuoti mokymai bendruomenėms, kurios prašėsi. Tai yra pakankamai bendra tema ir tos bendros temos, praktika rodo, yra įdomios visai bendruomenei ir dažniausiai kai tikslinam poreikį mokyklos užsisako savo bendruomenei.
*K – Manyčiau, tokie mokymai svarbūs būtų mokyklų vaiko gerovės komisijoms.*
Š(8) – Visai nesenai turėjome vaiko gerovės komisijoms mokymus, bet aišku to yra mažai, nes joms iš tikrųjų yra labai svarbus komandinis darbas. Tai yra ko gero viena iš sėkmių prielaidų. Bet vėlgi, kalbant apie vaiko gerovės komisijas, kodėl mes kvietėm vilniečius, kad atvažiuotų mokymus vesti, pirmiausia reikia turėti susitarimus kas yra ta vaiko gerovės komisija. Aišku dokumentuose yra apibrėžta, bet vėlgi patirtis rodo, kad dar viena problema visų mūsų yra, kad mes per mažai laiko skiriam susitarimams. Gaisrus gesinam, darom kas tą dieną reikalinga, bet susitarimams skiriame laiko mažai. Ir kai kalbu apie susitarimus, tai pradedu netgi nuo susitarimo ką reiškia viena ar kita sąvoka. Nes pas mus negyvena tai kas parašyta teisės aktuose. Nelabai mes juos skaitom, o jeigu skaitom, tai skirtingai suprantam. O to susikalbėjimo, susitarimo kas tai yra, ką reiškia viena ar kita sąvoka, nėra. Ir kai iškyla klausimas ir dėl vaiko gerovės komisijų, tai kaip mes suprantam tą vaiko gerovę. Ir tas komandinis darbas, taip buvo seminarų, pavadinimus jeigu paanalizuoti, būtent apie komandinį darbą, bet jo turinys buvo daugiau toks abstraktus, turinine prasme to buvo mažai. Tam, kad suvokti kas tai yra komandinis darbas, tada susitarti mokyklose kaip mes dirbam komandose, ko mes iš to norime ir kokio rezultato mums reikia, tada dirbti ir paanalizuoti ką mes iš to turime, skirti laiko refleksijai, tai to organizuotuose seminaruose nebuvo. Tai vėlgi, kad komandinis darbas gyventų reikia praeiti visus etapus, tai susitarimo, susitarimo laikymosi, veiklos ir refleksija. Šitoje vietoje dar yra ką veikti.
*K – Ar apie įsivertinimo organizavimą, svarbą yra organizuoti mokymai?*
Š(8) – Mokymų apie įsivertinimą buvo. Ir dabar jų yra. Mokymus turėjo prašančios mokyklos bei pirmą kartą besiatestuojantys vadovai. Ir išorės vertinimui buvo skirta laiko ir įsivertinimui. Bet tyrimai rodo, kad yra atotrūkis tarp to kas vyksta mokymuose ir to, kas vyksta po mokymų, kaip pritaikoma darbe. Tai vėlgi, kai kalbėjome apie problemas, tai viena iš problemų ir didelis iššūkis atsakyti į klausimą, kaip tai, kas mokymuose buvo analizuojama, gyvena pamokose. Kaip tai keičia mokinių mokymosi rezultatus. Šitoje vietoje kai kalbame apie refleksiją galime drąsiai sakyti, kad refleksijos pamokose gilios, suprastos, gilaus, suprasto įsivertinimo yra mažai. Ir visoje veikloje. Tam reikia skirti laiki, ir tam reikia įgūdžių. Šitoje srityje mes turime dar daug ką padaryti. Tam reikia turėti įgūdžių ir reikia žmogaus nuostatų kaitos.
*K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?*
Š(8) – Parengti dokumentus, kurių trūksta, o mums juos sėkmingai įgyvendinti.
*K – Ko galėtumėte palinkėti mokykloms?*
Š(8) – Nuoseklaus, gilaus, geranoriško bendradarbiavimo.

Darbo stažas šioje srityje – 13 metų.

**INTERVIU Nr.9**
**Interviu data** 2015-03-05
**Trukmė** 20:46
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** Š(9) – Panevėžio Pedagoginės psichologinės tarnybos direktorė Rita Strockienė.
.

**K – Kaip suprantate gerą mokyklą?**
Š(9) – Jeigu turima omenyje pagalba specialiųjų poreikių vaikams, tai yra viena. O aplamai, tai tokia mokykla, kurioje gera vaikams, kurioje gera mokytojams, specialistams ir tėvams.

**K –Kaip vertinate mokyklų praktiką psichologinės pagalbos organizavimo srityje?**
Š(9) – Tai nauji dalykai. Iš tikrųjų mūsų Panevėžio mieste tai nėra psichologinė pagalba turinti senas tradicijas. Sakykim geras penkmetis tų specialistų etatai atsiradę. Mes esam pakol kas pradžioje. Pradžia gera. Didelė dalis mokyklų turi psichologų asistentus, kelios – psichologus, tai jau yra geriau nei buvo prieš dešimtmetį.
*K – Kaip vertinate psichologų veiklą ir psichologinės pagalbos teikimą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte?*
Š(9) – Jei būtų mano valia, tai keisčiau psichologų atestacijos nuostatus. Kvalifikacinės kategorijos, per daug sureikšmimnti tie dalykai ir mažiau vertinamas praktinis darbas, o daugiau vertinamas popierinis darbas. Tie dalykai turėtų keistis, komisijos turėtų keistis. Vertintojai, pačios tvarkos, būtent kvalifikacinių kategorijų suteikimo.
*K – Kokią prevencinę veiklą vykdo Jūsų tarnyba?*
Š(9) – Prevencinę veiklą jeigu pradedant galima šnekėti apie projektinę veiklą, bet aš manau didžiausia prevencinė veikla tai yra mūsų psichologų vedamos grupės. Tai yra pati tikriausia psichologinio konsultavimo grupė. Tai tiek vaikams, tiek specialistams, bet tikriausiai svarbiausia – tėvams. Tėvų grupės yra tai, per ką atnešama tėvams daugiausia žinių, kaip reaguoti, kaip išvengti kai kurių dalykų šeimose ir santykiuose su vaikais.
*K – Kaip vykdote psichologinį švietimą?*
Š(9) – Tai yra užsakomos paskaitos įstaigose, užsakomi seminarai per pedagogų švietimo centrą ir vėlgi per projektinę veiklą, jeigu mes vykdom kokį nors projektą tai vėlgi vyksta psichologinis švietimas. Dar vienas dalykas vyksta, psichologinis švietimas ir kažkiek konsultacijų metu.
*K – Minėjote projektus. Gal kažkokį pavyzdį pateiktumėte?*
Š(9) – Tikslių pavadinimų nežinau, bet mes dalyvaujam sveikatinimo programose, socializacijos projektuose, jau 2 metai tą darom. Tiesiog esam taip pasiskirstę, kad tarnyboje 2-3 projektai būtų rašomi. Šiemet rašom sveikatos programą vieną, specialios įrangos įsigyjimui. Tai visai naujas dalykas. Ta įranga yra toks gėris, čia yra visom mąstymo operacijom nustatyti kompiuterinė programa, apmokomi specialistai. Čia visiškai naujas dalykas atvežtas iš Lenkijos. Teko būti Lenkijoje su tarnybų vadovais rudenį ir parsivežėm tą idėją.
*K – Kaip (ar) teikiate metodinę pagalbą mokykloms?*
Š(9) – Metodinę pagalbą, tai pirmiausia mes turim metodinę dieną antradieniais. Kad mokyklų specialistai gali patys registruotis mūsų specialistų pagalbai, bet antradienis ta diena taip pat skirta, kada mes patys, komanda einmam į mokyklas. Arba tiesiog susipažinimui einame, tiesiog susipažinti kas vyksta mokykloje. Mokyklos pristato savo veiklą, bendraujam su mokyklos vadovais, su vaiko gerovės komisija arba labai tikslingai kviečia, pvz. vaiko gerovės komisija mūsų specialistų komandą ir tada mes vietoje kalbamės su jais.

*K – Kokie stiprieji ir tobulintini jūsų tarnybos veiklos aspektai?*
Š(9) – Atsiverčiau savo stiprybes ir silpnybes ką mes rašėm savo strateginiame plane. Tai stiprybės, pilnai suformuota komanda. Turime ne tik psichologus, spec. pedagogus, logopedus, bet gydytoją vaikų neurologę, socialinę pedagogę. Taip, kad mūsų vertinimas yra visiškai įvairiapusis ir aš labai rami ir tuo patenkinta. Iš visų pusių vaiką pažiūrim ir tada tas kompleksas, komanda nusprendžia. Toliau grupinių

paslaugų įvairovė iš tikrųjų. Psichologo konsultavimas pradedant nuo mažų vaikų, baigiant tėvais baigiant specialistų supervizijų grupėmis. Tai naujovės atsiradusios. Kaip mes sakome M&M grupė (mokinys mokiniui), autistiškų vaikų tėvų grupė, nėščiųjų grupė, tai tokios naujovės, kurias mes pradėjom nuo pernai metų, taip prasiplėtėm ir tada pakankamai glaudus bendradarbiavimas su Lietuvos aklųjų ir silpnaregių ugdymo centru, jų specialistų komanda. Tarnyba mieste vienintelė mieste, kuri pilnai gali dalyvauti krizių valdyme. Bendradarbiavimo sutartys su kolegija, su visuomenės sveikatos centru, „Caritu“. Tai tokios stipriausios vietos. O silpnybės, tai pati pirma ir jau tęsiasi keletą metų, nelabai šitą sugebam susitvarkyti, tai bendravimas su medicinos įstaigomis, sveikatos įstaigomis. Čia mes turim problemų. Tiek su vaiko raidos, ankstyvosios korekcijos tarnyba, tiek su poliklinikom. Nelabai susišnekame, mes bandom inicijuoti. Medikai truputėlį kita kasta.

*K – Gal kokį pavyzdį pateiktumėte?*

Š(9) – Pavyzdžiui, disko metodikos atlikimas arba darbas su autistiškais vaikais, kad ir mums tėvai sako, mes nueinam į polikliniką, mūsų nesupranta, kad mūsų vaikai yra kitokie, tada juos laiko už durų, jie išsiderina, tada nebėra vertinimo ir kreipiasi į mus, ir tada mes neturim rezultato. Ir galų gale tas dokumentų suvaikščiojimas yra pakankamai sunkus tarp įstaigų, o kitą kartą Vekslerio testą padaro įstaigos, mes jo nematom ir darom vėl iš naujo. Žodžiu, tokių nesusikalbėjimų yra. Ir pedagogines psichologines problemas sprendžiančių tarnybų trūkumas mieste, nes mes vienintelė tarnyba, kuri dirbam tęstinį darbą. Ta prasme, mes ne tik diagnozuojam, bet ir tai ką diagnozuojame su tuo dirbame. Ypač psichologinėje plotmėje. Tam yra grupės Panevėžy arba konsultacijos, jeigu yra reikalas daugiau nei 10 konsultacijų. Tada metodikų vertinimas iki šešerių metų, dabar jau pajudėjo šitas mirties taškas, bet irgi tokios, pedagogų, logopedų vertinimo metodikos, jos iš tikrųjų yra tokie nearti dirvonai, pusiau aprobuotos, pusiau neaprobuotos. Čia mūsų ir visos Lietuvos problema. Dar vieną visada rašom, kad mūsų profesinių žinių stygis darbui su autistiškais vaikais. Čia gal iš to spektro, tiek aspergerio, tiek su autistiškais vaikais, todėl, kad jų daugėja, teorinių žinių yra, bet praktinių žinių mes ištikrųjų stokojam. Ir dar silpnybė lėšos. Kadangi mūsų finansavimas yra dviejų dalių, tai savivaldybės ir valstybinės lėšos, krepšelis. Žodžiu, bet čia jau kaip ir visi.

*M – Mokyklų atstovai teigia, kad dalis vaikų ir jų tėvų yra priešiškai nusiteikę prieš psichologus ir jų konsultacijas. Ar Jums tai žinoma? Jei taip, ar ėmėtės kokių nors sprendimų?*

Š(9) – Šiap tai čia pasenę žinios. Tai tikrai nėra, kad tai būtų taisyklė. Jeigu aš pradėjau dirbti, tai jau prieš 16 metų tai tarnybai vadovauti, tai tikrai buvo galima pasakyti, kad 99 proc. buvo tokia nuomonė. Aišku išlįs ji visada, bet tai pavieniai atvejai. Jau psichologas nebėra vien psichų daktaras. Jau aš netgi sakau, kad atsiranda pripratimas psichologui. Kaip ir užsienyje, turėti savo psichologą arba bet kokiai, netgi smulkmenai atsitikus, lėkti pas psichologą. Ir tai jau yra ir toks dalykas. Manau, kad tai yra išimtys.

**K – Ar jūsų organizacijoje dirbama komandomis? Ar labiau praktikuojama individuali, grupinė veikla?**

Š(9) – Kadangi mūsų pilnai sukomplektuota specialistų komanda, tai mūsų vertinamasis darbas, vertinimas yra išskirtinai komandinis darbas. Nėra nei vieno vaiko, kurį vertintų vienas specialistas. Jeigu būna tokie atvejai, kur jau visiškai aišku, kad ten reikia tik logopedo, tai čia.... O šiaip vertina, vienam vaikui skiriama psichologo, lopopedo, spec. pedagogo, dažniausiai neurologo ir socialinio pedagogo vertinimai. Tai penkių specialistų.

*K – O jie paskui pasitaria?*

Š(9) – Kai jau visi atskirai įverina tada yra mūsų komandos suėjimas, tada mes jau ten ir ginčijamės, ir „mušamės“, ir plakamės, ir savo nuomones visas reiškiam. Tada priimamas sprendimas, kurį mes pristatom tėvams.

*K – Kaip vertinate tarpinstitucinį bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis? Ar turite gerų pavyzdžių?*

Š(9) – Dabar mes sakom, kad mes pakankamai radom kalbą su švietimo įstaigom. Tam reikėjo pakankamai ilgo kelio, kokį 10 metų reikėjo kol, aš manau, atradom susikalbėjimą tiek su mokyklom, tiek su darželiais. Bet jeigu reikėtų vertinti balais, aš iš tikrųjų vertinčiau tarp 9-10 balų. Žinot, man atrodo taip. Kaip mokyklos vertintų, nežnau. Tarp kitko, mes bandysim šiemet metų pabaigoje apsiklausti, kaip mus vertina. Gerų pavyzdžių turim. Jeigu mokyklai arba darželiui mūsų reikia ir jie į mus kreipiasi pagalbos. Ateina komandos, įstaigų vadovai su specialistais ir sako, kad mes turim problemą ir norim

sprendimo, tai aš manau, kad yra gerai. Tai tie gerieji pavyzdžiai ir yra kai esant kažkokiai konfliktinei situacijai į mus kreipiasi. Svarbiausia, kad į mus kreiptųsi ne kaip į tikrintojus, kas mes nesam. Bet mes esam tie, kurie gali padėti. Taip ir sakom, kad mes padedam, bet netikrinam.
*K – Ko trūksta iki užtikrinto dešimtuko, bendradarbiaujant su tėvais?*
Š(9) – Aš nesakiau, kad neužtikrintas, sakiau, kad tarp 9-10. Aš tai galvoju, kad tai yra labai gerai. Manau, kad mes ir šiemet turim tokį tikslą išsikėlę. Kuo daugiau būti mokykloje, bet kitu atveju, ne visada ir ta pati mokykla nori įsileisti į savo rūmus, nes mes be mokyklos norų negalime į ją veržtis. Žodžiu mūsų būvimas daugiau mokyklose.
*K – Jūs norite būti daugiau mokyklose, kaip jūs tai reklamuojate?*
Š(9) – Mes visada gi sakom ir per metodinius, esam ir raštus siuntę, praktiškai kiekvienais metais parašom, ir šiemet parašėm kiekvienai mokyklai, kad mūsų komanda pasiruošus ateiti, jums tik reikia pasakyti ką reikia padaryti. Tą mes kiekvienais metais primenam. Tai nėra naujovė ir mes laukiam, mums reikia tik signalo.
*K – Ar su jumis konsultuojasi mokyklos dėl psichologinės pagalbos teikimo?*
Š(9) – Mes prieš keletą metų pradėjom mokyklų psichologų, psichologų asistentų supervizijos grupę, nes matėm, kad įstaigų psichologams vieniems kartais būna sunku spręsti atvejus. Pas mus yra ne vienas patyręs psichologas, tai vienas iš jų ir veda psichologams supervizines grupes ir tose grupėse būtent visi sueina ir tada mes aiškinamės ko reikia, kuo galime padėti. Ir galų gale čia mūsų indėlis visai nemažas, kad susiformavo psichologų metodinis ratelis. Nuo mūsų supervizinių grupių jie ir susidraugavo.
*K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?*
Š(9) – Kad jie klausytų praktikų. Praktikai kalba, o teoretikai dažniausiai daro taip, kaip jiems atrodo. Aš suprantu, kad ne visus mūsų praktinius pamatymus galima sukelti į įstatymus, į visas tvarkas, bet kitą kartą mums atrodo, kad tie teisės aktai mums nusileidžia visiškai nesuprantant iš kur. Daugiau kalbėtis su praktikais. Jeigu kalbam apie mokyklas, tai turėtų būti didžioji dalis iš mokyklų atstovų dalyvauti ir iš visos Lietuvos. Dabar nežinau, koks santykis ministerijos, kitų institucijų ir tų žmonių ant kurių galvos „nuleidžiami“ tie įstatymai.
*K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinamas psichologinės pagalbos organizavimas?*
Š(9) – Taip, kaip ir dabar. Kiekviena mokykla turi savo matymą. Negalima jai nuleisti kažkokio bendro modelio. Iš tikrųjų tik vienas dalykas, labiau norėtųsi, kad psichologas nesiveltų vien į socialinių problemų sprendimą. Nes, kiek žinau, tai socialiniai pedagogai tikrai vargsta su didžiąja dalim maitinimo, namų sąlygų žiūrėjimo, bet tos grupinės konsultacijos, kurias tiek socialinis pedagogas galėtų vesti, laisvesnėm rankom nuo tų visų darbų, tiek psichologai tuos dalykus galėtų daryti. Laisvesnių rankų jiems reikia tiesioginiam savo darbui, konsultacijoms.
*K – Gal kažko svarbaus iš šios Jūsų darbo srities nepaklausiau?*
Š(9) – Čia viską paklausėt, čia daug paklausėt ir aš galvojau iš kur tiek daug žinot apie tas tarnybas. Čia daug paklausta. Manau, pakankamai mūsų darbas, nu vat tikslas buvo, suburti komandą, jinai yra, visa kita po truputį ateina ir tie teisės aktai ateina, ir tos metodikos po trupučiuką ateina. Mūsų supratimas kitoks ateina, bendravimas tarpinstitucinis. Žodžiu, viską paklausėt.
*K – Ko palinkėtumėte savo tarnybai, mokykloms?*
Š(9) – Manau, kad tarnyba yra dėl mokyklos. Tai čia vienareikšmiškai. Tai mes dėl savęs, mes niekas esam be mokyklos. Ir kuo mūsų ryšys stipresnis su mokykla, ir kuo mes reikalingesni mokyklai, tada mūsų prasmė didesnė. Didžiausia prasmė yra mūsų realizacija įstaigose. Ir aš linkiu, kad ji būtų kuo maksimalesnė.

Darbo stažas šioje srityje – 27 metai.

**INTERVIU Nr.10**
**Interviu data** 2015-03-05
**Trukmė** 8:10
**Vieta** Panevėžys, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** Š(10) – Panevėžio miesto savivaldybės administracijos Švietimo skyriaus vyriausiasis ugdymo įstaigų specialistas Vladas Taučius.
.

**K – Kaip suprantate gerą mokyklą?**
Š(10) – Gera mokykla – tai yra kada mokykla yra patogioje vietoje vaikam ateiti, nereikia toli keliauti. O toliau visos mokyklos yra vienodos, kaip ir kiekviename darbe yra ir gerų mokytojų, ir blogesnių. Ir aplinka daug ką nulemia, ar mokykla renovuota, aktų salės, sporto salės ar sutvarkytos. Tai yra iš tokių lemiamų dalykų. Mano akim žiūrint.

**K – Visuomenės sveikatos priežiūros specialistai pavaldūs Visuomenės sveikatos biurams. Kokia jūsų atsakomybė šioje srityje?**
Š(10) – Mūsų darbas yra pagrinde yra per projektus žiūrėti. Tai yra įvairūs projektai sveikatos stiprinimo. Vieną galima tokį paminėti kaip ir socializacijos projektas, kurį sudaro dvi dalys: viena vasaros poilsiui, kita, darbas su vaikais metų bėgyje. Turima omenyje po pamokų, kadangi mažėja šitas neformalus švietimas, valandos mažinamos. Toliau savaitgaliais, pavasariais, žiemos, rudens pavasario atostogų metu. Nu pagrindinai, kas, vaikai yra užimti, yra sveikatingumo veikla, yra sporto būrelių veikla skatinama per šitą projektą. Toliau yra vykdomi sveikatos konkursai, ten vyksta kas antri metai man atrodo. Pagrinde per projektus, sveikatos stiprinimas.
*K – Su visuomenės sveikatos priežiūros specialistais Jūs niekaip nesusijęs?*
Š(10) – Su visuomenės sveikatos biuru gyvenam tikrai draugiškai, jie mums ateina, padeda vykdyti visas varžybas. Varžybų metu jie visada dalyvauja su mumis, jokių neturim problemų, tikrai radom bendrą kalbą ir tuo klausimu tikrai tampriai bendraujam. Manyčiau šis bendradarbiavimas daugiau geranoriškas. Mes rašom oficialiai raštą, jie mums užtikrina.
*K – Jūsų pareigybėje sveikatos priežiūros specialistų kuravimo nėra?*
Š(10) – Tikrai nėra, jie tiesiogiai priklauso biurui ir biuras jiems viską vadovauja.
*K – Kaip vertinate mokyklų praktiką Jūsų kuruojamoje, sveikatos priežiūros, srityje? Stiprūs ir tobulintini aspektai?*
Š(10) – Stipru, manyčiau, yra tai, kad sporto salėse sumažėjo ir nebedirba po 3-4 klases. O dabar dirba po 1 klasę daugumoje. Jau rečiau pasitaiko, kada yra dvi paralelinės klasės sujungiamos, mergaitės ir berniukai dirba, atskiri žmonės su mergaitėm ir berniukais dirba. O taip praktiškai po vieną, o tai yra didelė įtaka ir vaikų požiūriui į kūno kultūrą, ko anksčiau nebūdavo, kai visi eidavo po 3 klases. Pagrindinis dalykas persirengimas, jeigu vaikui nepatogus, nenori eiti į kūno kultūrą. O toliau dėl sveikatos stiprinimo reikėtų ir teorinių užsiėmimų. O jeigu mes nevykdom sporto įstatymo, neturim trečios kūno kultūros pamokos, kokia gali būti teorija. Dar tuo labiau, kai pradinukams nuimama viena kūno kultūros pamoka ir duodama šokiui, atleiskit, šokis yra šokis.
*K – O teorinį užsiėmimą kūno kultūros mokytojai turėtų vesti?*
Š(10) – Gali vykdyti ir kūno kultūros mokytojai, gali ir kiti, bet ji turėtų būti, bet kai jos nėra, tai... Čia turėjome labai gerą praktiką Senvagėje, kai buvo susitiprinta kūno kultūra. Buvo penkios kūno kultūros pamokos ir buvo viena teorinė. Ir dabartinėje mūsų Sporto mokykloje taip pat turi vieną teorijos pamoką.
*K – Kaip vertinate sveikatos priežiūrą reglamentuojančius teisės aktus? Ar ką nors keistumėte?*

Š(10) – Kiekvienais metais po kartą vaikus patikrina. Tokių dalyką kaip anksčiau, kad būdavo, būdavo atskiri kabinetai. Tiek stomatologas dirbdavo, tiek ... Jo gal ir reikėtų, jo neturim, bet... ką aš žinau, pagal dabartinę situaciją.... Priežiūra vykdoma.
*K – Galiojantys teisės aktai tenkina?*
Š(10) – Pagal šią situaciją šiandien, mano nuožiūra, gal ir tenkina.
*K – Ką galėtumėte pasiūlyti įstatymų leidėjams?*

Š(10) – Nepamirškim, kad kūno kultūra yra sudedamoji kultūros dalis. Ir jeigu mes ją atskiriam nuo visko. Jeigu yra priimta 3 kūno kultūros pamokos, vykdom dvi, tai kokia čia tvarka. Iš viso, pažiūrėkim, jeigu pradėtume nuo privačios mokyklos. Nuo ko pradėtume? Pradėtume nuo to, kad būtų penkios kūno kultūros pamokos. Kiek dienų mokomės, tiek dienų turim ir pajudėti. Vaikai ne koks indas yra. Į jį nepripylei vandens ir bijok pateliuskuoti, kad neišbėgtų. Čia yra psichofizinė būtybė, kaip aš sakau, ir jei reikia judėti. Pagrindinis dalykas yra ir į tai reikia atkreipti dėmesį, kad reikia didinti užsiėmimų skaičių kūno kultūros ir teorijos pamokų.
*K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose turėtų būti įgyvendinama sveikatos priežiūra?*
Š(10) – Žinokit neturiu atsakymo.
*K – Ko galėtumėte palinkėtumėte mokykloms?*
Š(10) – Mokykloms daugiau judėti, mažiau sirgti, o kai nesirgsi ir daugiau judėsi, viskas kitas bus gerai.

Darbo stažas šioje srityje – 19 metų.

**INTERVIU Nr.11**
**Interviu data** 2015-03-12
**Trukmė** 40:06
**Vieta** Vilnius, Lietuva
**Korespondentas** K – Inga Navickienė
**Ekspertas** ŠM(11) – Švietimo ir mokslo ministerijos Švietimo pagalbos skyriaus vedėja Gražina Šeibokienė.

**K – Kokie uždaviniai priskiriami šiandieninei mokyklai?**
ŠM(11) – Pirmiausia tai turbūt laimingas vaikas, nepriklausomai nuo to, ar jis yra pradinukas, ar jis yra abiturientas. Pirmiausia, kad vaikas norėtų eiti į mokyklą ir norėtų gerai mokytis. Tai mokyklos misija yra sukurti tokią aplinką, sukurti tokius santykius, kad vaikas norėtų eiti ir mokytis. Ir ne tik tai gauti žinias, bet pats norėtų kurti tas žinias kartu su mokytoju.
*K – Kas yra gera mokykla?*
ŠM(11) – Gera mokykla, kuri pripažįsta vaiko individualybę, kuri pirmiausia mato vaiką, o ne atskirus dalykus ar akademinius pasiekimus. Kuri pozityviai vertina turimą vaiko patirtį, kuri yra atvira kartu su vaiku kurti ne tik gražius santykius, bet ir patį ugdymo turinį.

**K – Kaip vertinate švietimo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų įgyvendinimą mokyklose? Kas jūsų nuomone yra tobulintina?**
ŠM(11) – Be abejo, reikėtų remtis kažkokiais tyrimais, nes taip kalbėti yra ne visai korektiška, kai neturi patikimų duomenų. Mes esame užsakę tyrimą, kuris turėtų įvertinti pedagoginės psichologinės pagalbos efektyvumą, šitą modelį visą Lietuvoje. Tada galėčiau atsakyti tiksliau, kurios vietos yra tobulintinos. Jeigu remtis vien įžvalgomis ir sakyti savo asmeninę nuomonę, o dirbu dar labai nesenai, tai aš manau, kad pati silpniausia grandis šioje trijų pakopų švietimo pagalbos sistemoje, kai mes turime mokyklą, turime savivaldybės lygmenį arba pedagogines psichologines tarnybas, arba švietimo pagalbos tarnybas ir kai turime nacionaliniu lygmeniu Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centrą. Tai aš manau, kad mes dar daug galėtume tobulinti pagalbą pačioje mokykloje, nes nuo to, kaip pagalba yra teikiama mokykloje priklauso ir vaiko gerovė. Tai mano galva, mes turėtume labai gerai peržiūrėti, ar tie žmonės, kurie yra mokykloje kaip švietimo pagalbos teikėjai, ar jų pakanka teikti pagalbai, ar jų kompetencijos yra tokios, kad jie gali tikrai tą situaciją keisti. Ir vėlgi, aš manau, kad pirmąją pagalbą, pačią svarbiausią pagalbą turi teikti mokytojai. Mokytojai, deja, nėra parengti teikti individualios pagalbos mokiniui. Ir dėl to mes pralošiame. Aš tikrai dabar negalėčiau pasakyti, kurioje vietoje reikėtų labiausiai tobulintis, mes tikimės atsakyti į šitą klausimą detaliau, kai jau bus atliktas tyrimas. Tuomet mes patysime kuriose vietose reikėtų permodeliuoti ar netgi pakeisti teisės aktus. Bet žvalgantis į sėkmingas patirtis, į kitas šalis, mes matome, kad tas modelis kai yra specialistai telkiami metodiniuose centruose, išteklių centruose, jis labiau pasiteisina. Kai yra teikiama mobili pagalba, nes mažėjant mokinių skaičiui mokyklose, keičiantis mokyklų struktūrai išties nevisada mes galime sudaryti sąlygas įvertinti kvalifikuotus specialistus ir dėl to ta pagalba kartais iš vis neteikiama.
*K – Manote, kad mokykloje ateityje neliks pastoviai dirbančių švietimo pagalbos specialistų?*
ŠM(11) – Mes nemanome, kad turėtų būti drastiškai daromi žingsniai. Tikrai labai atsargiai reikėtų vertinti esamą situaciją ir galbūt didmiesčiuose galėtų būti vienokia situacija, galbūt nuošalesnėse vietose kitokia. Nes mes teikdami pagalbą pirmiausia orientuojamės į tai, kokią naudą gauna iš to mokinys. Ir matydami kaip skiriasi miesto, kaimo pasiekimai, matydami kiek mažai pagalbos gauna, iš nacionalinių mokinių pasiekimų tyrimo klausimynų, kaimo vaikai, mes galvojame kaip reikėtų modeliuoti, kad ta pagalba būtų lygiavertė tiek mieste, tiek kaime. Kad galbūt perskirstymo modeliai galėtų būti skirtingi.
*K –Kalbantis su mokyklomis, Panevėžio švietimo skyriaus specialistais paaiškėjo, kad švietmo pagalbą reglamentuojančių teisės aktų yra perdaug, ypač socialinės pagalbos teikimo srityje. Taip pat buvo išsakyta mintis, kad šią sritį reglamentuojantys teisės aktai yra pasenę. Pvz. socialinio pedagogo pareigybinis aprašas patvirtintas 2001 metais, sveikatos priežiūros mokykloje tvarkos aprašas*

*patvirtintas 2005 metais ir pan. Tai nebeatitinka esamo laiko. Ar planuojami kokie nors pokyčiai šioje srityje?*
ŠM(11) – Manau, kad tai yra to modelio sisteminis peržiūrėjimas, specialistų pareiginiai aprašai irgi tame kontekste turėtų būti peržiūrėti. Bet, kada tai atsitiks tikrai negalėčiau prognozuoti, nes visa tai yra susiję su papildomais ištekliais, papildomom lėšom. Aš manau, kad pirmiausiai reikėtų turėti tą vaizdą, tą žemėlapį efektyvumo įvertinimo, tuomet būtų galima galvoti apie tai. O tai, kad mes turėsime pasižiūrėti funkcijas šitų specialistų, nes kai kurios yra iš ties nevisai atitinkančios tai ką šis specialistas turėtų veikti. Kai kurios funkcijos yra per plačios, kai kurios visiškai koreguotinos, nes jos nesudaro galimybės gauti pagalbą, kurios labiausiai reikėtų vaikui. Vėlgi, mokytojo ir švietimo pagalbos specialisto bendradarbiavimas, komandinis darbas jis iš ties labai labai silpnai veikia.
*K – Kada planuojamas atlikti jūsų minėtas tyrimas?*
ŠM(11) – Šiuo metu jau dėliojama tyrimo programa, mes tikimės, kad antrą pusmetį jau turėsime rezultatus.

**K – Profesinis orientavimas ir švietimo informacijos pagalba. Mokyklos teigia, kad norint gerai įgyvendinti šią švietimo pagalbos sritį, reikalingas pilnas etatas ir atskiras žmogus. Kokia jūsų nuomonė?**
ŠM(11) – Šiaip aš esu iš tų žmonių, kurie labai integraliai mato visus procesus. Ir man kartais kelia nuostabą tas toksai išskaidymas į daugelį funkcijų. Tarkim, netgi profesinis orientavimas ir švietimo informacinė pagalba, tai turbūt pasiteisintų atskiro specialisto būvimas vyresnėse klasėse. Galbūt gimnazijose, galbūt antrame koncentre pagrindinio ugdymo. Bet aš jo pradmenis matau net ikimokykliniame ugdyme. Ir tą turėtų daryti auklėtoja, klasės mokytojas. Jie turėtų jau rengime, kvalifikacijos tobulinime įgauti bazines žinias kaip tą daryti. Supažindinimas su profesijų pasauliu, naujausiom mokslų technologijų tendencijomis. Tai turėtų būti kiekvieno mokytojo, klasės vadovo pareiginiame apraše, jo kompetencija tokia turėtų būti. Be abejo, jau specifinių žinių, labiau pagalbą teikiančių reikėtų jau vyresnėse klasėse. Tada be abejo reikėtų jau specialisto, kuris tą funkciją atliktų labai kokybiškai ir galėtų teikti labai individualizuotą pagalbą kiekvienam mokiniui. Man atrodo, kad jau vėlu pradėti nuo 7 – 8 klasės, tai turėtų būti daug anksčiau, daug sistemingiau dirbama.
*K – Atrodytų, kad klasės vadovui šiai dienai priskiriama labai daug uždavinių?*
ŠM(11) – Aš manau tol, kol mūsų mokytojai bus dalyko mokytojai, o ne mokytojai, tol mes šitos bėdos niekaip neišvengsime. Nes tikrai man labai imponuoja Suomijos mokytojų rengimo sistema, kurioje mokytojas bakalauro studijose rengiamas būti mokytoju. Tai yra pažinti vaiką, teikti jam įvairiapusę pagalbą. Tiktai magistrinėse studijose, kas yra privaloma jeigu nori būti mokytoju, jisai pasirenka sritį, dalyką ar nori būti socialiniu pedagogu. Tada jisai turi bazinį pasirengimą būti mokytoju.
*K – Mokytojo specialybė Suomijoje yra prestižinė specialybė?*
ŠM(11) – Tai taip, tai yra valstybės planuojama ir labai reglamentuota sritis ir ten nėra galimybės įstoti į nemokamas studijas, patekti į tas studijas yra didžiulė garbė ir didžiulis konkursas. Tai vėlgi, tinkamai rengiami mūsų mokytojai, galėtų atlikti daugybę funkcijų ir su ta švietimo pagalba būtų lengviau. Dabar mes viską sukrauname ant tų kelių specialistų pečių, to ko nepadaro mūsų mokytojai šiandien. Arba auklėtojai.
*K – Psichologinė pagalba. Psichologai, tai tie pagalbos specialistai, kurių labiausiai trūksta Panevėžio miesto mokyklose (mokyklos taupo arba neranda specialisto). Ką patartumėt mokykloms?*
ŠM(11) – Iš tiesų turbūt susiklostė tokios tradicijos, kad psichologai labiau koncentruojasi didmiesčiuose ir nelabai nori vykti dirbti į nuošalesnes vietas. Todėl čia yra problema, net jei ir mokykla įsteigia etatą, neatranda tinkamo specialisto. Tai iš ties yra bėda ir matyt reikėtų galvoti apie regioninę politiką, kaip būtų galima paskatinti atvykti. Galbūt savivaldybė galėtų taikyti kažkokias motyvavimo priemones, kurios galėtų pritraukti tuos specialistus gyventi rajono ar gyvenvietės aplinkoje. Tai, aš manau, kad psichologų yra pakankamai parengta, tačiau čia yra tai, kad jie nesirenka nuošalesnių vietų. Dėl etatų arba tie normatyvai, kurie turėtų aptarnauti, aš manau, kad tai yra vėlgi peržiūrėtinas tas rodiklis, nes manau, kad šiandieniniame pasaulyje žmonės galbūt ne tai, kad turi daugiau psichologinių problemų, bet jie drįsta jas įvardinti. Ir todėl pagalbos poreikis šitai sričiai išties auga. Tai rodo savižudybių skaičius, tai rodo mūsų psichinės sveikatos būklė kai mes atsiliekame arba pirmaujame iš kito galo. Pagal tarptautinius

tyrimus, tai rodo patyčios ir visokie kitokie reiškiniai, neigiamas psichologinis klimatas. Aš manau, kad psichologinė pagalba, ji turėtų būti išplėsta ir ji turėtų apimti ne tik tai pagalbą mokiniui, bet ir tėvams, ji turėtų apimti pagalbą visai mokyklai. Daugiau orientuotis į socialinę psichologiją, kartu su socialiniu pedagogu, manau čia yra labai didelis baras ką reikėtų daryti.

*K – Kas šita veikla turėtų užsiimti?*

ŠM(11) – Mes turėtume peržiūrėti normatyvus, mes turėtume peržiūrėti funkcijas šitų specialistų, nuo rengimo čia reikėtų pasižiūrėti, nes dažniausiai čia dirba pedagoginė psichologija. Aš manau, kad jiems reikėtų daugiau socialinės psichologijos ir galbūt darbo psichologijos, nes iš ties mokykla tai yra organizmas, kuriame yra daug struktūrų, kurios yra būdingos ne vien tik mokyklai. Tai tos žinios iš ties padėtų išspręsti daugelį problemų. Ir jų turėtų būti daug daugiau.

*K – Socialinė pagalba. Socialinių problemų daugėja. Vienas specialistas mokykloje nesuspėja užsiimti prevencija ir intervencija. Kokia būtų jūsų nuomonė?*

ŠM(11) – Man atrodo, kad socialinė pagalba pernelyg yra nukrypusi į vadybą. Bet tai gali būti dėl to, kad mokykloje nėra kam atiduoti tų vaidmenų arba tų funkcijų. Vėlgi, ne visose mokyklose mes turime tą struktūrą kai yra skyrių vedėjai arba yra tikrai subalansuota vadyba. Dažniausiai vadovai vadybines funkcijas perkelia socialiniams pedagogams. Aš manyčiau, kad socialiniai pedagogai turėtų labiau dirbti ir padėti vaikams, kurie turi socialinių problemų. Tiktai, gink dieve, ne nemokamas maitinimas. Ką jie ir daro. Tai tikrai ne jų funkcija, bet jie turėtų kartu su socialiniais darbuotojais, ar tai būtų seniūnijų, ar savivaldybės, priklausomai nuo to kokia ten vietovė, bet jie turėtų iš ties spręsti socialines vaiko problemas, padėti vaikui ištrūkti iš nepalankios socialinės aplinkos, padėti spręsti kartu su psichologu. Jie turėtų padėti vaikui įgyti tą atsparumą, įgyti savigarbą, orumą ir visus kitus dalykus. Tai aš manau, kad tikrai ne tuos klausimus vadybinius, ką jis šiuo metu daro. Vėlgi tikiu, kad bus peržiūrėta mokyklų struktūra, tie modeliai kurie yra pasiūlyti jie galbūt labiau paplis. Juo labiau, kad šitam periode, 2014-2020 metų Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos periode, yra numatoma paskatinti mokyklas pereiti prie naujų administracinių modelių, vadybinių modelių. Tai tikimės, kad mokyklos sparčiau tą darys ir tada bus galima galvoti apie socialinio pedagogo vaidmenų pokytį.

*K – Yra toks dokumemntas, kuriame reglamentuota galimybė netinkamai besielgiantį mokinį išvesti iš pamokos. Kaip jums atrodo pas ką tas vaikas turi būti išvestas?*

ŠM(11) – Aš manau, kad mokykloje turėtų susėsti mokyklų administracija, vaiko gerovės komisijos nariai, turėtų susėsti ir aptarti tą klausimą. Taip turėtų atsirasti ta vieta, kur tą vaiką reikėtų vesti. Ne tada reikėtų spręsti kur mes jį vesime, kai jau atsitinka kas nors. Tiesiog tai reikėtų aptarti tą vietą kur tas vaikas turėtų būti išvedamas. Nes gali būti, kad skirtingose mokyklose yra skirtingos erdvės, skirtingos patalpos ir žmogus, kuris turėtų būti apmokytas, kaip elgtis. Ir turėtų būti ne vienas žmogus, nes jei vaikas elgiasi labai agresyviai, tai pirma iš taisyklių – jo negalima palikti vienas ant vieno. Tai turėtų būti apgalvota situacija, kas tada turėtų su tuo vaiku eiti. Vienas iš tokių žmonių galėtų būti socialinis pedagogas, bet jis turėtų būti įvaldęs ir tam tikrus agresijos valdymo būdus. Nes paprastai jeigu jau reikalinga jėga išvesti vaiką iš klasės, tai tikėtina, kad jis gali ir smurtauti ir kitaip priešintis. Svarbu, kad žmogus nebūtų vienas. Kartu gal galėtų būti visuomenės sveikatos priežiūros specialistė, jei tuo metu dirba arba kūno kultūros mokytojas galėtų palikti vaikus galbūt kažkiek ten laiko.

*K – Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba. Mokyklose, švietimo skyriuje išsakytas rūpestis, kad pasitaiko atvejų, kai tėvai nesutinka (nors akivaizdžiai to reikia) vaiko ištirti PPT dėl jo mokymosi sunkumų, kita vertus, yra ir tokių atvejų, kai vaikas yra ištirtas PPT, bet tėvai nesutinka, kad ugdymo rekomendacijos būtų atskleitos mokyklai? Ar nemanote, kad tai yra tobulintinas teisės aktų aspektas?*

ŠM(11) – O kaip Jūs pati atsakote į klausimą, kodėl tėvai nenori dalintis informacija?

*K – Tėvai nenori dalintis informacija, nes nori, kad jų vaikas būtų toks kaip visi.*

ŠM(11) – Tai vadinasi ta aplinka, ta terpė, kurioje yra vaikas, jiems pasitikėjimo nekelia. Aš taip įsivaizduoju, kad praktiniu atveju, tiek socialinis pedagogas, tiek psichologas, tiek klasės auklėtojas, jie turėtų būti tais mediatoriais ir jie turėtų vistik parodyti pliusus.

*K – Specialistai taip ir daro ir dažnu atveju tai pavyksta.*

ŠM(11) – Taip, kito būdo nėra kaip parodyti naudą, bet žinant Lietuvos kontekstą iš ties yra nesaugu, nes būti kitokiu pas mus dar yra, deja, nesaugu. Čia yra mūsų moralė, tolerancija ir nieko pakeisti negalime. Įsitikinimai. Įstatyme jau yra parašyta, kad tėvai privalo. Vėlgi, tai yra vaiko teisės, kas yra tam vaikui

geriausia. Vaiko interesai lemia. Jeigu mes matome, kad tėvai nesutinka vaiko įvertinti, ištirti, tai jau gali būti, teisės aktais tai nustatyta, taikomas tam tikras imperatyvas. Tai šiuo atveju jau manau yra pakankamai padaryta. Visgi geriau, kad tai būtų geranoriškas susitarimas ir parodymas tėvams, kad yra komanda, kuri padės tam vaikui.

*K – Specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą specialistams labai sunku suteikti dėl didelio vaikų skaičiaus klasėje, pvz. klasėje vaikų skaičius 30, o iš jų 6 mokiniai SUP. Mokytojo padėjėją mokykla arba turi vieną visoms klasėms, arba iš viso neturi. Mokytojai mano, kad tik esant dviems mokytojams klasėje ir kiekvienoje pamokoje, įmanomas kokybiškas ugdymas. Kokia būtų Jūsų pozicija?*

ŠM(11) – Taip, mes galvodami apie švietimo pagalbos grandies mokykloje stiprinimą, mes kaip tik tai galvojame apie mokytojų įgalinimą dirbti su įvairių poreikių vaikais ir apie padėjėjo daug didesnio skaičiaus etatų steigimą. Tokia yra mūsų vizija. Vėlgi, laukiam rezultatų, kaip atrodys modelio įvertinimas, visa tai yra susiję. Bet iš ties matome, kad reikia stiprinti mokyklos grandį ir, kad mokykloje mokytojas negali būti paliktas likimo valiai be padėjėjo. Ir galvojant apie tai, kad šiuo metu yra labai daug mokytojų netenkančių darbo, dėl to, kad mažėja mokinių skaičius, viena iš alternatyvų galėtų būti jų perkvalifikavimas. Jie galėtų tada talkinti mokytojų klasei.

*K – Pagalba mokyklai ir mokytojui. Kokia jūsų nuomonė šiuo švietimo pagalbos teikimo aspektu?*

ŠM(11) – Pagalbos mokyklai galėčiau pripažinti, kad nelabai žinau, kokia ta pagalba mokyklai yra, nes ją pagal dabartinius teisės aktus dažniausiai turėtų teikti savivaldybės švietimo skyrius arba pedagogų švietimo centras. Jeigu mokykla yra aktyvi, jeigu užsisako tą pagalbą, taip. Aš manau, kad pagalba mokyklai turėtų būti labai siejama su mokyklos vertinimu, tiek įsivertinimu, tiek išoriniu vertinimu, nes dabar dažniausiai nesiejama. Tose savivaldybėse, kuriose švietimo skyrius labai suinteresuotas atlikti išorinį vertinimą, jie dalyvauja standartizuotų testų vertinime, jie dalyvauja išorinio vertinimo procese ir tada gal ir gali mokyklų profilis susisieti su pagalbos mokyklai institucijomis, tai yra su pedagogine psichologine tarnyba, su švietimo centru ir jie kartu modeliuoja kokia pagalba galėtų būti teikiama. Taip pat tai yra sėkmingi atvejai, bet jų, deja, yra nedaug. Šiaip ta pagalba dažniausiai būna fragmentinė ir nesiejama su mokyklos veiklos rezultatais, mokinių pasiekimais, kas yra pagrindinis dalykas. Čia turėtų būti bendras visų institucijų darbas, turėtų būti savivaldybės lygmeniu galvojama apie tai, kaip padėti mokyklai, kurios išorinio vertinimo rezultatai yra įvertinami dvejetu (antras lygis). Kokią pagalbą turėtų teikti tokiu atveju? Vadybinę pagalbą? Vadovų pagalba? Ar keičiamas vadovas? Yra labai mažai įdirbio šitoje srityje.

**K – Kokia Jūsų nuomonė apie komandinio darbo svarbą organizuojant švietimo pagalbą mokyklose? Kiek Lietuvos mokyklos pažengę šioje srityje?**

ŠM(11) – Komandinis darbas yra esminis pagalbos teikimo principas. Aš nemanau, kad vienas žmogus gali ką nors pakeisti. Tikrai esu įsitikinusi, kad tik komanda gali padėti ir visos sutelktos pajėgos. Tai mūsų turbūt bandymas suburti tas vaiko gerovės komisijas, jisai liko kažkur galbūt kaip mūsų svajonė, bet realios pagalbos jie turbūt neteikia, nes praktikoje dirbantys žmonės, jie turi savo kitus įpareigojimus, tam nėra skirta laiko. Aš manau, kad tą situaciją galėtų gelbėti tai, kad jei mokykla dirbtų pagal etatinį darbo apmokėjimą, taip būtų galima lengviau paskirstyti krūvius ir atlaisvinti tų žmonių laiką, kad jie galėtų labiau skirti laiko šiai veiklai. Ir tikrai nemanau, kad vienas psichologas, socialinis pedagogas ar klasės auklėtojas, ar specialusis pedagogas, jis gali išspręsti vaiko problemas. Ir tam, kad įsitrauktų šeima, įsitrauktų kiti, galbūt iš pašalies specialistai, nes kartais reikalinga ir psichiatro pagalba, policijos pagalba ir kitų tarnybų. Tai tam, kad visi mes maksimaliai susitelktume, tam turi būti mokykloje atsakingi žmonės, mokykloje veikiantys ne vien visuomeniniais pagrindais. Tada būtų galima išties turėti geresnį rezultatą.

*K – Ką mokyklo galėtumėt patarti šiuo klausimu? Vadovams gal?*

ŠM(11) – Pirmiausia, vadovams atkreipti dėmesį šį tai, kuo kvėpuoja mokykla. Klimatą, tarpusavio santykius, nes labai svarbus dalykas yra ne vien akademiniai pasiekimai, bet ir kuo gyvena mokykla, kokie yra tarpusavio santykiai. Taip pat svarbu, visas mokyklos planuojamas veiklas nukreipti viena linkme. Analizuojant mokyklų strateginius planus, metinius veiklos planus ir ugdymo planus mes matome didžiulę nedermę, jie visi siekia skirtingų tikslų. Tai reiškia, kad yra išskaidomos lėšos, yra visi ištekliai, tiek žmogiškieji ir laikas, apie kurį mes vis dažniau šnekame, kad neužtenka atlikti visoms funkcijoms,

jeigu mes iš ties planuodami, kurdami bent jau šituos tris planus žiūrėtume kokio vieno tikslo mes siekiame ir visa tai sustyguotume, jau situacija pagerėtų. Mes mažiau dirbtume, bet dirbtume tikslingiau ir mūsų vaikams nuo to būtų geriau.

***K* – Kaip tikrinamas švietimo pagalbos organizavimo veiksmingumas, teisės aktuose numatytos švietimo pagalbos priemonių įgyvendinimas? Ar kaupiate, analizuojate kokius nors duomenis?**
ŠM(11) – Yra atlikti atskirų, kiek man yra žinoma, švietimo pagalbos sričių užsakomieji tyrimai. Tačiau tokio visuminio tyrimo, kuris įvertintų visą švietimo pagalbos teikimo sistemą, iš ties nebuvo atlikta nuo to laiko, kai buvo kuriamas pedagoginės psichologinės pagalbos teikimo modelis. O jam jau yra virš 10 metų.
K – Reta mokykla atlieka apgalvotą įsivertinimą, švietimo skyriai duomenų neprašo iš mokyklų viskas atrodytų palikta savieigai.
ŠM(11) – Kiek aš bandžiau ieškoti, kas buvo tyrinėta, kokios buvo atliktos analizės, tai dažniausiai tai būna aprašomojo pobūdžio ir tikrai nėra geresnių analitinių darbų, bet daugiau tyrinėta prieinamumo, o ne kokybės aspektu. Kiek vienam specialistui tenka mokinių arba kiek iš viso kuriais metais kokia švietimo pagalba atsirado ir daugiau tokio aprašomojo pobūdžio ir prieinamumas daugiau akcentuojamas. Tuo tarpu kokybinių tyrimų, kurie apimtų visuminį švietimo pagalbos matymą, nepavyko rasti.

**K – Kaip, Jūsų nuomone, idealiu atveju mokyklose galėtų būti įgyvendinama švietimo pagalba?**
ŠM(11) – Pirmiausia tai turėtų būti mokytojas, kuris geba pastebėti vaiko stipriąsias puses ir jų pagrindu pabandyti kurti kartu su vaiku, kurti tokį ugdymo turinį, kuris padėtų vaikui net nejaučiant padėti įveikti tuos sunkumus, kuriuos taip pat pastebėjo mokytojas. Tai humanistinė psichologija ir geras vaiko pažinimas, ir ne programos išėjimas, o individualių užduočių kūrimas vaikui tam, kad jis galėtų augti. Tobulas mokytojas, pirmiausia, turėtų būti mokykloje. Jeigu mokytojas mato, kad jam iš ties reikia pagalbininko, pažinti jam kaip vaikas mokosi jam nesiseka, jis kviečiasi į talką specialistus. Ir kartu su specialistais stebėdamas vaiką, duodamas jam tam tikras užduotis suvokiama, kaip vaikas mokosi ir tada kartu su specialistu konstrojuoja jam užduotis ir skatina vaiko pozityvų požiūrį į mokslą.
*K – Ko palinkėtumėte mokykloms, kad švietimo pagalbos teikimas būtų savalaikis ir pasiektų kiekvieną vaiką?*
ŠM(11) – Pirmiausia, palinkėčiau mokyklų administracijai atsisėsti nuošidžiai pasikalbėti apie tai, ką jie daro ir ar tai, ką jie daro, yra pats geriausias būdas padėti vaikui. Ir jeigu tikrai nuošidžiai atliktų tą refleksiją ir analizę, tos veiklos ką jie daro, tai pamatytų, kad galima dėlioti net ir tą veiklą, kuri šiuo metu yra atliekama ir galbūt nukreipti šiek tiek kita linkme. Perdėlioti funkcijas, nebijoti labai drąsiai tą padaryti. Tada iš ties su turimais ištekliais būtų galima teikti daugiau pagalbos. Bet tam reikia didelės drąsos ir tą turėtų padaryti administracija, nes iš apačios sklandžios idėjos, jeigu prieina iki hierarchinės mūsų valdymo struktūros, tai tokiu atveju būtų labai sudėtinga. Aš tai pirmiausia linkėčiau mokyklų vadovams drąsos, ryžto ir pasitikėti komanda, atvirai šnekėtis.

23 priedas

**Struktūruotos diskusijos klausimai Panevėžio miesto progimnazijų tėvų atstovams**
**2015-03-09 17.30 val.**

Savo vaiko mokyklą norėčiau pagirti už.....

- Padeda vaikui išpildyti idėjas;
- Saugią aplinką (3);
- Saugią ir skatinančią mokytis aplinką;
- Bendradarbiavimą su pedagogais, tėvais, bendruomenę(2);
- Tai, kad mokykla kaip namai;
- Sprendžiamas problemas;

Kaip suprantate gerą mokyklą?

- Vaikai linksmi;
- Gerai jaučiasi tėvai, pedagogai ir vaikai;
- Saugumo jausmas;
- Bendradarbiavimas;
- Mokyklai - namai

Profesinis švietimas.
Ar mokyklose laiku mokiniai pradedami ruošti tolesniam gyvenimui, profesijos pasirinkimui? Kas daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?

- Mokiniai profesijos pasirinkimui gali būti informuoti nuo 1 kl.
- Profesinės dienos yra gerai;
- Tėvai ir pedagogai turi skatinti vaikus siekti svajonės (2);
- Į profesijų muges reiktų vežti ne tik paskutinių klasių vaikus, bet ir jaunesnius;
- Mokykla turėtų slabaiau įtraukti tėvus, bendruomenę į profesinį švietimą;

Psichologinė pagalba.
Ar tinkamai mokyklose stiprinamas psichologinis atsparumas, kuriama saugi aplinka? Ar vaikas jaučiasi saugus? Kas daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?

- Gerai kai psichologas dirba ne tik rytais, bet ir vakarais.

Mokyklų atstovai teigia, kad dalis tėvų ir vaikų priešiškai nusiteikę psichologų atžvilgiu ir galvoja, kad tik „psichai“ eina pas tokius specialistus. Kokia jūsų nuomonė šiuo klausimu? Ką reikėtų keisti, kad šis požiūris pasikeistų?

- Vaiko bendraamžiai ir klasiokai juos nuteikia priešiškai;
- Gal tėvam reikia labiau psichologų pagalbos negu vaikams;
- Psichologas galėtų ateiti į klasės tėvų susirinkimuys ir pakalbėti apie tėvų ir vaikų problemas, ką psichologas veikia, kokią teikią pagalbą;

Socialinė pedagoginė pagalba. Mokyklos nelankymas, konfliktai, patyčios, socialinių įgūdžių ugdymas, saugumas, „pritapimas“ klasės kolektyve, teisių ir pareigų žinojimas ir pan., tai yra socialinės pedagoginės pagalbos darbo esmė. Šią pagalbą teikia tiek socialinis pedagogas, tiek kiti pedagogai, mokyklos vadovai.
Kas mokyklose daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?

- Baisiausias žmogus mokykloje, vaikai bijo pas juos eiti;
- Socialinė pedagogė turėtų dirbti komandinį darbą kartu su psichologu;
- Mokytojai turi turėti priėjimą prie vaiko, negąsdinant vaiko soc. pedagoge;

Mokyklų atstovai teigia, kad tiek mokiniai, tiek tėvai labai gerai žino savo teises, bet pamiršta pareigas. Kokia jūsų nuomonė šiuo klausimu? Ką reikėtų keisti, kad šis požiūris pasikeistų?

- Šeima vaikui turi paaiškinti pareigas;
- Nuo pat darželio vaikui turi būti aiškinamos pareigos, atsakomybė;
- Vaikas tėvams turi viską pasakyti;
- Be tėvų pagalbos sunku išspręsti problemas;
- Svarbus tėvų požiūris, vaiko pareigos namuose;
- Auklėtojai kalbant su tėvais reikia akcentuoti, kad vaikai turi turėti pareigas ir namuose;

Specialioji pedagoginė ir specialioji pagalba. Tai pagalbos teikimas specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems mokiniams: mokymosi sunkumų (dėl elgesio ar kitų sutrikimų) ir gabiems mokiniams.
Kokią turite nuomonę, kas mokyklose daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?

- Nėra papildomo darbo ir dėmesio;
- Papildomos valandos pradinukams (matematikos, lietuvių k.);
- Skiriama daug dėmesio spec. poreikio vaikams;
- Diferencijavimo sistema;

Sveikatos priežiūra. Tai mokinių sveikatos saugojimas ir stiprinimas.
Kokią turite nuomonę, kas mokyklose daroma gerai? Ką reikėtų tobulinti?

- Vienos klasės, kiekvienas mokinys būtinai valgo bent jau sriubą;
- Neduoda papildomų pinigų (tėvai pirmadieniais nuperka pietums talonėlius visai savaitei);
- Galėtų nebūti aparatų, arba turi būti peržiūrėta kuo prekiauja;
- Prie kiekvienos mokyklos yra nesveiko maisto parduotuvės (kebabinės), po pamokų vaikai eina į jas;

Mokyklų atstovai teigia, kad sveikatos stiprinimo įgūdžiai (sveika mityba, sveikas gyvenimo būdas, dienos režimas, būvimo prie kompiuterio laikas ir pan.) nepakankamai ugdomi namuose. Kaip galvojate ar taip yra? Jei taip, tai kokios pagalbos iš mokyklos reikėtų tėvams, kad visi veiktume vienodai?

- Tėvai vaikams turi paaiškinti, kas yra sveika, kiek laiko prie kompiuterio būti;
- Pirmiausia padaryti darbus, atlikti savo pareigas, tik tada būti prie kompiuterio;

Su kokiomis šiandien dar nepaminėtomis problemomis susiduria tėvai? Kokios pagalbos vaikams/šeimai mokyklose reikia? Ar gaunate tą pagalbą?

- Tėvai per mažai įsitraukia į mokyklos sprendimų priėmimą, valdymą;
- Bendravimas tarp tėvų;
- Neišnaudotos galimybės (pvz.: bendravimas per Tamo tėvų forumą, tėvai galėtų bent vieną kart per mėnesį iškelti problemą);
- Reikalingi tėvų klubai;

Palinkėkite ko nors šiandieninei mokyklai, mokytojams?

- Mokykla ir tėvai sugebėtų mokytis vieni iš kitų;
- Didesnio bendravimo (5);
- Bendradarbiavimo, tolerancijos ir eiti tikslo link;
- Mokytojai+tėvai+vaikai=šiuolaikinė, šiandieninė mokykla

Inga Navickienė
2015 03 27
+370 684 70433
ingute.navickiene@gmail.com